

Budapest Főváros IV. Kerület, Újpest Önkormányzata

Településfejlesztési Konceptió és Integrált Településfejlesztési Stratégia

Helyzetfeltáró és – értékelő munkarész

314/2012. (IX.8.) Korm. rendelet 30.§ (5) és 31.§ (1) szerinti véleményezési szakaszra

Készült a
KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002
„Közép-Magyarországi Operatív Program –
Fenntartható településfejlesztés a kis- és
középvárosokban –
Integrált Településfejlesztési Stratégiák
kidolgozása”
című projekt keretében.
2015. május 22.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Ecorys Magyarország Kft.

Cím: 1027 Budapest, Margit krt. 26.

Tel: +36-1-1 266 2482

Fax: +36-1-317 2091

E-mail: info@ecorys.hu

Honlap: www.ecorys.hu

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Cím: 1061 Budapest, Andrassy út 10.

Tel: +36-1-317-5318

Fax: +36-1-317-3296

E-mail: bfvt@bfvt.hu

Honlap: www.bfvt.hu

Albrecht Ute
TT/1É 01-0517

András István
TT/1É 01-0525

Horváth Ágnes
Pető Zoltán
Tkö 01-2321

Pogány Aurél
TK 01-5060

Zétényi Dávid
Horváth Adrienn

Orosz István
TE/TH 05-1585

Karácsony Krisztián

Balás Gábor

Hegedüs József
Varga András
Herczeg Béla

Jordán Péter

BFVT Kft. – ügyvezető, vezető településtervező

BFVT Kft. - műemlékvédelmi szakértő

BFVT Kft. – településtervező

BFVT Kft. – településtervezési közlekedési szakági tervező

BFVT Kft. – településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező

BFVT Kft. – településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező

BFVT Kft. – közműtervező

BFVT Kft. – településtervezési energiaközmű és hírközlési szakági tervező

Ecorys Kft. – terület- és településfejlesztési szakértő – Felelős tervező

Hétfa Kutatóintézet és Elemző Központ - gazdaságfejlesztési szakértő

Városkutatás Kft. - társadalompolitikai szakértő

Városkutatás Kft. - antiszegregációs szakértő

Városkutatás Kft. - antiszegregációs szakértő

Pestterv Kft. - településtervezési vízközmű szakági tervező

A megrendelő Újpest Önkormányzata részéről a szakmai egyeztetések felelősei:

Szesztai György, Kun Dorottya, Lévai Tamás és Szabó Zsolt.

Tartalomjegyzék

1.	HELYZETELEMZÉS.....	14
1.1.	TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A KERÜLET HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK	14
1.1.1.	Budapest nemzetközi és országos szerepe.....	14
1.1.2.	Újpest szerepe a településhálózatban	14
1.1.3.	A kerület funkcionális és területi kapcsolatai	16
1.2.	FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS.....	17
1.2.1.	Területfejlesztési fejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	17
	<i>Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK).....</i>	<i>18</i>
	<i>Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió (PMTFK)</i>	<i>19</i>
	<i>Budapest Területfejlesztési Konceptiója (BTFK)</i>	<i>20</i>
	<i>Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP).....</i>	<i>21</i>
1.2.2.	Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	22
	<i>Budapest 2030.....</i>	<i>22</i>
	<i>BP ITS 2020</i>	<i>23</i>
	<i>Tematikus Fejlesztési Programok (TFP)</i>	<i>25</i>
1.2.3.	Hatályos kerületfejlesztési döntések bemutatása	26
	<i>Újpest Városfejlesztési koncepciója (Újpest VFK 2008)</i>	<i>26</i>
1.2.4.	A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	31
	<i>Országos Területrendezési Terv – OTrT</i>	<i>31</i>
	<i>Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv – (BATrT)</i>	<i>32</i>
	<i>Kiemelt beruházásokra vonatkozó kormányhatározatok, rendeletek.....</i>	<i>33</i>
1.2.5.	A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – Újpest fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai.....	33
1.2.6.	A kerületre vonatkozó településrendezési tervi előzmények vizsgálata	35
	<i>Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ).....</i>	<i>35</i>
	<i>Újpest Városrendezési és Építési Szabályzata (UKVSZ) és a szabályozási tervek (SZT)</i>	<i>39</i>
1.3.	újpest társadalma.....	42
1.3.1.	Demográfia és társadalmi viszonyok	42
	<i>Lakónépesség és állandó népesség</i>	<i>42</i>
	<i>A kerület lakossága korcsoportonként</i>	<i>43</i>
	<i>Természetes szaporodás / fogyás.....</i>	<i>44</i>
	<i>Vándorlási egyenleg</i>	<i>44</i>
	<i>Képzettség</i>	<i>45</i>
	<i>Foglalkoztatottság.....</i>	<i>46</i>
	<i>Közfoglalkoztatás Újpesten</i>	<i>48</i>
	<i>Jövedelmi viszonyok, életminőség</i>	<i>48</i>
	<i>Lakásállomány.....</i>	<i>49</i>
	<i>Forrás: KSH, Népszámlálás</i>	<i>50</i>
1.3.2.	Térbeli társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok.....	50

1.3.6. Települési identitást erősítő tényezők.....	53
<i>Nemzetiségek</i>	53
<i>Vallási közösségek</i>	53
<i>Helyi hagyományok</i>	53
<i>Civil szféra</i>	54
<i>Rendezvények</i>	55
<i>Partnerség</i>	55
1.4. Újpest humán infrastruktúrája.....	57
1.4.1. Humán közszolgáltatások	57
<i>Óvodai ellátás</i>	57
<i>Közoktatás</i>	58
<i>Alapfokú művészetoktatás</i>	59
<i>Pedagógiai szakszolgálat, gyógypedagógiai ellátás</i>	59
<i>Ifjúságpolitika</i>	59
<i>Közművelődés</i>	60
<i>Sportélet</i>	61
<i>Egészségügy</i>	62
<i>Szociális közszolgáltatások</i>	63
<i>Bölcsődék</i>	64
<i>Idősellátás</i>	64
<i>Családsegítő szolgálat</i>	65
<i>Gyermekjóléti szolgálat</i>	65
1.4.2. Esélyegyenlőség biztosítása	65
1.5 A település gazdasága	67
1.5.1 A település gazdasági súlya, szerepköre.....	67
1.5.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	69
1.5.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése	70
1.5.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők.....	71
1.5.5 Ingatlanpiaci keresleti-kínálati viszonyok	72
1.6 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	75
1.6.1 Költségvetés.....	75
1.6.2. Vagyongazdálkodás	76
1.6.2.1. Lakásgazdálkodás.....	78
1.6.2.2. Helyiséggazdálkodás	79
1.6.2.3 Intézményfenntartás	79
1.6.3 Az önkormányzat település- és gazdaságfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	80
1.6.4 Önkormányzati foglalkoztatáspolitiká.....	82
1.6.5 Energiagazdálkodás	83
1.6.6 Településüzemeltetési szolgáltatások	84
<i>Villamosenergia-ellátás</i>	84
<i>Gázellátás</i>	85
<i>Közvilágítás</i>	85

	<i>Távhőszolgáltatás</i>	86
	<i>Elektronikus hírközlési szolgáltatások</i>	86
	<i>Vízellátás</i>	86
	<i>Csatornázás</i>	86
1.7.	A táji és természeti adottságok vizsgálata.....	87
1.7.1.	Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet.....	87
1.7.2.	Védett, védendő táji, természeti értékek, területek.....	88
1.8.	Zöldfelületi rendszer vizsgálata.....	90
1.8.1.	Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek.....	90
1.8.2.	Zöldfelületi ellátottság értékelése.....	91
	<i>Közkertek, közparkok és erdőterületek</i>	91
	<i>Zöldfelületi intenzitás</i>	93
1.9.	Az épített környezet VIZSGÁLATA.....	95
1.9.1.	Az épített környezet értékei.....	95
	<i>Településszerkezet történeti kialakulása</i>	95
	<i>Történeti településmag</i>	96
	<i>Régészeti terület, védett régészeti terület</i>	97
	<i>Műemlék, műemlékegyüttes</i>	98
	<i>Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet</i>	98
	<i>Helyi védelem</i>	99
1.9.2.	Területfelhasználás vizsgálata.....	99
	<i>A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata</i>	99
	<i>A kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználása</i>	100
	<i>A tényleges és tervi területfelhasználási egységek közti eltérések Újpesten</i>	103
1.9.3.	Telekstruktúra.....	104
	<i>Telekmorfológia</i>	104
	<i>Önkormányzati tulajdonú ingatlanok vizsgálata</i>	105
1.9.4.	Építmények vizsgálata, településkarakter.....	107
	<i>Funkciók, kapacitások</i>	107
	<i>Beépítési jellemzők</i>	110
	<i>Településkarakter, helyi sajátosságok</i>	114
1.9.5.	Az épített környezet konfliktusai, problémái.....	120
	<i>Szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott területek</i>	120
	<i>Alulhasznosított és barnamezős területek</i>	121
	<i>Gazdasági jellegű területek</i>	123
1.10.	Közlekedés.....	130
	<i>Hálózatok és hálózati kapcsolatok</i>	130
	<i>Közúti közlekedés</i>	130
	<i>Közösségi közlekedés</i>	132
	<i>Kerékpáros és gyalogos közlekedés</i>	134
	<i>Parkolás</i>	135
1.11.	Közművesítés.....	137

1.11.1.	Vízi közművek	137
1.11.2.	Energiaellátás, energiagazdálkodás.....	139
	<i>Villamosenergia-ellátás és közvilágítás</i>	<i>139</i>
	<i>Gázellátás</i>	<i>140</i>
	<i>Táv hőellátás.....</i>	<i>140</i>
	<i>Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése.....</i>	<i>141</i>
1.11.3.	Elektronikus hírközlés	142
	<i>Vezetékes elektronikus hírközlés</i>	<i>142</i>
	<i>Vezeték nélküli elektronikus hírközlés</i>	<i>142</i>
1.12.	Környezetvédelem	144
1.12.1	Talaj.....	144
1.12.2.	Felszíni és a felszín alatti vizek.....	144
1.12.3.	Levegőtisztaság és védelme	144
1.12.4.	Zajterhelés	145
1.12.5.	Hulladékkezelés	146
1.13.	Katasztrófavédelem, területfelhasználást korlátozó, befolyásoló tényezők.....	149
1.13.1.	Építésföldtani korlátok	149
1.13.2.	Vízrajzi veszélyeztetettség.....	149
1.13.3.	Egyéb	151
	<i>Közművek és elektronikus hírközlés korlátozásai</i>	<i>151</i>
	<i>Tevékenységből adódó korlátozások.....</i>	<i>151</i>
1.14.	Városi klíma	152
2.	A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS	153
2.1.	A folyamatok értékelése	153
	<i>Fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés.....</i>	<i>153</i>
	<i>Társadalom.....</i>	<i>153</i>
	<i>Humán infrastruktúra</i>	<i>154</i>
	<i>Gazdaság</i>	<i>154</i>
	<i>Az önkormányzat gazdálkodása.....</i>	<i>155</i>
	<i>Táji-természeti adottságok, zöldfelületi rendszer.....</i>	<i>156</i>
	<i>Épített környezet.....</i>	<i>156</i>
	<i>Közlekedés</i>	<i>157</i>
	<i>Közművesítés</i>	<i>158</i>
	<i>Környezetvédelem, településüzemeltetés.....</i>	<i>158</i>
	<i>Katasztrófavédelem.....</i>	<i>159</i>
	Újpest összefoglaló SWOT analízise.....	159
	<i>Helyzetértékelés az Európai Unió tematikus céljaihoz kapcsolódóan</i>	<i>161</i>
2.2.	Probléma- és értéktérkép	162
2.3.	Eltérő jellemzőkkel rendelkező városrészek.....	168
2.3.1.	Várostervezési egységek	168
	<i>1. számú városszerkezeti egység – Dél-Újpest.....</i>	<i>168</i>
	<i>2. számú városszerkezeti egység - Újpesti lakótelep.....</i>	<i>169</i>
	<i>3. számú városszerkezeti egység – Újpest városközpont</i>	<i>170</i>

4. számú városszerkezeti egység – Károlyi városnegyed.....	171
5. számú városszerkezeti egység – Újpest kertváros.....	172
6. számú városszerkezeti egység – Megyer kertváros.....	173
7. számú városszerkezeti egység – Nyugat-Megyer.....	173
8. számú városszerkezeti egység – Újpesti Duna-part.....	174
9. számú városszerkezeti egység – Káposztásmegyer Központ.....	175
10. számú városszerkezeti egység – Székesdűlő és Megyeri hídfő.....	176
2.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek.....	178
A szegregált területek bemutatása.....	179
2.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek.....	182
Felhasznált irodalom.....	184

Rövidítések jegyzéke

AMI	alapfokú művészeti iskolák
ÁROP	Államreform Operatív Program
BATrT	Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény
BCE	Budapesti Corvinus Egyetem
BDK	Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft.
BKISZ	Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése
BKK	Budapesti Közlekedési Központ
BKV	Budapesti Közlekedési Zrt.
BP ITS 2020	ITS Budapest stratégia 2020
bsá	Általánosan elhelyezhető funkciók beépítési sűrűségének értéke
BTFK	Budapest Területfejlesztési Koncepciója
Budapest 2030	Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció
CABERNET	Concernet Action on Brownfield and Economic Regeneration Network
ELMÚ Nyrt.	Budapesti Elektromos Művek Nyrt.
Étv.	Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
EU	Európai Unió
EU 2020	Európa 2020 stratégia – az Európai Tanács 2010. június 17-i ülésén elfogadott 10évre szóló stratégia
EWSZ	Elektronisches WählSystem Digitalisch (tároltprogramvezérlésű elektronikus, digitális kapcsolórendszer)
FAVI-KÁRINFO	Felszín alatti víz és földtani közeg információs rendszer Kármentesítési információs alrendszere
FKF	Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt.
FGSZ	FGSZ Földgázszállító Zrt.
FŐGÁZ	Fővárosi Gázművek Zrt.
FŐTÁV	Budapesti Távhőszolgáltató Zrt.
FŐTEP	Fővárosi Területfejlesztési Program
Főv. Kgy.	Fővárosi Közgyűlés
FRSZ	Fővárosi rendezési szabályzat
GDP	Gross Domestic Product - bruttó hazai termék
göv	gömbgrafitos öntöttvas
HH	Hátrányos helyzet
HHH	Halmazottan hátrányos helyzet
IKT	Információs és Kommunikációs Technológiák
ITS	Integrált településfejlesztési stratégia
IVS	Integrált városfejlesztési stratégia
KEOP	Környezet és Energia Operatív Program
KÉSZ	Kerületi építési szabályzat
KLIK	Klebelsberg Intézményfenntartó Központ
KMOP	Közép-Magyarországi Operatív Program

KSH	Központi Statisztikai Hivatal
KvVM	Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
LAIR	Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer
LED	Light-Emitting Diode - fényt kibocsátó dióda
MÁFI	Magyar Állami Földtani Intézet
MATÁV	Magyar Távközlési Rt.
MÁV	Magyar Államvasutak
MAVIR	Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt.
NGM	Nemzetgazdasági Minisztérium
Nvtv.	A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény
OFTK	Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció
OTÉK	Országos Településrendezési és Építési Követelmények
OTrT	Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
P+R	Park and ride – parkolj le és utazz
PMTFK	Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció
RSS	Remote Subscriber Stage (kihelyezett előfizetői fokozat)
SNI	sajátos nevelési igény
SZI	Szociális Intézmény
SZT	Szabályozási terv
TAKARNET	Földhivatali információs rendszer
TÁMOP	Társadalmi Megújulás Operatív Program
TEIR	Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer
TFP	Tematikus fejlesztési Programok
Tftv.	A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény
TSZT 2015	Budapest főváros településszerkezeti terve
TT	természetvédelmi terület
Újpest IVS 2008	Újpest, Integrált Városfejlesztési Stratégia (2008)
Újpest VFK 2008	Újpest Városfejlesztési koncepciója (2008)
UKVSZ	Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete Budapest Főváros IV. kerület Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatáról (UKVSZ-ről) szóló 20/2014. (VI.27.) rendelete
UTE	Újpesti Torna Egylet
ÚV Zrt.	Újpesti Vagyonkezelő Zrt.
ZFI	Zöldfelületi intenzitás érték

Ábrajegyzék

1. ábra: Központok értékelése a jelenlegi jelentőségük és szerepük szerint.....	15
2. ábra: Tervezett központrendszer.....	15
3. ábra: A sikeres város stratégiájának alapelemei.....	18
4. ábra: BTFK célrendszere.....	20
5. ábra: Budapest 2030 célrendszere, célok viszonyának bemutatása.....	23
6. ábra: Budapest 2020 célrendszere.....	25
7. ábra: A koncepció településszerkezeti egységeinek területi eloszlása.....	27
8. ábra: Újpest IVS 2008-ban megfogalmazott középtávú tematikus célok.....	28
9. ábra: Újpest VFK 2008 és Újpest IVS 2008 akcióterületei.....	30
10. ábra: OTrT Szerkezeti Tervlap kivonata.....	31
11. ábra: BATrT kivonata.....	32
12. ábra: TSZT 2015 kivonat.....	33
13. ábra: Dunakeszi településszerkezeti terve, területfelhasználás – részlet.....	34
14. ábra: Dunakeszi építési övezetei, övezetei – részlet.....	35
15. ábra: Újpest a zónarendszerben.....	36
16. ábra: A területfelhasználási egységek Újpesten.....	37
17. ábra: Újpesten a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének átlag értékei.....	38
18. ábra: Kialakult és változással érintett területek aránya.....	39
19. ábra: A hatályos szabályozási tervek fejlesztési irányainak megoszlása.....	39
20. ábra: A hatályos SZT-k.....	40
21. ábra: A beavatkozást igénylő területek az UKVSZ alapján.....	40
22. ábra Lakó- és állandó népesség alakulása Újpesten.....	42
23. ábra Lakónépesség Budapest kerületeiben 2014-ben.....	42
24. ábra Lakónépesség Budapest kerületeiben 2014-ben.....	42
25. ábra 0-14 évesek aránya az állandó népességben belül Újpesten.....	43
26. ábra 0-14 évesek aránya az állandó népességben belül Budapest kerületeiben 2013-ban.....	43
27. ábra 15-59 évesek aránya az állandó népességben belül Újpesten.....	43
28. ábra 15-59 évesek aránya az állandó népességben belül Budapest kerületeiben 2013-ban.....	43
29. ábra 60 év felettek aránya az állandó népességben belül Újpesten.....	44
30. ábra 60 év felettek aránya az állandó népességben belül Budapest kerületeiben 2013-ban.....	44
31. ábra Élveszületések és halálozások száma Újpesten.....	44
32. ábra Természetes szaporodás/fogyás alakulása Újpesten.....	44
33. ábra Vándorlási egyenleg alakulása Újpesten.....	45
34. ábra 1000 lakosra jutó vándorlási egyenleg Budapest kerületeiben 2013-ban.....	45
35. ábra Ideiglenes és állandó vándorlások száma Újpesten.....	45
36. ábra Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül 2011-ben, Budapesten.....	46
37. ábra Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában (%) Újpesten.....	47
38. ábra Nyilvántartott álláskeresők száma Újpesten.....	47
39. ábra 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya Újpesten.....	48
40. ábra 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya Budapesten, 2013-ban.....	48
41. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft) Újpesten.....	48
42. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft) Budapesten, 2013-ban.....	48
43. ábra 1000 lakosra jutó lakások száma (db).....	49
44. ábra Lakásállomány alakulása Újpesten (db).....	49

45. ábra Alacsony komfortfokozatú lakások aránya Budapesten, 2011-ben	49
46. ábra Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő)	51
47. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma 2013-ban Budapesten	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
48. ábra: Újpest ikonikus épületei - példák	54
49. ábra: Partnerség	55
50. ábra Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma Újpesten (fő)	57
51. ábra Általános iskolai tanulók száma Újpesten	58
52. ábra Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban Újpesten (%)	58
53. ábra Középiskola tanulók száma Újpesten	59
54. ábra Más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban Újpesten (%)	59
55. ábra Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Budapesten, 2013-ban (fő).....	62
56. ábra Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma Újpesten (fő).....	63
57. ábra Idősek nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága Újpesten	64
58. ábra Önkormányzat szociális intézményeinek kapacitás kihasználtsága Újpesten (%)	64
59. ábra Áldozatsegítő hálózat fejlesztésének logója	65
60. ábra Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték 2012-ben, kerületenként, ezer Ft	67
61. ábra Egy lakosra jutó jegyzett tőke, ezer Ft	68
62. ábra Regisztrált társas vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása (%), 2012-ben, GFO11 szerint, saját egyesített kategóriák szerint	69
63. ábra Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek száma 2012 db	69
64. ábra Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db)	70
65. ábra Épített lakások aránya az éves lakásállomány százalékában	72
66. ábra: Tájhasználat területi megoszlása a kerületben	87
67. ábra: Természetvédelmi területek.....	88
68. ábra: Zöldfelületi rendszer.....	91
69. ábra: Erdő- és zöldterületek lakóterületektől való távolsága	92
70. ábra: Zöldfelületi intenzitás érték, 2010.....	93
71. ábra: Második katonai felmérés (1806-1869).....	95
72. ábra: Harmadik katonai felmérés (1869-1887).....	95
73. ábra: Szent István tér jelenleg	96
74. ábra: Szent István tér és környezetének megújítása - látványterv	96
75. ábra: Újpest régészeti területei	97
76. ábra: Védett épületek, műemléki környezet	98
77. ábra: Újpest - légifotó	99
78. ábra: Beépítésre szánt kategóriáknak megfelelő (beépített) területek megoszlása	100
79. ábra: Beépítésre nem szánt kategóriáknak megfelelő (beépítetlen) területek megoszlása	100
80. ábra: Tényleges területfelhasználás megoszlása kiterjedés alapján.....	101
81. ábra: Újpest városrészei	102
82. ábra: Jellemző telekméret területi megoszlása (m ²)	104
83. ábra: Telekterület megoszlása az özszerület alapján – közterületek nélkül.....	105
84. ábra: Telekterület megoszlása a telkek db száma alapján – közterületek nélkül	105
85. ábra: Kerületi önkormányzati tulajdonnal érintett telkek megoszlása (m ² alapján)	105
86. ábra: Kerületi önkormányzati tulajdonú telkek megoszlása az ingatlan jellege alapján (db)	105
87. ábra: Kerületi önkormányzati tulajdonú telkek megoszlása a tulajdonos alapján (db).....	105
88. ábra: Tulajdonvizsgálat – térkép.....	105

89. ábra: Óvodák – területi lefedettség és a jellemzően lakófunkciójú területek	108
90. ábra: Általános iskolák – területi lefedettség és a jellemzően lakófunkciójú területek	108
91. ábra: Szociális ellátás helyszínei (időskorúak ellátása - kék, bölcsőde -lila).....	109
92. ábra: Házi orvosi rendelők, szakorvosi ellátás helyszínei	109
93. ábra: Kórházak helyszínei	109
94. ábra: Szakrális létesítmények Újpesten	109
95. ábra: Halassy Olivér Városi Uszoda.....	110
96. ábra: Az óvodák testnevelés foglalkozásainak helyszíne - Újpest Sportkoncepciója alapján	110
97. ábra: Kulturális létesítmények	110
98. ábra: Jellemző beépítési mérték területi megoszlása (%)	110
99. ábra: Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása összterület alapján	111
100. ábra: Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása a telkek darabszáma alapján	111
101. ábra: Jellemző beépítési mérték területi megoszlása (%)	111
102. ábra: Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása összterület alapján a beépítésre szánt területeken, közterületek nélkül	111
103. ábra: Jellemző szintszámok megoszlása kerület egészén (%)	112
104. ábra: Jellemző szintszámok területi megoszlása	112
105. ábra: A beépítési sűrűség jelenlegi bsá értékei	113
106. ábra: A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja (bsá ² érték lehetséges növekménye)	113
107. ábra: Jellemző beépítési karakterek (módok) megoszlása a beépített területeken (%).....	114
108. ábra: Jellemző beépítési módozatok területi megoszlása	114
109. ábra: Újpest eltérő karakterű területei.....	115
110. ábra: Víztoronyok Újpesten	116
111. ábra: Településképet meghatározó kémények.....	116
112. ábra: Újpest madártávlatból	116
113. ábra: Jellemzően zárt sorú, magasabb beépítés.....	116
114. ábra: Jellemzően zárt sorú, alacsonyabb beépítés	117
115. ábra : Lakótelepek	117
116. ábra: Társasházak területek	118
117. ábra: Családi házas területek	118
118. ábra: Ipari park.....	119
119. ábra: Klasszikus gazdasági terület.....	119
120. ábra: Újpest kerület krízis- és veszélyeztetett tömbjei – 2011	120
121. ábra: Szegregátum áttekintő	120
122. ábra: Barnamezős területek Újpesten	121
123. ábra: 1047. Budapest. Fülel u.	123
124. ábra: Messer töltőüzem - Váci út 117. – értékes új épületállomány	123
125. ábra: A Zsilip utca a Váci út felől - leromló értékes épületállomány	123
126. ábra: Gazdasági jellegű területek madártávlatból	127
127. ábra: Gazdasági jellegű területek térkép	128
128. ábra: Közúthálózat - térkép	131
129. ábra: Közösségi közlekedési hálózat - térkép	133
130. ábra: Ivóvíz főnyomó vezetékek	137
131. ábra: Csatorna főgyűjtő hálózat	137
132. ábra: Villamosenergia-ellátás	139
133. ábra: Gázellátás	140

134. ábra: Távhőellátás.....	141
135. ábra: Környezeti állapot és veszélyeztető tényezők - térkép	147
136. ábra: Építésalkalmassági térkép	149
137. ábra: Árvízvédelem	150
138. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján).....	152
139. ábra: EU	161
140. ábra: Problématérkép.....	165
141. ábra: Értéktérkép	167
142. ábra: Újpest városrészei	168
143. ábra: Újpest szegregátumai a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján	179
144. ábra: 1. szegregátum:	179
145. ábra: Beavatkozást igénylő területek - térkép.....	183

1. HELYZETELEMZÉS

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A KERÜLET HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

1.1.1. Budapest nemzetközi és országos szerepe

Budapest az európai városhálózat tagjaként 1,7 millió fős lakosságával a jelentősebb európai városok közé tartozik. Nemzetközi, ezen belül is makroregionális szerepköre jelentős, de a Főváros és várostérsége együttes fejlesztésével, fejlődésével ezt a pozíciót tovább kell erősíteni az ország egészének versenyképessége érdekében. A KSH adatai alapján Magyarországon belül Budapesten termelődött meg a GDP 38 %-a 2011-ben (míg lakossági súlya csak 17,6 %), a beruházások 38 %-a szintén itt valósult meg (2013), az egyetemi és kutatási központok kiemelkedő koncentrációja hozzájárult ahhoz, hogy a versenyképesség egyik legfontosabb jellemzője, az országban kutatás-fejlesztésre fordított éves ráfordítás közel 60 %-a itt realizálódjon. Budapest a szolgáltatási szektor dominanciája mellett olyan ágazatok kiemelkedő központja, mint a kreatív ipar, IKT szektor, gyógyszeripar. Budapest az ország első számú turisztikai fogadóterülete, kulturális kínálata és épített öröksége nemzetközi viszonylatban is jelentős. Budapest központú az ország légi forgalma, és a közlekedési hálózatok történeti kialakulása nyomán ez a legfontosabb közúti és vasúti csomópont. A forgalom magas koncentrációját a lakosság száma és a város gazdasági jelentősége eredményezi. Budapest logisztikai pozíciót az itt metsződő három Európai közlekedési folyosó is erősíti, melynek egyik eleme maga a Duna vízi útja. A főváros „vonzereje”, népszerűsége erősödik, mely mind a lakosság számban, mind a turisztikai adatokban jól tükröződik. Az elmúlt 10 évben Budapest népessége növekedni tudott, a Budapestről történő elvándorlás 2007-től megfordult, így a főváros migrációs egyenlege pozitív tendenciát mutat.

A főváros és vele együtt élő környezete (közel 3 millió fő, az ország lakosságának mintegy 30%-a) együtt alkotja a budapesti funkcionális várostérséget, a budapesti gazdasági tér még ennél is nagyobb kiterjedésű és jelentőségű. Budapest és várostérsége a népesség, a jövedelem és a tőkekoncentráció tekintetében kiemelkedő az ország más térségeihez viszonyítva és ezzel arányosak a közlekedés terén jelentkező terhelések, igények. A térségen belüli intézményesített együttműködés alacsony hatékonyságú, az együttműködés szintje jelenleg nem megfelelő, a térségi pozíció megerősítése érdekében szorosabb kapcsolat szükséges.

A Budapesti várostérség nemzetközi, országos és regionális szerepkörének alakításában Újpest is szerepet játszik sajátos adottságaival, megvalósított fejlesztéseivel, ugyanakkor ezen szerepkörök önálló értelmezése a kerület szintjén csak korlátozottan tehető meg. A kerületek mindegyike hozzájárult ennek a kivételes pozíciónak a kialakításához, és a jövőben a komparatív előnyökre építve és egymással együttműködve érhető el előrelépés szinte minden fontos területen.

1.1.2. Újpest szerepe a településhálózatban

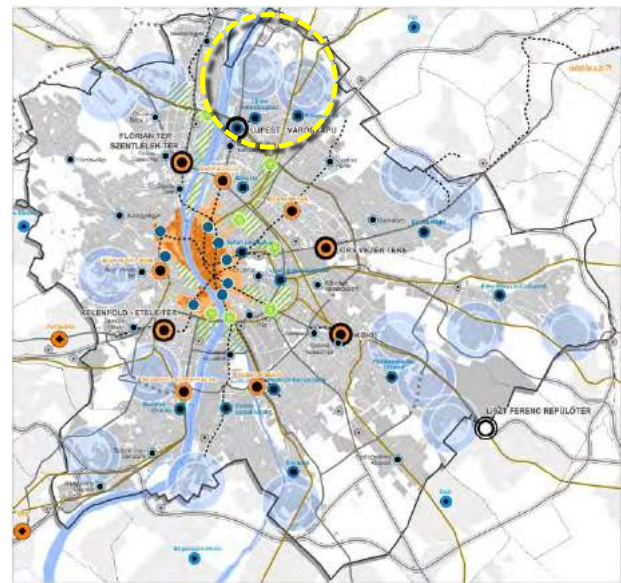
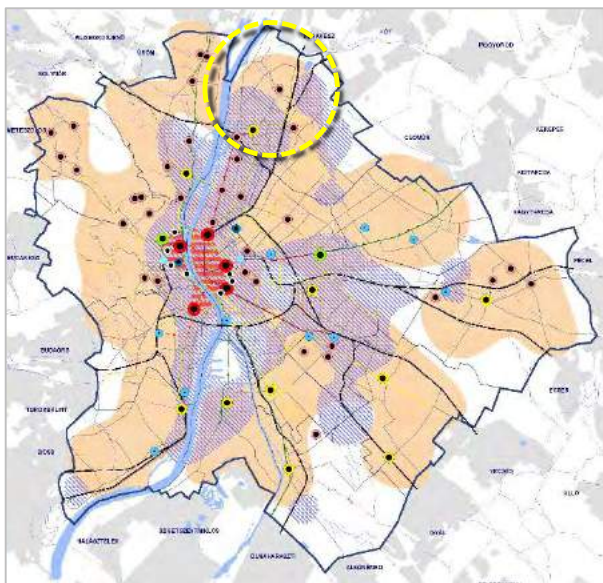
Újpest szerepkörét mind nemzetközi, mint térségi kitekintésben alapvetően meghatározza a kerület Budapesten belüli, az agglomerációval szoros kapcsolatban lévő helyzete, elhelyezkedése: a kerület a külső kerületekhez tartozik, több országos jelentőségű közúti és vasúti elem is érinti. Újpest közlekedési rendszerének azonban vannak csak összvárosi szintű gyorsvasúti és közúti elemei is.

Újpest a fővárosi térség egyik gazdasági központja. A kerület elsősorban az ipar, a kereskedelem, a közösségi és üzleti szolgáltatások terén mutat jelentős szerepet. Újpest jelentős ipari hagyományokkal

rendelkezik és fejlődőképes ipari és infrastrukturális potenciáljának köszönhetően szerepét fenn tudta tartani. Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték tekintetében a kerület – a kisépességű belső kerületeket nem számítva – a negyedik legmagasabb értékkel rendelkezik a fővárosi kerületek között.

Újpest jelentős szerepet tölt be a főváros és a környező területek vízi-közmű szolgáltatásában, ugyanis itt található a Káposztásmegyeri Vízmű és az északi vízbázis kútjainak egy része.

Újpest helyzetéből és funkcionális szerkezetéből adódóan „puffer” a főváros belső, túlterhelt főközpontja és az agglomerációs települések között. Jelentős szívó hatása van magának a kerületnek az északi agglomerációs települések felé, illetve átmenetet biztosít ezen település lakóinak a belváros irányába.

1. ábra: Központok értékelése a jelenlegi jelentőségük és szerepük szerint

Forrás: Budapest 2030 - helyzetelemzés

2. ábra: Tervezett központrendszer

Forrás: Budapest 2030

Újpest területén Újpest-központ a főváros központrendszerében kerületi központ szerepet tölt be. Újpest-Városcsúcs a fővárosban elfoglalt, szerkezetileg kiemelt helyének ellenére jelenleg a belső városmagot nem tehermentesíti. A Városcsúcs térsége központi szerepét ma csak hiányos közlekedési átszállóponként tölti be, funkcionálisan egyáltalán nem teljesíti. A főváros tervezett központrendszerében városi intermodális csomóponttal fejlesztendő központ.

Újpest városrészei, kulturális, oktatási és sportlétesítményei közül számos hazai mércével is kiemelkedő és kimagasló értéket képvisel. A sporthoz kötődő és oktatási intézmények közül olyanok képviseltetik magukat a kerületben, mint a Károli Gáspár Református Egyetem Állam – és Jogtudományi Kara és a Szusza Ferenc Stadion. Ezen intézmények vonzereje messze túlmutat a kerülethatárokon, ám kerületen belüli hatásuk jelentősen elmarad a lehetőségektől, központteremtő, fejlődés-generáló erejük elégtelen.

Újpesten a Duna mentén igen jelentős erdő és zöldfelületi rendszer elemek fekszenek, összekapcsolva a Szentendrei-sziget és az északi agglomeráció zöldfelületi rendszerét Budapestével.

1.1.3. A kerület funkcionális és területi kapcsolatai

Újpest az elővárosi zóna részeként Dunakeszi és Szigetmonostor szomszédos települése. Közigazgatási szempontból szomszédos a III., XIII. és XV. kerületekkel. Tényleges térbeni kapcsolat Szigetmonostorral és a III. kerülettel csekély, a Duna összekötő és elválasztó hatása ezen kerülettel/településsel inkább elválaszt. Az összekötő szerepet a Duna hídjai jelentik.

A külsőbb kerületek szerkezetét és kapcsolatrendszerét elsősorban a nagykapacitású országos közúthálózat bevezető szakaszai és az M0 gyűrű alakítják. Emellett a funkcionális kapcsolatokban nagyon nagy hangsúlyt kapnak a barnamezős területek, amelyek egyrészt gazdasági potenciáljukkal szerkezet-alakítóak a kerületek életében, másrészt az örökölt és továbbélő környezeti gondok nem mindig oldhatók meg a teljes térség kezelése nélkül.

Mindazonáltal Újpestnek – mint Duna-parti kerületnek – jelenleg kevésbé kihasznált potenciálja rejlik a zöldfelületek kihasználtságában. A kerület és Észak-Pest lakossága igen kis szakaszon juthat le a vízfelülethez, és élvezhetik a Duna menti zöldfelületi kapcsolatokban rejlő rekreációs lehetőségeket. Hasonló térségi zöldfelületi kapcsolat lehetőségét hordozza a Szilas-patak, ami Dunától távolabb fekvő területek zöldfelületeit hivatott bekapcsolni az ökológiai-rekreációs tengelybe.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Kiváló gazdasági pozíció – gazdasági húzóerő</p> <p>Jó topográfiai és vízrajzi adottságok, Duna menti fekvés.</p> <p>Megfelelő és jól fejleszthető közlekedési adottságok (vasúti hálózat, M0 autópálya),</p> <p>Újpest-Városkapu intermodális központ (XIII. kerülettel közös) megléte, Újpest-Káposztásmegyer intermodális csomópont előkészítettsége.</p> <p>Kiemelkedő színvonalat biztosító közösségi közlekedés a kerület déli részén (M3 metróvonal).</p>	<p>A Duna és a vasúthálózat elvágó hatása</p> <p>A fővárosi/országos nagyprojektek esetében a kerület egyelőre nem jellemző célhelyszín.</p> <p>A jelentős átmenő forgalom nagy mértékben terheli a kerületet.</p> <p>A településközi intézményes kapcsolatok gyengék.</p>
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>Fővárossal és a Közép-magyarországi Régióval az együttműködésben rejlő lehetőségek kihasználásáért közös pályázatok az EU támogatások elnyeréséért.</p> <p>A gyorsvasúti hálózat (metró) meghosszabbítása és a főúthálózat új elemekkel történő bővítése, valamint a vasúthálózat fejlesztése.</p> <p>Új Duna-híd megépülése a Városkapu térségét jelentősen felértékeli.</p> <p>A Duna kapcsán fővárosi szintű hatékony együttműködés alakul ki, ami a Duna újpesti partjait felértékeli.</p>	<p>Az aktuális rehabilitáció elmaradása miatt a kerület veszélyeztetett városrészeinek leszakadása, az ingatlanok értékcsökkenése.</p> <p>Az agglomerációs forgalmak további növekedése károsan hathat a kerület főútvonalaira és a főút menti városrészekre.</p> <p>Az agglomeráció népességnövekedése túlterheli a helyi intézményrendszert, veszélyezteti annak gazdaságos működését.</p> <p>A kerületi ipari gazdasági funkciók más településekre, régiókba telepednek át.</p> <p>A tervezett Duna-híd és a „Külső keleti körút” késői megvalósítása miatt az Árpád út terhelése fokozódik, a Városkapu fejlesztése elmarad.</p>

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A „puffer szerepkör” pozitív oldalának kihasználása - az agglomerációs lakosság átmenő forgalmának Újpesten tartása, a szolgáltatások Újpesten való igénybevétele.
- A fővárosi fejlesztési és rendezési dokumentumok által biztosított kerületi fejlesztési lehetőségek megfelelő ütemezése.
- Budapest túlterhelt főközpontjának (városközpontjának) tehermentesítése.

- Újpest-Városkapu intermodális szerepkörrel mellékközponttá alakítása.
- Újpest-központ kiemelt jelentőségű helyi központi szerepkörében való megtartása, további erősítése.
- Egyéb helyi központok kialakítása, fejlesztése.
- M3 metró vonal káposztásmegyeri meghosszabbítása a végállomásnál intermodális csomópont kialakításával.
- A Fővárossal, a szomszédos kerületekkel és az agglomerációval történő intenzívebb együttműködés.
- Aquincumi-híd és Körvasút menti körút megvalósulásának támogatása

1.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS

1.2.1. Területfejlesztési fejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. Törvény (Tftv.) szerint a **területfejlesztés**: „az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.” A területfejlesztést megalapozó egyik fejlesztési dokumentum a **területfejlesztési koncepció**, amely „az ország, illetve egy térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára”.

Az országos, illetve térségi tervek a fővárost értelemszerűen érintik, javaslatot tesznek a fejlesztési irányokra. Az országos és a térségre vonatkozó valamennyi hatályos dokumentum egybehangzóan rögzíti a térség kiemelkedő jelentőségét, a közép-európai és a magyarországi térszerkezetben betöltött meghatározó szerepét.

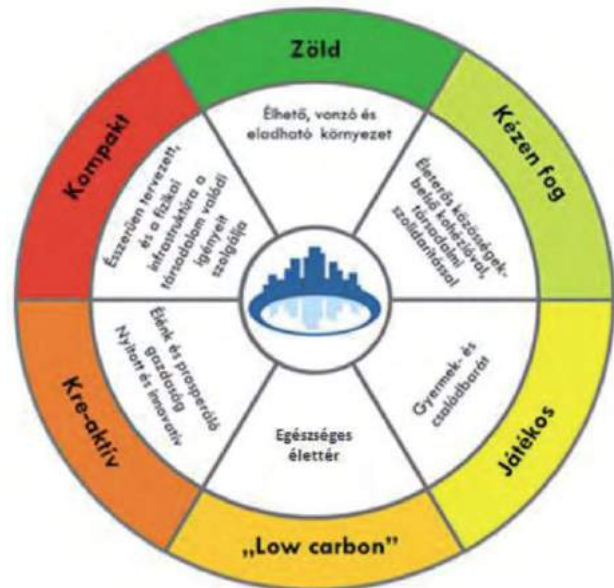
A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény a fővárosi önkormányzat számára az ellátandó feladatok terén számos változást hozott, megjelent a megyei önkormányzatok feladatát képező területfejlesztés és -rendezés is. Budapest nehezen illeszthető a megyék tervrendszerébe, mert a településfejlesztési és területfejlesztési koncepció is ugyanazon közigazgatási területre vonatkozóan készült. A fővárost – így Újpest is – a következő területfejlesztési dokumentumok érintik:

- Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,
- a Fővárosi Közgyűlés 1213/2014. (VI.30.) határozatával elfogadott Budapest Területfejlesztési Koncepciója (továbbiakban: BTFK), valamint
- a Fővárosi Közgyűlés 215/2015.(02.25.) határozatával elfogadott Fővárosi Területfejlesztési Program (továbbiakban: FŐTEP).
- A szomszédos Pest megye területfejlesztési dokumentum, a Pest Megyei Területfejlesztési koncepció (továbbiakban: PMTFK) megállapításai is érintik a fővárost, a kerületeket.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országgyűlés a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki. A négy cél a társadalom és gazdaság egészségének szól, beleértve a társadalom és a gazdasági környezethez való viszonyulást és a környezeti szempontokat is. Az átfogó célok a gazdasági és társadalmi fordulatot célozzák meg, az alábbiak szerint:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

3. ábra: A sikeres város stratégiájának alapelemei
(Forrás: OFTK)

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az Országgyűlés megerősítette az OFTK tizenhárom specifikus célkitűzését, köztük hét szakpolitikai jellegű célt és hat területi célt. A célok a társadalom és a gazdaság egészségének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, továbbá kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat is, amelyekre a középtávú – fókuszált – fejlesztési feladatok épülhetnek:

Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok

versenyképes, innovatív gazdaság

gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság

életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése

kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I

értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom

jó állam, szolgáltató állam és biztonság

stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

•

Területi specifikus célok

Az ország makro-regionális szerepének erősítése

A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat

Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése / az egyes nagyterületek megújulását biztosító fejlesztések

Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése

Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése

Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Az OFTK **térszerkezeti és térhasználati elveket** is megfogalmaz, a térségi fejlesztésekben, fejlesztési beavatkozások során mind a tervezésben, mind a végrehajtás során tekintettel kell lenni a természeti erőforrásokat védő térszerkezetre és a fenntarthatóságot biztosító területhasználatra, „zöldmezős fejlesztések helyett barnamezős fejlesztések szükségesek”. „A takarékos és átgondolt területhasználat a legfontosabb térhasználati elvek egyike, a takarékos helyhasználatot érvényesíteni kell a településfejlesztésben is. A városok szétterülésének elkerülése, a tagolt és kompakt városszerkezet kialakítása az agglomerációs településeket is erősen érinti, valódi térségi szintű térszervezési feladat. A vidékies területhasználatnál is kerülni kell a talajpusztulást, visszafordíthatatlan talajvízcsökkenést okozó tevékenységeket. Az infrastruktúra-fejlesztések tervezésénél az ezt figyelembe vevő megoldásokat kell támogatni.”

Az OFTK **Budapest területfejlesztési igényei és feladatai** című fejezetében a főváros pozicionálása mellett a következő fejlesztési irányok kerültek kijelölésre:

- A térségi pozíció erősítése a földrajzi, geopolitikai adottságok kihasználásával.
- Az összmagyarság identitásának erősítése a Kárpát-medence kulturális központjaként.
- Összehangolt fejlesztések a várostérségben – feladatmegosztás megszervezése.
- Egységes Budapest – hatékony közigazgatási rendszerrel.
- A népesség megtartása vonzó, egészséges életkörülmények biztosításával, az esélyegyenlőség megerősítésével és a rugalmas lakásstruktúra kialakításával.
- Kezdeményező város- és térségfejlesztés, tudás- és készség alapú gazdaságfejlesztés, zöld gazdasági kultúra meggyökereztetése, valamint a turizmusban rejlő gazdasági lehetőségek kihasználása.
- A gazdasági fejlődést lehetővé tevő differenciált területi kínálat biztosítása.
- A város és a Duna együttélésének megteremtése.
- Kiegyensúlyozott városi térszerkezet kialakítása differenciált központrendszerrel, a kompakt város elvének megvalósítása.
- A területhasználat és a közlekedés integrált fejlesztése, a városi közösségi közlekedés súlyának növelése.

Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió (PMTFK)

Pest megye és Budapest egy fejlesztési térség, a fejlesztési és rendezési irányok összehangolása fontos feladat. Pest megye jövőképeinek alapja a diverzitás megtartása és erősítése a gazdaság, a kultúra, a média, a köz - és a szakoktatás, a felsőoktatás és a tudomány területein egyaránt. Ez jelenti egy olyan növekedés alapját, amely munkahelyeket teremt, nagyobb jövedelmet, kezelhető kockázatokat és a környezetet, az erőforrások megkímélését - azaz fenntartható növekedést.

Pest megye specifikus céljai

Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.

A fejlődésben lemaradó Szobi, Aszódi, Nagykátai, Ceglédi, Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása.

Társadalmi megújulás: Testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek.

Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az MO mentén a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér térségében.

Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében.

A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.

Adottságokra épülő munkamegosztásban együttműködő policentrikus települési struktúra kialakítása.

A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudásintenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése.

Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése

Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése.

Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra

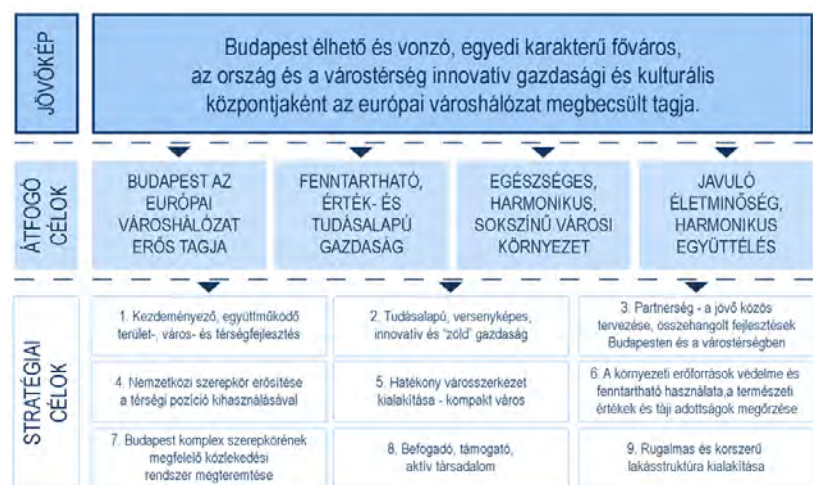
A közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése

Tervezett, koordinált térségfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megővése és fejlesztése

A megye területfejlesztési koncepciója és a BTFK szoros együttműködésben készült, így az összhang biztosított. A két terv számos azonos elemet tartalmaz a térségre vonatkozóan.

Budapest Területfejlesztési Koncepciója (BTFK)

A területfejlesztési koncepció megfogalmazza a térség 2030-ra elérti kívánt jövőképét, térstruktúráját, valamint a 2020-ra szóló átfogó és stratégiai célokban előirányzott célállapotot. A koncepció célrendszerében a fejlesztési alapelvek – egyben, mint horizontális célok – olyan szemléleti alapvetések, amelyeket a célrendszer minden egyes elemére vonatkozóan következetesen alkalmazni kell: az élıhetőséget, a fenntarthatóságot, az esélyegyenlıséget.

4. ábra: BTFK célrendszere

Forrás: BTFK

Az átfogó célok Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoznak, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik. Az átfogó célok elérését kilenc stratégiai (specifikus) cél segíti.

Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP)

A 2014-2020-as tervezés tekintetében a megyék¹ elsődlegesen a területi operatív programokhoz készíthetik el fejlesztési javaslatukat. A Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja részben a finanszírozás alapját. A Tftv. 5.§ n) pontja szerint a **területfejlesztési program** „a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv”. A területfejlesztési program stratégiai, valamint operatív programrészből áll.

BTFK stratégiai céljai közül, várhatóan 6 célhoz rendelhető uniós társfinanszírozás

Tudásalapú, versenyképes, innovatív és „zöld” gazdaság

Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város

A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése

Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Befogadó, támogató, aktív társadalom

Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A stratégiai célok nem minden elemükben támogathatók, viszont egyes támogatási területeik összekapcsolhatók, ezért a tartalmukat a FŐTEP 5 prioritás-tengely alá rendezi.

Prioritástengely

Intézkedések

I. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 1.4. Várostérségi együttműködés
II. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért	2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása 2.4. Értékvédelem – értékteremtés 2.5. A lakásállomány optimalizálása
III. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	3.1 Zöld- és egyéb biológiai aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem 3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4 Korszerű vízgazdálkodás 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem
IV. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerepkörének szolgálatában	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
V. Társadalmi beavatkozások a befogadó,	5.1. Befogadó és támogató társadalom

¹ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 15/A. § (1) bekezdése alapján a főváros területén – a kerületi önkormányzatok hatáskörébe tartozó fejlesztési feladatok kivételével – a megyei önkormányzat feladatait Budapest Főváros Önkormányzata látja el.

támogató és aktív Budapestért

5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése

5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása

5.4. A kulturális kínálat bővítése

1.2.2. Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) szerint a „településfejlesztés feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.”

„A településfejlesztési koncepció hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

Az integrált településfejlesztési stratégia a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.”

Újpest területét a többszintű önkormányzati rendszer, valamint a fejlesztési tervek egymásra épülése (tervhierarchia és az időtávok különbözősége) miatt több fővárosi és kerületi településfejlesztési dokumentum is érinti. A hatályos fővárosi településfejlesztési dokumentumok a következők:

- Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció (továbbiakban: Budapest 2030),
- ITS Budapest stratégia 2020 (továbbiakban: BP ITS 2020).

A kerületi településfejlesztési döntéseket a 1. 2.3. fejezet tárgyalja.

A főváros hatályos hosszú távú településfejlesztési koncepciója Budapest teljes közigazgatási területére tartalmazza a településfejlesztés irányát. A Budapest 2030 767/2013.(IV.24.) Főv. Kgy. határozattal került jóváhagyásra, előíranyozza a 2030-ig elérendő hosszú távú célokat. Ezt követően a törvénynek megfelelően új középtávú program vált szükségessé. Ennek megfelelően került kidolgozásra a fővárosi új stratégiája, az BP ITS 2020, ami mára elfogadásra került a 923/2014. (VI.30.) Főv. Kgy. határozattal.

Budapest 2030

A városfejlesztési koncepció az Étv. szerint a Fővárosi Közgyűlés által elfogadott olyan várospolitikai dokumentum, amely Budapest jövőbeni kialakítására vonatkozik.

A meglévő értékekre építve a következő jövőképet fogalmazza meg a koncepció:

Budapest élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A koncepció 4 átfogó célt határoz meg, amely Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoz, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik:

- Budapest az Európai városhálózat erős tagja,

- Fenntartható, érték- és tudáslapú gazdaság,
- Egészséges, harmonikus, sokszínű városi környezet,
- Javuló életminőség, harmonikus együttélés.

A célok meghatározása a szemléleti alapvetések (élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség) és az átfogó célok alapján történt. A kitűzött 17 cél és az átfogó célok viszonyát az alábbi táblázat mutatja be, egy-egy cél, ugyan eltérő mértékben, de egyszerre több átfogó célt is szolgál.

C É L O K		ÉLHETŐSÉG, FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ERŐSÍTÉSE A NÉPESSÉGMEGTARTÁS ÉRDEKÉBEN			
		BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROS- HÁLÓZAT ERŐS TAGJA	ÉRTÉK- ÉS TUDÁSALAPÚ, FENN- TARTHATÓ GAZDASÁG	HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
1.	Kezdeményező városfejlesztés	■	■	■	■
2.	Partnerség – a jövő közös tervezése a térségben és országosan	■	■	■	■
3.	Egységes Budapest	■	■	■	■
4.	Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése	■	■	■	■
5.	Egészséges környezeti feltételek megteremtése	■	■	■	■
6.	Klímavédelem és hatékony energiafelhasználás	■	■	■	■
7.	Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
8.	A Dunával együtt élő város	■	■	■	■
9.	Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet - kompakt város	■	■	■	■
10.	A barnamezős területek a városfejlesztési célterületei	■	■	■	■
11.	Intelligens mobilitás	■	■	■	■
12.	Tudás-, készség- és zöldalapú gazdaságfejlesztés	■	■	■	■
13.	Önfenntartó városgazdálkodási rendszer	■	■	■	■
14.	A kulturális sokszínűség megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
15.	Humán szolgáltatások optimalizálása	■	■	■	■
16.	Igényekhez igazodó, rugalmas lakásstruktúra megteremtése	■	■	■	■
17.	Befogadó, támogató és aktív társadalom	■	■	■	■

5. ábra: Budapest 2030 célrendszere, célok viszonyának bemutatása

Forrás: Budapest 2030

BP ITS 2020

Az ITS szerepe, hogy bemutassa azokat a konkrétabb ágazati és területi fejlesztési irányokat, projekteket, melyet Budapest Főváros Önkormányzata középtávon kíván megvalósítani a Budapest 2030 hosszú távú céljainak elérése érdekében.

Miközben a FŐTEP elsősorban a gazdaságfejlesztést helyezi fókuszba, a főváros integrált településfejlesztési stratégiája a Fővárosi Önkormányzat által előkészítendő, koordinálandó, megvalósítandó fejlesztéseket,

projekteket helyezi a középpontba – természetesen összehangolva és illeszkedve a Főváros egész területére elfogadott, illetve párhuzamosan készülő területfejlesztési dokumentummal. A stratégia időtávja illeszkedik az EU programozási ciklusához, tehát az a 2014 és 2023 (2020-at követően a projektek megvalósítására további 3 év áll rendelkezésre) között megvalósítani tervezett fejlesztéseket és fejlesztési irányokat foglalja magában.

A Budapest 2030-ban meghatározott átfogó célok elérését középtávon két specifikus cél szolgálja:

- Gazdasági teljesítmény növelése (gazdasági teljesítményét nemzetközi szinten erősítő budapesti várostérség);
- Életminőség feltételeinek javítása (minőségi nagyvárosi életfeltételek).

A specifikus célok elérését középtávon öt tematikus és egy kiemelt területi cél mentén kívánja Budapest Főváros Önkormányzata megvalósítani.

Tematikus célok

1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés

A városfejlesztés kezdeményező, együttműködő jellegét erősítő intézmény- és eszközrendszer, valamint koordinációs mechanizmusok kialakítása.

2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet

A foglalkoztatást bővítő és a hozzáadott értéket előállító gazdasági szereplők működésének, együttműködésének, piacszerzésének támogatása.

3. Intelligens városműködés

A városi, várostérségi közszolgáltatások hatékonyságának javítása a kooperáció, valamint a környezettudatos és innovatív megoldások alkalmazásával.

4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet

Élhetőbb, a társadalmi igényeknek megfelelő városi környezet feltételeinek kialakítása, a gazdasági prosperitást, társadalmi kohéziót és régió túlmutató szerepkört egyaránt szolgáló infrastruktúrák fejlesztésével.

5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek (tematikus cél)

Az egyéni és közösségi öngondoskodás, felelősségvállalás, az esélyegyenlőség, valamint Budapest befogadó jellegének erősítése.

Területi cél

6. Dunával együtt élő város

A Duna, a Duna-partok és a dunai szigetek közösségi és gazdasági adottságainak integrált fejlesztése.

Az ITS-ben meghatározott célokkal kapcsolatosan olyan eszközök és konkrét projektszintű beavatkozások kerültek megfogalmazásra, amelyek Újpest fejlesztési szándékait közvetett vagy közvetlen módon pozitívan támogatják.

➤ 3. cél Intelligens városműködés:

3.2.3.a M3-as metró vonal infrastruktúra rekonstrukciója

3.2.3.b M3-as metró északi meghosszabbítása

3.2.21.. Aquincumi híd előkészítése

3.2.25 Budapesti és regionális kerékpáros közlekedés fejlesztése és kerékpáros szolgáltatás-fejlesztés

3.2.26. B+R rendszerű kerékpártárolók létesítése

3.2.27. A Duna integrálása Budapest közlekedési rendszerébe (hajózás fejlesztése)

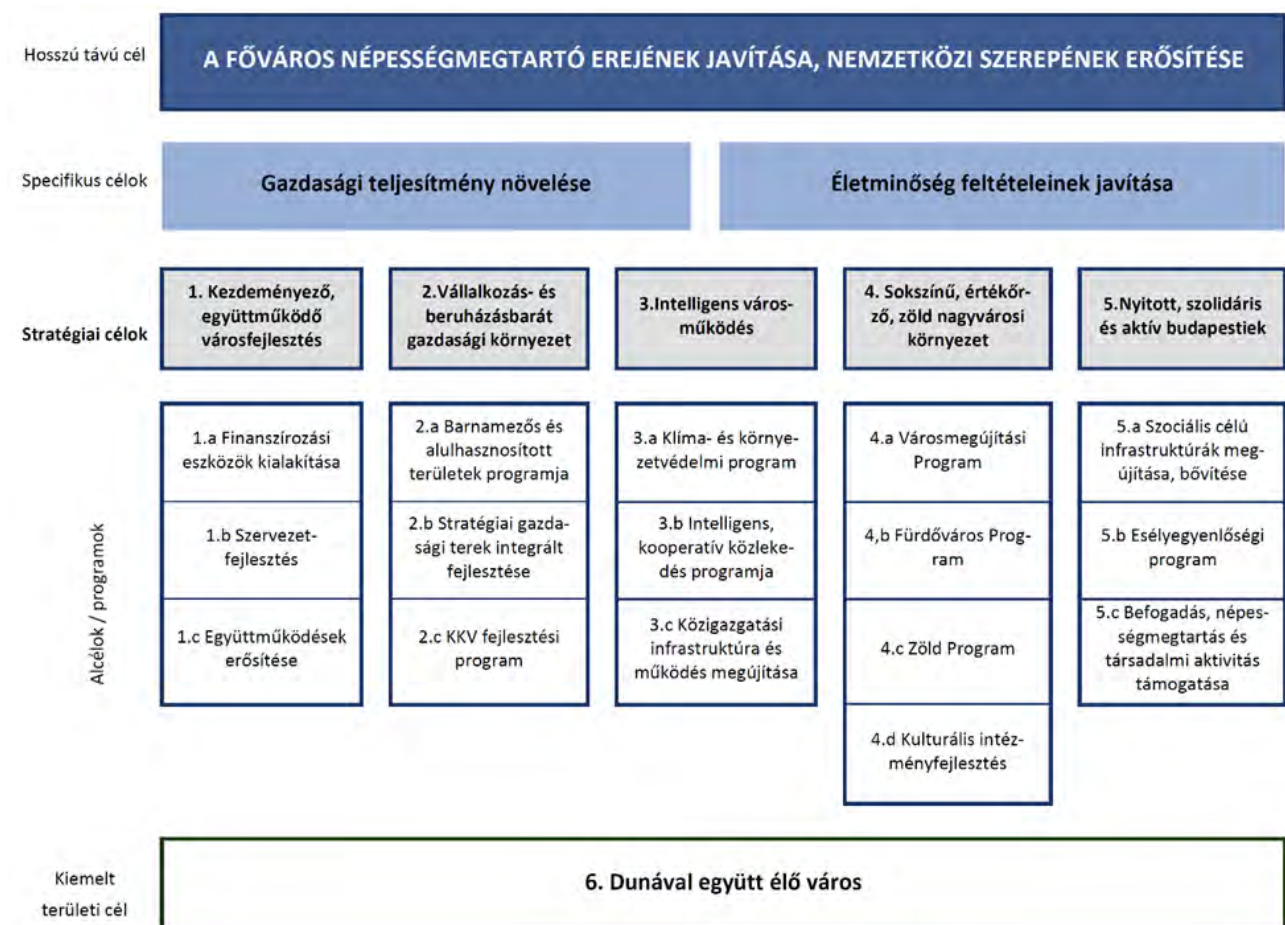
➤ **területi cél: Dunával együtt élő város**

Turisztikai, szabadidős, zöld és közterületi rendszerek integrált fejlesztése a Duna mentén – megközelíthető, „végigjárható”, kikapcsolódást nyújtó Duna-partok

Duna menti barnamezős és alulhasznosított területek hasznosítása

A város működőképességét javító, szerkezeti jelentőségű hiányokat megszüntető haránt irányú közúti kapcsolatok kulcs elemeit jelentő hidak (Aquincumi, Albertfalvai) előkészítésének felgyorsítása.

Gazdasági hasznosítás –előkészítése, menedzselése (Hunyadi laktanya, Észak-pesti használaton kívüli városüzemeltetési területek).

6. ábra: Budapest 2020 célrendszere

Forrás: Budapest 2020

Tematikus Fejlesztési Programok (TFP)

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény hatályos rendelkezései alapján a Fővárosi Önkormányzat feladata a Budapest területére eső fejlesztési elképzelések összehangolása; a fejlesztési tervezés koordinációja. E feladatkörből adódóan, egyben egy új tervműfajt létrehozva, zajlott le a TFP tervezési folyamata a budapesti területi szereplők (elsősorban a kerületi önkormányzatok és a Fővárosi Önkormányzat) részvételével. Intenzív közös munka során, 2014 tavaszán kerültek lefektetésre a 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési elképzelések három, majd 2014 őszétől egy, összvárosi koordinációt igénylő témakörben, a kapcsolódó gazdasági, civil és szakmai szervezetek bevonásával:

- Duna menti területek összehangolt fejlesztése;

- Barnamezős területek fejlesztése;
- Szociális városrehabilitációs programok;
- Gazdaságélénkítés és munkahelyteremtés tematikus fejlesztési program.

A TFP-k kitűzött céljai:

- a hosszú távú fejlesztési együttműködés kialakítása a fővárosban;
- a fejlesztések közötti szinergiák lehetőségének megteremtése;
- a főváros területére érkező uniós fejlesztési források felhasználásának koordinálása;
- e témák vonatkozásában Integrált Területi Beruházás megvalósításának előkészítése.

1.2.3. Hatályos kerületfejlesztési döntések bemutatása

Újpest Városfejlesztési koncepciója (Újpest VFK 2008)

Újpest Településfejlesztési koncepciója az 1997. évi LXXVIII. (építési) törvény alapján készült, az Önkormányzat Képviselő-testülete 86/2008 (III.28) Önkormányzati határozatával fogadta el. A koncepció nyomán került elkészítésre a kerület Integrált Városfejlesztési Stratégiája.

Újpest Városfejlesztési Koncepciójában megfogalmazott tematikus célok:

Újpest lakóterületi sokszínűségének megőrzése, az egyes típusoknak megfelelően egyedi minőségi fejlesztés, kínálatbővítés

Újpest gazdasági szerepének, a városi élet és a gazdaság hagyományos összefonódásának megőrzése, a megváltozott gazdasági struktúrájának megfelelő területkínálat biztosítása, a meglévő gazdasági területek, elsősorban gazdasági-szolgáltatási területként történő újrahaznosításához a feltételek megteremtése

kezdeményezésű kereskedelemfejlesztés számára feltételek biztosítása és keretek meghatározása, Újpest hagyományosan gazdag sportéletének új alapokra helyezése a megváltozott igényekhez és fenntartói feltételekhez igazodva

Hagyományos „fontos helyek” (Újpest központja, lakóterületi alközpontok, közlekedési-forgalmi csomópontok) felértékelése, újak létrehozása

A közlekedési rendszer korszerűsítése a regionális és fővárosi kapcsolatrendszerekkel és a fenntartható városfejlődés követelményeivel összhangban (Újpest 87/2008 (III.25) Ök. határozattal jóváhagyott Közlekedési Rendszerterve alapján)

Környezetvédelem tudatos formázása, zöldterületek növelése, „virágváros” program elindítása az élhetőbb város érdekében

A koncepció Újpest egyes területeinek lehetséges jövőjét településszerkezeti (városszerkezeti) egységenként tárgyalja, valamint megfogalmazza **a városfejlesztés legfontosabb stratégiai céljait**:

- a beépítésre nem szánt területek csökkentése indokolatlan,
- a vízparti és a városi területek kommunikációjának javítása,
- a lakóterületek szabályozása során – a településszerkezeti adottságokhoz igazodva – differenciált eszközök alkalmazása célszerű,
- a kialakult beépítési intenzitás és karakter megtartása indokolt a kerület keleti (Rákospalotával határos) térségében,
- a városias karaktert elsősorban a főbb útvonalak jeles szakaszai mentén kell erősíteni,
- szerényebb mértékű, de hangsúlyos beépítés megvalósítása indokolt a Fóti út középső szakaszán, valamint a város belső, általában négy-ötemeletes lakótelepi beépítésű területek „csomópontjaiban”,
- a gazdasági területeit általában megőrzendő adottságnak kell tekinteni, ugyanakkor biztosítani kell a különböző területfelhasználású területek „békés egymás mellett élését”.

7. ábra: A koncepció településszerkezeti egységeinek területi eloszlása

Forrás: Újpest Városfejlesztési Koncepciója (2008)

1. déli iparváros
2. központi lakótelepek
3. városközpont és környezete
4. központi iparváros (Károlyi Városközponttal együtt - K)
5. belső kertváros
6. északi kertváros
7. Megyer
8. Duna parti városrész
9. Káposztásmegyer
10. Megyeri hídfő környezete (Dobó laktanyával, Székesdűlővel együtt - SZD)

Az egyes településszerkezeti egységek fejlesztési koncepciója leginkább a városrendezési háttér biztosítását tartja szem előtt, a dokumentum a városrészekhez szabályozási, illetve fejlesztési akcióterületeket is kijelöl.

A fejlesztések keretét megadó szabályozási tervek készítésére megfogalmaz három lehetséges célt: megőrizni – fejleszteni – átalakítani.

Integrált Városfejlesztési Stratégia (Újpest IVS 2008)

Újpest integrált városfejlesztési stratégiája 2008. március 25-én került elfogadásra. A dokumentum alapját Újpest VFK 2008 képezi, és a 2007. október 5-én az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium által közreadott *Városrehabilitáció 2007-2013, kézikönyv a városok számára* című útmutatójának megfelelően készült.

Újpest hosszú távú jövőképe

„Nagyvárosi múlt, nagyvárosi jövő” az itt élőknek, a főváros, a szomszédos kerületek és az agglomeráció északi, északkeleti szektorra lakosságának és vállalkozóinak és a regionális, országos és nemzetközi porondon tevékenykedő gazdasági szereplőknek a társadalom, a gazdaság és a környezet tárgykörében egyaránt.

„Észak-Pesti Kaputársaság” kialakítása a közlekedésfejlesztéssel, a megfelelő ingatlankínálat megteremtésével, Újpest meglévő szolgáltatásai iránti kereslet bővülésével, a határokon túlnyúló vonzerő megőrzésével stb.

Markáns gazdasági arculat kialakítása többek között a munkahelyi és lakóterületek arányának megtartásával, a megfelelő jogi háttér, településrendezési eszközök, infrastrukturális feltételek biztosításával, az új telephely-választási prioritásoknak megfelelő befektetői környezet kialakításával és hathatós városmarketinggel, nemzetközi kapcsolatok építésével.

A munkahely, a lakás és a rekreáció harmonikus együttélésének további biztosítása.

KÖZÉPTÁVÚ (7-8 ÉVES) TEMATIKUS CÉLOK (4.3)		
1. Regionális tengelyek mentén nagyvárosi kaputársági miliő kialakítása (4.31)	2. Újpest városrészeit és az északi peremkerületeket összekötő nagyvárosi főutcák és kaputárségeik kialakítása, illetve a szükséges területkínálat megteremtése (4.32)	3. Újpest történelmi központja és környezete megújítása, megnyitása a Dunára és városszerkezeti integrációjának megalapozása (4.33)
4. Újpest közlekedési rendszerének megújítása az új regionális és fővárosi hálózati elemek kiépülésének ütemével és a fenntartható városi közlekedés, az élhetőség elvárásaival összhangban (4.34)	5. A lakás és a munkahely hagyományos együttélésének, kínálati sokoldalúságának és értékeinek megőrzése megújítása és a kínálat bővítése (4.35)	6. Újpest hagyományosan gazdag rekreációs kínálatának megújítása, bővítése és városszerkezeti integrációja (4.36)

8. ábra: Újpest IVS 2008-ban megfogalmazott középtávú tematikus célok

Forrás: Újpest IVS 2008

A jövőkép elérése érdekében a stratégia időtávjára (7-8 évre) általános tematikus célok elérését tűzi ki a dokumentum mellett, hogy az Újpest VFK 2008-ban szereplő városrészekben megvalósítandó és azokon átívelő rövidtávú (2-3 évre szóló) célokat tűzött ki.

Rövidtávú célok városrészenként	megvalósulás
---------------------------------	--------------

Déli iparváros	
Az Istvánbeli Főműhely területére kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat jóváhagyása, a megújítási folyamat elindítása, illetve ipartörténeti értékek műemléki védeltségére vonatkozó jogszabályi háttérnek megteremtése	NEM
Az Anonymus utcai lakóterület konszolidációja, városszövetbe való – megindult – integrálódási folyamatának ösztönzése (városmarketing)	RÉSZBEN
Központi lakótelepek	
Árpád út és Rózsa utca kereszteződésének térségére kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat kidolgozása, tulajdonosokkal való megállapodás, konszenzusteremtés a fejlesztési célok tekintetében, tervpályázat kiírása a fővárossal közösen (ÉTV 30/A.§ szerinti településrendezési szerződés keretében)	NEM
Központi lakótelepek városrész területére vonatkozó parkolási rendelet alapján új parkolási rend kialakítása, valamint a zöldfelületekre nehezedő nyomás csökkentése, zöldterületek ütemezett megújítása	RÉSZBEN
Az épületfelújítások korábbi ütem szerinti folytatása, a panel programhoz való csatlakozás előkészítése	IGEN
Városközpont és környezete	
Szent István tér megújítása első ütemének megvalósítása, második ütem előkészítése	IGEN
Városközpont és környezete városrész területére vonatkozó parkolási rendeletnek megfelelő új	NEM

parkolási rend infrastruktúrájának megteremtése (parkolóórák, közterület-felügyelet hatáskörének kiterjesztése stb.)

A Szent István téri ingatlanfejlesztéseknek a Főtér megújításával összehangolt előkészítése RÉSZBEN

Az épületfelújítási támogatások koncentrálása a Főtér környezetébe RÉSZBEN

A "Duna tengely" a Károlyi városközpont, illetve a "Piac tengely" a Király utca felé való kiépítésének előkészítése NEM

Központi iparváros

Károlyi városközpont II. ütem megvalósítása NEM

Fóti út Váci úti torkolata térségének területére kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat elkészítése IGEN

Egységes KSZT elkészítése a városrész egészére NEM

Északi kertváros

Tábor utcai Sportközpont területére fejlesztési stratégia, kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat elkészítése (ÉTV 30/A.§ szerinti településrendezési szerződés keretében), fejlesztés előkészítése, tulajdonosok közötti konszenzusteremtési folyamat elindítása a megvalósítás feltételeiről RÉSZBEN

Közlekedési rendszerv alapján a Sporttelep utca forgalmi terhelésének mérséklése IGEN

Központi iparváros, Megyer, Belső kertváros, Északi kertváros

Fóti út Baross utca és Leiningen út - Iglói út közötti térsége területére kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat elkészítése, a Baross utca - Attila utca Fóti út által határolt gazdasági területek újrashasznosításához szükséges tulajdonviszony-rendezési folyamat lezárása és a településrendezési tervezés elindítása (ÉTV 30/A.§ szerinti településrendezési szerződés keretében) NEM

Megyer

Petőfi és Hunyadi laktanya területére kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat elkészítése, terület újrashasznosításának előkészítése. Vizsgáló építészeti tervpályázat lefolytatásának lehetősége RÉSZBEN
(szabályozási terv készült)

Duna parti városrész

Az egész városrész területére készül egységes kerületi szabályozási terv és helyi építési szabályzat elfogadása, a Károlyi Városközpont és a Téli kikötő közötti csatlakozó önkormányzati tulajdonú területen rekreációs fejlesztés megvalósítása RÉSZBEN
(szabályozási terv készült)

Káposztásmegyeri vízműtelep telekmegosztása, tulajdonviszonyok rendezése egységes KSZT alapján RÉSZBEN

M0-ás környűri menti, nagy forgalmi vonzatú szabadidős intézményi területek fejlesztése, a megkezdett folyamatok továbbépítése IGEN

Alközpont fejlesztési tanulmányterv és szabályozási terv kidolgozása N.A.

Megyeri hídfő környezete

Székesdűlő - Dob Laktanya területe hasznosításának befejezése, Megyeri híd és útcsatlakozása kivitelezésének befejezése, a környezet rendezése, az építés utómunkálatainak befejezése RÉSZBEN

Műemléki védettségű Nagyfelszíni vízmű területére hasznosítási koncepcióváltozatok kidolgozása RÉSZBEN

Egész Újpestre vonatkozó célok

megvalósulás

Újpest közlekedési rendszerfejlesztési terve és programja alapján a megvalósítás ütemezés szerinti elindítása, parkolási rendelet jóváhagyása és életbe léptetés RÉSZBEN
(13/2011. (II.28.) parkolási rendelet)

Újpest közép- és hosszútávon megvalósuló akcióterületi fejlesztéseinek kerületi szabályozási tervekkel és helyi építési szabályzatokkal történő lefedése RÉSZBEN

Ipartörténeti, infrastruktúra és közlekedéstörténeti, sporttörténeti és egyéb építészeti és városépítészeti és zöldfelületi értékek védeltségének biztosításához szükséges intézkedési terv készítése	RÉSZBEN (Újpest Környezetvédelmi Programja)
Újpest arculatát meghatározó gazdasági és intézményi szereplőkkel, fejlesztendő területek tulajdonosaival közös városmarketing stratégia kidolgozása és megvalósítása	NEM
Újpest városrehabilitációt szolgáló eszközeinek (vagyongazdálkodás, beruházási támogatási rendszerek, adópolitika, közterületek fejlesztésére fordítandó források, társadalmi kezdeményezések felkarolása, ösztönzése stb. elemzése), az eszközök rendszerbeszervezése, egységes stratégia és intézkedési terv kidolgozása	NEM
A helyi várospolitikát megalapozó helyi információs rendszer és adatbázis, valamint monitoring rendszer felépítése	NEM

9. ábra: Újpest VFK 2008 és Újpest IVS 2008 akcióterületei

Sajátos módon az akcióterületek lehatárolását már a koncepció is tartalmazza, megegyeznek az Újpest IVS 2008 által kijelölt akcióterületekkel:

- 4-1. Nagyfelszíni vízmű területe
- 4-2. Káposztásmegyer, intézményterület (Kiemelt akcióterület)
- 4-3. Káposztásmegyer, alközpont
- 4-4. Váci út-Fóti út torkolatának környezete
- 4-5. Petőfi és Hunyadi laktanyák területe (Kiemelt akcióterület)
- 4-6. Káposztásmegyer, Farkas-erdő
- 4-7. Megyeri út menti terület
- 4-8. Tábor utcai sporttelep
- 4-9. Duna menti üdülőterület
- 4-10. Fóti út menti terület, középső szakasz
- 4-11. MÁV Rákospalota-Újpest megálló környezete
- 4-12. Árpád út- Rózsa utca kereszteződése
- 4-13. István út – Bercsényi utca – Görgy Artúr út
- 4-14. Fő tér fejlesztése (Kiemelt akcióterület)
- 4-15. Károlyi Városcsopont (Kiemelt akcióterület)
- 4-16. Újpest-Városcsopont térsége
- 4-17. M3-Újpest központ állomás
- 4-18. Pozsonyi út – Tél utca sarka

Újpest VFK 2008 és Újpest IVS 2008 Kiemelt (középtávú) akcióterületeinek megvalósulása

	Fejlesztési irány	2008-as állapot	2015-ös állapot
4-2.	szálloda, intézményfejlesztés	Zöldmezős terület, beépítetlen	Részben beépült terület (AquaWorld)
4-5.	lakó és intézményi fejlesztés	Barnamezős terület, bontandó épületek. Lakás, lakóépület, működő intézmény vagy szolgáltatás a területen nincs.	Változatlan, de szabályozási terv készült a területre.
4-14.	tér- és a környező ingatlanok rehabilitációja	Városcsoponti rehabilitációs terület. Egyes épületek bonthatók. A terület sűrűn lakott.	A Főtér megújult.
4-15.	lakó és intézményi fejlesztés	Barnamezős, használaton kívüli terület.	Első ütem lezajlott.

Az Újpest IVS 2008 antiszegregációs terv című fejezet szerint a 2001-es KSH adatok alapján Újpesten nem található olyan terület, mely megfelelne a tényleges szegregátum feltételeinek, viszont az elemzések alapján a szegregációs jelenségek változásainak részletesebb vizsgálata indokolt néhány tömbben. A szegregáció kialakulásának veszélye a 2001. népszámlálás szerint 2037 főt érint, ami Újpest lakosságának kevesebb, mint 2%-a. Az egyes mutatók tekintetében telepszerű környezet kialakulásának veszélyével fenyegetett területnek leginkább a városközpont és környezete területben lévő 4277-es és 4280-as, valamint a Déli Iparváros városrészben lévő 4290 és 4295-ös tömbökből összeálló területek tekinthetők.

Településfejlesztési és településrendezési szerződések

A településrendezési szerződések az Étv. rendelkezései alapján a (mára már hatályos) szabályozási tervek készítéséhez kapcsolódóan a jogok és kötelezettségek meghatározására a költségviselő és az önkormányzat között kerültek megkötésre.

Újpest fejlesztését jelentősen meghatározza a „Káposztásmegyer intermodális csomópont előkészítésére” vonatkozó együttműködési megállapodás, amely Újpest Önkormányzatának, Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzatának és a BKK Zrt.-nek képviselői között jött létre. A területen a megállapodásnak megfelelően a szabályozási tervek készítése már lezajlott.

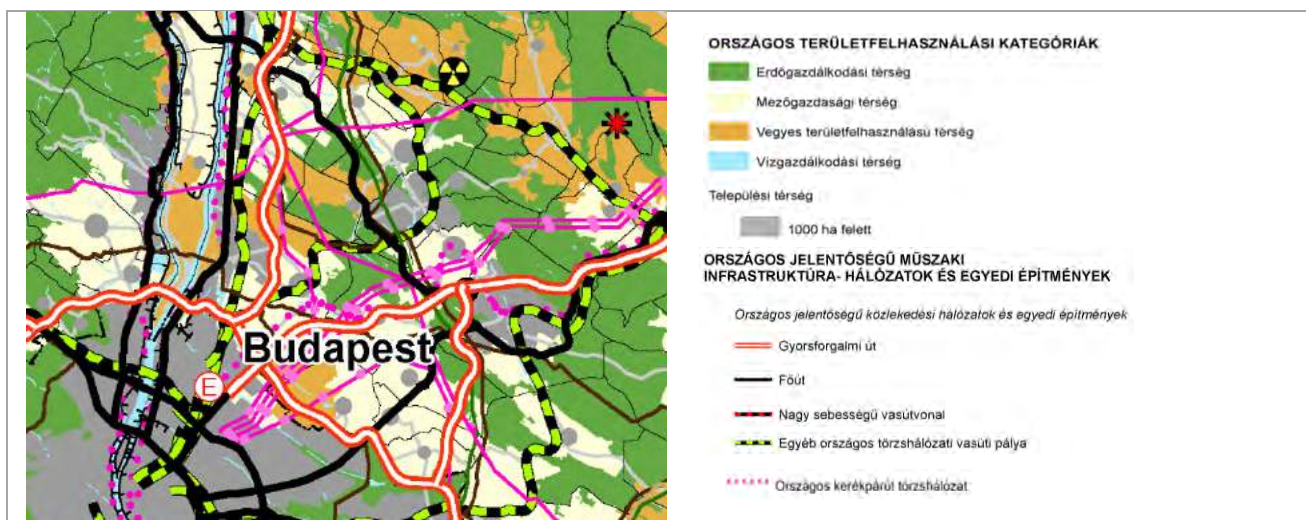
1.2.4. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény szerint a területrendezés feladata különösen „a környezeti adottságok feltárása és értékelése; a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének – az ágazati koncepciókkal összhangban történő – megállapítása, az országos és térségi, továbbá a területrendezéssel kapcsolatos településrendezési célok összehangolása.”

Budapestet – ennek megfelelően Újpeste is – érintő területrendezési tervek:

- az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (továbbiakban: OTrT),
- a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény (továbbiakban: BATrT).

Országos Területrendezési Terv – OTrT

10. ábra: OTrT Szerkezeti Tervlap kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. sz. mellékletét képező „Ország Szerkezeti Terve” c. tervlapja alapján a IV. kerület szinte teljes egésze 1000 ha feletti települési térség területfelhasználási kategóriába sorolt. A kerület észak-keleti részének keskeny sávja mezőgazdasági térségbe tartozik.

A törvény további, Újpestet érintő mellékletei:

3/1. sz. melléklet – Országos Ökológiai hálózat övezete: a kerület északi részén az Újpesti Nagyfelszíni Víztisztító mű és Farkas-erdő térségében

3/4. sz. melléklet – Kiváló termőhely adottságú erdőterület övezete: a kerület északi illetve nyugati részén az Újpesti Nagyfelszíni Víztisztító mű és Farkas-erdő térségében valamint a Duna mentén a Szennyvíztisztítótól északra

3/5. sz. melléklet – Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete: a Népsziget északi része

3/6. sz. melléklet - Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete: a kerület egésze

3/7. sz. melléklet - Országos vízminőség-védelmi terület övezete: a kerület nagy része

3/8. sz. melléklet – Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükséggtározók területének övezete: a kerület Duna menti partvonala és a Népsziget északi része

3/9. sz. melléklete - Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete: a kerület egésze

Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv – (BATrT)

Térségi Szerkezeti Terv területfelhasználási kategóriái Újpestet érintően

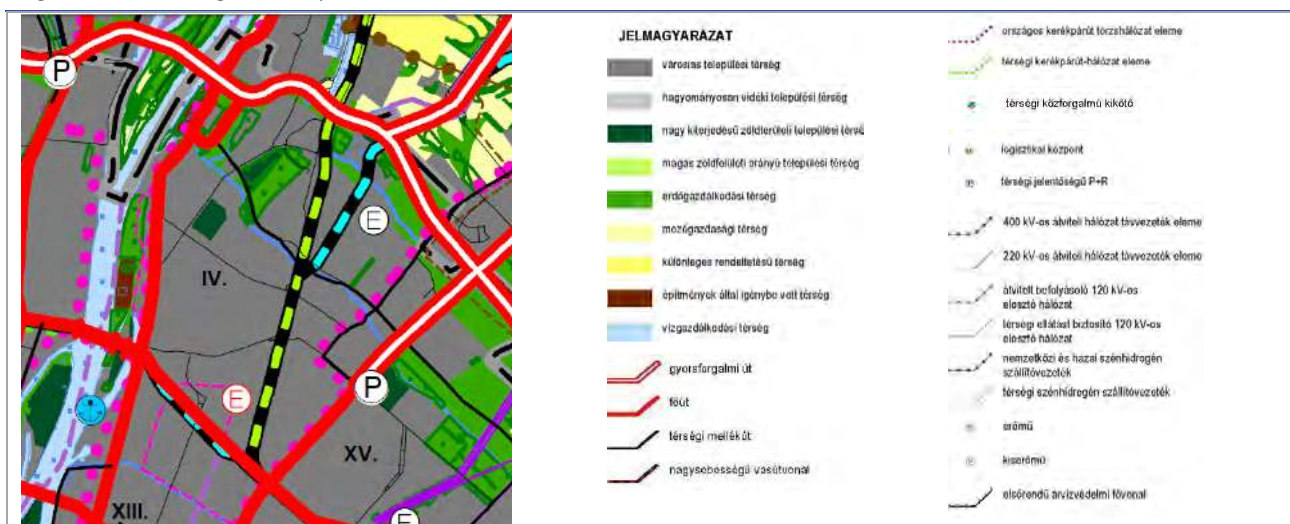
Városias települési térség

Nagy kiterjedésű zöldterületi települési térség – a temető területe

Erdőgazdálkodási térség

Építmények által igénybevett térség

Vízgazdálkodási térség - a Duna parti sáv

11. ábra: BATrT kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/

BATrT. Szerkezeti Terve által megjelölt, Újpestet érintő további elemek

gyorsforgalmi út

főút

transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részenként működő országos törzshálózati vasútvonal

egyéb országos törzshálózati vasútvonal, az országos vasúti törzshálózat tervezett eleme

országos kerékpárút törzshálózat eleme

térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat

erőmű

BATrT. Övezeti tervek Újpestet érintő mellékletei

3.1. sz. melléklet – Magterület övezete: az Újpesti Nagyfelszíni Víztisztító mű északi részén található terület

3.2. sz. melléklet – Ökológiai folyosó övezete: a kerület Duna menti területeinek jelentős része és Farkas-erdőtől nyugatra eső terület

3.13. sz. melléklet – Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete: a kerület észak-nyugati része (közigazgatási határ- Duna folyam- Szilas-patak- Íves út által határolt terület)

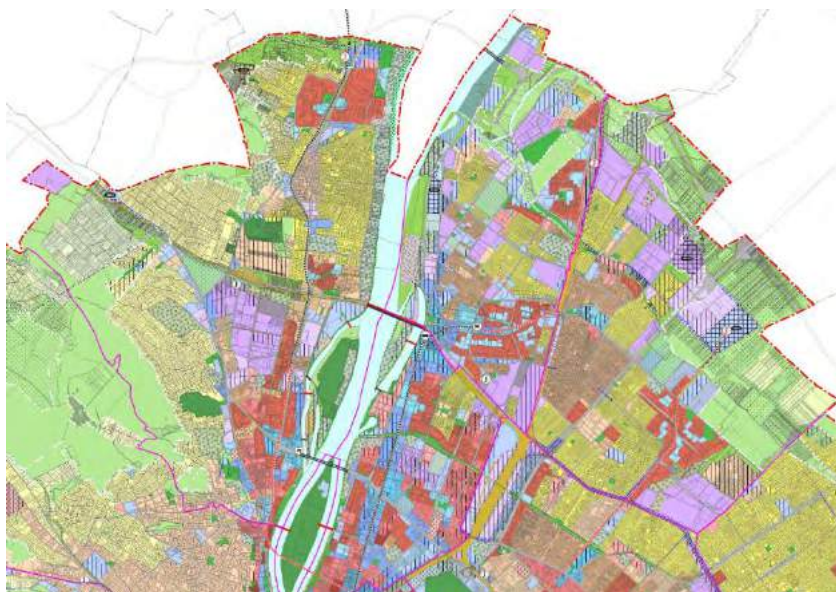
Kiemelt beruházásokra vonatkozó kormányhatározatok, rendeletek

rendelet/határozat	projekt megnevezése	érintett terület
345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet	egy- közlekedésfejlesztési projektek	budapesti elővárosi vasútvonalak rekonstrukciója A MÁV Zrt. állomásfejlesztési és integrált ügyfélszolgálat fejlesztési program megvalósítása (Rákos, Rákoshegy, Kőbánya-Kispest, Kőbánya alsó, Zugló, Budapest-Déli pu., Budapest-Keleti pu., Budapest-Nyugati pu., állomások felvételi épületeinek felújításával). Budapest, M3-as metró rekonstrukciója és északi meghosszabbítása. Budapest IV. kerület, Görgey Artúr út, út- és villamospálya felújítása.

1.2.5. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – Újpest fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

Újpest Budapesten kívüli szomszédos települése Dunakeszi és Szigetmonostor, a fővárosban a III., a XIII., a XIV., a XV. kerületekkel határos, amelyekre vonatkozóan a Fővárosi Közgyűlés 50/2015.(I.28.) Főv.Kgy. határozatával elfogadott Budapest főváros településszerkezeti terve (továbbiakban: TSZT 2015) hatályos.

„Budapest főváros kétszintű önkormányzata (a főváros önkormányzati rendszere) a fővárosi és a kerületi szintű önkormányzatokból áll.”
(Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény) Minden fővárosi kerületben települési önkormányzat működik, melynek feladata a helyi településrendezési szabályok megalkotása a fővárosi településrendezési terv alapján.

12. ábra: TSZT 2015 kivonat

Forrás: TSZT 2015

A TSZT 2015 által meghatározott közlekedési infrastruktúra nem tartalmaz olyan elemeket, amelyek csak a szomszédos kerületek közigazgatási területét érintik, de hatásuk befolyásolná Újpest fejlődését. Az Újpestet és egy vagy több szomszédos kerületét is érintő tervezett közlekedési elemeket *A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata* fejezet ismerteti.

III. kerület – Óbuda: A két kerületet a Duna elválasztja egymástól, a meglévő kapcsolatot az Újpesti vasúti híd és a Megyeri híd biztosítja (Budakalászon keresztül).

XIII. kerület – Angyalföld: A kerület északi részén, a Budapest-Esztergom vasútvonal mentén kapcsolódik Újpesthez. A vasút miatt szerves együttélés nem alakult ki, különszintű kapcsolatot csak a Váci út és a Lehel utca jelent.

XIV. kerület – Zugló: A kerület csupán egyetlen ponton, a Vasúttörténeti parknál kapcsolódik Újpesthez.

XV. kerület – Rákospalota, Pestújhely, Újpalota: A két kerület Újpest nyugati részén, a kerülethatáron végigfutó Budapest-Vác vasútvonallal kapcsolódik egymáshoz. A vasút miatt szerves együttélés nem alakult ki, a különszintű kapcsolatot csak az Árpád úti felüljáró és a Fóti úti aluljáró jelent.

Szigetmonostor: A település nincsen közvetlen kapcsolatban Újpesttel a Szentendrei-szigeti elhelyezkedése miatt, a kerület fejlesztését befolyásoló eleme nincsen Szigetmonostor településszerkezeti tervének.

Dunakeszi: A IV. és a XV. kerülettel határos településrészeit Dunakeszi településszerkezeti terve vízgazdálkodási (Duna és parti sávja, kavicsbánya tavak), gazdasági, erdő és korlátozott hasznosítású mezőgazdasági terület területfelhasználási egységekbe sorolja.

13. ábra: Dunakeszi településszerkezeti terve, területfelhasználás – részlet

Forrás: TSZT 2015

A településhatáron átnyúló ökológiai/zöldfelületi kapcsolatokat az ökológiai hálózat elemei biztosítják. Ökológiai folyosó része a Duna medre a parti sávjával együtt; a Szilas-patakot az értékes dunakeszi lápok és kavicsbányatavak térségével összekötő Óceán-árok menti sáv; továbbá a Mogyoródi-patak térsége, mely a fóti Nádas-tó-dűlő vizenyős területébe köt (a kapcsolatot az M0 és M2 autóutak erősen korlátozzák).

A Dunakeszi és Újpest közötti kapcsolatokat az országos közúthálózati elemek mellett a Külső Szilágyi út biztosítja.

Egyedi településszerkezeti helyzet, hogy a Dunakeszin található a Székesdűlő sor újpesti telkeket szolgál ki.

A település Duna-parti sávjában vízbázis-terület húzódik, ami Újpest területén is folytatódva alkot egységet. Ez mindkét település esetében korlátozásokat jelent a beépíthetőség tekintetében. Ezt a fejlesztési lehetőségek átgondolása, felülvizsgálata során figyelembe kell venni.

A település és a főváros közötti közlekedési kapcsolatait számos, É-D-i irányú nyomvonal biztosítja. Ezek közül a legfontosabbak az agglomerációs forgalom jelentős részét lebonyolító M2 Budapest-Vác autótút, valamint a 2. sz. főút. A vasúti eljutási lehetőséget a Budapest-Vác vasútvonal jelenti.

14. ábra: Dunakeszi építési övezetei, övezetei – részlet

Forrás: TSZT 2015

1.2.6. A kerületre vonatkozó településrendezési tervi előzmények vizsgálata

A közelmúltban lezajlott jogszabályi változások a településrendezésben is változásokat okoztak. Az Étv. 14/A. § (2) bekezdés határozza meg a **fővárosi településrendezési új eszközöket**. Újpestet érinti

- a fővárosi településszerkezeti terv – Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015),
- a fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ).

Az Étv. 2. § alapján a településszerkezeti terv „a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv”.

A fővárosi rendezési szabályzat pedig „a fővárosban a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a főváros településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz”.

A kerületi építési szabályzat (KÉSZ) a „fővárosi kerületben az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító önkormányzati rendelet” és a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat alapján készül.

Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ)

Budapest új településszerkezeti terve (a rendezési szabályzattal együtt) a főváros teljes közigazgatási területére készült. A TSZT 2015 az 50/2015.(I.28.) Főv. Kgy. határozattal, az FRSZ az 5/2015.(II.16.) Főv. Kgy. rendelettel került elfogadásra. A településszerkezeti terv hosszú távra szóló terv, 10 évet meghaladó időtávlatra készült.

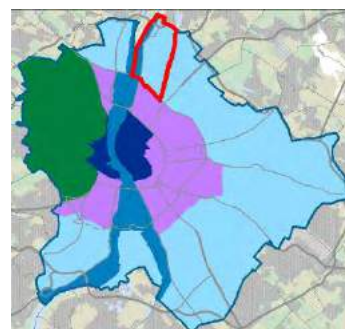
Budapest településszerkezeti tervének biztosítania kell a települést alkotó kerületek közös értékeinek megőrzését, a kerületi önkormányzatok érdekeinek összehangolását, a város egységes szemléletű, de területileg differenciált fejlesztését annak érdekében, hogy Budapest ne 23 kerület halmaza, hanem egy város legyen.

A TSZT által megfogalmazottakat általános, jellemzően szerkezeti típusú, és a területfelhasználással összefüggő témakörökben a TSZT leírása, az Étv. szerint meghatározandó paramétereket a Fővárosi rendezési szabályzat közvetíti a kerületi szabályozás felé a kerületi szintű előírások kidolgozásához.

Újpest Budapest zónarendszerében három zónában helyezkedik el. A kerület Váci úttól nyugatra eső területe a Duna menti zónába, a Dugonics utca – Balzsam utca – Mártírok útja által határolt tömb az átmeneti zónába, a kerület fennmaradó és egyben jelentős része pedig az elővárosi zónába tartozik.

A TSZT 2015 Újpest területén meghatározta a (tervezett) területfelhasználási egységeket a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeken egyaránt.

A kerület (1882,24 ha) 67%-a beépítésre szánt területfelhasználási egységbe sorolt, amelynek majdnem fele lakó területfelhasználási egységbe sorolt. A beépítésre nem szánt területek nagy részét az erdő területfelhasználási egység (40%) teszi ki.

Belső zóna
Átmeneti zóna
Elővárosi zóna
Hegyvidéki zóna
Duna menti zóna

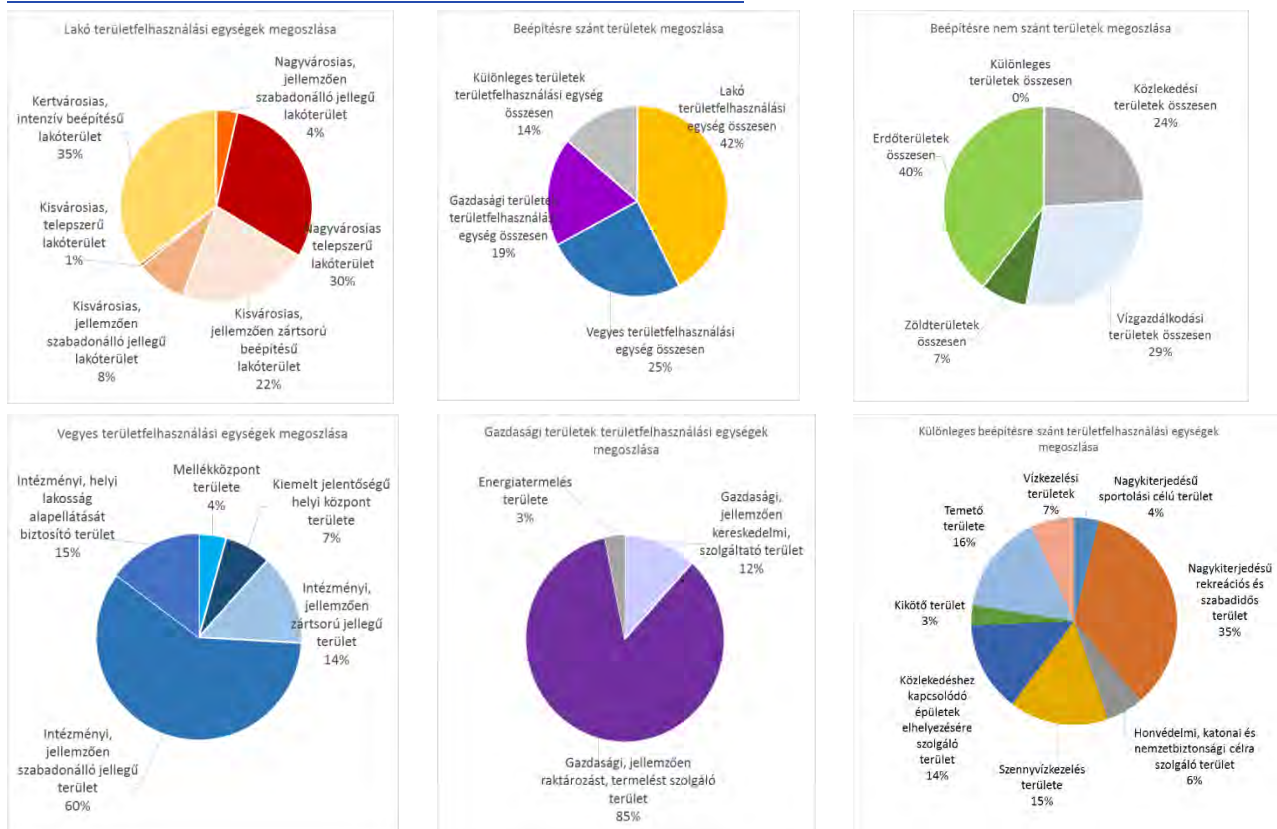
15. ábra: Újpest a zónarendszerben

Területfelhasználási egységek megoszlása Újpesten

		ha			ha
Lakó területfelhasználási egység			Különleges területek		
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	19,25	Kondicionálós célú, jelentős zöldfelületű terület	Kb-Ez	0,87
Nagyvárosias telepszerű lakóterület	Ln-T	161,66	Különleges területek összesen:		0,87
Kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű lakóterület	Lk-1	119,17	Közlekedési területek		
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	45,33	Közúti közlekedési terület	KÖu	140,43
Kisvárosias, telepszerű lakóterület	Lk-T	2,95	Kötőpályás közlekedési terület	KÖk	5,71
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lke-1	189,97	Közlekedési területek összesen:		146,14
Lakó területfelhasználási egység összesen:		538,30	Vízgazdálkodási területek		
Vegyes területfelhasználási egység			Folyóvizek medre és partja	Vf	140,93
Mellékközpont területe	Vt-M	13,77	Vízbeszerzési terület	Vb	34,43
Kiemelt jelentőségű helyi központ területe	Vt-H	23,25	Vízgazdálkodási területek összesen:		175,36
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1	45,60	Zöldterület		
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	189,69	Közkert, közpark	Zkp	45,81
Intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület	Vi-3	46,95	Zöldterületek összesen:		45,81
Vegyes területfelhasználási egység összesen:		319,27	Erdőterület		
Gazdasági területek területfelhasználási egység			Védelmi erdő	Ev	106,43
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1	27,82	Közjóléti erdő	Ek	135,76
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	199,79			
Energiatermelés területe	Gip-E	7,58			
Gazdasági területek területfelhasználási egység összesen:		235,19	Erdőterületek összesen:		242,19
Különleges területek területfelhasználási egység			Beépítésre nem szánt területek összesen:		610,37
Nagykiterjedésű sportolási célú terület	K-Sp	6,98			
Nagykiterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	62,58			
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló	K-Hon	10,39			

terület

Szennyvízkezelés területe	K-Sz	27,94
Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület	K-Közl	25,25
Kikötő területe	K-Kik	5,62
Temető területe	K-T	28,17
Vízkezelési területek	K-Vke	12,13
Különleges területek területfelhasználási egység összesen:		179,07
Beépítésre szánt területek összesen:		1271,84

16. ábra: A területfelhasználási egységek Újpesten

A TSZT számos, a kerületi terveszközből rugalmasan kezelhető elemet is tartalmaz a Szerkezeti terv tervlapjain és leírásában, amelyek részben a területfelhasználás leírásának figyelembevételével során érvényesülnek, részben maga az FRSZ tartalmaz ezekre vonatkozó rendelkezéseket, paramétereket. Ilyen például az átmeneti területfelhasználás lehetősége, vagy a Váci utca, Görgy Artúr út, Fóti út, Megyeri út, Berli utca egyes szakaszai mentén intézményi építési övezet kijelölésének lehetősége. Újpesten 19 területen került jelölésre átmeneti területfelhasználás, amelyek a következő területfelhasználási egységekbe esnek:

Területfelhasználási egység	Átmeneti területfelhasználási egység	Terület (ha)
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1 Gazdasági, jellemzően kereskedelmi szolgáltató terület	Gksz-1 0,3
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2 Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1 1,9
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1 Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2 1,7
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2 Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2 1,5
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2 Vízelvezési területek	K-Vke 15,4

Az Étv. szerint az FRSZ egyik kiemelt feladata a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségének meghatározása. Az FRSZ szerint a beépítési sűrűség kétféle értékre tagolódik, hogy a területhasználat kiszolgálásához szükséges parkolási infrastruktúra épületen belüli biztosítása támogatott legyen. A bsá jelű általános sűrűségi érték az általánosan elhelyezhető funkciók számára, a bsp jelű parkolási sűrűségi érték viszont kizárólag az épületen belüli parkolás céljára vehető igénybe.

Újpest területén a terv által meghatározott beépítési sűrűség a kerület háromnegyedén 0,5 és 1,75 közötti. A gazdasági és az intézményi területfelhasználási kategóriába sorolt területeken jellemzően 2,0; a forgalmas, átalakuló csomópontokban 2,0-nél magasabb az általános beépítési sűrűség értéke.

A TSZT 2015 meghatározza a város belső tartalékterületeit, jelentős mennyiségi fejlesztési potenciállal rendelkező területeket (jelentős változással érintett területek). Ezek a területek jelenleg részben használaton kívüliek, részben alulhasznosítottak. Újpest belső, mennyiségi területi tartalékai jellemzően vegyes és gazdasági, valamint különleges rekreációs terület területfelhasználási egységbe soroltak.

17. ábra: Újpesten a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei

Forrás: FRSZ 2. melléklet – részlet

A változással érintett területek egy részén a megfelelő ütemezés érdekében a TSZT 2015 meghatározza a terület igénybevételéhez szükséges külső infrastruktúrát, azaz az infrastruktúra függvényében ütemezetten igénybe vehető, változással érintett területeket. Újpesten a Külső Váci út – Tímár utca – Duna sor – Üdülő sor által határolt (Vi-2 területfelhasználási egységbe sorolt 15,4 ha) terület igénybevételének feltétele a Külső Szilágyi út - Megyeri út csomópont térségében 500 P+R parkoló forgalomba helyezése.

Jelentős változással érintett területek		Terület (ha)
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lk-2	4,8
Mellékközpont területe	Vt-M	9,9
Kiemelt jelentőségű helyi központ területe	Vt-H	1,8
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1	91,2
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	79,2
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1	7,7
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	37,8
Nagyterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	30,2
Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület (ebből 6,3 kétszintű területfelhasználás Vi-2)	K-Közl	21,4

A TSZT legnagyobb jelentőségű tervezett közúti eleme a Körvasút menti körút, amely két új Duna-hidat is tartalmaz. Ezek közül az aquincumi Újpest-Városkapu térségében valósul meg, összekötve Újpestet a III. és a XV. kerületekkel is. Újpest-Városkapunál a városi intermodális központhoz szükséges valamennyi infrastruktúra elem rendelkezésre áll, csak a P+R funkció bővítésére kerül sor. A központképzést az Újpest-Aquincum Duna-híd építése, a területfelhasználást jelentős mértékben átalakítva elősegíti majd.

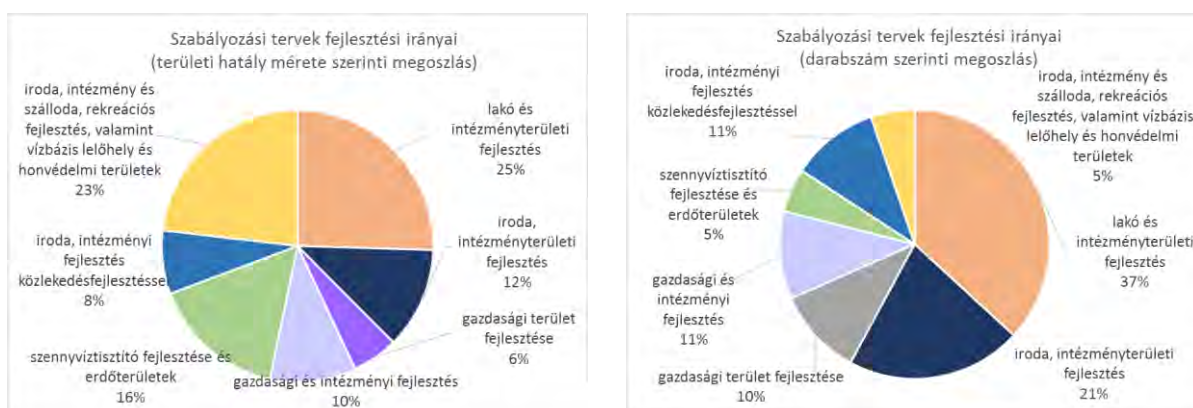
18. ábra: Kialakult és változással érintett területek aránya

Újpest és XV. kerület közötti kapcsolatok fejlesztését (a Körvasút menti körút megvalósítása mellett) a jelenlegi szintbeni közúti vasúti keresztezések kiváltására a Megyeri út–Felsőkert utca, és az Óceánárok utca – Közvágóhíd utca (új nyomvonalon) külön szintű közúti kapcsolat megvalósítása jelenti. Újpest és a XIII. kerület közötti kapcsolatok fejlesztését a jelenlegi szintbeni közúti vasúti keresztezések kiváltására a Berliini utca–Reitter Ferenc utca, és a Mártírok útja–Göncöl utca külön szintű közúti kapcsolat megvalósítása jelenti.

A Duna-part térségben, a Váci úttal párhuzamosan egy településszerkezeti jelentőségű gyűjtőút létesítése tervezett. Az M3 metróvonal Újpest-központról Káposztásmegyérig történő meghosszabbítását tartalmazza a TSZT. A gyorsvasúti hálózat városhatár térségéig történő továbbépítése teszi majd lehetővé az itt létrejövő új átszálló csomópont kapcsán a IV. és a XV. kerületek tervezett ingatlanfejlesztésének teljes megvalósítását, ami az egyes közlekedési elemek kapcsán már részlegesen is megvalósulhat. A vasútfejlesztés és a metró meghosszabbítása több P+R parkoló létesítését is lehetővé teszi Újpesten. Újpest területét érinti több településszerkezeti jelentőségű kerékpárút, melyek közül a Duna-parti nyomvonal az EuroVelo hálózat 6-os számú eleme.

Újpest Városrendezési és Építési Szabályzata (UKVSZ) és a szabályozási tervek (SZT)

Újpest rendelkezik városrendezési és építési szabályzattal, amit Budapest Főváros IV. kerület – Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete Budapest Főváros IV. kerület Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatáról (UKVSZ-ről) szóló 20/2014. (VI.27.) rendelettel fogadott el.

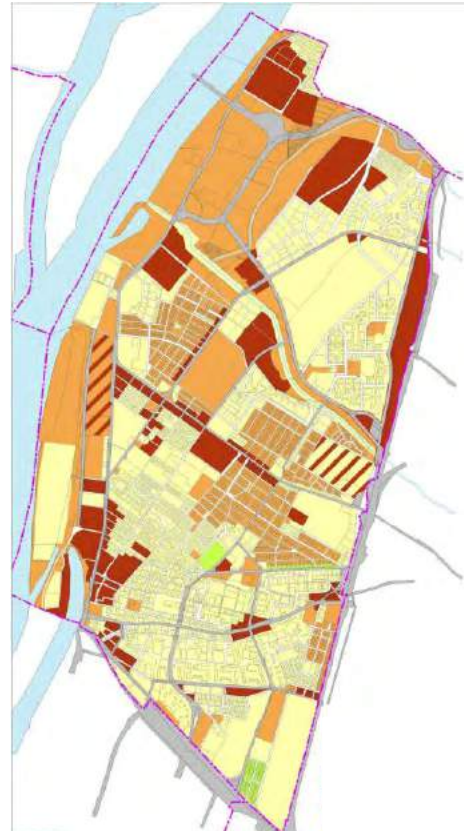
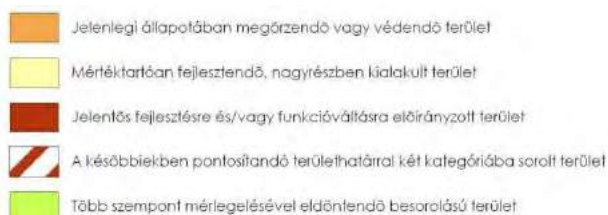

19. ábra: A hatályos szabályozási tervek fejlesztési irányainak megoszlása

20. ábra: A hatályos SZT-k

Az UKVSZ alátámasztó munkarésze rögzíti a hatályos városfejlesztési koncepcióval való összefüggéseket. Az alátámasztó munkarész térképen mutatja be a (korábban) kívánt beavatkozások területi vonatkozásait. A térkép mutatja, hogy a koncepció szerint „mely területek esetében kell elsődleges célként a jelenlegi állapotot megőrizni, mely területek esetében indokolt – a beépítés adottságait alapvetően megőrizve – a beépítés „finom hangolásáról” gondoskodni, illetve hogy mely területek esetében lenne indokolt határozottabban beavatkozni”.

21. ábra: A beavatkozást igénylő területek az UKVSZ alapján

Forrás: UKVSZ alátámasztó munkarésze

SWOT

ERŐSSÉGEK

Megújuló tervezési környezet (országos, térségi és helyi szinten egyaránt).
Együttműködés a XV. kerülettel az intermodális csomópont kialakítása kapcsán.

GYENGESÉGEK

Szabályozás-centrikus településfejlesztési elképzelések.

LEHETŐSÉGEK

Újpest szorosabb együttműködése az északi agglomeráció településével.
Budapesten és kerületen belüli és várostérségi érdekek hatékonyabb egyeztetése, elmélyülő partnerség.
A fővárosi fejlesztési és rendezési dokumentumok megfelelő háttérrel biztosítanak a kerületi fejlesztési lehetőségeknek.
XIII. kerülettel szorosabb kapcsolat kialakítása Újpest-Városcsúcs térségének fejlesztése érdekében.

VESZÉLYEK

–

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

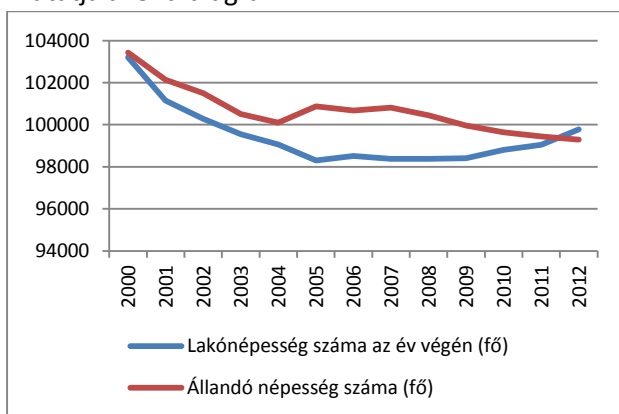
- Megújuló tervi környezetben rejlő lehetőségek kihasználása
- További együttműködés a szomszédos kerületekkel, agglomerációs településekkel és a fővárossal.

1.3. ÚJPEST TÁRSADALMA

1.3.1. Demográfia és társadalmi viszonyok

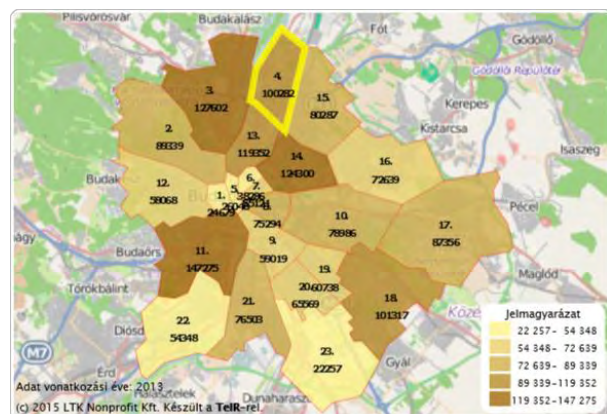
Lakónépesség és állandó népesség

Újpest lakónépessége a 2011-es népszámlálás idején 98 284 fő volt, míg 2014 év végén már 100 282 fő – tehát lassan, de növekszik. Az előző időszakban 2007-től mintegy 1900 fővel nőtt a lakosság száma. Újpesten él a főváros lakosságának mintegy 6%-a. Az előző évhez képest számított százalékos változást mutatja a lenti diagram.

22. ábra Lakó- és állandó népesség alakulása Újpesten

Forrás: TEIR

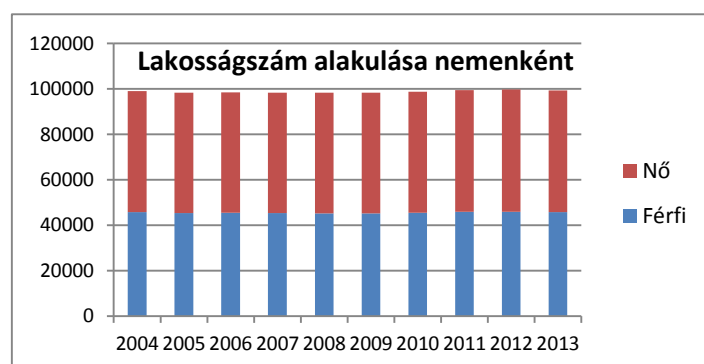

23. ábra Lakónépesség Budapest kerületeiben 2014-ben

Forrás: TEIR

Míg 2000-ben a lakónépesség, tehát az életvitelszerűen ott élők száma nagyon közeli értéket mutatott az állandó népességgel (vagyis azokkal, akiknek állandó lakhelyeként a kerület volt bejelentve, és nem volt másutt bejelentett tartózkodási helyük), addig később a két mutató értéke már lényeges eltérést mutatott. A lakónépesség és az állandó népesség adatainak összevetéséből látható, hogy amíg az állandó népesség száma csökken, a lakónépesség száma növekedést mutat, azaz az ideiglenes lakosok száma nő, míg az állandóké csökken. A folyamat részben a kerületi bérleményekben élők növekvő számával magyarázható.

A IV. kerületi népesség kor és nem szerinti összetételét tekintve szinte valamennyi korcsoportban jellemző a nők számának magasabb aránya, illetve a fiatal középkorúak hiánya. Ez már 2009. elején is érvényesült azzal a kiegészítéssel, hogy 2009-től erősödött a IV. kerületben is az idős nők és férfiak aránya. Az állandó népesség kissé csökkenő összlétszámán belül a nemek aránya mind jobban tolódik el a nőtöbbség irányába: amíg 2007-ben 7,6%-kal volt több a nő, mint a férfi, 2013-ban már 8%-kal. Mindez megfelel az országos tendenciának, miszerint a nőknek magasabb az átlagos élettartama.

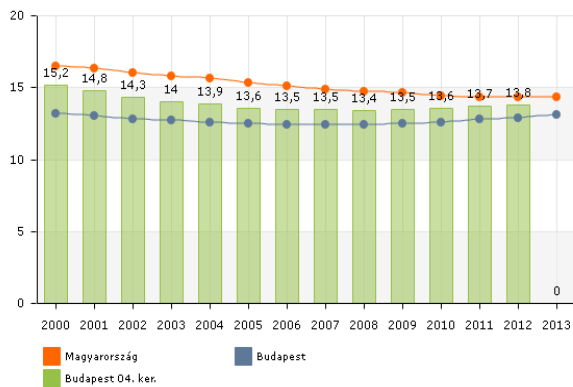

24. ábra Lakónépesség Budapest kerületeiben 2014-ben

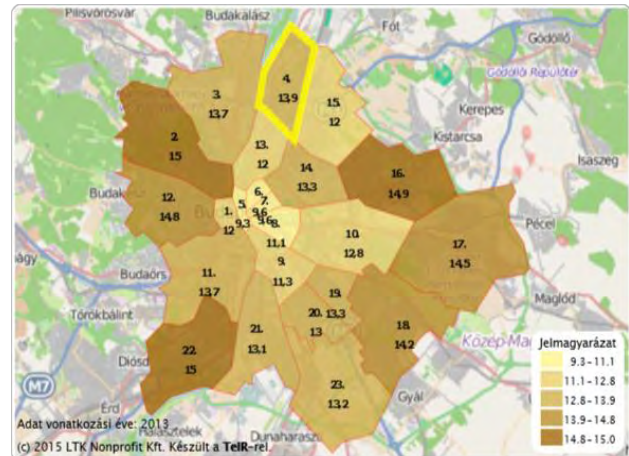
Forrás: Újpest Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója

A kerület lakossága korcsoportonként

A fővárosi és az országos arányokhoz hasonlóan Újpesten is megfigyelhető a gyermekek arányának csökkenése és az idősek arányának növekedése. A fiatalok arányán belül azonban a kerületi és a budapesti trend 2009 óta ellentétes az országgal: azaz a gyermekek aránya - ha csekély mértékben is - de növekedésnek indult.

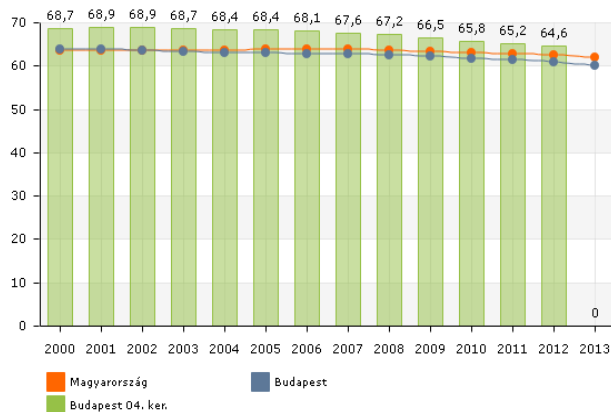

25. ábra 0-14 évesek aránya az állandó népességben belül Újpesten
Forrás: TEIR

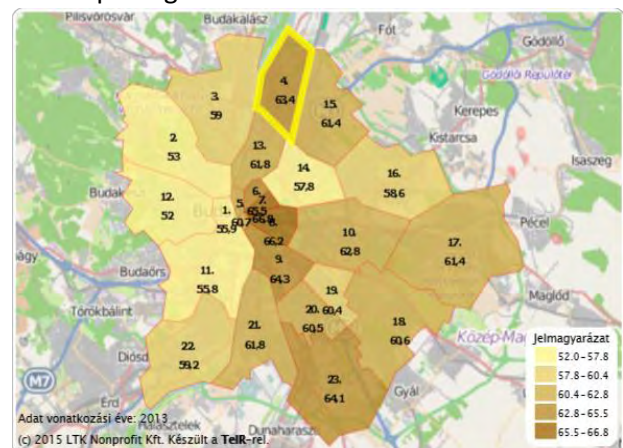

26. ábra 0-14 évesek aránya az állandó népességben belül Budapest kerületeiben 2013-ban
Forrás: TEIR

Újpest állandó lakosságának túlnyomó többségét a munkavállalási korú népesség, azaz a 15—59 éves korosztály adja. 2000 és 2011 között arányuk mindvégig 65% feletti volt és stagnált vagy enyhén csökkent. 2011-ben a kerület össznépességének 65,2%-át jelentették. Budapesti viszonylatban kissé alacsonyabb megoszlásról és eltérő folyamatokról beszélhetünk: a 2006-os évtől csökkent a 15—59 évesek aránya az összlakosságon belül, és 2011-re 61,4%-át tették ki a főváros népességének.

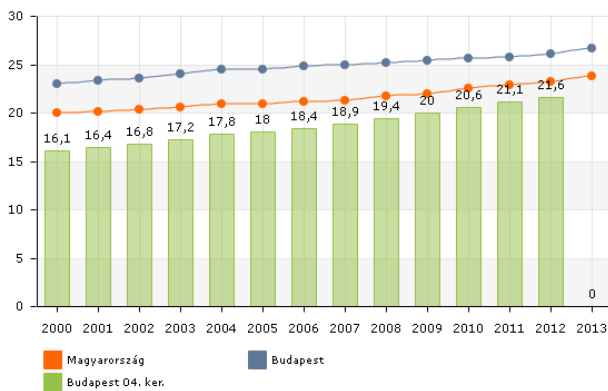

27. ábra 15-59 évesek aránya az állandó népességben belül Újpesten
Forrás: TEIR

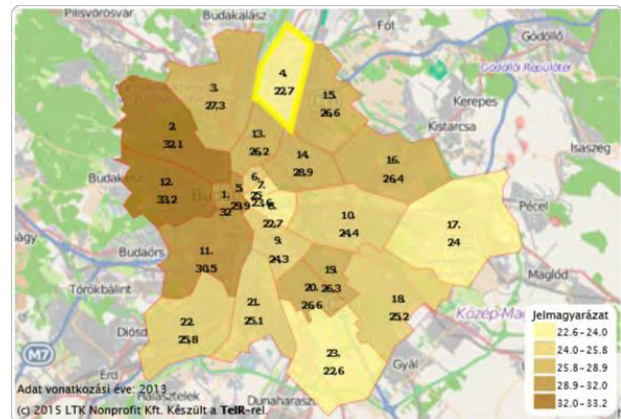

28. ábra 15-59 évesek aránya az állandó népességben belül Budapest kerületeiben 2013-ban
Forrás: TEIR

A IV. kerület második legnépesebb korosztálya a 60 év felettek aránya permanens emelkedést mutatott, 2000-ben még csak 16,1%-os arány 2012-re 21,6%-ra emelkedett. A főváros esetében ez az arány a kerületinél magasabb 25,8%-on állt.

29. ábra 60 év felettek aránya az állandó népességben belül Újpesten
 Forrás: TEIR

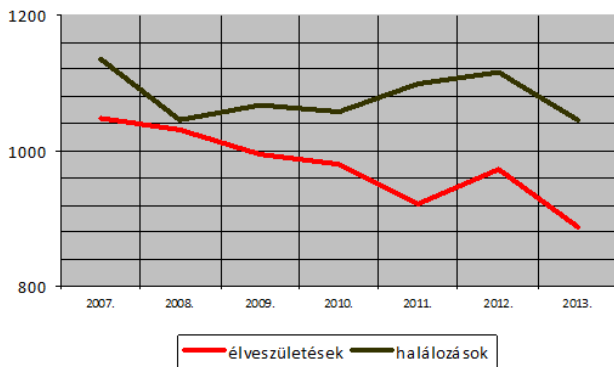

30. ábra 60 év felettek aránya az állandó népességben belül Budapest kerületeiben 2013-ban
 Forrás: TEIR

Korcsoportok tekintetében a határos XIII. és XV. kerületek hasonló tendenciákat, de kissé eltérő arányszámokat mutatnak. A két másik kerületben ugyancsak a 15—59 éves korosztály van jelen a legnagyobb arányban, azonban a fiatalok aránya ott alacsonyabb, míg az időseké magasabb értéket mutat.

Természetes szaporodás / fogyás

Újpesten a természetes szaporodás (vagyis az élveszületések és a halálozások egyenlege) negatív. A kétezres évek eleje óta a fogyás mértéke jelentősen csökkent. E változás megfelel az országos és a budapesti trendnek, bár a mértéke különböző. Mind az élveszületések, mind a halálozások száma csökkenő, az élveszületéseké azonban 2008 és 2012 között jelentős mértékben esett.

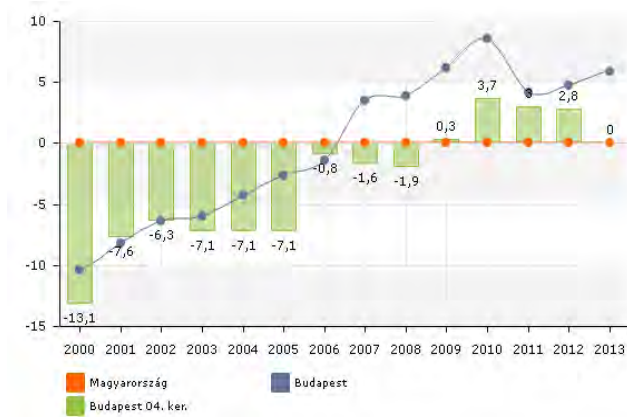
31. ábra Élveszületések és halálozások száma Újpesten
 Forrás: KSH

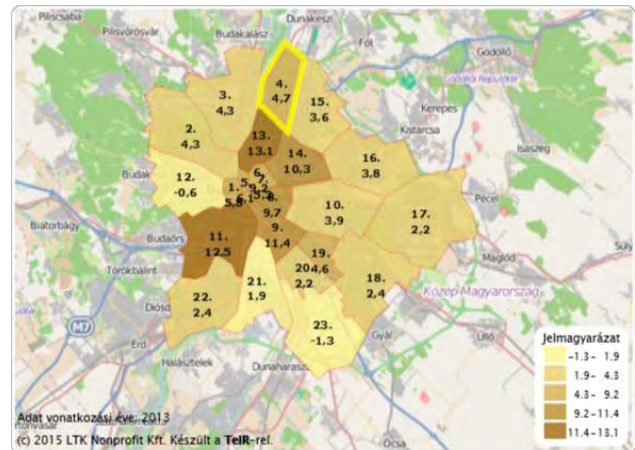
32. ábra Természetes szaporodás/fogyás alakulása Újpesten
 Forrás: TEIR

Vándorlási egyenleg

Újpest vándorlási egyenlege 2008-ig negatív, majd a 2009-es évtől pozitív előjelű volt. Mindez azt jelenti, hogy 2008-ig a kerület inkább vesztese, tehát kiindulópontja volt a belföldi vándorlásnak, míg az azt követő pozitív értékek szerint mindez megfordult és utána már a vándorlók célterületévé vált. A 2013-as évet vizsgálva a vándorlási egyenleg 1000 lakosra jutó értékei alapján Újpest a külső kerületekkel hasonló mértékű pozitív értéket mutat (4,7 fő /1000 fő), míg a szomszédos XIII. kerület éri el a legkedvezőbb értéket Budapesten.

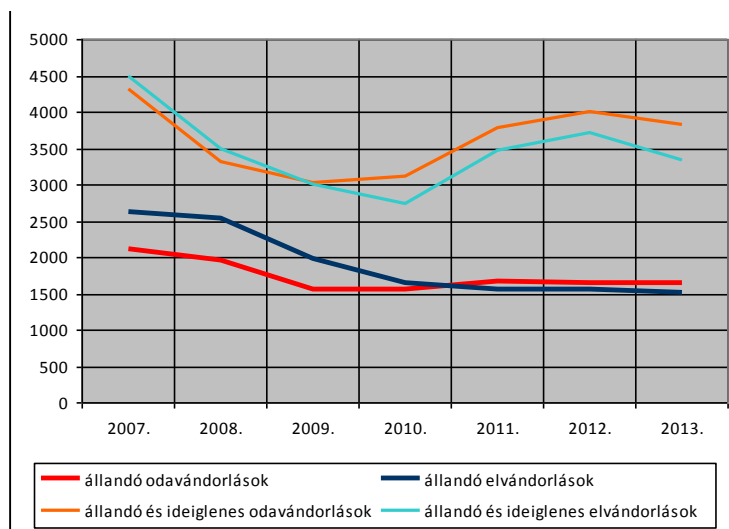

33. ábra Vándorlási egyenleg alakulása Újpesten
Forrás: TEIR

34. ábra 1000 lakosra jutó vándorlási egyenleg Budapest kerületeiben 2013-ban
Forrás: TEIR

A vándorlásokon belül az ideiglenes és állandó vándorlás száma jelentős különbséget mutatott, mely azt jelenti, hogy a kerület népszerűbb az ideiglenesen, oktatással vagy munkával összefüggő odavándorlók körében.

35. ábra Ideiglenes és állandó vándorlások száma Újpesten
Forrás: TEIR, saját szerkesztés

Képzettség

Az alábbi táblázat az iskolai végzettséget mutatja a 7 éves és idősebb népesség arányában (%). Újpest iskolázottsági mutatói mindkét népszámláláskor valamennyi mutató tekintetében jobbak voltak az országos átlagnál. A fővárosi átlagnál azonban rosszabbak – különösen a felső és középfokú végzettségűek arányát tekintve. A két népszámlálás között eltelt évtizedben az összesített képzettségi mutatók, azaz a valamilyen végzettséggel rendelkezők aránya mindenütt javult (Újpesten 2001-ben 83%, 2011-ben 91%); melyben megmutatkozik a felsőoktatási rendszer átalakítása, melynek eredményeképpen több tanuló ment érettségit adó középiskolába, illetve tanult tovább valamely felsőoktatási intézményben.

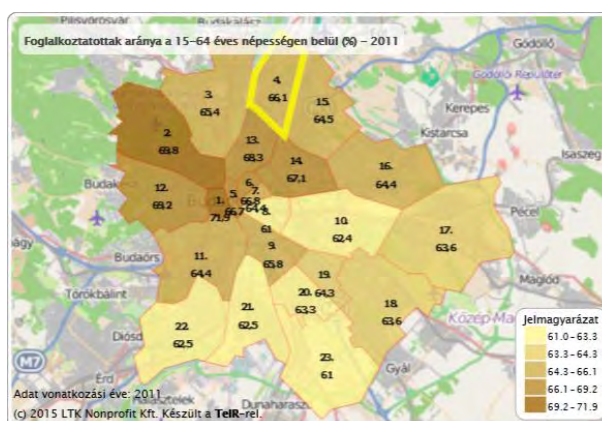
Legfeljebb ált. isk. 8. oszt.	2001 (%)	2011 (%)
Magyarország	26,3	25
Budapest	20,3	17

Budapest IV. Kerület	20,7	18
Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevél	2001	2011
Magyarország	9,8	15,5
Budapest	19,1	28,9
Budapest IV. Kerület	14,7	22,9
Érettségi nélküli középfokú végzettség	2001	2011
Magyarország	21,1	19,5
Budapest	14,7	11,6
Budapest IV. Kerület	18,2	14,5
Érettségi	2001	2011
Magyarország	20,5	27,5
Budapest	28,8	34,8
Budapest IV. Kerület	29,6	36,4

Forrás: TEIR Saját szerkesztés

Foglalkoztatottság

A 2011-es népszámláláskor Újpest foglalkoztatottjainak összlétszáma 47.038 fő volt. A foglalkoztatási arány az elmúlt két népszámlálás között emelkedett Újpesten, 2011-ben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népesség belül meghaladta a 66%-ot. Ez az érték valamivel magasabb volt, mint a fővárosi átlag (65,1%), a kerületek között pedig a nyolcadik legaktívabb.

36. ábra Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népesség belül 2011-ben, Budapesten

Forrás: TEIR

Foglalkoztatottsági mutatók	2001	2011
Összes foglalkoztatott (fő)	47 846	47 038
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népesség belül (%) Újpesten	54,1%	66,1%
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népesség belül (%) Budapesten	54,0%	65,1%

Forrás: KSH

Az elmúlt évtizedekben lezajlott változások nagyságrendjét jól érzékeltetik a foglalkoztatottak nemzetgazdasági ág szerinti megoszlásában bekövetkezett változások. 2001-ben az újpestiek 27%-a dolgozott az iparban, míg ez az arány 2011-ben már csak 15%-ot mutat. Fordított folyamat figyelhető meg a szellemi foglalkozásúak csoportjánál, ahol a 2001-es 23%-ról 2011-re már 32%-os emelkedett arányuk az összes foglalkoztatott számán belül.

Foglalkoztatottak végzettség és foglalkoztatási főcsoport szerint	2001	2011
A vezető, értelmiségi foglalkoztatottak száma	24,6%	25,8%
Az egyéb szellemi foglalkoztatottak száma	23,6%	32,5%
A kereskedelmi és szolgáltatási foglalkoztatottak száma	16,1%	17,9%
A mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkoztatottak száma	0,3%	0,3%
Az ipari, építőipari foglalkoztatottak száma	27,0%	15,3%
Az egyéb foglalkoztatottak száma	8,7%	8,1%

Forrás: KSH

A 2008-as gazdasági válság következményeként a munkanélküliek számának ugrásszerű növekedése szembetűnő. A 2014. decemberében 2065 fő regisztrált munkanélkülit tartottak számon Újpesten, amely a munkaképes korú lakosság közel 3%-át jelentette – ez az arány körülbelül egyezik az egész fővárossal; míg a környező kerületek közül csak a III. kerületben alacsonyabb.

37. ábra Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában (%) Újpesten

Forrás: TEIR

38. ábra Nyilvántartott álláskeresők száma Újpesten

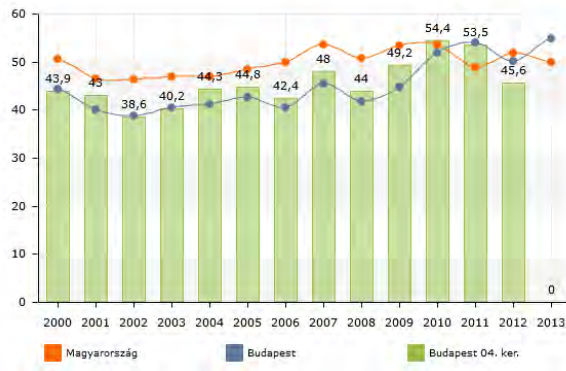
Forrás: KSH

	Nyilvántartott álláskeresők száma (fő)	Folyamatosan nyilvántartott álláskeresők száma hossz>365 nap (fő)	Járadék típusú ellátásban részesül (fő)	Segély típusú ellátásban részesül (fő)	FHT, Rendszeres szociális segélyben részesül (fő)	A nyilvántartott álláskeresők a munkavállalási korú népesség %-ában	→ az országos mutatóhoz képesti aránya
III. kerület.	1602	473	338	264	240	1,91	0,34
IV. kerület.	2065	585	318	179	455	2,92	0,52
XIII. kerület.	2710	797	390	234	684	3,53	0,63
XV. kerület.	1726	457	261	147	268	3,19	0,57

Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, 2014 december

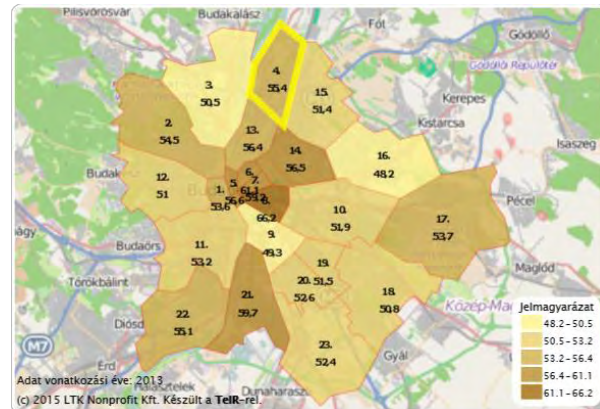
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül Újpesten 30,8%. A Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 5%. A foglalkoztatott nélküli háztartások aránya a legutóbbi népszámlálás idején Újpesten 24,1% volt (míg Budapesten és országosan ez az arány néhány százalékkal

magasabb volt) jelenleg pedig már 30,3%. Az álláskeresők közül kiemelkedően magas a szakközépiskolai, technikai vagy gimnáziumi érettségivel rendelkezők száma. A diplomás munkanélküliek száma a válság hatására megkétszereződött. 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) az elmúlt évtizedben közel megegyezett a fővárosi arányszámokkal.

39. ábra 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya Újpesten

Forrás: TEIR

40. ábra 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya Budapesten, 2013-ban

Forrás: TEIR

Közfoglalkoztatás Újpesten

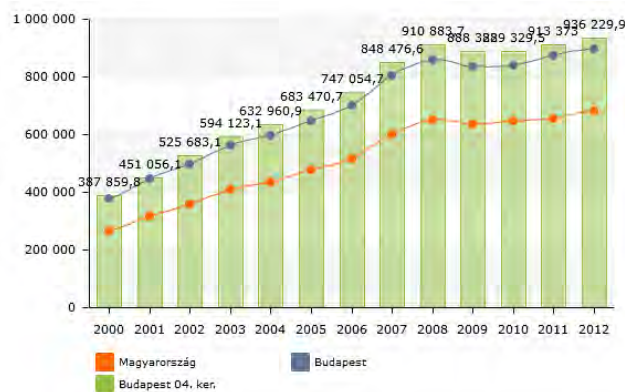
Az önkormányzat által közfoglalkoztatásban alkalmazottak száma a 2014-es évben ugrásszerűen nőtt (ennek oka a 2013-ban hatályba lépő törvénymódosítás is). Elsősorban a közterület takarítás, szemétszedés, hulladékszállítás, intézményi szállítás, intézményekben festés, mázolás, javítások, felújítások (víz, villanszerelés, épületasztalosi munkák) terén kaptak munkát.

Év	A közfoglalkoztatásban résztvevők száma
2011	281
2012	236
2013	482
2014	777

1. táblázat

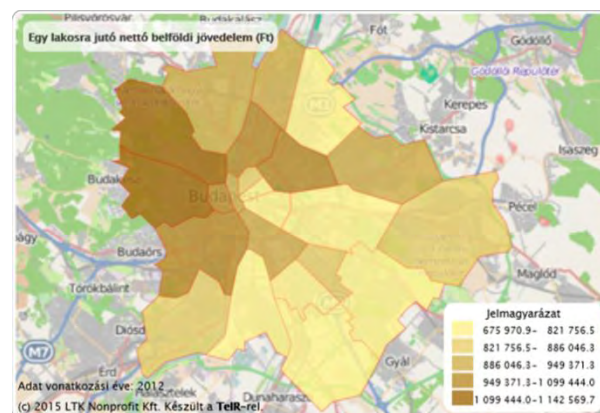
Jövedelmi viszonyok, életminőség

A jövedelmek alakulásában országos és helyi szinten egyaránt megfigyelhető a válság hatása. Az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem 2008-ig fokozatosan emelkedett, válság éveiben visszaesett, majd 2011-től gyarapodásnak indult. A mellékelt kartogramon látható, hogy ez az érték 2012-ben a fővárosi kerületek között átlagosnak számít.

41. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft) Újpesten

Forrás: TEIR

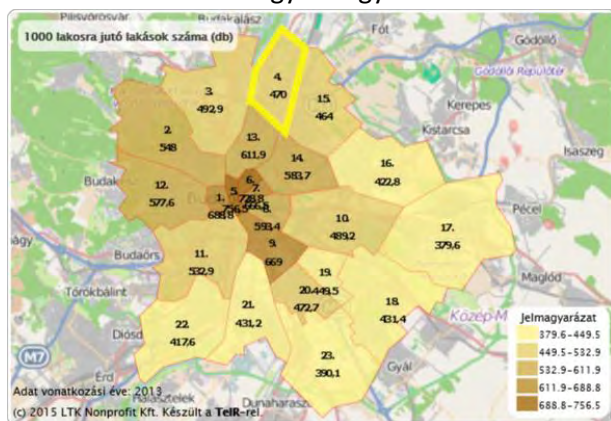
42. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem (Ft) Budapesten, 2013-ban

Forrás: TEIR

Lakásállomány

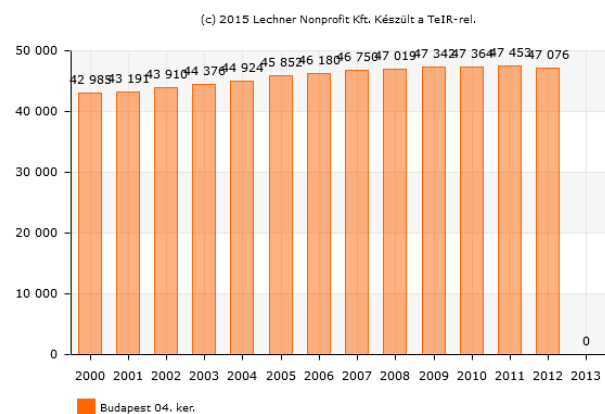
A 2001-es népszámláláskor Újpest lakásállománya 43 191 db volt. 2001 és 2011 között a IV. kerület lakásállománya lassú ütemben gyarapodott, a fővárosi átlagnál lassabb mértékben. 2013-ban a lakásállománya 47 129 db-ra nőtt, mely a főváros komplett lakásállományának 5%-át jelentette. Az 1000 lakosra jutó lakások arányát tekintve Újpest (470) a középmezőnyben helyezkedik el a fővárosi kerületek között, ahol a belső kerületekben ez az aránya magasabb, a külső kerületek felé pedig csökken.

A nem lakott lakások aránya 2011-ben 8,4% volt, mely alacsonyabb a fővárosi átlagnál (13%), de növekvő tendenciát mutatott 2001 óta Újpesten. Az növekvő tendencia a lakások más célú hasznosítása illetve béreltetése iránti egyre nagyobb keresletet mutatja.

43. ábra 1000 lakosra jutó lakások száma (db)

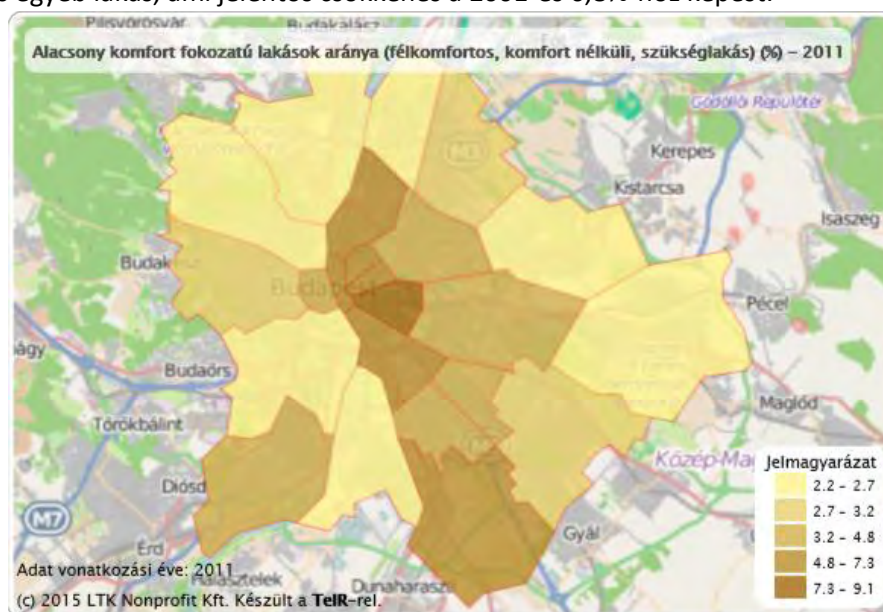
Forrás: TEIR

44. ábra Lakásállomány alakulása Újpesten (db)

Forrás: TEIR

A jelenlegi lakásállomány nagy része – a lakótelepi lakások magas arányának köszönhetően - döntően 2 és 3 szobás lakásokból áll. Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 14,2%. A lakások komfortfokozat szerinti megoszlása a lakótelepi lakásállomány magas aránya miatt kedvezőnek mondható, az alacsony komfortfokozatú lakások (félkomfortos, komfort nélküli, szükség-lakás) aránya a lakásállományon belül fővárosi viszonylatban alacsonynak számít. Félkomfortosként és komfort nélküliként az állomány csupán 2,3%-a, szükség- és egyéb lakás, ami jelentős csökkenés a 2001-es 6,8%-hoz képest.

45. ábra Alacsony komfortfokozatú lakások aránya Budapesten, 2011-ben

Forrás: TEIR

Újpest	2001	a teljes lakásállomány százalékában	2011	a teljes lakásállomány százalékában
Lakások száma (üdülővel együtt)	43001	-	46970	
Nem lakott lakások száma	2520	5,9%	3964	8,4%
1 szobás lakások száma	7765	18,1%	7232	15,4%
2 szobás lakások száma	17437	40,6%	18672	39,8%
3 és több szobás lakások száma	17763	41,3%	21066	44,8%
Összkomfortos lakások száma	32199	74,9%	37896	80,7%
Komfortos lakások száma	7889	18,3%	7794	16,6%
Félkomfortos lakások száma	1241	2,9%	571	1,2%
Komfort nélküli lakások száma	775	1,8%	487	1,0%
Szükség- és egyéb lakások száma	897	2,1%	222	0,5%

Forrás: KSH, Népszámlálás

1.3.2. Térbeli társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

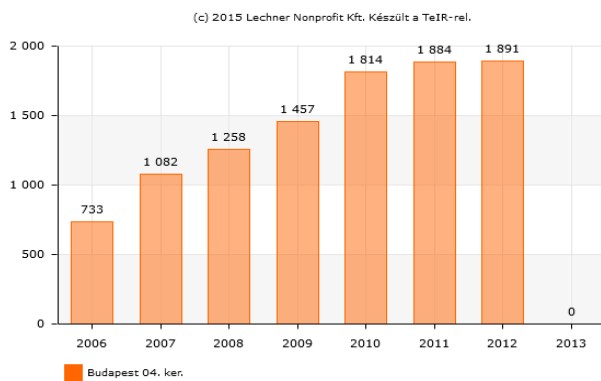
A kerületen belüli társadalmi. statut illető különbségek a városrészek adatai alapján mutathatók be (részletes vizsgálatot, városrészek lehatárolását lásd III.4 fejezet).

Mutató megnevezése	Újpest összesen	1. Dél-Újpest	2. Újpesti lakótelep	3. Újpest Városcsúcs	4. Károlyi városnegyed	5. Újpest kertváros	6. Északi kertváros	7. Megyer kertváros	8. Újpesti Duna-part	9. Káposztásmegyer lakótelep	10. Székesúti és hídfő
Lakónépesség száma	98284	2040	37808	7478	7768	6594	7617	4868	274	23178	597
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	13,4	18,4	12,0	13,3	13,6	12,8	9,8	15,1	9,5	16,0	19,6
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	65,8	67,5	64,3	66,1	64,6	60,2	60,5	63,2	63,9	72,1	69,0
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	20,9	14,0	23,7	20,6	21,8	27,0	29,7	21,7	26,6	11,9	11,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	8,7	10,4	8,9	13,5	14,8	8,8	6,0	5,8	13,7	6,2	3,4
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	27,2	31,7	22,2	30,7	21,1	30,1	28,6	37,4	17,2	33,4	28,3
Lakásállomány (db)	46970	1035	18609	4250	4170	3446	3690	2027	112	9373	258
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,7	10,5	1,3	7,5	8,1	4,6	0,7	1,8	3,6	0,5	1,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	30,8	30,8	29,9	31,9	33,3	31,5	29,0	30,6	36,0	31,1	31,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64	64,9	66,0	65,0	64,5	62,9	63,8	64,1	65,5	58,8	66,0	65,5

Mutató megnevezése	Újpest összesen	1. Dél-Újpest	2. Újpesti lakótelep	3. Újpest Városcsúcs	4. Károlyi városnegyed	5. Újpesti kertváros	6. Északi kertváros	7. Megyeri kertváros	8. Újpesti Duna-part	9. Káposztásmegyér lakótelep	10. Székesúti és hídfő
éves népességén belül											
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	30,3	25,7	32,3	33,5	35,0	37,0	36,5	28,9	29,8	19,7	20,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	22,6	21,4	24,6	23,7	30,0	22,7	21,6	17,0	35,3	18,5	18,1
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességén belül	46,5	45,9	46,6	46,7	48,3	50,3	49,7	48,4	48,2	43,2	47,2
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	6,2	6,2	6,3	7,4	8,3	5,9	5,0	5,5	7,0	5,7	5,1
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	2,3	8,2	1,0	7,5	7,3	3,9	0,6	1,3	2,8	0,5	0,4
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	14,2	24,0	4,1	33,2	45,0	32,1	2,4	6,5	23,1	12,7	5,8

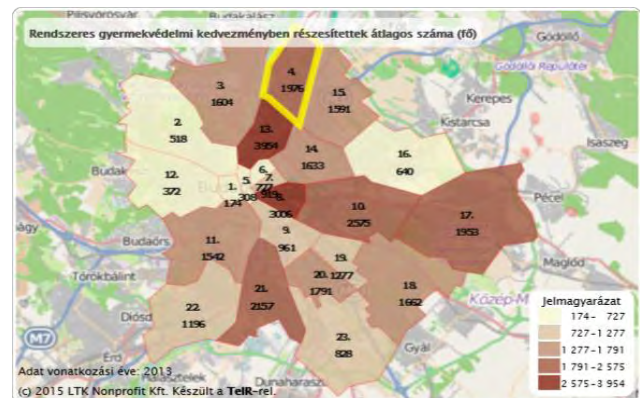
Forrás: KSH

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek száma alapján kerületi szinten Újpest a második legmagasabb segélyezési kategóriába tartozik.

47. ábra Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma (fő)

Forrás: TEIR

46. ábra: Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek átlagos száma 2013-ban Budapesten

Forrás: TEIR

Az itt tanuló, óvodába járó gyerekek szociális helyzetét jelzik a HH és HHH mutatók is, melyek a következők:

Újpest óvodái	Gyermek-létszám 2014	HH	ebből HHH	HH aránya
Ambrus Óvoda	88	1	1	1
Vörösmarty Tagóvoda	106	3	1	2,4
Aradi Óvoda	179	1	0	0,5
Csányi Tagóvoda	72	0	0	0
Pozsonyi Tagóvoda	71	0	0	0
Aranyalma Óvoda	118	0	0	0
Kertvárosi Tagóvoda	93	0	0	0
Bőrfestő Óvoda	344	0	0	0
Dalos Óvoda	195	0	0	0
Deák Óvoda	155	1	1	0,5
JMK Óvoda	184	0	0	0
Karinthy Óvoda	187	0	0	0
Óceán Tagóvoda	110	0	0	0
Homoktövis Óvoda	195	1	0	0,5
Liget Óvoda	138	0	0	0
Királykerti Tagóvoda	138	0	0	0
Nyár Óvoda	194	0	0	0
Park Óvoda	136	0	0	0
Lakkozó Tagóvoda	39	1	1	0,5
Viola Óvoda	185	2	1	1
Virág Óvoda	181	2	0	1
Összesen	3108			

2. táblázat

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A városrészi statisztikai adatok alapján a következő megállapításokat tehetjük:

- két városrészben, az Északi kertvárosban és az Újpesti Duna-parton a fiatal népesség aránya lényegesen alacsonyabb illetve az idős népesség aránya magasabb mint a kerületi átlag,
- a lakosság legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása kedvezőtlen képet mutat a Károlyi városnegyedben, az Újpesti Duna-parton, és a Városcsúcsban, ahol a legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkező aktív korúak aránya lényegesen magasabb a kerületi átlagnál, ugyanakkor a Városcsúcs társadalmi összetételének vegyes jellegére utal, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya is igen magas,
- az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a Városcsúcsban, Károlyi városnegyedben és Dél-Újpesten a legmagasabb, főleg a hagyományos kisvárosias területeken,
- az egyszobás lakások aránya a lakott lakásállományon belül is a Városcsúcsban, a Károlyi városnegyedben és Újpest kertvárosban a legmagasabb.
- viszonylag magas, 20% feletti a HH-s gyermekek aránya a lakótelep déli részén, a Károlyi városnegyedben és egy káposztásmegyeri tagóvodában.
- Káposztásmegyer lakótelep emelkedik ki a városrészek közül kedvező társadalmi mutatóival: mivel ez a legfiatalabb, legújabbban beépült településrész, itt a legalacsonyabb a munkanélküliség és az

alacsony komfortfokozatú lakások aránya; és a sok kisgyermekes családnak köszönhetően itt a legkedvezőbb a korösszetétel,

- a legtöbb kedvezőtlen társadalmi mutatóval rendelkező városrész a Károlyi városnegyed, az Újpesti Duna-part és Dél-Újpest a kerületben.

1.3.6. Települési identitást erősítő tényezők

Nemzetiségek

Újpesten 11 féle nemzetiségi önkormányzat működik: bolgár, cigány, görög, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák és ukrán. Újpest Önkormányzata a nemzetiségi önkormányzatok programjainak, rendezvényeinek támogatására pályázati rendszert működtet, ilyen például az Újpesti Cigány Nemzetiségi Önkormányzat kezdeményezésére működő Pótvizsgára Felkészítő Program és a Tanoda Program.

A 2001-es Népszámláláskor Újpest népességének mintegy 2,9%-át alkották a hazai nemzetiségekhez tartozó népcsoportokba tartozók, ez az arány a 10 évvel későbbi census időpontjában már 4,2% volt. Elsősorban a német (0,7% -> 1,13%) és a cigány nemzetiség (0,8% -> 1,45%) gyarapodott. A hazai nemzetiségek közül a szlovákok, a görögök, a szlovének és az ukránok száma csökkent.

Vallási közösségek

A vallási hovatartozás tekintetében nemigen változtak az arányok. Egyedül az emelendő ki, hogy 2011-ben sokkal kevesebben vallották magukat valamely vallási közösséghez tartozónak. A nem válaszolók többsége a rendszerváltozás után több mint tíz év elteltével már nem tartotta fontosnak, hogy az államvalláshoz tartozónak vallja magát (ez tehát döntően a római katolikusok és kis mértékben a reformátusok számának csökkentését jelentette).²

A város történetében nagy szerep jutott a társadalmi mozgalmak, egyesületek, szervezetek mellett az egyházaknak is. A település alapításától kezdve az egyházak mindvégig szereplői, szervezői és segítői voltak a helyi társadalmi életnek. Önzetlen és hatásos karitatív munkát végeztek és végeznek mind a mai napig. A gyülekezetek művészeti csoportjai gyakran fellépnek világi rendezvényeken, ökomenikus istentiszteleteken, családi rendezvényeken. Intézményeikben szervezett formában biztosítják a különböző korcsoportos kisközösségek foglalkozásait, különböző művészeti előadásokat, foglalkozásait. Az önkormányzat pályázati rendszer keretében anyagilag is támogatja az itt folyó munkát. Mindezek mellett kezdeményez, illetve részt vesz közös egyházi programok szervezésében, megvalósításában is.

Helyi hagyományok

A város fejlődésének egyik motorja a lokálpatriotizmus, melynek nagy szerepe van a helyi kötődés és azonosságtudat kialakításában, illetve megerősödésében. Újpest mindig is híres volt lakói elkötelezettségéről városuk, kerületük iránt. A helyi hagyomány része az innovatív ipari kultúra, mely az egykori Tungsram és Chinoin világhírű kutató-fejlesztő gárdája alapozott meg és számos ipari létesítmény is őrzi emlékét. Az Újpesti Torna Egylet a kerület egyik „intézménye”, számos szakággal és népes szurkolótáborral rendelkezik erősítve a helyi identitást. Az újpesti hagyományos városi élet része a belváros kisvárosias központja, emblematikus épületekkel, intézményekkel, kereskedelmi és szolgáltató egységekkel,

² A kerületben működő egyházi közösségek felsorolását a melléklet tartalmazza.

Ikonikus újpesti épületek:

- víztorony
- városháza
- Újpesti vasúti híd
- Megyeri híd
- UTE stadion
- Aquaworld
- volt MEO
- Újpest Áruház
- Szabadság téri szocreál házak
- Magyar Autóklub székháza

48. ábra: Újpest ikonikus épületei - példák
Forrás: www.google.hu

Civil szféra

A civil szférajelenléte és működése igen jelentős a helyi társadalom fejlődésében, a közösségi élet melletti elkötelezettség kialakulásában, az önkéntesség erősödésében. A civil szféra leginkább a kezdeményezésben erős: a civil társadalom eredeti ötleteket hoz, más forrásokat is képes bevonni, biztosítja a részvételt és az aktivitást, segíti a nyilvánosságot, megerősíti a szolidaritást. A helyi demokrácia kiteljesedésének fontos eleme az erős, aktív civil szféra.

Az iskolákon kívüli civil önszerveződések Újpesten már a XIX. század végén elindultak. Elsősorban a különböző üzemekhez kapcsolódó természetbarát körök, üzemi dalárdák, amatőr színjátszó körök és más civil együttesek formájában. Napjainkban Újpesten számos aktív civil szervezet működik, 25 működő alapítvány - elsősorban nevelési-oktatási, kulturális és szociális téren, 15 egyházi közösség, mintegy 40 kulturális, szociális, hagyományőrző, bűnmegelőzési és szabadidős egyesület és ugyancsak 48 sportegyesület működik.

Kiemelkedik közülük az Újpesti Közművelődési Kör és az Újpesti Városvédő Egyesület. Az előző már a háború előtt is működött, 1989-ben újjáalakult, míg az utóbbi 1995-ben jött létre, de mindkettő azóta is kiveszi részét a kerület kulturális életéből. Ankétokat, kiállításokat, kirándulásokat szerveznek, kiadványokat szerkesztenek, jelentetnek meg, és emléktáblákat állítanak. A többi működő szervezet is kiveszi részét a kerület kulturális életéből.

Újpest önkormányzata alapelveként fogalmazza meg, hogy az önkormányzati feladatok, szolgáltatások ellátásába és a döntés-előkészítési folyamatba – folytatva az eddig követett gyakorlatot - mind szélesebb körben be kívánja vonni a civil szférát. Újpest önkormányzata figyelemmel kíséri és lehetőségekhez mérten támogatja a városban működő civil szervezeteket, ennek során sokrétű kapcsolatrendszer alakított ki és működtet ma is a helyi civilekkel.

Az önkormányzat szervezetén belül az Ifjúsági, Sport, Művelődési és Oktatási Osztály készíti elő és hajtja végre a civil és egyházi szervezetek támogatásával összefüggő feladatokat. A civil szervezetek önkormányzati támogatása különböző formákban valósul meg. Az Önkormányzat saját költségvetéséből minden évben jelentős összeget különít el a civil szervezetek számára, amiről pályázat útján a Közművelődési és Oktatási Bizottsága dönt. A civil szervezetek tevékenységüket gyakran a kerület intézményeiben végzik, ahol díjmentesen, vagy nagy kedvezménnyel használhatják a különböző helyiségeket. Vannak olyan szervezetek, amelyek az önkormányzat által kedvezményesen biztosított

helyiségekben működnek. Újpest Önkormányzatának több szervezettel van együttműködési megállapodása.

Rendezvények

Újpest színes kulturális életéhez szervesen hozzátartoznak a közösségi rendezvények. A szervezésben és a tervezésben is részt vesznek az Önkormányzat illetékesei, a művelődési intézmények, a civil szervezetek, az egyházak, a kisebbségi önkormányzatok a rendezvény típusától függően.

Kulturális és családi programok: Farsangfarki Mulatság: Szent István tér- Újpesti Piac; Találkozások Programsorozat újpesti szépkorúaknak évente több alkalommal a Jégpalotában; Majális a Semsey Aladár Parkban; Káposztásmegyeri nap; Családi Nap Időpont a Víztoronynál; Szent Iván Éj a Szent István téren; Városnapok augusztus végén a Szent István téren; Szüreti Mulatság szeptember végén Káposztásmegyeren; Karácsonyi Vásár a Szent István téren, Nyílt nap a Flottila öbölben.

Sportrendezvények: Tavasi Sportparty áprilisban; Újpesti Futó- és Kerékpáros Fesztivál, a Kihívás Napja és az Újpesti Sportvarázs májusban; Horgászverseny a Csömöri-tavon; Futó és Kerékpáros Fesztivál szeptemberben és az Őszi Sportparty októberben. Az önkormányzat által támogatott helyi kulturális és a közösségi események:

- Korcsolyapálya a Szent István téren: november-február,
- Sport- és közösségi programok a Szent István téren: június-szeptember,
- Nyári napközis tábor, szociális étkeztetés biztosítása: június-szeptember,
- Úszásoktatás óvodások és iskolások részére: szeptember-június,
- Síoktatás iskolások részére: szeptember-június.

Partnerség

Az Újpesti Párbeszéd kérdőíveit 2014-ben több mint tízezer kerületi lakos küldte vissza. A válaszadók szerint a közbiztonság megerősítése a legfontosabb feladat, ugyanakkor háromnegyed részük elégedett az Újpesti Párbeszéd nyomán megvalósult, vagy megvalósuló fejlesztésekkel.

A 2012. évi párbeszéd során új szlogen is született – *Újpest, ahol szeretünk élni* – melyet a kerület azóta használ is.

49. ábra: Partnerség

Forrás: www.ujpest.hu

SWOT

ERŐSSÉGEK

Újpest beköltözési célpont, a lakónépesség növekszik
 Fiatal népesség aránya emelkedőben
 Javuló képzettségi mutatók
 1000 lakosra jutó adózók száma legmagasabb a fővárosban
 Lakásállomány kedvező összetétele a kerületben
 Hagyományosan erős helyi identitás, lokálpatriotizmus
 Nemzetiségi önkormányzatok nagy száma

GYENGESÉGEK

Idősek növekvő aránya a teljes népességen belül
 Felsőfokú végzettségűek aránya a fővárosi átlag alatti
 Alacsony komfortfokozatú lakásállomány a városközpontban koncentrálnak
 Helyi kis közösségek alacsony aktivitása

LEHETŐSÉGEK

Újpest népszerűsége nőhet a beköltözők körében
 EU források bevonása a városrehabilitációs feladatokhoz
 Közfoglalkoztatás, mint lehetőség fenntartása a munka világába való visszatéréshez
 Civil szervezetek aktívabb bevonása a kerület életébe

VESZÉLYEK

Mobilitási folyamatok kedvezőtlenülé válása
 Lakásállomány megújulása a lakásépítési konjunktúra elmaradása miatt lelassul
 Nő az egyes társadalmi csoportok közti különbség, amely konfliktusokat generál
 Hátralekók felhalmozódása a szociálisan gyenge helyzetben lévő csoportoknál

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK:

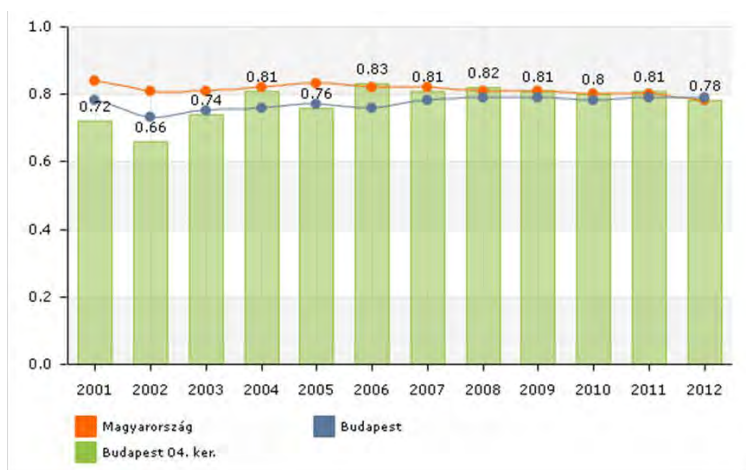
- Szegregáció által veszélyeztetett területek kezelése,
- Ifjúsági és fiatal felnőtt programok kialakítása,
- Idősellátás kapacitásainak rugalmas fejlesztése,
- Civil szervezetekkel való együttműködés erősítése,
- Lokálpatriotizmus és helyi közösségek erősítése.

1.4. ÚJPEST HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.4.1. Humán közszolgáltatások

Óvodai ellátás

Az önkormányzati fenntartású köznevelési intézmények 2013. január 1-jei állami fenntartásba vétele az óvodai feladatot ellátó intézményeket alapvetően nem érintette, ennek ellenére sok intézményben következett be emiatt változás. Azok a többcélú intézmények, amelyek az óvodai feladat mellett más köznevelési feladatot is elláttak, 2013. január 1-jétől már csak az óvodai feladataikat látják el.

50. ábra Egy óvodai férőhelyre jutó 3-5 évesek száma Újpesten (fő)

Forrás: TEIR

2015. szeptember 1-jétől kezdődően valamennyi 3. életévét – 2015. augusztus 31-ig – betöltött gyermeknek óvodai nevelésben kell részt vennie. A megnövekedett férőhelyi igény és az épület korszerűsítésének szükségessége hívta életre a Bőrfestő Óvoda fejlesztését. A pályázati támogatással megvalósított fejlesztés során a Káposztásmegyer I. és II. határán fekvő, addig maximális kihasználtsággal működő óvoda összesen tíz csoportszobával bővült 2014 szeptemberében. Ezzel a fejlesztéssel a kerület óvodai férőhely-kapacitása 215-tel nőtt. Az óvodai kapacitások jelenleg ki tudják elégíteni az igényeket.³

A Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata által fenntartott óvodák: 14 székhely óvoda a hozzátartozó 7 telephellyel, tehát együttesen az önkormányzat 21 feladat-ellátási helyen biztosítja az óvodás korú gyermekek nevelését. A kerületben 8 egyéb fenntartású óvoda is működik, 9 telephellyel, ezek egyházi, alapítványi, illetve magánóvodák.

Az önkormányzat 2012-es felmérése alapján megállapítható, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek nevelése integráltan folyik, a kerület óvodáiban, arányában közel azonos számban nevelkednek a HH gyerekek. Egy-egy óvoda van, ahol az adatok szerint nincs hátrányos helyzetű gyermek. Az óvodák között 25%-ot meghaladó eltérés nincs.

Az óvodai nevelés optimális személyiségfejlesztő pedagógiai feladatainak megvalósítását, valamint ezzel összefüggésben az egyéni fejlődési ütemet figyelembe vevő nevelési gyakorlatot segítik, hogy:

- a személyi feltételek a kerület óvodáiban biztosítottak,
- a pedagógusok valamennyien szakképzettek,

³ A hátrányos helyzetű (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek számát a melléklet tartalmazza.

- a továbbképzések tervezettek és ennek megfelelően zajlanak,
- az Eszköz és felszerelések jegyzékének valamennyi óvoda megfelel.

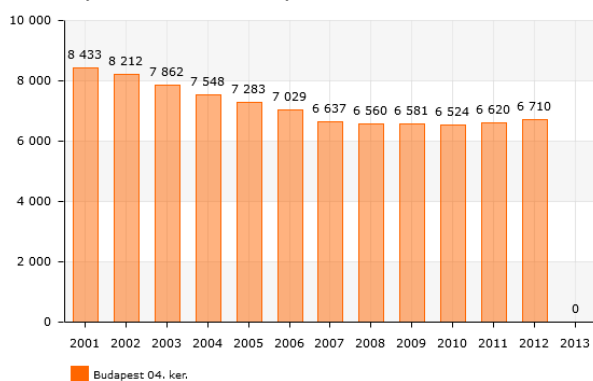
Az intézményfejlesztés célja lehet az óvodai szakemberek korszerű pedagógiai eljárásokkal, módszerekkel összefüggő képzéseken való részvétele.

Közoktatás

2013. január 1-jétől állami fenntartásba kerültek a közoktatási intézmények - az önkormányzatok által fenntartott általános iskolák és középiskolák. Fenntartójuk (és részben működtetőjük) a területileg illetékes Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK).⁴

Az önkormányzat 2012-ben készült felmérése szerint a kerület teljes általános iskolai tanulólétszámát figyelembe véve a diákok társadalmi és szociális összetételéről az alábbiakat lehet megállapítani. Az osztályok átlagléttszáma kerületi szinten 20-21 fő. Az általános iskolában tanulók 13,1%-a hátrányos helyzetű, 0,5%-a pedig halmozottan hátrányos helyzetű. Az általános iskolások között gyógypedagógiai oktatásban a tanulók 2,3%-a részesül, míg sajátos nevelési igényű a tanulók 4,4%-a a kerületben.

Az általános iskolai tanulók száma a KSH adatai alapján folyamatos csökkenést mutatott 2009-ig, majd enyhén emelkedő tendencia volt jellemző. A más településről, kerületből bejárók aránya viszonylag alacsony, csökkenő arányt mutat az elmúlt években (2012-ben 6,5%).

51. ábra Általános iskolai tanulók száma Újpesten

Forrás: TEIR

52. ábra Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban Újpesten (%)

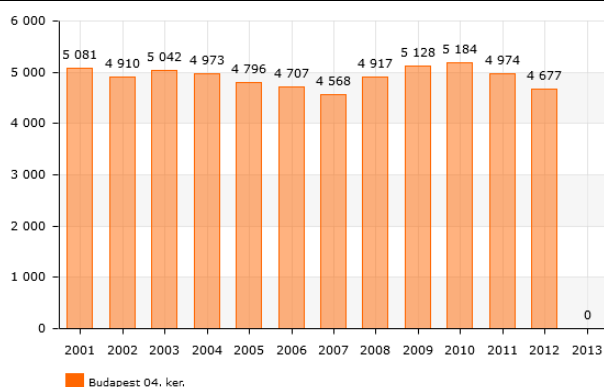
Forrás: TEIR

A kerületben található KLIK fenntartásában működő iskolákban a személyi és tárgyi feltételek megfelelnek a jogszabályi előírásoknak. A szaktantermek, a számítástechnikai eszközök, tornatermek és nyelvi laborok rendelkezésre állnak. A tanórán kívüli foglalkozások tervezettek, heti gyakoriságuk jellemző. A pedagógusok továbbképzése tervezett. Az iskolai pedagógusok megfelelő mértékben rendelkeznek a korszerű pedagógiai eljárások módszertani képzéseinek tanúsítványaival (hatékony együttnevelés az iskolában - IPR képzés, egyéni haladási ütemet segítő differenciált tanulásszervezés, kooperatív tanulás, projektpedagógia, drámapedagógia).

A középiskolai tanulók száma hullámzó tendenciát mutatott az elmúlt évtizedben. Középiskolák esetében számottevő hogy más településekről járnak be a tanulók és a budapesti átlaghoz hasonlóan kissé emelkedő tendenciájú. Újpest peremkerület, ezért a környező agglomerációs településekről bejárók száma számottevő (35%), és magasabb, mint a szomszédos XV. kerületben.⁵

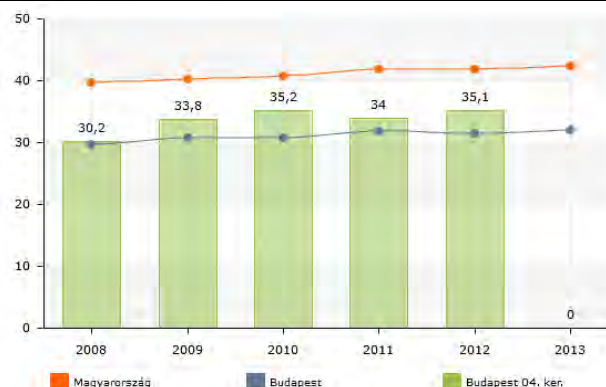
⁴ A 2013. január 1-től a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Budapest IV. Tankerülete fenntartásába átkeült intézmények és más szervezet által fenntartott általános iskolák listáját a melléklet tartalmazza.

⁵ A középiskolai oktatást nyújtó intézmények listáját a melléklet tartalmazza.

53. ábra Középsiskola tanulók száma Újpesten

Forrás: TEIR

54. ábra Más településről bejáró középsiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban Újpesten (%)

Forrás: TEIR

Az újpesti középfokú oktatási intézmények közül több is az ország legjobb iskolái közé tartozik. A legutóbbi időkből számos vizsgált szempont alapján az Újpesti Két Tanítási Nyelvű Műszaki Szakközépsiskola, a Újpesti Babits Mihály Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium és az Újpesti Könyves Kálmán Gimnázium is előkelő helyen végzett országos szinten.

Alapfokú művészetoktatás

Az önkormányzati fenntartású köznevelési intézmények 2013. január 1-i állami fenntartásba vétele az alapfokú művészeti iskolák (AMI) működésében is jelentős változásokat okozott. A korábban a települési önkormányzatok valamint a megyei intézményfenntartó központ által fenntartott intézmények fenntartási joga szintén átkerült a KLIK-hez. Újpesten a Pécsi Sebestyén Ének-Zenei Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola és az Erkel Gyula Újpesti Zenei Alapfokú Művészeti Iskola lát el AMI feladatokat.

Az oktatás jellegéből adódóan (délutáni tanítási rend) a teremkapacitás rugalmasan bővíthető, ezért ilyen jellegű kapacitásbővítésre nincs szükség. A fejlesztésnek így a szükséges eszközök (hangszer, rajzeszközök, stb.) és pedagóguslétszám biztosítására kell fókuszálnia. Ezen kívül a más művészeti ágakhoz való hozzáférés lehetőségének kialakítása is cél lehet.

Pedagógiai szakszolgálat, gyógypedagógiai ellátás

A kerületben két intézmény látja el a feladatokat. A Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat IV. kerületi Tagintézménye és az Újpesti Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény. Mindkét intézményből utazó gyógypedagógusok látják el az SNI és egyéb fejlesztésre szoruló gyermekeket.

Ifjúságpolitika

Az önkormányzati feladatok között az ifjúságról való gondoskodás, az ifjúság támogatása prioritást jelent Újpest életében. A hosszú évek óta folyamatosan fenntartott önkormányzati ifjúsági munka folytatásának, önkormányzati támogatásnak, felelősségvállalásnak és elköteleződésnek ad teret az önkormányzat által 2011-ben elfogadott Ifjúsági Konceptió. Újpest Önkormányzatán belül, a Szervezeti és Működési Szabályzatban rögzítettek szerint, az ifjúsági feladatokat az Emberi Erőforrás Főosztályon belül, az Ifjúsági, Sport, Művelődési és Oktatási Osztály látja el. Az önkormányzat számos programmal és intézkedéssel támogatja a kerületi fiatalságot:

- Az Önkormányzat a kiemelkedő tanulmányi teljesítményt nyújtó újpesti fiatalok támogatására Újpest Diákösztöndíjak néven alapított ösztöndíjat.

- A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszerhez történő csatlakozással közel egy évtizede Újpest támogatásban részesíti az arra rászoruló egyetemi / főiskolai hallgatókat.
- Minden évben elismerésben részesülnek a kiváló tanulmányi, sport és diákközösségi munkát végző tanulók (Újpest Kiváló Tanulója, Újpest Kiváló Diáksportolója és Kiváló Diákközösségi Munkáért díjak adományozása).
- Jelentős anyagi támogatást nyújt az Önkormányzat civil szervezeteknek a nyári táborok megszervezéséhez, valamint a civil szervezetek működéséhez.
- Önkormányzat évente több mint 100 rászoruló gyerekek nyújt ingyenesen táborozási lehetőséget.
- Az egészséges életmódra nevelés, a sport támogatása kiemelkedő fontosságú az Önkormányzatnál. A szabadidősport és diáksport rendezvények mellett, az óvodások nagycsoportosai és az iskolák 3. osztályosai részére ingyenes úszásoktatást, valamint az iskolák 2. osztályosai számára ingyenes síoktatást biztosít az Önkormányzat. A sportszervezetek támogatására évek óta pályázati rendszert működtet.
- Az ifjúság művelődési és kulturális tevékenységét támogatja az Újpesti Kulturális Központ.
- Anyagi segítséget nyújt a fiatal házásoknak az első lakás megvásárlásához, fecskeház programmal pedig lehetőséget biztosít a fiataloknak az önálló életkezdésre és esélyt a saját lakás megvásárlására.
- Újpest Önkormányzata – az elsők között - kerületi szintű több szakterületet átfogó drog-prevenációs programot indított.

Az Ifjúsági Koncepció középtávú céljai között a következő szerepelnek:

- Az alternatív szabadidős lehetőségek, programok bővítése.
- Játszótér – játszóház program elindítása.
- Gyermek és fiatalok közösségi terének létrehozása.
- A már meglévő diákösztöndíjak fenntartása mellett, a kiváló tanulmányi eredményt elérő általános iskolás (7-8. évfolyam) diákok támogatási rendszerének kidolgozása.
- A tankönyv évről évre történő ingyenes biztosítása.
- Korosztályos partnerek bevonása mellett, az Újpesti Gyermek és Ifjúsági Kerekasztal létrehozása.
- Az ifjúsággal, sporttal, prevencióval foglalkozó civil szervezetek kiemelt támogatásának a megteremtése.
- Az ifjúsági tömegsport erőforrások bővítése.
- A szünidei táborok támogatásának növelése, a Táborozási Támogatási Keret forrásainak bővítésével.

Közművelődés

Újpesten színes kulturális élet folyik, annak ellenére, hogy az önálló kulturális intézményhálózat nem optimális. Ennek oka egyrészt, hogy a jelentős mértékben átrendeződött gazdaság új vállalkozásai a korábbi vállalati kulturális intézmények jelentős részét feladták, lebontották, vagy más célra hasznosították. Másrészt a kulturális intézmények területi elosztása sem egyenletes. Elmondható, hogy az intézményhálózat elhelyezkedése elsősorban a városközpontra és Káposztásmegyerve fókuszál, ugyanakkor önmagában széttagolt. Az Ady Endre Művelődési Ház műszakilag elavult épületben működik jelenleg. Cél lehet egy megfelelő kapacitással rendelkező, modern kulturális központ kialakítása a kerületben.

A kultúra terén felmerülő önkormányzati feladatokat az Újpesti Kulturális Központ végzi, mely 2012-ben alakult meg. Telephelyei az Újpesti Ifjúsági-, Sport- és Szabadidő Központ, valamint a Karinthy Frigyes Művelődési Központ, a Lóverseny téri Közösségi Ház, az Ady Endre Művelődési Ház, az Újpest Színház, a Neogrády László Helytörténeti Gyűjtemény, az Újpesti Polgár Centrum – Újpest Galéria, az Ifjúsági Ház, a Homoktövis Környezetvédelmi Oktatóközpont, a Lóverseny téri Közösségi Ház és a Megyeri Klub összevonásával. Az intézmények elsősorban a helyi közösségek számára nyújt kulturális, oktatási, és rendezvény helyszínt, ugyanakkor például az Újpesti Színház térségi vonzerővel bír.

- Az **Ady Endre Művelődési Ház** többfajta tevékenységet végez a közművelődés szinte minden területén, három fő területre került a hangsúly. A felnőttképzés, mely széles társadalmi réteget céloz meg. A színházi tevékenység, mely az Újpest Színház keretén belül folyik. Az „Ady” színpadtechnikája és a nézőtér állapota, valamint befogadóképessége egyaránt elmarad a kor követelményeitől, de igény jelentkezik a színházi tevékenységre térségi szinten is. A kulturális és egyéb rendezvények (különböző társas és ismeretszerző rendezvények) jelentik a harmadik fő irányt az intézmény életében, melyeket zömében külső szervek (civil szervezetek, oktatási intézmények, Kisebbségek, Önkormányzat) kezdeményeznek, szerveznek és végzik.
- A **Neogrády László Helytörténeti Gyűjtemény** segítséget nyújt a történeti kutató munkához, az általános és a középiskolák helytörténeti vetélkedőihez, bővíti a lakosság ismereteit Újpestről. Jelenleg csak állományának kb. egyharmadát képes bemutatni, új helyszínre telepítése indokolt lehet a jövőben.
- A **Polgár Centrum** épülete a civil szervezetek, kisközösségek egyik bázisa. Az intézmény saját szervezésű kulturális programjait, irodalmi estjeit, rendezvényeit önállóan valósítják meg.
- Az **Újpest Polgár Centrum – Újpest Galéria** a magas kultúra értékeit közvetíti a kerületben. Az Újpesti Művészek Társaságával végzett szoros szakmai együttműködés továbbfejlesztése lehet a következő időszak feladata.
- Az **Ifjúsági Ház** központi épületében a fiataloknak és a gyermekeknek egyaránt sokszínű, érdekes programot kínál. Ismeretterjesztő előadások, hagyományos szakköri tevékenységek, klubok, játszóházak, színelőadások, vetélkedők, tanfolyamok, csere-bere programok, kiállítások, börszék, bemutatók, nyilvános informatikai eszközök használata található kínálatában. Kialakított programjai iskolai csoportoknak és egyéneknek is szólnak.

A kerület kulturális infrastruktúrájának része két könyvtár (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár IV./1. Sz. Király utcai Könyvtára és a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár IV. Babits Mihály Könyvtára), a VOKE Vasutasok Széchenyi István Művelődési Háza és az Újpesti Települési Értéktár.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Kulturális koncepciója szerint alapvető céljának tekinti a kerületben a kultúra közvetítését; a helyi önszerveződő közösségek kulturális tevékenységének ösztönzését; a lokálpatriotizmus kialakítását és erősítését segítő folyamatok, eszközök biztosítását, illetve támogatását; az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények optimális működésének biztosítását, forrásainak hatékonyabb felhasználását; a hátrányos helyzetű rétegek kulturális elesettségének mérséklését. Továbbá az önkormányzatnak törekedni kell a meglévő értékek és hagyományok megtartása mellett az újpestiek jelenlegi igényének minél jobban megfelelő intézményhálózat és kulturális tevékenység kialakítására, racionális működtetésére.

Sportélet

Újpest városa sportolóiin keresztül is ismert az országban, s születnek szép eredmények nemzetközi szinten is. Kiemelkedő sikereink, illetve a nemzeti bajnokságokban hétről-hétre elért eredményeink révén az országos médiában talán legtöbbször a sporttal kapcsolatban jelenik meg Újpest neve. A kiemelkedően aktív a sportéletet (versenysport, szabadidősport, diáksport) számos jelentős sportlétesítmény szolgálja.

A városban rendelkezésre álló létesítmények állami-, önkormányzati-, sportegyesület- és magántulajdonban vannak⁶, ugyanis a térségben ipartörténeti hagyomány volt, hogy a nagyobb gyárak saját sportlétesítményeket tartottak fenn. Az ipar átalakulásával a korábbi termelő üzemek, gyárak és azok sportlétesítményei is leamortizálódtak.

Az önkormányzat tulajdonát képező sportlétesítmények üzemeltetője az Újpesti Vagyonkezelő Zrt. Újpest Sportkonceptiója középtávú célként megfogalmazza, hogy a kerület a jelenleg meglévő sportlétesítményeket – a lehetőségeihez mérten – karbantartsa, rendbe hozza, illetve a kor szellemének, elvárásainak megfelelően újítsa fel, újakat építsen a sport valamennyi területén tevékenykedők (szabadidősportot, versenysportot űzők, stb.) számára. A célok megvalósítása érdekében többek között az alábbi feladatok ellátását vállalja az önkormányzat:

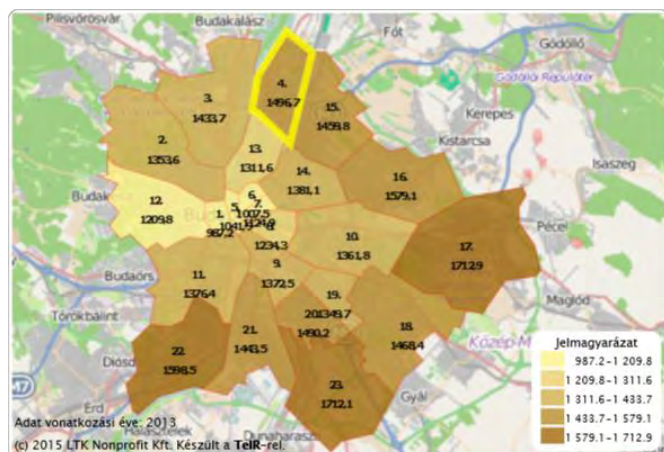
- biztosítja a tulajdonát képező sportlétesítmények üzemeltetésének, fenntartásának és felújításának pénzügyi forrásait a mindenkori költségvetés lehetőségeinek megfelelően,
- folyamatosan karbantartja a játszótereket, köztéri sportlétesítményeket a mindenkori költségvetés lehetőségeinek megfelelően,
- törekszik a divatos szabadidősportágak gyakorlási feltételeinek megteremtésére,
- törekszik arra, hogy fedett és szabadterei sportlétesítmények, valamint az oktatási intézmények tornatermei a fogyatékkal élők és egészségkárosodott sportolók részére is megközelíthetővé váljanak,
- a felújítások, üzemeltetések, új multifunkcionális létesítmények építése érdekében minél több központi pályázati lehetőséggel igénybe vesz.

Egészségügy

Újpest lakosságának alapellátását az önkormányzat biztosítja. Újpesten nincs területi ellátási kötelezettség nélküli háziorvosi magánpraxis. Újpest önkormányzata 1992-ben alapította meg azt az egészségügyi intézményrendszert, mely az alapellátási feladatokat foglalja magába (háziorvosi felnőtt- és gyerekellátás, védőnői szolgálat, ifjúság- és iskola egészségügy). Az Szociális és Intézmény (a továbbiakban: SZI) gyakorlatilag a teljes alapellátást lefedi, néhány kivétellel a szociális ellátás terén.

Egészségügyi intézmények Újpesten:

- Károlyi Sándor Kórház (három telephelyen),
- International Ambulance Service Kft. (gyermekügyeleti ellátás),
- továbbá a felnőtt (14 db) és gyermek (6 db) háziorvosi rendelők,
- továbbá a felnőtt és gyermek járóbeteg szakellátás (Újpesti Szakorvosi Rendelőintézet),
- 26 gyógyszertár,
- 6 állatorvosi rendelő.

55. ábra Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Budapesten, 2013-ban (fő)

Forrás: TEIR

⁶ A szabadidős- és sportlétesítményeket és használóikat bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

Újpesten a háziorvosi ellátás 2012-ben (1489 orvos/lakos) valamivel elmaradt az országos átlagtól (1544), de a Budapesti átlagot (1350) meghaladja. A kerület folyamatos **fogászati ellátási** kapacitása mind a gyermek, mind pedig a felnőtt fogászat tekintetében biztosított. A rendelők felszereltsége korszerű, a feltételek megfelelnek a törvényi elvárásoknak. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a gyermek fogászat működését jelentős mértékű önkormányzati források segítik.

A kerületben öt, önálló, házi gyermekorvosi rendelővel közös épületben működő, tanácsadás céljára épült Egészséges Tanácsadó intézet üzemel. A Védőnői Szolgálat területi ellátásában harminc területi védőnő dolgozik. A kerület huszonkét óvodájában az óvodai preventív gondozási feladatokat az óvodák vezetésével együttműködve látják el a területi védőnők. Az iskolavédőnők az Újpesti Egészségügyi Nonprofit Kft. Védőnői Szolgálatának külön csoportját képezik. A huszonhárom iskola tizenhárom iskola-egészségügyi körzetre van felosztva. Egy iskolavédőnő általában két oktatási intézményben végzi a preventív gondozási feladatait.

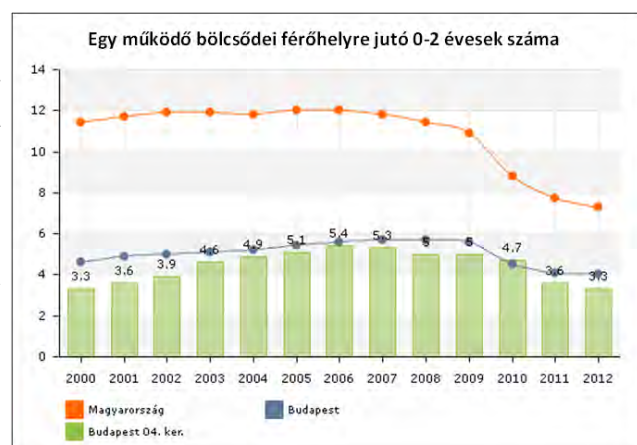
2012-ben készült **Újpest Egészségterve**, melynek célja hogy Újpest egészséget támogató fizikai, gazdasági, társadalmi és kulturális környezetet, közéleti légkört nyújtson lakosai számára, ezzel hozzájárulva a helyi közösség erősödéséhez, az állampolgárok egészségének fejlesztéséhez, a jobb életminőséghez, az egyenlőtlenségek csökkentéséhez. Az Egészségterv egy ötéves stratégiát tartalmaz, melyet éves cselekvési tervek alapján a realitásokhoz igazodva, gördülő tervezés módszerével kell megvalósítani.

A stratégia az alábbi középtávú célok fogalmazza meg:

- a betegségek hatékony megelőzése, a kockázatok csökkentése, az egészséges életmód előtérbe kerülése;
- a társadalmi integráció elősegítése, a közösség, a helyi társadalom, a támaszrendszerek erősítése;
- a hátrányos helyzetű csoportok segítése, az egyenlőtlenségek csökkentése;
- az egészségügyi és szociális ellátások integrált fejlesztése, a minőség, hatékonyság és hozzáférhetőség javítása;
- a célok megvalósításához illeszkedő szervezetfejlesztés és hálózatok működtetése;
- a korszerű igényeknek megfelelő szakemberbázis fejlesztése, az együttműködés erősítése, interdiszciplináris készségek kialakítása;
- az oktatási-nevelési intézmények egészséget támogató működése;
- az egészségterv megvalósításának monitorozása, értékelése, az elért eredmények, tapasztalatok széleskörű kommunikációja

Szociális közszolgáltatások

A kerületben 2009-től lassú mérséklődést mutat a népesség természetes fogyása; a kerületből való ki- és bevándorlás aránya kiegyenlítődt. A meghatározó jellemzők legfontosabbika az elöregedés, mely általában az egészségállapot romlásával, az aktivitás csökkenésével, a kiszolgáltatottság növekedésével jár együtt. A kerületre jellemző elöregedés általános következményei mellett az erősödő nőtöbbség miatt főleg az idős nők szociális ellátására kell a közeljövőben nagyobb gondot fordítani. A kerület szociális tevékenységének a következő időszakban

56. ábra Egy működő bölcsődei férőhelyre jutó 0-2 évesek száma Újpesten (fő)

ezen tendenciák csillapítása a feladata oly módon, hogy bővíteni szükséges az idős korúak számára

Forrás: TEIR

fenntartott intézmény befogadó képességét és működési hatékonyságát. (Forrás: Újpest Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója, 2012.)

A szociális ellátás alapvetően két fő tevékenységbe sorolható. A családsegítés (adósságkezeléssel és munka világa programmal), valamint a gyermekjóléti feladatokat öleli fel. Személyes gondoskodás: gondozási központ két telephellyel és átmeneti (bentlakásos) ellátással, idősök napközbeni ellátása három helyen (idősök klubja és szociális étkeztetés), valamint a házi szociális gondozás és a jelzőrendszeres szociális ellátás. Újpest Szociális Szolgáltatástervezési Konceptiója alapján elmondható, hogy a szükséglethez képest Újpest egészségügyi kapacitása elegendő a biztonságos ellátás nyújtásához, így számszerű bővítése továbbra sem indokolt.

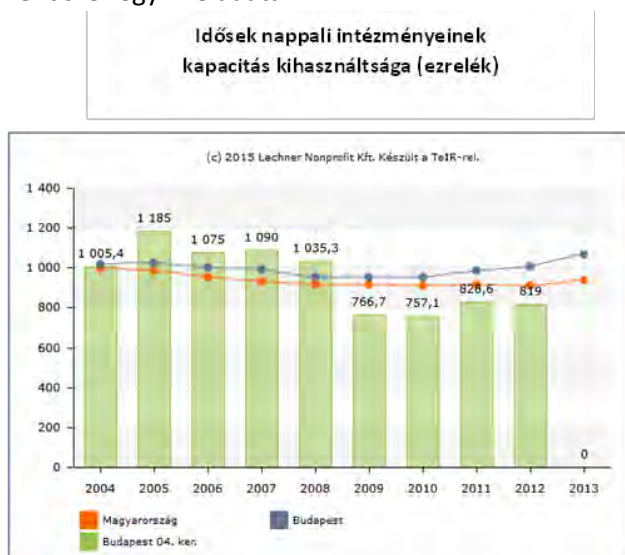
Bölcsődék

A férőhelyi kapacitások javulását mutatja a diagram: 2008-tól kezdve országosan és fővárosi szinten is jelentősen csökkent az egy férőhelyre jutó bölcsődés korú kisgyermek száma.

Férőhelyek a kerületi adatszolgáltatás alapján megállapítható, hogy 2014-ig meglévő 778 bölcsődei férőhely abban az évben 818-ra emelkedett az önkormányzati férőhely bővítésének köszönhetően. A kerületi bölcsődék száma 2012-ben egyel növekedett, így jelenleg 11 intézmény alkotja a kerületi rendszert.

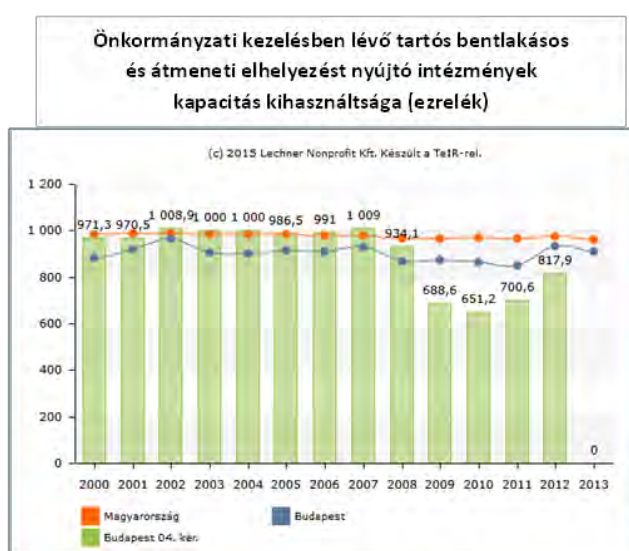
Idősellátás

Bár az elöregedés mértéke Újpesten a fővárosi átlag alatt marad, a kerületi népesség körében az időskori egészséggel kapcsolatos kihívások növekedésére kell számítani. A demográfiai előrejelzések szerint ugyanis az évtized vége felé az újpesti népesség jelenleginél lényegesen kedvezőtlenebb összetételével kell számolni. E változás része az is, hogy az idős kor kezdete egészségügyi és szociális szempontból egyre későbbre tevődik át az egyéni életút során: ennek elősegítése az önkormányzati idősellátó és egészségügyi rendszer egyik feladata.

57. ábra Idősök nappali intézményeinek kapacitás kihasználtsága Újpesten

Forrás: TEIR

58. ábra Önkormányzat szociális intézményeinek kapacitás kihasználtsága Újpesten (%)

Forrás: TEIR

2008-tól a korábbi két gondozási központ összevonását követően az Őszi Fény Integrált Gondozási Központ 15 telephellyel működik. A szakmai feladatok ellátásához 3 idősök klubja kapcsolódik. A jelzőrendszeres házi

segítségnyújtás, mely az otthonukban élő szociálisan rászoruló idős emberek részére nyújt ellátást, Újpest egész területére kiterjedően.

Családsegítő szolgálat

Az SZI Családsegítő Szolgálat létszámhiánya ellenére maradéktalanul ellátja a számára jogszabályban rögzített feladatokat. A Szolgálat feladata a családsegítés a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A Szolgálat két csoportra oszlik, a Családgondozói Csoportban 6 fő családgondozó (ebből 2 fő általános szociális munkás, 1 fő szociálpolitikus, 1 fő szociálpedagógus, 1 fő pedagógus, 1 fő igazgatásszervező) tevékenykedik, míg az Adósságkezelő Csoportban 2 fő adósságkezelési tanácsadó (szociális munkás) és 2 fő családgondozó (1 fő pedagógus, 1 fő általános szociális munkás) dolgozik. Ezen túlmenően, heti rendszerességgel, vállalkozási szerződés keretében egy-egy szakember jogi-, illetve pszichológiai tanácsadást nyújt. Humán erőforrás tekintetében a szolgálat jelenlegi létszámával csak az alapfeladatok szakszerű ellátására képes.

Gyermekjóléti szolgálat

A Gyermekjóléti Központ – a Családsegítő Szolgálathoz hasonlóan - ugyancsak Újpest Önkormányzata Szociális Intézményén belül látja el a jogszabályban előírt feladatait. Vezetését 1 fő csoportvezető látja el, akinek a munkáját 8 általános családgondozó, 1 kórházi szociális munkás, 3 utcai szociális munkás, 1 fejlesztőpedagógiai tanácsadó, 3 fő családgondozó asszisztens, 2 pszichológus és 1 jogász segíti. A Gyermekjóléti Központ – hasonlóan más ilyen intézményekhez – évek óta létszámhiánnyal küzd, a családgondozók, a családgondozó asszisztensek és az utcai szociálismunkások létszáma fejlesztésre szorulna. A családgondozók leterheltsége különösen magas.

1.4.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Újpest hatályos Esélyegyenlőségi terve a 2014. január 1. - 2019. január 1. időszakra készült. A helyzetfelmérés nem mutatott ki egyenlőtlenségeket. A tervben megfogalmazott legfőbb célok:

- 1. Munkakörülmények javítása
- 2. A képzési programokhoz való egyenlő hozzáférés elősegítése
- 3. A nyugdíjas korba való átmenet megkönnyítése
- 4. A családos munkavállalók számára biztosított kedvezmények kiterjesztése
- 5. Konkrét programok, intézkedések az egyes célcsoportok érdekében

A Hivatal a munkahelyi esélyegyenlőség elősegítése érdekében esélyegyenlőségi referenst nevezett ki.

Újpest Önkormányzata az áldozattá válás megelőzése, az áldozatvédelem, a bűnmegelőzés és közbiztonság területén több éves tapasztalattal rendelkezik. Az önkormányzat az Újpest Bűnmegelőzési Polgárőr Egyesülettel konzorciumban uniós támogatást nyert az Új Széchenyi Terv Társadalmi Megújulás Operatív Programjának "Az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés" tárgyú "Áldozatsegítő hálózat fejlesztése Újpesten" című pályázattal. A pályázat célja az Újpesten élő, tanuló gyermekek és felnőttek áldozattá válásának megelőzése, továbbá a már bűncselekmény áldozatává vált személyek sérelmeinek kezelését célzó ellátórendszer hatékonyabbá tétele.

59. ábra Áldozatsegítő hálózat fejlesztésének logoja

Forrás: www.ujpest.hu

SWOT

ERŐSSÉGEK

Az oktatási-nevelési intézményrendszer kapacitásai kiépítettek, elegendők
 Szociális és egészségügyi helyi ellátási rendszer kapacitása megfelelő
 Sport és rekreációs területek gazdag választéka
 Széleskörű kulturális intézményrendszer
 Jó közbiztonság

GYENGESÉGEK

Helyi szakképzési kínálat nem mindig találkozik a helyi munkaerő kereslettel
 A Családsegítő szolgálat humán kapacitása nem elégséges
 Térségi szintű kulturális attrakció hiánya
 Duna part alacsony kihasználtsága

LEHETŐSÉGEK

Alapellátó infrastruktúra fejlesztésére EU források bevonása
 Hatékony együttműködés a KLIK-el az intézményfejlesztésben
 Duna parti rekreációs helyszínek jobb kihasználása

VESZÉLYEK

Középfokú oktatási intézmények a szomszéd településeken történő fejlesztések miatt veszítenek vonzókapacitásukból és csökkenő kihasználtságuk
 Szociális ellátórendszer kiszámíthatatlan intézményi és finanszírozási változásai
 Helyi kórházi rendszer megszűnése

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK:

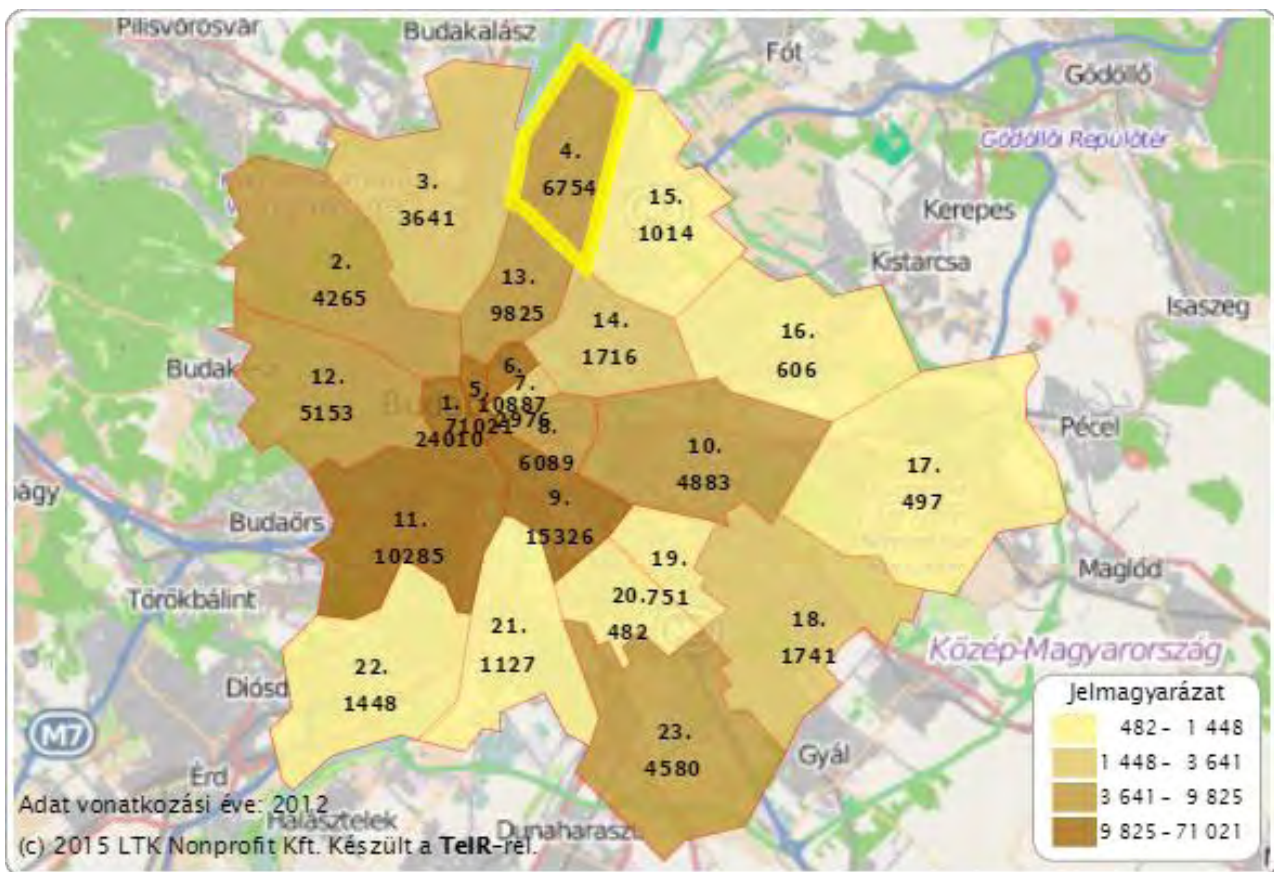
- Oktatás fejlesztése állami szervekkel együttműködve,
- Helyi kulturális létesítmények fejlesztése, közösségi rendezvények szervezésének folytatása,
- Sport és rekreációs infrastruktúra fejlesztése,
- Önkormányzati alapellátó infrastruktúra és humán kapacitás fejlesztése,
- Helyi kórházi kapacitás újrahasznosítási lehetőségeinek megvizsgálása.

1.5 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

A korábbi Integrált Városfejlesztési Stratégia óta eltelt években igen jelentős változások zajlottak le a világ, Magyarország és Budapest gazdasági és politikai környezetében. Az EU hétéves költségvetési periódusának elején járunk, az időszak terezési feladatainak megindulásával. Budapest Főváros IV. Kerület, Újpest Integrált Településfejlesztési Stratégiája ezen körülmények között értékeli a kerület gazdaságának jelenlegi helyzetét illetve határozza meg a következő évek gazdaságfejlesztésének stratégiai irányvonalait.

1.5.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Újpest a főváros egyik gazdasági motorja. A kerület elsősorban az ipar, a kereskedelem, a közösségi és üzleti szolgáltatások terén mutat jelentős szerepet. Újpest jelentős ipari hagyományokkal rendelkezik és fejlődőképes ipari és infrastrukturális potenciáljának köszönhetően szerepét fenn tudta tartani. A helyi feldolgozóipar elsősorban elektrotechnikai, gyógyszer és gépipart foglalja magába. Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték tekintetében a kerület – a kisépességű belső kerületeket nem számítva – a negyedik legmagasabb értékkel rendelkezik a fővárosi kerületek között. A helyi GNP a vizsgált időszakban 66%-os növekedést mutatott, mely kimagasló Budapesten.

60. ábra Egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték 2012-ben, kerületenként, ezer Ft

Forrás: TEIR

Az egy lakosra jutó iparüzési adó tekintetében Újpest a fővárosi kerületek középmezőnyében helyezkedik el, a vizsgált 2007-2010 közötti időszakban azonban a legmagasabb bevétel növekedést könyvelte el.

Megnevezés	egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték 2012 (ezer Ft)	egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték változása 2007-2012	egy lakosra jutó iparüzési adó 2010 (ezer Ft)	egy lakosra jutó iparüzési adó változása 2007-2010
IV. kerület	6 754	+66,0%	61,8	+17,3%
III. kerület	3 641	+37,1%	59,2	+6,7%
XIII. kerület	9 825	+87,4%	53,7	+3,1%
XV. kerület	1 014	+3,9%	65,0	+9,1%
Dunakeszi	632	-16,0%	23,1	-10,5%
Budapest	6 286	+14,7%		

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

A vásárlóerőt vizsgálva, az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Újpesten a vizsgált 2012-es évben 4,5%-al magasabb értéket mutatott a fővárosi átlagnál és a főváros pesti oldalán ezzel a harmadik legmagasabb helyen szerepel. Az átlagos jövedelem változása a vizsgált 2007-2012 közötti időszakban meghaladta a 10%-ot, mely megközelíti a budapesti átlagot.

Megnevezés	egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem 2012 (ezer Ft)	egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem változása 2007-2012
IV. kerület	936,2	+10,3%
III. kerület	949,4	+8,8%
XIII. kerület	963,8	+15,8%
XV. kerület	753,2	+7,4%
Dunakeszi	907,6	+9,5%
Budapest	895,4	+11,3%

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

61. ábra Egy lakosra jutó jegyzett tőke, ezer Ft

Forrás: TEIR

Az újpesti gazdaságban a nagyvállalatok száma viszonylag alacsony, ezt mutatja az egy lakosra jutó jegyzett tőke alacsony szintje, mely a külső kerületekkel összehasonlítva átlagosnak mondható, viszont a szomszédos XIII. kerülethez képest kevesebb, mint tized akkora értéket mutat, és a vizsgált időszakban csökkenő tendenciával rendelkezett.

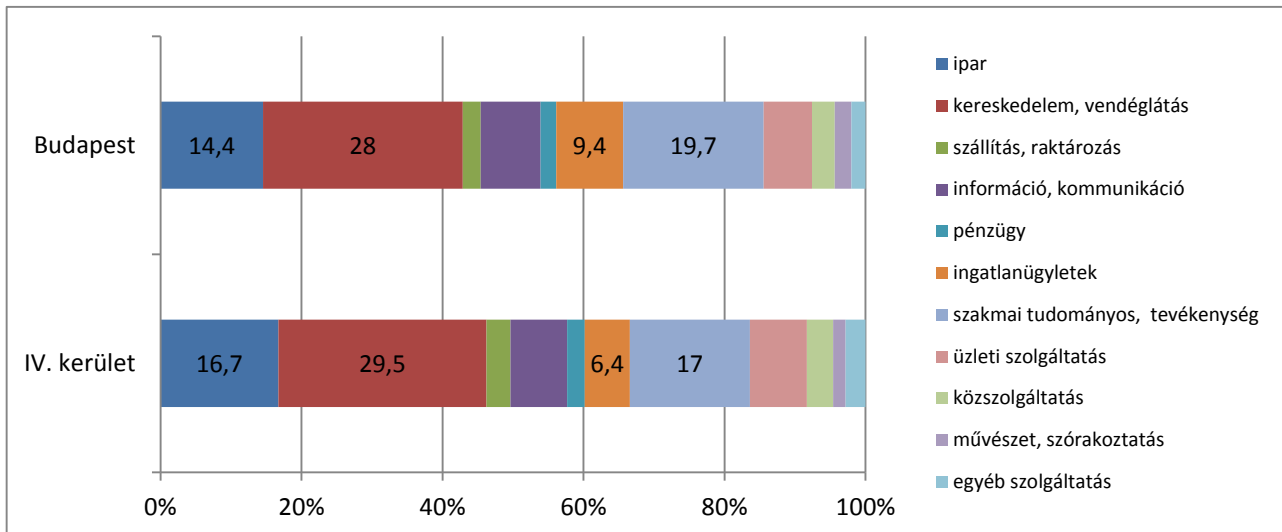
A kerület gazdasági erejének és munkaerő megtartó képességének egy jelzőszáma az ingázók aránya. Újpesten a 2001-es népszámlálás alapján 2001-ben a legtöbben a szomszédos Dunakesziről járnak be a kerületbe dolgozni (1100 fő), valamint a környező kisebb településekről: Fótról (673 fő), Gödről (460 fő). 2011-ben a más településre eljárók számának növekedését tapasztalhattuk, ugyanakkor a más településről Újpestre munkába járók száma is növekedett.

Megnevezés	Újpest, 2001	Újpest, 2011.
A más településre dolgozni járó foglalkoztatottak száma (fő)	3 809	4 813
A naponta más településről bejáró foglalkoztatottak száma (fő)	6 310	8 779
Összes foglalkoztatott	47 846	47 038

Forrás: KSH, saját szerkesztés

1.5.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Főtevékenységük alapján – a fővárosi átlagához hasonlóan – a legtöbb újpesti vállalkozás a szolgáltató szektort erősíti. 2012 végén a vállalkozások többsége kereskedelem, vendéglátás (29,5%), szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (17%) és ipari egyesített kategóriák (16,7%) nemzetgazdasági ágba tartozott. A vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása a fővárosi átlaghoz közeli, eltérést Újpesten az erősebb ipari, kereskedelmi, vendéglátó, szállítási, raktározási szektorok illetve az alacsonyabb arányú IKT, ingatlanügyi és szakmai tudományos tevékenységet folytató vállalkozások aránya mutat.

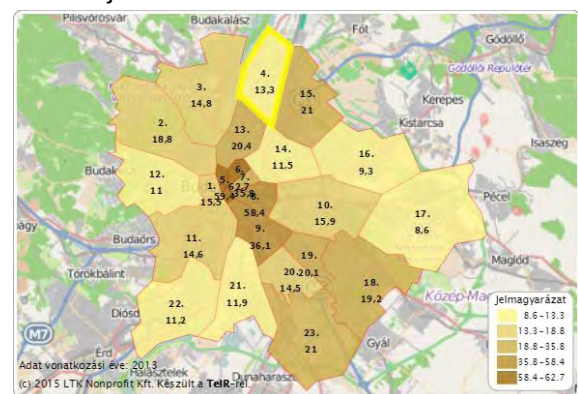

62. ábra Regisztrált társas vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása (%), 2012-ben, GFO11 szerint, saját egyesített kategóriák szerint

Forrás: TEIR

Újpesten az ipari tevékenység több mint száz éves hagyományokkal rendelkezik és ma is a térség egyik legjelentősebb ipari központja. A kerület egyaránt rendelkezik hagyományos, de ma is prosperáló ipari vállalatokkal és telephelyekkel (GE Lighting, Sanofi, Coats, Messer, stb.), egykori nagyvállalatok telephelyén létrejött kisvállalkozási központokkal (egykori Duna Cipőgyár telephelye, stb.) illetve új, zöldmezős modern iparterületekkel (Észak Pesti Ipari Park). Területileg az ipari zónák nagyrészt a Váci út, Főti út tengelyére fűződnek föl, illetve Istvántelken és a kerület északi részén vannak jelen.

A kereskedelmi hálózat a kerületben elsősorban hagyományos utcai egységekből áll, modern nagyméretű létesítmények elsősorban a kerület periferiáján helyezkednek el. A belvárosban több jelentős áruház és a térségi szerepkört betöltő piac található, kereskedelmi szempontból a legfrekvenciáltabbak az Árpád és az István utak középső szakaszai. A belvároshoz közeli alulhasznosított területeken több nagyméretű kereskedelmi egység található (OBI, StopShop), illetve a Váci út mentén gazdasági övezetekben települt számos egység (Tesco, Baumax/XXXLutz). Az ezer lakosra jutó kereskedelmi egységek tekintetében Újpest a fővárosi átlag alatti értéket mutat, a gazdasági válságot követően az egységek száma is alacsonyabb mértékben növekedett, mint a budapesti átlag.

63. ábra Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek száma 2012 db

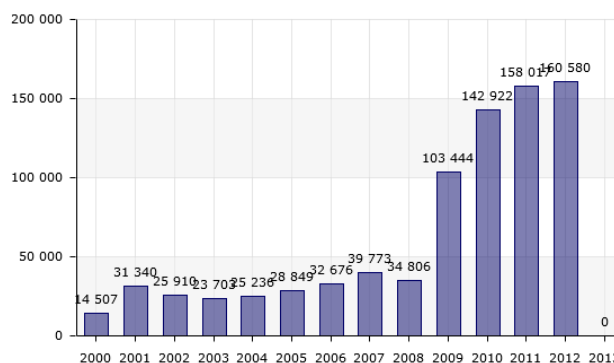
Forrás: TEIR

Megnevezés	Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek, 2012, db	Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek számának változása 2007-2012
IV. kerület	13,4	+3,1%
Budapest	20,2	+5,8%

Gazdasági indikátorok

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

A kerület kereskedelmi és magán szálláshelyein a 2012. évben regisztrált 60 172 vendég 160 580 vendégéjszakát töltött a városban, amely 2,6 napos átlagos tartózkodási időt jelent. A lakónépességhez viszonyított vendégforgalmi adatok a kerület turizmusát egy másfajta megközelítésből mutatják. A fajlagos adatok alapján 2012-ben 100 lakosra Budapesten átlagosan 437 vendégéjszaka jutott.

64. ábra Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db)

Forrás: TEIR

Megnevezés	100 lakosra jutó vendégéjszakák száma, 2012, db	Külföldi vendégéjszakák aránya, 2012
IV. kerület	161,7	81,2%
Budapest	437,4	87,8%

Vendégéjszakák száma a szálláshelyeken (db)

Forrás: KSH, saját szerkesztés

A vendégéjszakák alakulását az elmúlt időszakban elsősorban az új Ramada Hotel és a hozzá kapcsolódó Aquaworld megnyitása határozta meg, mely 2009-et követően jelentősen megemelte a kerület turisztikai potenciálját. Az adatokból látható hogy Újpest idegenforgalmát elsősorban a külföldi turisztikai kereslet határozza meg. A külföldi vendégéjszakák aránya az elmúlt évek során több mint 80%-os arányt mutatott.

1.5.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

Újpesten a gazdasági szervezetek számának alakulását az elmúlt évtizedben a társas és az egyéni vállalkozások eltérő intenzitású, és esetenként eltérő irányú változásai formálták. E folyamat részeként a regisztrált társas vállalkozások száma lassú, de kitartó növekedés következtében folyamatosan emelkedett az időszak során. 2012-ben Újpesten 16.779 gazdasági szervezetet regisztráltak. Az alábbi táblázat a legkedveltebb társas és egyéni működési formák ezen belüli eloszlását mutatja, kitekintéssel a fővárosi folyamatokra.

terület, időszak	összesen	Kft.	Bt.	önálló vállalkozás	egyéb
IV. kerület 2012 (db)	16 779	6 197	2 977	5 923	1 682
IV. kerület, változás 2007-2012	+7,7%	+56,0%	-22,5%	-6,0%	+15,0%
Budapest 2012 (db)	424 171	167 802	65 034	143 120	48 215
Budapest, változás 2007-2012	+12,9%	+53,0%	-19,2%	+0,1%	+12,9%

Regisztrált gazdasági szervezetek száma gazdálkodási forma szerint, 2007-2012, db

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

A regisztrált társas vállalkozások létszám kategória szerinti megoszlását tekintve Újpesten, a fővárosi arányokhoz hasonlóan, a mikrovállalkozások száma dominál, melyek 55%-ot képviselnek az összes vállalkozáson belül. A kis-és középvállalkozások aránya 5%, míg a nagyvállalatok 0,1%-ot képviselnek, összesen 9 céggel.

terület	regisztrált társas vállalkozás összesen, 2012-ben db	1-9 fő	10-249 fő	250-499 fő	500 és több fő	egyéb: 0 és ismeretlen fő
IV. kerület	9 428	55,5%	5,2%	0,1%	0,0%	39,2%
Budapest	242 854	53,0%	5,0%	0,1%	0,1%	41,9%

Regisztrált társas vállalkozások létszám kategória szerinti megoszlása (%), 2012-ben

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

Az alábbi tábla azt mutatja, hogy a különböző Strukturális Alapokból származó egy főre jutó támogatás hogyan alakult az elmúlt időszakban.

Kistérség	ERFA	ESZA	SA összesen
Budapest	104 585	33 896	138 480
KMR összesen	117 122	23 906	141 029

Közép-Magyarországi régió kistérségeinek forrás abszorpciója – Strukturális Alapokból származó egy főre jutó megítélt támogatás alapján (NFÜ. Közép-Magyarország Fejlesztési igények és a kohéziós politika eszköztára, 2012) forint/fő

Forrás: Saját szerkesztés

1.5.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

A gazdasági versenyképesség egyik legfontosabb tényezője az elérhető munkaerő mennyisége és kvalifikáltsága. A foglalkoztatottság mértéke országos szinten emelkedett az elmúlt időszakban és ez a folyamat Újpesten is tapasztalható volt: 2011-ben a 15-64 éves népességben belül ez az arány meghaladta a 66%-ot. A nyilvántartott álláskeresők aránya a kerületben hasonlóan alakult, mint a fővárosi átlag.

Nemzetgazdasági ág	IV. kerület 2011	IV. kerület változás 2001- 2011 %	Budapest 2011	Budapest változás 2001-2011 %
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben belül (%) – 2011	66,1	+12,0%	65,0	-18,1
Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában (%)	4,2	+2,1%	3,9	+2,0%
Legfeljebb általános iskola 8. osztályát végeztek a 7 éves és idősebbek arányában (%) – 2011	18,0	-2,7%	17,0	-3,3%
Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők a 7 éves és idősebbek arányában (%) – 2011	22,9	+8,2%	28,9	+9,8%

Munkaerőpiac jellemzői

Forrás: TEIR, saját szerkesztés

A rendelkezésre álló helyi munkaerő képzettségi szintje is kedvezően alakult a vizsgált időszakban, az alacsonyan iskolázottak aránya 10 év alatt 2,7% ponttal csökkent, valamivel magasabb értéket mutatva a fővárosi átlagtól. Ezzel egyidőben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya jelentős emelkedés után 2011-ben 22,9%-ot mutatott, mely azonban 20%-al elmarad a budapesti szinttől.

Újpesten a **Károli Gáspár Református Egyetem** képviselteti magát a felsőoktatási intézmények között. Az Állam- és Jogtudományi Kar a hagyományos jogászképzésen túl az üzleti és a társadalomtudományi képzésekkel bővítette képzési kínálatát. Jelenleg a Karon közel 1700 hallgató tanul. Az egyetemhez kapcsolódóan létesült a Bocskai István Szakkollégium, hogy a tehetséges, tanulni vágyó hallgatókat

felkarolja és segítse tudásuk elmélyítését. Az eduline.hu oktatói kiválóság alapján összeállított felsőoktatási rangsorát a Károli Gáspár Református Egyetem jogi kara vezette 2014-ben.

A kerületben a kutatás-fejlesztési tevékenység is hagyományokkal rendelkezik:

- A gyógyszeripar számos kutatás-fejlesztési tevékenysége megtalálható az újpesti **Sanofi K+F központjában**, ahol mintegy 200-an dolgoznak. A cég 1991-től kezdve 150 milliárd forintot fektetett be a kutatás-fejlesztésbe.
- A **GE Fényforrás üzletága** Újpesten ad otthont a GE Lighting Európa, Közel- Kelet és Afrika régiót irányító üzleti központjának, hat magyarországi gyára egyikének, valamint a vállalat globális fényforrás technológiai központjának, ahol közel 200 magyar mérnök végez fejlesztést.
- Az 1950-ben alapított Gyógyszeripari Kutató Intézetet számára 1964-ben elkészült Újpesten a Berliini úti komplexum, melyben kémiai, biológiai, farmakológiai és toxikológiai laborokat építettek ki. A kutatóintézet alapjain létrejött **Berlini Park** kis- és középvállalkozások számára nyújt bérelhető K+F helyiségeket és eszközöket. Lehetőség van többek között biológiai és kémiai kutatások elvégzésére, fermentálásra, valamint orvosi készítmények gyártására.

Újpest versenyképességéhez jelentősen hozzájárul a helyi üzleti infrastruktúra, melynek fontos részei a helyi ipari park, illetve a meglévő vállalkozásfejlesztési szervezeti hálózat. Ugyancsak lényeges infrastrukturális elem a közúthálózat, ahol Budapest országos szintű közútrendszerének két eleme közvetlenül is érinti Újpestet, ezek a Dunakanyar és az országos gyorsforgalmi úthálózat elérését biztosítják.

1.5.5 Ingatlanpiaci keresleti-kínálati viszonyok

Újpesten a KSH adatai szerint 2007 és 2012 között 0,7%-al nőtt a lakásállomány, mely aránnyal a fővárosi átlag alatt helyezkedik el. Ezzel párhuzamosan a 100 lakásra jutó népesség száma a 2001-es 239-ről 2011-re 209-re változott, mely 12%-os csökkenést jelent. Ennek oka elsősorban a háztartások méretének csökkentése, az egyedülálló és az egyszemélyes háztartások növekvő aránya, illetve a lakásállomány bővülése.

A 2007-2012-es időszakban az 1000 főre jutó lakásépítések száma a kerületben 15,9 darab volt, mely szintén alacsonyabb a budapesti átlagtól (23,9).

Újpesten a lakásépítési aktivitás leginkább a 2002 és 2007 közötti időszakban volt jelentős, fővárosi és országos átlagon felüli, majd a gazdasági válság idején az építési kedv csökkenése erősebben volt tapasztalható. A kerületben számos helyszínen folyt lakásépítés, egykori barnamezős területek funkcióváltásával alakult ki a Juharliget és a megkezdett Károlyi Városcopyont, belvárosi foghíjbeépítés elsősorban az Árpád út, Munkásotthon utca, Tél utca környékén volt jellemző, míg a zöldmezős lakásépítés legjelentősebb helyszíne a Homoktövis út környéke volt. A lakásárak az elmúlt időszakban, az országos trendekhez hasonlóan csökkenést mutattak, melynek oka elsősorban a hitelezés visszaszorulása, a fizetőképes kereslet csökkenése.

A lakáspiaci szegmensek közül a legkeresettebbek a belvárosi hagyományos társasházi lakások, illetve az újszerű családházak, ikerházak vagy kis társasházak területek a városban. A panel típusú lakások felújításával párhuzamosan a kereslet is várhatóan nőni fog irántuk. A jövőben, a kereslet növekedésével

65. ábra Épített lakások aránya az éves lakásállomány százalékában
Forrás: TEIR

igény lehet az elérhető árú, kertvárosi családirészes területek, illetve belvárosi társasházak építésére alkalmas telkek iránt.

A kerületben számos hagyományos és modern iparterület található. Az egykori nagyvállalatok telephelyén gyakran jöttek létre kisvállalkozói központok, ahol számos ipari, kereskedelmi vállalkozás működik a felújításra szoruló ingatlanokban. Ebben a szegmensben a kereslet viszonylag stabil volt az elmúlt években, az ingatlanárak a 80-200 ezer Ft/m² között mozognak. Modern ipari létesítmények a kerület északi részén, az Észak-Pesti Ipari Parkban és az egykori Dobó laktanya területén jöttek létre. Az előzőbe főként kis- és középvállalatok települtek be, az egykori laktanya helyén pedig nagy méretű ipari-logisztikai központ épült. A hagyományosan erős újpesti ipari szektor az általános gazdasági környezet javulásával új, modern létesítményeknek kereshet helyet, melyet a kerületben elsősorban barnamezős területek előkészítésével lehet biztosítani.

Újpesten a kereskedelmi hálózat elsősorban a hagyományos egységekre épül, melyek a kerület központjában és főútvonalai mentén helyezkednek el. A vásárlóerő növekedésével a szektor is új fejlesztésekbe foghat bele, mely a meglévő kereskedelmi egységek modernizálásával történhet. Ahhoz, hogy a hagyományos kereskedelmi hálózat fel tudja venni a versenyt a nagyméretű modern egységekkel, kiszámítható bérleti viszonyokra, illetve megújuló, vásárlóbarát közterületekre van szükség. A nagyméretű, modern kereskedelmi egységek Újpesten nagyrészt a kerület periferiáin helyezkednek el, a Váci út mentén (Tesco, Baumax/XXXLutz), illetve a kerülethatáron kívül, de annak közvetlen szomszédságában (Dunakeszin az Auchan bevásárlópark, a XIII. kerületben a TescoExtra, a Duna Plaza, illetve a XV. kerületben a Polus Center).

Újpesten a bérrodai szegmenst elsősorban a „B” kategóriás létesítmények képviselik. Ezek nagyrészt egykori ipari vagy igazgatási épületek átalakításával jöttek létre, a helyi keresletet célozzák meg. Modern „A” és „B+” kategóriában csak egy-két létesítmény van jelen, magas üresedéssel és alacsonyabb bérleti díj szinttel működnek. Jelentősebb, 1000-2000 m²-es irodahelyi igényrel rendelkező és magas minőséget („A” kategória, zöld megoldások) kereső üzleti szolgáltató központok számára a kerületben jelenleg nincs megfelelő létesítmény. Ugyanakkor a Váci úti irodafolyosó északi meghosszabbításaként, metróállomás közelében lévő fejlesztési területek alkalmasak lehetnek modern, nagyméretű irodai fejlesztések bevonására.

A hosszú távú ingatlanpiaci trendeket illetően elmondható, hogy a válságot követően idővel várhatóan helyreáll a megszakadt fejlesztői aktivitás, és az egy egészséges szinten stabilizálódik, a válságot megelőző időszak ingatlanpiaca (a korlátlan hitelezés, ezen alapuló fejlesztői dinamika, lakásboom, stb.) azonban várhatóan nem tér vissza.

SWOT

ERŐSSÉGEK

Előnyös közúti vasúti megközelíthetőség
 Javuló iskolázottsági mutatók
 Jelentős ipari hagyományok, ipari infrastruktúra, képzett munkaerő
 Erős nagyvállalati struktúra
 Iparban domináns elektrotechnikai és gyógyszeripari profil húzóágazatnak számít
 Vállalati kutatás-fejlesztés több helyen is jelen van
 Modern ipari park jelenléte
 Fejleszthető (részben önkormányzati tulajdonú) barnamezős területek
 Metróállomás közeli fejlesztési területek (városkapu, városközpont)
 Belvárosi frekvenciált területeken potenciális lakásépítési helyszínek
 Szabadidős ipar a turizmus húzóágazata (Aquaworld, TarzanPark, Jégcsarnok)
 Megújuló energiaforrások elérhetősége (szennyvíztisztító, Duna)
 Lokálpatriotizmus, mint gazdasági erő

GYENGESÉGEK

Egykori nagyvállalati telephelyek sok helyen elaprózott tulajdoni viszonyokkal rendelkeznek, ami nehezíti a modernizációt vagy funkcióváltást
 Ipari területek lakóterületbe ágyazódása konfliktust okoz
 Nagyobb befektetésre alkalmas szabad iparterület hiánya
 MÁV terület alulhasznosíthatósága, jövőjének bizonytalansága
 Helyi kiskereskedelem alacsony versenyképessége a szomszédos településeken lévő bevásárlóparkokhoz képest
 Újpest kevésbé attraktív irodafejlesztési helyszín (metróvonal és Váci út szétválik a kerületben)
 Alacsony minőségű lakóépület állomány a belvárosban koncentrálódik
 Duna-part turisztikai, rekreációs lehetősége a nehéz elérhetőség miatt kihasználatlan

LEHETŐSÉGEK

Üzleti szolgáltató szektor erősödése keresletet támaszt irodai fejlesztések iránt
 Lakásépítési konjunktúra elősegíti a belvárosi lakóterület megújulást
 Kiskereskedelmi piac ártrendeződése erősíti a hagyományos utcai kereskedelmet
 Gazdasági szektort támogató pályázatok elősegítik a barnamezős területek megújítását
 MÁV fejleszti vagy átadja alulhasznosított területeit
 Növekvő szabadidős kereslet új turisztikai fejlesztéseket indukál
 Megújuló energia felhasználása, energiahatékonyság támogatása versenyelőnyt jelent
 Szakképzés fejlesztése
 M3-as metró meghosszabbítása, intermodális csomópontok kiépítése további fejlesztéseket generál, „kapuhelyzet” jobb kihasználása
 Újpesti cégek társadalmi felelősségvállalási programjai
 Meglévő kórházi infrastruktúra újraháznosítása, egészségturizmus

VESZÉLYEK

Erős térségi versenyhelyzet a befektetések/fejlesztések vonzásában,
 Nagyméretű ipari fejlesztések a zöldmezős beruházásokat preferálják,
 Irodapiaci fejlesztők a bejáratott helyszínekre fejlesztenek,
 Helyi kis- és középvállalkozások forráshiány miatt nem tudnak modernizálni, fejleszteni – barnamezős területek átalakulása megáll
 Bevásárlóparkok tovább erősödnek és a vásárlóerőt elszívják a belvárosi hagyományos hálózattól
 Gazdasági fejlesztések veszélyeztetik a környezeti értékeket, a helyi életminőséget,
 Budapest és a régió pályázati támogatási rendszere beszűkül, a vidék támogatása versenyhátrányt okoz,

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK:

- Barnamezős területe átalakulásának, megújításának elősegítése
- Üzleti szolgáltató szektor telephelyek kialakításának elősegítése
- Helyi hagyományos kiskereskedelem erősítése városrehabilitáció folytatásával
- Intermodális csomópontok kialakításának elősegítése, fejlesztési programok kidolgozása,
- Lakásépítési helyszínek kialakításának elősegítése a belváros rehabilitáció folytatásával
- Duna part megközelíthetőségének javítása, rekreációs potenciál jobb kihasználása

1.6 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

A gazdaságfejlesztés egyik alapfeltétele a kiszámítható, stabil pénzügyi háttér. Az önkormányzatok gazdálkodása elválaszthatatlan az államháztartástól, annak egyik alrendszerét jelenti. Az államigazgatás korszerűsítése során az ágazati jogszabályok változása, az adórendszer esetleges átalakítása az önkormányzat pénzügyi szabályozását is befolyásolhatja. Az elmúlt évtizedek azt mutatták, hogy az önkormányzatok költségvetési rendszerét gyakran érték jogszabályi változásból adódóan olyan külső hatások, mely kihívásokra a jövőben is felkészülni kell lennie.

1.6.1 Költségvetés

Az Újpesti Önkormányzat bevételeinek rendszere az elmúlt időszakban az állam által átvállalt feladatfinanszírozás hatására megváltoztak. Az önkormányzat saját és intézményi bevételei a vizsgált időszakban növekvő arányt mutatott, míg a központi költségvetési források aránya lecsökkent az összes bevételhez viszonyítva.

jogcímek	2012. év (e Ft)	2013. év (e Ft)	2014. évi tervezet (e Ft)
Helyi önkormányzatok működésének általános támogatása	3 200 273	268 488	243 574
Települési önkormányzatok egyes köznevelési feladatainak támogatása		1 544 923	1 672 708
Települési önkormányzatok szociális, gyermekjóléti és gyermekétkeztetési feladatainak támogatása	296 715	1 012 110	1 125 722
Települési önkormányzatok kulturális feladatainak támogatása		39 776	39 715
Működési célú központosított előirányzatok		45 279	70 283
Összesen	3 496 988	2 910 576	3 152 002

A központi költségvetésből származó önkormányzati bevételek alakulása 2012-2013-ban

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Tekintettel arra, hogy a saját bevételek közül különösképpen a helyi adóból, illetve az önkormányzati tulajdonban levő ingatlanok eladásából származó bevételek növelésével teremthető meg a gazdálkodás szabad mozgástere, indokolt e két tételre különös figyelmet fordítani. E bevételek a 2013. év összesített adatai alapján átlagosan a költségvetés 44%-át tették ki. A helyi adóbevételek 2007 és 2013 között 28%-al növekedtek, nagyrészt az építmény- és telekadó bevétel növekedésének köszönhetően.

Év	Gépjármű adó	Építményadó	Telekadó	Iparüzési adó	Idegenforgalmi adó	Talajterhelési díj	Pótlék	Bírság	Összesen
2007	546 738	986 699	199 753	5 183 618	-	320	26 992	5 735	6 949 855
2010	642 620	1 291 729	249 954	6 110 767	44 924	364	100 918	12 139	8 453 415
2013	218 979	2 370 200	424 930	5 841 436	43 875	409	20 786	19 866	8 940 481

Helyi adóbevételek alakulása (ezer Ft)

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás, saját szerkesztés

A helyi adó Újpesten 1991 szeptemberében került bevezetésre, a legnagyobb összegben a helyi iparüzési adó járul hozzá az önkormányzati bevételekhez, a 2007 és 2013 közötti időszakban 5,1 milliárd forintról 5,8 milliárdra emelkedett, aránya az építményadó növekvő összege miatt 74%-ról 65%-ra csökkent.

Az állami feladatátvállalással párhuzamosan az önkormányzat összes kiadása, a működési kiadások és a felhalmozási kiadások is csökkentek az elmúlt időszakban. 2013-ban az összesített költségvetés kiadásaiból 38%-ot felhalmozási és felújítási kiadásokra, 62%-ot a működtetésére fordított az önkormányzat. A 2013 év adatai azt mutatják, hogy a kiadások 12%-a a beruházások, felújítások finanszírozását szolgálta.

Megnevezés	Önkormányzat			Polg. Hivatal			Intézmények			
	Kötelező	Önk. váll.	Összesen	Kötelező	Önk. váll.	Államig. feladat	Összesen	Kötelező	Önk. váll.	Összesen
Működési célú kiadások	2611	1113	3724	1781	90	25	1896	6393	0	6393
Felhalmozási célú kiadások	1409	5832	7241	77	0	0	77	88	0	88
VÁROS KIADÁSOK ÖSSZESEN	4020	6945	10965	1859	90	25	1973	6481	0	6481

2014 évi költségvetés kiadási előirányzata, millió forintban

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás, saját szerkesztés

2014-től már lezajlott szervezeti változások, az állami és önkormányzati feladatmegosztás új rendje, a feladatfinanszírozás 2013. évben bevezetett szabályai határozzák meg az önkormányzat működését, a 2013-ban lezárult adósságkonszolidáció pedig tartósan érezteti majd hatását. Összességében a változások Újpest számára biztonságos, tartósan fenntartható gazdálkodást tesznek lehetővé. Ehhez azonban szükséges a fegyelmezett, szigorú költségvetési gazdálkodás fenntartása, a működési szuficit megőrzése.

1.6.2. Vagyongazdálkodás

A vagyongazdálkodás szűken vett értelmezés szerint a nem önkormányzati alapfeladat ellátását szolgáló vagyonelemekkel kapcsolatos bevételsterző tevékenységet, illetve ezek értékesítését jelenti, a tágabb értelmezés szerint az önkormányzati gazdálkodás komplex, átfogó tevékenység, ami magában foglalja a teljes vagyonelemekkel való gazdálkodást is. Az Alaptörvény, a Nemzeti vagyonról szóló törvény, valamint Magyarország helyi önkormányzatairól szóló törvény hatályba lépésével az önkormányzatok vagyongazdálkodásának jogszabályi alapja jelentősen átalakult.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata közép –és hosszú távú vagyongazdálkodási terve számba veszi az önkormányzat vagyonát, és Újpest fejlesztési elképzeléseinek megfelelően megfogalmazza a hatékony vagyongazdálkodás legfontosabb célkitűzéseit és feladatait, valamint megalapozza azt, hogy a vagyonnal való gazdálkodás tervszerűen, átláthatóan az önkormányzat fő célkitűzéseivel összhangban, de a változó körülményekhez alkalmazkodva valósuljon meg. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata a 2013. évben fogadta el új önkormányzati határozattal Vagyongazdálkodási Koncepcióját a megváltozott jogszabályi háttérre – az elfogadásra került Nvtv.-re és Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011.évi CLXXXIX. törvényre – tekintettel.

Az Önkormányzat vagyona törzsvagyon vagy üzleti vagyon lehet. (Nvtv. 5.§. (1).) Az Önkormányzat törzsvagyonába azok a vagyonelemek tartoznak, amelyek az Önkormányzat kizárólagos tulajdonát képező nemzeti vagyon részei, illetve az Önkormányzat törvényben előírt vagy önként vállalt közszolgáltatási feladatainak ellátására vagy önkormányzati hatáskör gyakorlására szolgálnak, és erre ténylegesen igénybe is veszik.

- Forgalmképtelen törzsvagyon elemei: a kizárólagos tulajdonban lévő közutak és műtárgyaik, helyi önkormányzat tulajdonában lévő közterek, parkok, vizek, meghatározott, nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonnak minősülő vagyonelem az Újpesti Városháza épülete.
- Korlátozottan forgalomképes törzsvagyon a törzsvagyonnak azon része, mely az önkormányzat közszolgáltatási feladatainak (oktatás, egészségügy, szociálpolitika, művelődés, sport, stb.) ellátásához és az önkormányzati hatáskör- gyakorláshoz szükséges vagyonelemeket tartalmazza.

- Az Önkormányzati üzleti vagyona a törzsvagyonon kívüli minden vagyonelem e főbb vagyoncsoportba tartozik, amely forgalomképes, és jellemzően az önkormányzati tulajdonú ingatlanvagyonban testesül meg. Az Önkormányzat üzleti ingatlanvagyonának elemei: telkek, földterületek, bérlakások, nem lakás célú helyiségek (üzletek, irodák, gazdasági célú építmények, polgárvédelmi helyiségek, stb.). Az önkormányzat a tulajdonában lévő üzleti ingatlanvagyonnal többnyire közvetett módon, a kizárólagos tulajdonában lévő önkormányzati gazdasági társaság közreműködésével gazdálkodik.

kiemelt vagyontípusok	2012. év (e Ft)	2013. év (e Ft)
forgalomképtelen törzsvagyon	9 231 248	8 843 585
korlátozottan forgalomképes ingatlanok	4 676 568	12 059 125
forgalomképes ingatlanok	3 305 781	3 236 906
egyéb tárgyi eszközök	254 137	415 627
befektetett pénzügyi eszközök	3 891 572	3 855 568
Eszközök összesen	34 191 063	41 337 771

önkormányzati vagyon alakulása

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Az Újpest Önkormányzata meghatározott vagyonelemeit kezelésbe üzemeltetésbe is adja intézménykezelőinek, vállalkozásainak. Ezek közé tartozik a Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Gazdasági Intézménye, Újpest Önkormányzat Szociális Foglalkoztatója, Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye, Újpesti Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Kft, Észak-Pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Zrt és az Újpesti Vagyonkezelő Zrt.

Az egyéb önkormányzati vagyon részei az önkormányzat értékpapír állománya - melyet elsősorban az átmenetileg szabad pénzeszközeinek hasznosítása céljából vásárolhat – illetve az önkormányzat gazdasági társaságai:

- Újpesti Vagyonkezelő Zrt.
- Újpest Építési és Épületgondnoksági Kft.
- Újpesti Vagyonőr Kft.
- Észak-Pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Zrt.
- Újpesti Sajtó Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Újpesti Városgondnokság Szolgáltató Kft
- Újpesti Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Kft.

Az Önkormányzat vagyona a kötelező és az önként vállalt önkormányzati feladatok megvalósítását, az önkormányzati hatáskörök gyakorlását, a kerületben jelentkező társadalmi igények kielégítését, valamint a kerületben élő, dolgozó emberek életminőségének javítását szolgálja. Az Önkormányzat vagyongazdálkodása ezen célok valamelyikének vagy összességének teljesítésére, azaz – közvetlenül vagy közvetetten – kizárólag közösségi célok elérésére irányulhat. Az Önkormányzat a vagyongazdálkodása keretében meghatározza a vagyonával való gazdálkodás alapvető célkitűzéseit, rövid-, közép- és hosszú távú feladatait, valamint rendeleteiben és szabályzataiban megteremti a hatékony és eredményes vagyongazdálkodás jogszabályi, szervezeti és működési kereteit, továbbá kiépíti és működteti a vagyongazdálkodás ellenőrzési rendszerét, azaz a vagyonával tervszerűen és ellenőrzött módon gazdálkodik.

Az önkormányzat vagyongazdálkodásának stratégiai céljai és feladatai:

- Az Önkormányzat vagyonát az önkormányzati feladatok ellátására, valamint a kerületben jelentkező társadalmi igények kielégítésére alkalmas állapotba kell hozni, folyamatosan szinten kell tartani, és a források rendelkezésre állásától függően, minőségileg és mennyiségileg egyaránt, tervszerűen fejleszteni szükséges.
- A meghatározott feladatokat az Önkormányzat alapvetően költségvetési forrásból, valamint az ingatlangazdálkodás során elért nyereségből, továbbá az eseti (feltételhez kötött) ingatlanértékesítések bevételeiből finanszírozza. A finanszírozási források bővítése céljából az Önkormányzat segíti és ösztönzi a vagyongazdálkodás résztvevőit a forrásokat kiegészítő pályázati támogatások elnyerésére.
- Az Önkormányzat vagyonának összetételét, mennyiségét és értékét tételesen, folyamatosan naprakészen kell nyilvántartani, és a vagyongazdálkodási tervek készítésénél, valamint az eredmények értékelésénél a nyilvántartás adatait kell kiindulási alpnak tekinteni.
- Az üzleti ingatlanvagyon (beépítetlen telek, lakás, nem lakás céljára szolgáló helyiség és földterület) elsősorban bérbeadással kell hasznosítani.
- A vagyonhasznosításból származó bevételeket elsősorban a rendeltetésszerű működtetés költséghatékony fenntartására, az állagmegóvásra, értéknövelő beruházásokra és kerületfejlesztési tervek megvalósítására kell fordítani.
- A tervszerű városfejlesztés elősegítése érdekében – élve a jogszabályokban biztosított (pl. elővásárlási) lehetőségekkel is – akár önkormányzati költségvetési keret biztosításával is bővíteni szükséges az önkormányzati vagyonszerzés lehetőségét az átfogó hasznosítást gátló, nem önkormányzati tulajdonú ingatlanok felvásárlására/kiváltására.
- A vagyongazdálkodás egyik kiemelt célja a piaci szereplők kerületen belüli letelepedésének támogatása, különösen a kis- és közepes méretű vállalkozások működésének elősegítése, valamint a kerületben új munkalehetőségek megteremtése. Ennek elősegítésére a településrendezési tervek készítése során – az egyes területek adottságaihoz illeszkedő módon, a környezeti értékek megőrzése mellett – preferálni kell Újpest hagyományos munkahelyi területeinek megújulását, a munkahely-teremtő, illetve - megtartó beruházások megvalósíthatóságát.

1.6.2.1. Lakásgazdálkodás

Az ingatlangazdálkodás stratégiai tervezése és az ingatlangazdálkodás napi feladatai az ÚV Zrt. szervezetén belül zajlanak. A korábbi Ingatlankezelési Iroda megszűnésével létrejött a Hasznosítási osztály, mely főfeladatként végzi az Önkormányzat és az ÚV Zrt. tulajdonában álló, kezelésbe adott nemlakás célú ingatlan bérleti úton történő hasznosítását, lakások piaci alapon való bérbeadását.

Újpest Önkormányzata tulajdonában álló bérlakások száma a vizsgált időszakban enyhén csökkent, de továbbra is jelentős számú, 2.565 egységből álló állományt képvisel, mely a kerületi lakásállomány mintegy 5,5%-a. Az állomány 44%-a összkomfortos lakásokból áll, míg 26%-a komfort nélküli vagy szükséglakás. A 2013-as felmérés szerint az állományon belül 180 lakás nem volt lakott.

	2008	2013
Komfortfokozat	Darab	Darab
összkomfortos	1162	1132
komfortos	641	618
félkomfortos	142	135
Komfort nélküli	617	585
szükséglakás	120	95

összesen:	2682	2565
UV. Zrt. apport:	1495	1424
Önkormányzati tulajdon:	1187	1141

önkormányzati tulajdonú lakások megoszlása
 Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás, saját szerkesztés

Az Önkormányzat és az ÚV Zrt. által meghatározott lakásgazdálkodási irányelvek és feladatok:

- A szociális alapon nehezen kiadható lakások piaci hasznosítása,
- A piaci alapon bérbe adott lakások számának növelése a magas kereslet miatt,
- A kitűzött cél azon nem rentábilis állomány meghatározása, melyek elidegenítésével költségcsökkentés érhető el,
- A forrásteremtési célú eladások csak nagyon körültekintően, a konkrét felhasználási célok meghatározásával képzelhető el.

1.6.2.2. Helyiséggazdálkodás

Az ÚV Zrt. a megalakulása óta eltelt időszakban az Önkormányzat rendelkező levelei alapján az egyéb vonatkozó jogszabályok figyelembe vételével kötötte meg a bérleti szerződéseket. A vonatkozó helyi rendelet módosításával, és a közszolgáltatási szerződés megkötésével a bérbeadó ÚV Zrt. kompetenciája jelentősen megnőtt, a nemlakás célú ingatlanokat a rendeletben megszabott minimum árszint fölött szabad piaci alku keretében adhatja bérbe.

A 2015. év elején az önkormányzati és ÚV Zrt. apport tulajdonú nemlakás állomány 1 502 darab. Az üres helyiségek nyilvántartásában megkülönböztethető a kiadható piacképes ingatlanok és piacképtelenek kategóriája. Ebbe tartoznak a korábban műszaki állapotuk miatt a lakásalapból törölt bérlemények egy része, udvari raktárak, pincék ingatlanok. Ezek száma 54 darab. A költségek csökkentése érdekében felszámolásuk (eladás, bontás) folyamatosan zajlik, illetve néhány felújításra került. A bérbe adható, üres, piacképes ingatlanok száma 69 darab, az összes állomány 4,6 %-a. Ezek jó része a bérlőváltásból adódó rotáció természetes következménye. A korábban létezett és a vonatkozó rendeltben külön megfogalmazott „nehezen hasznosítható” kategóriát szinte teljesen sikerült felszámolni.

1.6.2.3 Intézményfenntartás

Újpest Önkormányzata feladatait költségvetési intézmények, gazdálkodó szervezetek, oktatási és egészségügyi intézmények, sportlétesítmények, bölcsődék, szociális intézmények és természetesen a polgármesteri hivatal segítségével látja el. Az intézmények és szervezetek fenntartásukat részben önállóan, részben önkormányzati célszervezetek segítségével látják el. 2015-ben az önkormányzati intézményrendszer a következő képen alakul:

Költségvetési intézmények:

- Újpesti Kulturális Központ,
- Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Gazdasági Intézménye.

Azon gazdálkodó szervezetek neve, székhelye, amelyek az Önkormányzat többségi tulajdonában állnak, illetve amelyek felett közvetlen irányítással rendelkeznek

- Újpesti Vagyonkezelő Zrt.
- Újpest Építési és Épületgondnoksági Kft.
- Újpesti Vagyonőr Kft.
- Észak-Pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Zrt.
- Újpesti Sajtó Szolgáltató Nonprofit Kft.

- Újpesti Városgondnokság Szolgáltató Kft.
- Újpesti Egészségügyi Szolgáltató Nonprofit Kft. ⁷

1.6.3 Az önkormányzat település- és gazdaságfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Budapest Főváros IV. Kerület, Újpest Önkormányzata 2011-ben fogadta el négy évre szóló Gazdasági Programját. A Gazdasági Program olyan stratégiai jellegű célokat tartalmaz, amelyek hosszabb távon megszabják az önkormányzati döntések irányát, és összehangoltabbá teszik azokat. Újpest Önkormányzatának Gazdasági Programja a város stabil működtetésének és fejlesztésének stratégiai terve, melyben városfejlesztési célként a következők lettek meghatározva:

Cél egy olyan Újpest megteremtése és felmutatása, ahol szívesen laknak az emberek, nő a beköltözés, csökken az elvándorlás; szívesen telepednek meg a vállalkozások, nő az ingatlanok értéke. Ezáltal pozitívan alakulhatnak a személyi jövedelemadóból, a gépjárműadóból, a helyi iparüzési adóból, az ingatlanadóból származó önkormányzati bevételek, melyek mind hatással vannak Újpest költségvetésére, a település további fejlődési lehetőségeire.

A Gazdasági Program négy kiemelt fejlesztési területet jelölt meg a 2014-es időszakig:

- Intermodális közlekedési csomópont Káposztásmegyeren
- Új szakorvosi rendelő építése
- Újpest Városkapu térség revitalizációja
- Uszoda Újpesten

Újpest Önkormányzatán belül a **Városüzemeltetési és Városfejlesztési Bizottság** közreműködik az Önkormányzat városüzemeltetési, városfejlesztési, környezetvédelmi, épített örökségvédelmi, közlekedési és közbiztonsági stratégiájának kidolgozásában, fegyellemmel kíséri azok végrehajtását. A Bizottság szükség esetén intézkedést kezdeményez a stratégiai célok megvalósítása érdekében.

A Bizottság figyelemmel kíséri Újpest városüzemeltetési, városfejlesztési, környezetvédelmi és épített örökségvédelmi helyzetét, együttműködik az ezen területeken tevékenykedő nem önkormányzati szervezetekkel és civil szervezésekkel, valamint a Fővárosi Önkormányzat illetékes szerveivel. A Bizottság közreműködik a helyi építési szabályzat és a szabályozási tervek, valamint más településrendezési eszközök kidolgozásában, szempontrendszerének meghatározásában, illetve a képviselő-testületi döntést megelőzően véleményezi azokat. Továbbá a Bizottság közreműködik Újpest közlekedési hálózatának és közösségi közlekedésének, továbbá közműhálózatának és infrastrukturális rendszerének fejlesztésében, az erre vonatkozó tervek kidolgozásában. A Bizottság figyelemmel kíséri Újpest városképének alakulását, a városkép védelme érdekében megteszi a szükséges intézkedéseket. A Képviselő-testület továbbá **Városfejlesztési Tanácsnokot** is megválaszt.

A **Főépítési Iroda** gondoskodik az Önkormányzat, valamint a – településrendezési szerződés alapján – más szervezetek kezdeményezésére kidolgozandó településrendezési eszközök elkészítéséről, az érintettek tájékoztatásáról, illetve közreműködéséről, valamint a jogszabályoknak megfelelő nyilvánosság biztosításáról. Továbbá feladata a hatályban lévő településrendezési eszközök igény szerinti felülvizsgálata, aktualizálása a Főépítési Iroda ezen felül tanácsadó és szakmai kezdeményező szerepet tölt be a városépítészeti és építészeti ügyekben, szakmai kapcsolatot tart a helyi építész társadalommal.

Működik Újpesten a **helyi építészeti-műszaki tervtanács**, melynek feladata:

⁷ Az önkormányzat által fenntartott vagy működtetett intézményhálózat megoszlását mutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

- a meglévő településszerkezet és településkép értékeinek védelme,
- a településkép harmonikus és nívós alakításának elősegítése,
- a településrendezési és - fejlesztési döntések szakmai megalapozása és hatékony érvényre juttatása, valamint
- a fentiekkel ellentétes hatások mérséklése, kiküszöbölése.
- A **Városüzemeltetési Főosztály** feladatai közé tartozik az önkormányzati beruházások előkészítése, a városfejlesztési feladatok végrehajtása és folyamatos ellenőrzése.

A városfejlesztésben két önkormányzati gazdasági társaság vesz részt:

Újpesti Vagyonkezelő Zrt. 2005- óta zártkörűen működő részvénytársaság. Főbb tevékenységei közé tartozik az önkormányzati és a Zrt. tulajdonú lakás- és egyéb bérlemények kezelése, üzemeltetési feladatainak ellátása, az épületek karbantartása és felújítása, az önkormányzati és a Zrt. tulajdonában lévő bérlakások elidegenítési tevékenységével járó feladatok végrehajtása, illetve az önkormányzati és a Zrt. tulajdonában lévő bérlakások elidegenítési tevékenységével járó feladatok végrehajtása.

Észak-Pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Zrt. az Észak-pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Program feladatainak és céljainak koordinálására és összehangolására - Budapest Főváros Önkormányzata és Budapest Főváros IV. ker. Újpest Önkormányzata által - létrehozott céltársaság. A társaság kiemelt feladata, az Észak-pesti (Újpest, Káposztásmegyér) Ingatlan- és Térségfejlesztési Program megvalósítása során a két önkormányzat tulajdonosi jogainak gyakorlásával összefüggő és felmerülő ingatlan- és térség (város- és település-) fejlesztési feladatok ellátása, a feladatok ellátásához rendelt ingatlanfejlesztési vagyonsomag és vagyoni érték ingatlan- és térségfejlesztési célú vagyonkezelése a két önkormányzattal kötött "Ingatlan- és térségfejlesztési együttműködési, vagyonkezelési megbízási keretszerződés" alapján.

Az önkormányzat által 2007-2014 között benyújtott és végrehajtott településfejlesztési és gazdaságfejlesztési pályázatok.

Pályázati kiírás	Projekt címe	Támogatás (Ft)	Projekt státusza/támogatási szerződés megkötése folyamatban/megvalósítás folyamatban/megvalósult/lezárt
Ingerdús nevelés feltételeinek megteremtése lakótelepi óvodákban	Ingerdús nevelés feltételeinek megteremtése lakótelepi óvodákban	249 743 857	KMOP-4.6.1/B_2-2008-0163 lezárult
Budapesti integrált városfejlesztési program - Budapesti Kerületi központok fejlesztése	Nagyvárosi jövő-Új Főtér pályázat	710 444 705	KMOP 5.2.2/B-2F-2009/0002 lezárult
Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben	A kompetencia alapú oktatás implementációja Bp. Főv. IV. ker. Újpest Önk. intézményeiben	80 231 087	TÁMOP-3.1.4-08/1-2009-0014 lezárult
Épületenergetikai fejlesztések	Szakorvosi Rendelőintézet energetikai korszerűsítése	327 852 712	KEOP-5.3.0/A/09-2010-0043 lezárult
Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz (Akadálymentesítés)	Mindenki számára hozzáférhető közszolgáltatások Újpesten (Koktéláruház akadálymentesítése)	27 869 534	KMOP-4.5.3-10-11-2011-0060 lezárult
Az áldozattá válás megelőzése, áldozatsegítés	Áldozatsegítő hálózat fejlesztése Újpesten	76 799 300	TÁMOP-5.6.1.C-11/1-2011-0006 folyamatban
Bölcsődei ellátást nyújtó intézmények infrastrukturális fejlesztése és kapacitás bővítése	Homoktövis utcai bölcsőde fejlesztése	149 999 996	KMOP-4.5.2-11-2012-0020 lezárult
Nevelési intézmények fejlesztése	Bőrfestő utcai óvoda fejlesztése	200 000 000	KMOP-4.6.1-11-2012-0051 lezárult

Kulturális szakemberek továbbképzése a szolgáltatásfejlesztés érdekében	Új tudás, új ismeret - Kulturális Szolgáltatás Újpesten	18 338 800	TÁMOP-3.2.12-12/1-2012-0021 folyamatban
A természettudományos oktatás módszertanának és eszközrendszerének megújítása a közoktatásban (Óveges program)	A Könyves Kálmán Gimnázium természettudományos oktatásának fejlesztése	262 236 772	TÁMOP-3.1.3-11/1-2012-0010 folyamatban
Megújuló energiahordozó-felhasználás növelése	Napelemrendszer telepítése az Újpesti Szakorvosi Rendelőintézet épületére	37 351 335	KMOP-3.3.3.-13/2013-0145 lezárult
Szervezetfejlesztés a Közép-magyarországi régióban levő önkormányzatok számára	Budapest Főváros IV. kerület Újpest önkormányzat önkormányzati feladatainak felülvizsgálata és optimalizálása	40 000 000	ÁROP-3.A.2-2013-0048 folyamatban

Forrás: Újpest Önkormányzata, saját szerkesztés

1.6.4 Önkormányzati foglalkoztatáspolitikai

Az önkormányzati foglalkoztatás-politika elsődleges feladatának tekinti elősegíteni a munkaerőpiacra belépő kínálat nagyságának és szakmai/képzettségi struktúrájának olyan kialakítását, amely megfelel a kereslet igényeinek, a munkaerő-kínálatnak a kereslethez való minél tökéletesebb folyamatos igazodását, illetve a társadalmi gondoskodás és szolidaritás elve alapján azok megélhetésének biztosítását, akik önhibájukon kívül kerültek ki a munkaerőpiacról.

Stratégiai szintű célkitűzés Újpest foglalkoztatási szintjének emelése az elsődleges munkapiacra; illetve a kerületben élő munkaerő-piaci szempontból hátrányos helyzetűek, munkaképességének megőrzése, illetve az elsődleges munkaerő-piacra történő be-, illetve visszajutásához szükséges helyzetbe hozása és foglalkoztatásuk elősegítése.

Újpest Önkormányzata foglalkoztatás-politikájában az alábbi eszközöket kívánja igénybe venni:

- A kínálat szakmai-képzettségi struktúrájának a kereslethez igazításának segítése,
- A térbeli mobilitás lehetőségének, feltételeinek javítása,
- Az információ-ellátottság javítása,
- Matching (munkapiac szereplőinek találkozási),
- A munkavállalási készség javítása, az érdekltség erősítése.

A versenyképesség növelése érdekében:

- A vállalkozások versenyképességének, fejlődésének támogatása,
- Munkahely teremtő beruházások támogatása megfelelő környezet megteremtésével,
- Innováció, műszaki fejlesztés támogatása,
- Az infrastrukturális feltételek javítása,
- Fellépés a fekete piaccal szemben.

A munkahelyek megtartása érdekében:

- A munkahelyteremtés elősegítése, ösztönzése, támogatása,
- A gazdaságfejlesztési programok, területfejlesztési lehetőségek kihasználása (EU-s pályázatok kihasználása),
- Az önkormányzat foglalkoztatási szerepe, közcélú munka program.

A közfoglalkoztatás elsődleges céljának a régóta munkanélküli, hátrányos helyzetű munkavállalók foglalkoztatása tekinthető, azonban az azonnali munkába állás is fontos szempont Újpesten 1995 óta működik közfoglalkoztatás a mindenkor jogszabályi előírások figyelembevételével. A foglalkoztatás

pályázati úton valósul meg, melyhez az önrészt az Önkormányzat biztosítja testületi döntés alapján. A közfoglalkoztatásnak több fontos értékteremtő területe van Újpesten:

- A városüzemeltetési feladatok közül elsősorban a zöldterületek tisztántartása, gondozása,
- A szállítási feladatok ellátása, mely elsősorban a hulladékszállítást (kommunális és zöldhulladék) jelenti,
- Egyes önkormányzati intézmények felújítási munkáiban is szerepet kap a közmunka,
- Továbbá a közmunka kapacitásai megjelennek a szociális ágazatban is.

Az SZI szociális foglalkoztatója látja el közfeladatként a megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatását, valamint a halmozottan hátrányos helyzetű emberek nappali ellátásának megszervezését. A szociális foglalkoztatásnak két formája van:

A munka-rehabilitáció célja a foglalkoztatóban ellátott személy - ők az un. halmozottan hátrányos helyzetűek - munkakészségének, valamint testi és szellemi képességeinek munkavégzéssel történő megőrzése, illetve fejlesztése, továbbá a fejlesztő-felkészítő foglalkoztatásra való felkészítés.

A fejlesztő-felkészítő foglalkoztatásnak - a rendszerességhez, a munkakészség fokozásával a szisztematikus feladatellátáshoz való hozzászoktatással - hosszútávon perspektívát kell jelentenie a munkavállaló nyílt munkaerő-piacra történő kijutásához.

A több mint 70 szociális foglalkoztatott rendszeres munkát végez, melyeket cégekkel kötött szerződések biztosítanak.

1.6.5 Energiagazdálkodás

A kerületet érintő klímaváltozásra való felkészülés és energiagazdálkodás területén Újpest Önkormányzatának kétféle eszköz áll a rendelkezésére, a közvetlen beavatkozás és a közvetett irányítás, befolyásolás módszere. A két eszköz együttes alkalmazása hozhat hatékony megoldásokat a környezeti kérdések megoldásában. Ezen belül a közvetlen beavatkozás szükséges mindazon esetekben, amikor az adott kérdés kizárólag a önkormányzat hatáskörébe tartozik (pl. saját épületei fűtési rendszerének korszerűsítése), ide értve azokat az eseteket is, amikor az önkormányzat nem egymagában, hanem a nagyobb hatékonyság, eredményesség érdekében más partnerekkel együtt (pl. állami szervezetekkel, vagy civil szervezetekkel, illetve magáncégekkel) végez el egy beavatkozást.

A közvetett irányítás módszereinek keretén belül az önkormányzat felhívja a figyelmet, kedvező helyzetet teremt más szereplőknek a kerület számára szükségesnek tartott, de nem közvetlenül az önkormányzat hatáskörébe tartozó egyes feladatok elvégzésére.

A hatékony energiagazdálkodás és a klímavédelem érdekében tett lépések közül a közvetlen beavatkozást igénylő feladatok közé tartozik:

- a mindenkori önkormányzati intézmények és lakások épületeinek korszerűsítése;
- az energiatudatos közvilágítás biztosítása;
- az önkormányzati járműpark környezetbarát alakításának és fenntartásának biztosítása;
- a hatékony tudatosságnövelés saját aktív és interaktív eszközhálózatának széles körű, kreatív igénybe vételével.

A közvetett befolyásolás módszerét kell alkalmazni a következő célok elősegítése érdekében:

- a magántulajdonú szolgáltató, termelő és lakóépületek korszerűsítése;
- a városrészi szintű – több épületre, egy vagy több épülettömbre kiterjedő – energiahatékony fűtési módszerek terjesztése, ilyen rendszerek létrehozása;
- az ipari tevékenység energiatudatos továbbfejlesztése;

- az energiatudatos közlekedési módok megválasztásának népszerűsítése, tudatosságnövelés közlekedési kérdésekben;
 - lakossági információs iroda létrehozása, működtetése a folyamatos tudatosságnövelés érdekében.
- Újpest Önkormányzata számos energetikai felújítást hajtott végre az elmúlt időszakban:

- Szakorvosi Rendelőintézet épületének komplex energetikai felújítása KEOP-5.3.0/A/09-2010-0043 és KMOP-3.3.3-13-2013-0145 napelemes pályázat
- Bőrfestő Óvoda fejlesztése KMOP-4.6.1-11-2012-0051
- Homoktövis utcai bölcsőde fejlesztése KMOP-4.5.2-11-2012-0020
- Aranyalma óvoda felújítása
- orvosi rendelők és iskolák felújítása (ÚV Zrt.)
- Park Óvoda Lakkozó Tagóvodájának felújítása
- folyamatban van két pályázat esetében a támogatói szerződés megkötése KEOP 5.5.0/B/12 (épületenergetikai fejlesztések megújuló energiaforrás hasznosítással kombinálva)

Tanulmányterv és tender terv készült 2014-ben, melynek célja a Szent István tér egységeinek és környezetének alternatív szennyvízhő hasznosítással történő energia ellátásának előkészítése, hőszivattyús rendszerrel. A projektbe bevonandó épületek-területek: I. ütem (Új piac, mélygarázs és kulturális központ épülete), II. ütem (Szent István téri kapcsolódó területek), III. ütem (Polgármesteri Hivatal és Okmányiroda), IV. ütem (egyéb a Főtér vonzáskörzetében várható fejlesztések). A fejlesztés hőforrása a tervek szerint a Kemény Gusztáv utca alatt futó szennyvíz főgyűjtő csatorna.

1.6.6 Településüzemeltetési szolgáltatások

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata illetékességi területén – az önkormányzat egyszemélyi tulajdonában álló - **Újpesti Városgondnokság Szolgáltató Kft.** látja el a városgondnoksági, városüzemeltetési, zöldterület fenntartással, parkgondozással kapcsolatos feladatokat. A vállalkozás 2011 márciusában kezdte meg tevékenységét, mely a következőkre terjed ki:

parkfenntartási feladatok a nagy gépigényű zöldfelületi munkák kivételével, játszótéri karbantartási munkák, közvilágítási oszlopokra kerülő virágok fenntartása, város monitoring, közterületi illegális szemét felszámolása, szelektív gyűjtő szigetek környezetének takarítása, szemétkosár ürítés, takarítás, szemétszállítás, kutyaürülék tárolók rendszeres ürítése céleszközzel, járdamosás géppel, kijelölt útvonalon, meghatározott gyakorisággal, Önkormányzat által szervezett rendezvényeken való közreműködés, takarító személyzet biztosítása, intézményi karbantartások és központi raktár üzemeltetése.

Az **Újpesti Vagyonkezelő Zrt.** 2005- óta zártkörűen működő részvénytársaság, melynek tevékenységi köre:

- az önkormányzati és a Zrt. tulajdonú lakás- és egyéb bérlemények kezelése, üzemeltetési feladatainak ellátása,
- az épületek karbantartása és felújítása,
- az épületek karbantartása és felújítása,
- az önkormányzati és a Zrt. tulajdonában lévő bérlakások elidegenítési tevékenységével járó feladatok végrehajtása,
- az önkormányzati és a Zrt. tulajdonában lévő bérlakások elidegenítési tevékenységével járó feladatok végrehajtása.

Villamosenergia-ellátás

A liberalizációt követően a villamosenergia-piac szereplői a következők:

- Villamos energia rendszerirányító és átviteli engedélyes: **Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. (MAVIR)**

A MAVIR Zrt. Magyarországon a villamosenergia-rendszer irányítását, felügyeletét és az Átviteli Hálózat üzemeltetését látja el.

- Villamos energia elosztói engedélyes: **ELMŰ Hálózati Kft.**

Feladata a villamos energia fogyasztókhöz történő eljuttatása. Az elosztói engedélyes területi szolgáltatási monopóliummal és kötelezettséggel rendelkezik.

- Egyetemes szolgáltatói engedélyes: **ELMŰ Nyrt.**
- Villamos energia kereskedelmi engedélyesek

A villamosenergia-kereskedő társaságok hazai és határokon is átnyúló villamos energia kereskedelmekkel rendelkeznek, illetve jogosultak a felhasználók ellátására. Jelenleg ilyen engedéllyel rendelkező cégek száma meghaladja a 60-at, de csak kisebb részük folytat aktív kiskereskedelmi tevékenységet. A versenypiaci működés természetes szereplői az energiakereskedő cégek. Ezek a kereskedő cégek a villamos energia mellett természetesen más energiahordozók (pl. gáz) kis- és nagykereskedelmével is foglalkozhatnak. A kereskedő cégek a vásárolt villamos energiát az átviteli és elosztó hálózatokon keresztül kereskedelmi szerződések alapján értékesítik a fogyasztók részére.

Gázellátás

A gázpiaci szereplői szintén elkülönülnek a szállítás, elosztás és kereskedelem szempontjából.

- Szállítási rendszerüzemeltető engedélyes: **FGSZ Földgázz szállító Zrt.**
- Földgázz szállító engedélyes: **Magyar Gáz Tranzit Zrt.**
- Elosztói engedélyes: **FŐGÁZ Földgáz elosztási Kft.**
- Egyetemes szolgáltatói engedélyes: **FŐGÁZ Zrt.**
- Kereskedelmi engedélyesek: földgázkereskedelmet, működési engedélye alapján földgázkereskedő végezhet, kereskedelmi engedéllyel jelenleg közel 50 társaság rendelkezik, az aktuális lista MEKH honlapján elérhető.

Közvilágítás

A **BDK Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft.** feladatai a Fővárossal kötött éves Közszolgáltatási Szerződés keretén belül Budapest területén a következők:

- üzemelteti a tulajdonában, továbbá a Főváros, illetve a kerületek tulajdonában lévő dísz- és közvilágítási berendezéseket;
- a saját amortizációs forrás terhére elvégzi a rekonstrukciós beruházásokat;
- kiépíti, üzemelteti és elbontja a karácsonyi díszítő világítást.

A közvilágítás bővítése (sűrítés, új hálózat építése) ugyanakkor nem tartozik közszolgáltatói feladataink közé. Ezeket a tömegközlekedési útvonalakon a fővárosi önkormányzat, egyéb útvonalakon a kerületi önkormányzatok létesítik, illetve egyéb fejlesztéseket egyedi beruházók végeznek (pl. új üzletközpontokhoz kapcsolódó út- és közvilágítás fejlesztés).

Távhőszolgáltatás

Újpesten távhőszolgáltatói engedélyesként a FŐTÁV – **Budapesti Távhőszolgáltató Zrt.** kiterjedt távhőközzel rendelkezik, melynek hőforrása az Újpesti Erőmű, valamint rákospalotai Hulladékhasznosító Mű.

Elektronikus hírközlési szolgáltatások

Újpest területén a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság nyilvántartása szerint jelenleg 156 db működő/aktív státuszú szolgáltató nyújthat elektronikus hírközlési szolgáltatást. A nyújtott szolgáltatások kiterjednek a telefon és internet szolgáltatásokra, rádió-, televízió műsorelosztására, műholdas műsorterjesztésre és mobil telefonszolgáltatásokra egyaránt.

Vízellátás

Újpest vízellátását a **Fővárosi Vízművek Zrt.** biztosítja. A társaság tevékenységi körébe tartozik a főváros és a hozzá tartozó agglomeráció területén az ivóvíz- és iparívíz-szolgáltatás, ivóvízátadás, ivóvíz-kitermelés, és 2004 óta szennyvíz-szolgáltatás is.

Csatornázás

A csatornahálózat üzemeltetője a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. A társaság szolgáltatásai közé tartozik a szennyvíz- és csapadékvíz elvezetés, a szennyvíztisztítás, a bioenergia-termelés, az ár- és belvízvédelem, a nyilvános illemhelyek üzemeltetése.

SWOT

ERŐSSÉGEK

Helyi adóból származó bevétel növekvő tendenciát mutat
 Önkormányzati kiadásokból viszonylag magas arány jut felhalmozási, felújítási célokra
 Képzett városfejlesztési szervezeti rendszer
 Helyi közmunka-rendszer és szociális foglalkoztató
 Sikeres önkormányzati pályázatok
 Önkormányzati bérbeadható helyiség állománya

GYENGESÉGEK

Önkormányzati bérlakás állomány 26%-a komfort nélküli vagy szükséglakás

LEHETŐSÉGEK

Megújuló energia potenciál kihasználása, önkormányzat saját intézményeinek ellátására, illetve külső fogyasztók számára
 Önkormányzati üzleti vagyon hasznosítása további fejlesztéseket generál

VESZÉLYEK

Önkormányzati gazdálkodást szabályzó törvényi keretek változása
 Budapest és a régió pályázati lehetőségei az önkormányzat számára is szűkülnek

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

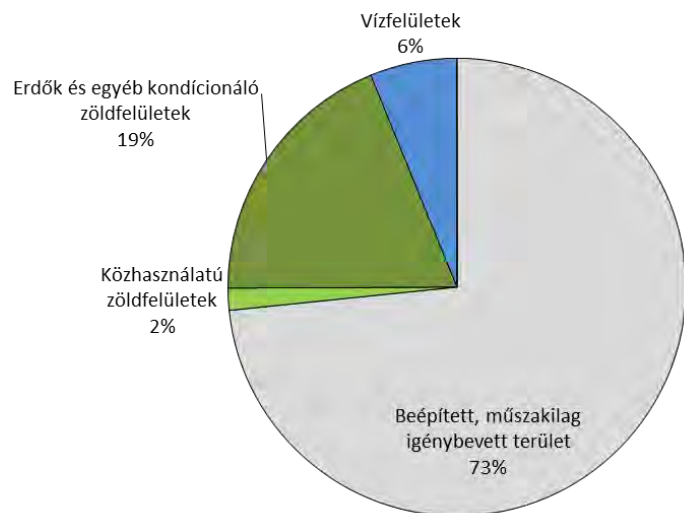
- Önkormányzati bérlakás állomány minőségi fejlesztése
- Megújuló energia kihasználását elősegítő projektek
- Önkormányzati fejlesztési területekre reális fejlesztési programok kidolgozása
- Helyi közmunka rendszer és szociális foglalkoztató illetve a magánszféra kapcsolatának erősítése

1.7. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

Újpest a Duna bal partján, a Pesti hordalékkúp-síkságon helyezkedik el a Btf. 100-120 m szinten, gyakorlatilag sík felszínű területen. A hullámos síkságot a Duna bal parti mellékfolyóinak völgyei szabdalják szét Ny-K-i irányban. A kerület nagyrészt beépített, emberi beavatkozás által jelentősen átalakított, így a természetes vegetáció már csak nyomokban fedezhető fel. Természeti szempontból értékes növénytársulások a Palotai-sziget, valamint a Hömöktövis Természetvédelmi Területen találhatóak.

1.7.1. Természeti adottságok, tájhasználat, tájszerkezet

Újpest tájtypusát tekintve települési (urbánus) táj, ennél fogva az emberi beavatkozás és az épített elemek vannak túlsúlyban. A kerület beépítettsége és funkcionális (tájhasználati) megoszlása heterogén képet mutat. A Váci út és a Duna közötti területet tagolatlan ipari zóna helyenként „átfolyik” a Váci út keleti oldalára, megszakítva a cizellált, kisvárosias-kertvárosias szövetet, a Szilas-patak mentén pedig teljesen keresztülszeli harántirányba Újpestet. Újpest városközpontban, az Árpád út menti sávban nagyvárosias, telepszerű beépítés dominál. Északon a Fővárosi Vízművek lényegében használaton kívüli telke, és a szintén újrahászosításra váró laktanya mezőgazdasági területekkel és kisebb erdőfoltokkal keveredik. Káposztásmegyer teljesen különálló településként épült ki a Külső Szilágyi út mentén, nyugati részén ipari park létesült. Újpest a pesti kerületekhez viszonyítva jelentős kiterjedésű szabadterületekkel bír. Összefüggő erdőterületei Káposztásmegyer lakótelep városrészben (Farkas-erdő, M0 menti erdősávok) és a Duna menti sávra (Népsziget, Palotai-sziget, vízbázis területek) koncentrálnak.

66. ábra: Tájhasználat területi megoszlása a kerületben

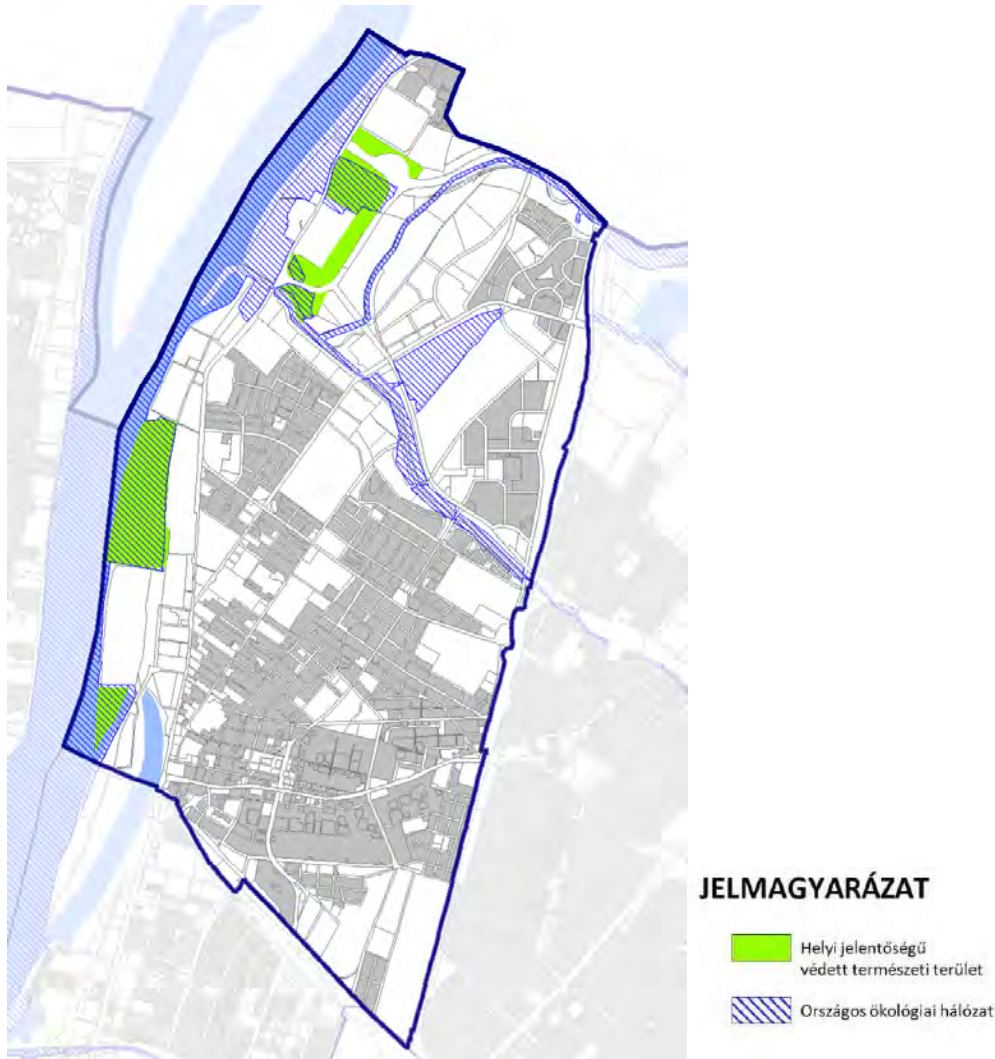
A Duna vonalát követő medencében a korai régészeti kultúráktól napjainkig megszakítás nélkül mindig megtalálható az ember jelenléte. A folyó mindkét oldalán adott volt emberi településre alkalmas környezet, a víz közelsége, a jó termőföld, a kedvező csapadékviszonyok, a fontos kereskedelmi utak és dunai átkelőhelyek.

Az I. katonai felmérés (1763-1787) idején készült térképek alapján a térség ekkor még beépítetlen volt, döntő hányada mezőgazdasági művelés (szántó, rét és legelő) alatt állt. A Duna szélesebb mederben folyt, a Népszigetnek és a jelenleginél jóval kisebb Palotai-szigetnek nem volt szárazföldi kapcsolata.

A település újkori története az 1830-as években indult, amikor Gróf Károlyi István bérbe adta a területet szőlőművelőknek. Hamarosan hegyközség alakult ki, majd az iparosok, kereskedők betelepülésével 1840-ben már önálló községi szervezet működött itt. Földrajzi környezete, kedvező adottságai, Pest közelsége, jó közlekedési lehetőségei következtében Újpest a kezdetektől alkalmas volt ipartelepítésre: tímárok, asztalosok telepedtek le, bor-, textil- és bútortiparjának fejlődése a település egészére kihatott. Újpest a 20. század folyamán a főváros és a hozzá északról kapcsolódó pestkörnyéki régió egyik legjelentősebb ipari és sportközpontjává, továbbá a főváros és térsége egyik jelentős vízi közmű szolgáltatójává nőtte ki magát.

1.7.2. Védett, védendő táji, természeti értékek, területek

Újpesten országos jelentőségű védett természeti terület nem található. Helyi (fővárosi) jelentőségű védett természeti területek a *PALOTAI-SZIGET* és az *ÚJPESTI HOMOKTÖVIS TT*, amelyek egyúttal az *ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT* részét képezik, előbbi ökológiai folyosó, utóbbi magterület övezetébe sorolt. Az ökológiai folyosó övezetébe tartozik továbbá a Duna medre és parti sávja (a vízbázis terület ligeterdeivel együtt), a Farkaserdő melletti ún. Óceánárok utcai láp és környezete, valamint a Mogyoródi-patak és a Szilas-patak menti természetközeli területek.

67. ábra: Természetvédelmi területek

Forrás: TSZT 2015

A *PALOTAI-SZIGET TT* a Duna árterületén fekszik, szintje közel van az átlagos vízálláshoz. Már a kisebb árvizek is elöntik, így egyedülálló vizes élőhely jött itt létre. Értékét az őshonos ártéri vegetáció és a hozzá kapcsolódó őshonos állatvilág adja. A legfontosabb megőrzendő élőhelytípusok: bokorfüzesek, fehérnyár-ligetek, feketenyár-ligetek, fűzligetek és nádas társulások. Budapest határain belül egyedül itt él vadon a medvehagyma (*Allium ursinum*). Fajgazdag madárvilága a viszonylag háborítatlan költőhelyek miatt alakulhatott ki.

Az *ÚJPESTI HOMOKTÖVIS TT* Budapest egyik legjelentősebb természeti értéke. A természetközeli élőhely az úgynevezett „Rákosok” pusztáinak egyik utolsó maradványa. Értékét a futóhomokos területén fellelhető őshonos homoki vegetáció és hozzá kapcsolódó őshonos állatvilág adja. A legfontosabb megőrzendő élőhelyek és élőhelytípusok: évelő homokpusztagyepek, egynyári homoki gyepek, valamint a kocsányos

tölgyes és fehér nyaras foltok. A terület legnagyobb botanikai értékét a közel kétszáz tövet számláló homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*) állomány adja.

Jelentős természeti érték a *FARKAS-ERDŐ*, különösen az itt még fellelhető nyílt, illetve zárt homokpusztagyeppek utolsó maradványai, és a rájuk jellemző eredeti növény- és állatvilága miatt. Az erdő természeti értékeit tanösvény mutatja be. A Farkas-erdőtől nyugatra kis kiterjedésű lármaradvány húzódik. Az *ÓCEÁNÁROK UTCAI LÁP* a hajdani újpesti lápos-vizes élőhelyek maradványa, számos ritka és védett növény- illetve állatfaj utolsó menedéke a kerületben. Botanikai szempontból az egyik legnagyobb értéke a több, mint 500 m²-es összefüggő télisás-állomány, mely önmagában méltóvá teszi a területet a természeti oltalomra. Jelentős madár fészkelőhely, illetve számos kételtű és hüllő faj is megtalálható a területen. A Farkas-erdő homokgyepjeihez hasonlóan ezt az élőhelyet is számtalan veszélyeztető tényező fenyegeti, az emberi jelenlét szinte mindenütt felfedezhető.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Védett és egyéb értékes természetközeli területek nagy száma. Az erdősültség aránya fővárosi viszonylatban magas.	A természeti értékek részben védettség nélküliek. Szilas-patak menti védő-területsáv (ökológiai folyosó) rendezetlensége, kezeletlensége.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Új fővárosi jelentőségű védett természeti területek kijelölése a kerületben.	Megnő az igény a zöldmezős beruházások iránt a jelentős belső tartalékok ellenére. A forráshiányos természetvédelem miatt az értékek pusztulása. Az erdők közjóléti célú megújítása a kezelő szervezet (Pilis Parkerdő) részéről nem kap prioritást.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Beépítésre nem szánt területek megőrzése, természetvédelmi érdekek érvényre juttatása.
- Természetvédelem és erdőgazdálkodás, valamint a gazdasági, rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése a természetközeli területeken (pl. Farkas-erdő) és a kisvízfolyásrevitalizációk során.

1.8. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

A zöldfelületi rendszer a település sajátos felépítésű, biológiai folyamatokkal és ökológiai törvényszerűségekkel jellemezhető alrendszere. A növényzettel borított zöldfelületeken túl biológiailag aktívnak számítanak a vízfelületek is. A településszerkezetet átszövő, tagoló városi szabadterek rendszere foglalja magába a területi és lineáris zöldfelületi elemeket. Ez a hálózat különböző jellegű és funkciójú, változatos zöldfelületi elemekből épül fel. A zöldfelületi elemek tipologizálhatók kiterjedésük, eltérő ökológiai jellemzőik, és rekreációs használatuk alapján.

Újpest zöldfelületi rendszere területileg heterogén képet mutat: a Károlyi városnegyed, Újpest városközpont térségét és Dél-Újpest területét alacsony zöldfelületi arány jellemzi. A közparkokkal, közkertekkel és játszóterekkel jól ellátott telepszerű lakóterületekkel szemben a kis- és kertvárosias területek ellátottsága rosszabb. Az Újpesti Duna-part (Népsziget, Palotai-sziget, vízbázis területek) és térségében (Farkas-erdő) jelentős erdősült és egyéb zöldfelületek találhatóak. A Szilas-patak mentén fennmaradt zöldfolyosó képez kerületközi zöldfelületi kapcsolatot a Duna irányába. Az M0 autópályát izolációs hatással bír Újpest és Dunakeszi zöldfelületei között.

1.8.1. Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Rekreációs szempontból a közparkok, közkertek és turisztikai rendeltetésű erdőterületek a meghatározóak, ezek alkotják a zöldhálózatot, amelynek elemei korlátlan közhasználatúak. A közhasználat elől elzárt, vagy korlátozott közhasználatú területek zöldfelülete szintén fontos strukturális alkotórész. A fentiekben túlmenően a kerületben található többi zöldfelületi elem főként kondicionáló szerepet tölt be.

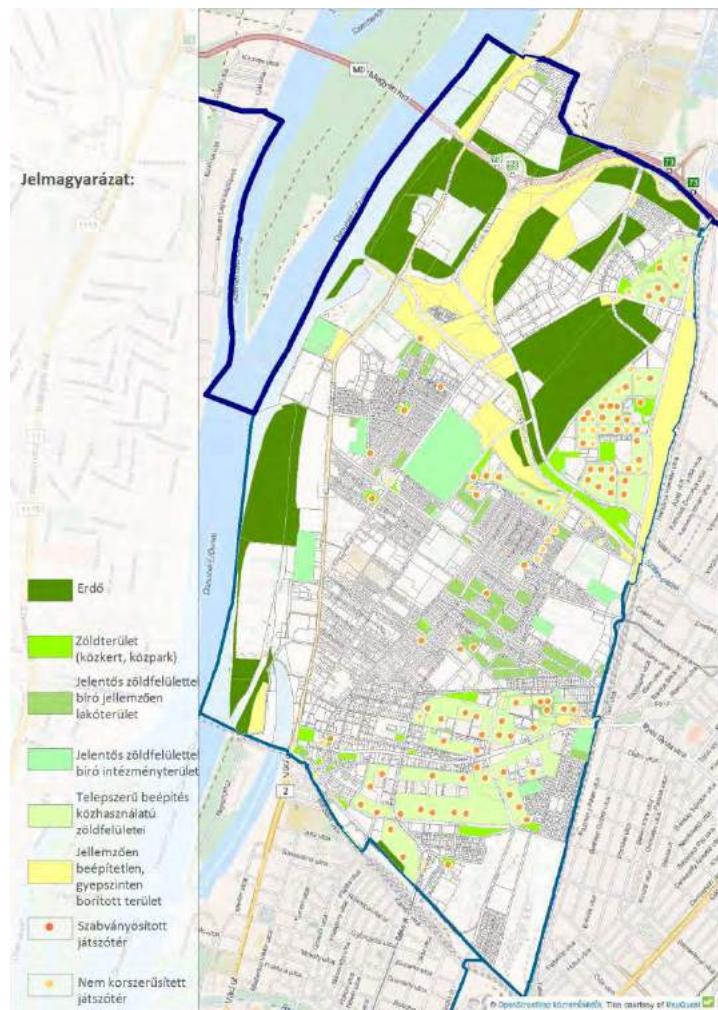
A zöldfelületi rendszer legjelentősebb elemei:

- Újpesti Duna-part zöldfelületei: Népsziget, Palotai sziget, vízbázis területek;
- Káposztásmegyer zöldfelületei: Farkas-erdő, Szilas- és Mogyoródi-patak menti zöldfolyosó;
- telepszerű lakóterületek zöldfelületei;
- jelentős zöldfelületű intézménykertek: VÍZMŰ és Vízmű-Sporttelep, UTE Stadion, Tábor utcai Sporttelep, Megyeri úti Temető

A kerület fontosabb közkertjei, közparkjai: Szent László tér, Béke tér, Szabadság park, István tér, Aschner Lipót tér, Tulipán kert.

Újpest a pesti kerületekhez viszonyítva jelentős erdősültséggel bír, összefüggő erdőterületek Káposztásmegyer területén (Farkas-erdő, M0 menti véderdők) és a Duna menti sávra (Palotai-sziget, Népsziget, vízbázis területek) koncentrálnak. A kisvízfolyások Újpest északi részének markáns strukturáló elemei, a patakot kísérő zöldfelületeikkel egy jövőbeli zöldfolyosó-rendszer részeként rekreációs és ökológiai potenciáljuk felbecsülhetetlen.

A közterületi fasorok a zöldfelületi rendszer szerves részét képezik. Különös jelentőséggel bírnak a sűrű beépítettségű területeken ahol a közhasználatú zöldfelületek aránya alacsony. A kerület közterületein lévő mintegy 30 000 db fa fajtája, kora és állapota a kerület egyes területi egységein eltérő. Általánosságban elmondható, hogy sok az előregedett, vagy a légtól miatt visszacsönkolt, torz faegyed. Jelentős fasorok a Nádor u., Leiningen u., Váci út, Baross u. és Fóti út mentén találhatóak. Digitális fakataszter készítése folyamatban van az Önkormányzat által.

68. ábra: Zöldfelületi rendszer

1.8.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

A zöldfelületi ellátottságot meghatározza egyrészt a közkertek, közparkok és erdőterületek nagysága és térbeli elhelyezkedése, másrészt a településen található zöldfelületek intenzitás értéke.

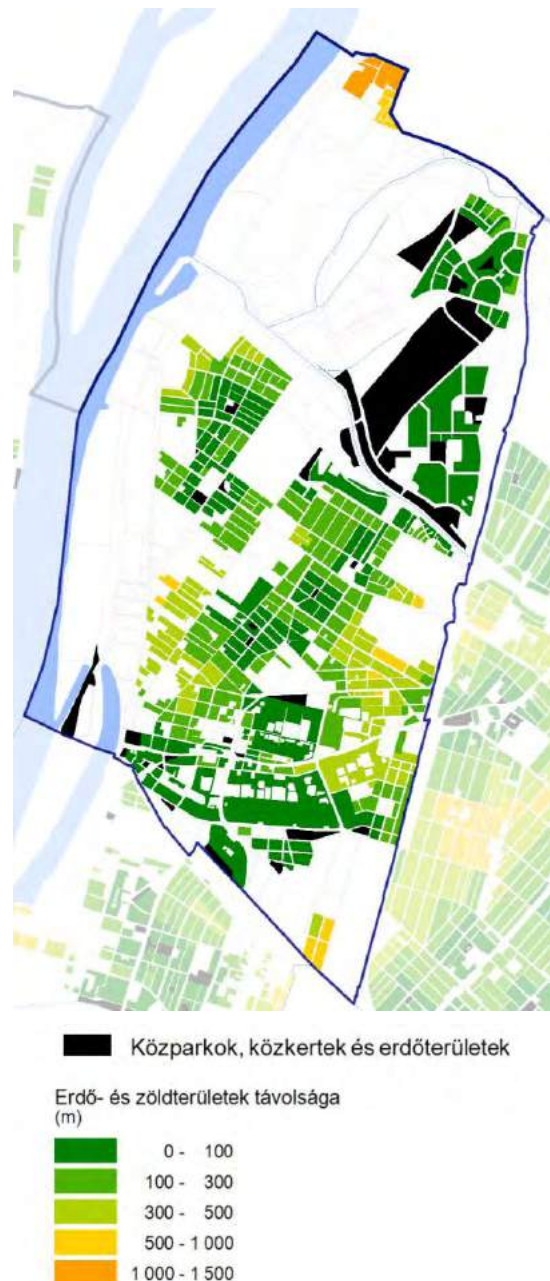
Közkertek, közparkok és erdőterületek

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzáskörzettel bírnak. A mozaikosan elhelyezkedő kisebb közkertek a napközbeni rekreációt biztosítják, a komplexebb funkcióval rendelkező parkok (városi parkok), valamint a nagyobb kiterjedésű erdőterületek az egész napos rekreációban játszanak szerepet. A vonzáskörzet mérete, kiterjedése a zöldfelület funkciójától, a környező lakóterületek elhelyezkedésétől, valamint a korlátozó tényezők lététől és elhelyezkedésétől függ. A településszerkezetből fakadóan az egyes városrészek zöldfelületi ellátottságát más-más típusú zöldfelületek biztosítják.

A zöldterületi ellátottságot a kiszolgáló lakosság száma is nagymértékben alakítja. Az 1 főre jutó zöldterületek nagysága a zöldterületek összesített területe összevetve a kerület lakosságával. A kerületben található erdőterületek nehézkes megközelíthetőségük miatt és perifériális elhelyezkedésükből fakadóan korlátozott mértékben játszanak szerepet a zöldfelületi ellátottság alakításában. Újpesten a közcélú zöldfelületek aránya a budapesti átlag alatt van. A zöldterületi besorolású, funkcionáló köztertek, közparkok területe összesen mintegy 30 ha, amely alapján az egy főre jutó zöldterületek mennyisége kb. 3 m²/fő (az úszótelkes lakótelepek zöldfelületeivel nem számolva!). Az erdőkkel, zöldterületekkel és egyéb közcélú zöldfelületekkel való együttes ellátottság tekintetében Újpest a 20-60 m²/fő kategóriába sorolt, ami fővárosi szinten jó aránynak mondható. Megemlítendő ugyanakkor, hogy a Duna-parti zöldfelületek a Váci út menti ipari-gazdasági funkciók elválasztó hatása, valamint a természet- és vízbázis-védelmi előírások miatt csak korlátozott rekreációs lehetőségekkel bírnak.

A zöldterületek területi eloszlása nem egyenletes: a közparkokkal, közterekkel és játszótérekkel jól ellátott telepszerű lakóterületekkel szemben a kis-és kertvárosi területek ellátottsága rosszabb (különösen a Károlyi városnegyed és Megyer kertváros városrészekben).

A kerületben található több, mint 100 játszótér döntő hányadát (80%-át) felújították, szabványosították a közelmúltban, a korszerűtlen játszótérek szükségessége felülvizsgálatra szorul. Az elmúlt években megvalósult zöldfelületi fejlesztések Újpesten: Király utcai, Latabár-Bárdos utcai, Katalin Park – „ökológiai parkok” kialakítása; Lebstüek Mária u. parképítés - Templom sétány környezetrendezése; Deák sétány öntöző rendszerének kialakítása; Kórház utcai szabadidőkert (Idősek pihenőparkja) építése. Folyamatban van a Rózsavirág tér, Ugró Gyula Projekt (belső zöldterületek) és a Semsey Park rekonstrukciója. A Szilas Családi Park a megvalósult fejlesztések révén Újpest legnagyobb, komplex szabadtéri rekreációs helyszínévé vált. Számos közkert, közpark berendezése, és növényállománya azonban még megújításra szorul (pl. Szabadság park, Béke tér, Aschner Lipót tér, Kordován tér, Szabolcsi Bence tér).

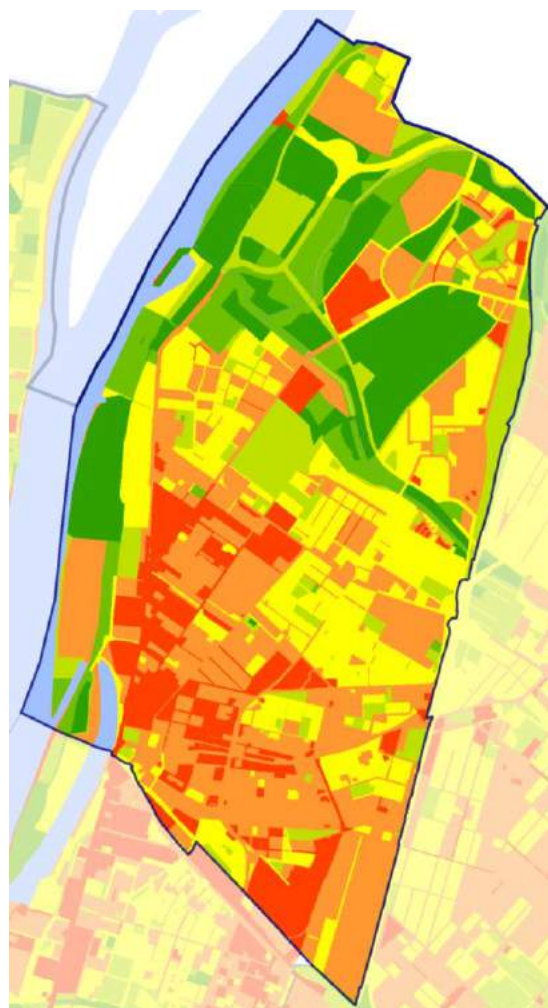

69. ábra: Erdő- és zöldterületek lakóterületektől való távolsága
Forrás: TSZT 2015

Zöldfelületi intenzitás

A zöldfelületi intenzitás másik meghatározó indikátora a zöldfelületi ellátottságnak, és ezáltal a települések élhetőségének. A zöldfelületek közvetetten, illetve közvetlenül hatással vannak a városklímára, közvetett módon pedig az élővilágra és az emberre is. A Zöldfelület Intenzitás érték (ZFI) a zöldfelület intenzitását jellemző %-érték, mely az adott területre eső zöldfelületek arányát (területi kiterjedés és borítottság minősége is) fejezi ki. Az érték nagysága nem egyezik a zöldfelületek tényleges nagyságával. (Pl. egy zárt lomkorona szint alatt lévő szilárd burkolat nem érzékelhető a felvételeken.)

A Zöldfelületi intenzitás című ábrán jól látható, hogy Újpest belső városrészei zöldfelületekben igen hiányosak. Legrosszabb arány az ipari-gazdasági területeken mutatkozik (<10%!). Az Újpesti lakótelep zöldfelületeinek nagysága is alulmértékű sok fővárosi lakótelephez képest. Kedvező, 50%-ot meghaladó intenzitás érték a Duna menti beépítetlen zónában és Káposztásmegyér szabadterületeinél mérhető.

Zöldfelületi intenzitási érték (%)

	0 - 10
	10 - 30
	30 - 50
	50 - 70
	70 - 90
	90 - 100

70. ábra: Zöldfelületi intenzitás érték, 2010
 Forrás: TSZT 2015 (Adatforrás: BCE, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék, Landsat TMS műholdfelvétel felhasználásával)

SWOT

ERŐSSÉGEK

A Duna mentén és Káposztásmegyeryben jelentős az erdő- és egyéb zöldfelületek aránya.
Szilas-patak menti zöldfolyosó.

GYENGESÉGEK

A közcélú zöldfelületek területi eloszlása egyenetlen, a Károlyi városnegyed és Megyer kertváros városrészek játszótér-hiányosak.
Alacsony zöldfelületi intenzitás a gazdasági területeken.
Fejlesztést igénylő, leromlott állapotú közparkok, közkertek.
Az erdők és a vízparti területek rekreációs szempontból kihasználatlanok.

LEHETŐSÉGEK

A Budapest 2030 az EU tematikus céljainak megfelelően a barnamezős területek megújítását preferálja. Ingatlantulajdonosok együttműködése a használaton kívüli területek átmeneti hasznosításában, köztük a zöldfelületi megoldások alkalmazásában.
Szabadtéri rekreációs, sportterületek iránti társadalmi igény növekedése.

VESZÉLYEK

Barnamezős területek zöldfelületi szempontból kedvezőbb átalakítása forrás hiányában és az agglomerációban, szomszédos kerületekben rendelkezésre álló zöldmezős területkínálat miatt elmarad.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A zöldfelületi, környezetrendezési szempontok hatékonyabb érvényesítése a gazdasági visszaesés ellenére.
- Az újfajta rekreációs igényeknek való megfelelés (pl. extrém sportok).
- Duna-parti és egyéb külső zöldfelületek rekreációs hasznosítása a természetvédelmi, erdészeti szempontok és a vízbázis-védelmi követelmények figyelembevételével.

1.9. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.9.1. Az épített környezet értékei

Településszerkezet történeti kialakulása

A pesti síkság északi, Duna menti része a Dunába torkolló vízfolyások (Gömöri-, Mogyoródi-, Rákos-, Szilas-patak) állandó mederváltozásai következtében későn vált emberi letelepedésre alkalmassá, de a magasabban fekvő dombháton a kései bronzkorból származó cserép régészeti leletek bizonyítják az emberi jelenlétet.

A rómaiak a védővonal kiépítése során a folyó mindkét oldalán alakítottak ki védőrendszert. A megyeri ellenerőd (un. burgus) a mai Váci út mentén, a Megyeri csárda helyén állt. Az ellenerőd által védett híd cölöpmaradványait az Újpesti Hajógyár területén a XIX. sz. végén találták meg.

A mai káposztásmegyeri vízmű területén a honfoglaláskori Megyeri nevű falu feküdt. Okleveles adatok bizonyítják (1276), hogy a falu lakói szabad embernek számító földművesek voltak. A falu „tulajdonosa” ekkor Fraknoi Bertalan volt.

Gróf Károlyi István az 1838-as nagy pesti árvíz után, a főváros lakóinak megsegítése érdekében kedvezményekkel kívánta ösztönözni a Duna mellett történő letelepedést. Az így létrejövő telepből 1840-ben megalapította Új-Megyer néven a későbbi Újpest községet. Mesterembereket és gyárosokat telepített a községbe, így kívánta ösztönözni az újpesti ipar fejlődését. Külön figyelmet szentelt a megvalósítandó építkezések külső megjelenésére, mely igyekezetéből a később létrejövő város képe rajzolódik a szemünk elé.

Újpest nagyütemű fejlődése az iparosodással kezdődött. Az 1846-ban a Pest-Vác közötti vasút megépülése jelentős átstrukturálást indított el. A korábban elsősorban vízfolyások által meghatározott birtokstruktúrába belehasított a vasút észak-déli irányú zárt pályája, eredményezve ezzel a tőle keletre és nyugatra fekvő területek szerkezetfejlődésének, területhasznosításának szétválását.

71. ábra: Második katonai felmérés (1806-1869)

Forrás: <http://mapire.eu/hu/map>

72. ábra: Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

Forrás: <http://mapire.eu/hu/map>

Az 1870-es évek végére az ország legnagyobb lélekszámú nagyközsége lett, gyors gazdasági, urbanisztikus és kommunális fejlődés zajlott. 1910-ben a város hazai viszonylatban az ipari termelésben a negyedik helyen áll. A város 1929-ben nyerte el a megye jogú város címet.

A fővároshoz való csatolás (1950) jelentős változást hozott, bár megmaradt a gyárvárosi jelleg. Az ipar fejlődött, de átalakult a városkép arculata. Lakótelepek jöttek létre a régi temetők, szűk utcák és a földszintes házak helyén. 1983-ban kezdődött Káposztásmegyer, új városrész kialakítása.

A történetileg kialakult, meghatározó szerkezeti vonalak –mint a Duna menti észak-déli irányú közlekedési útvonal, a kelet-nyugati átjárást biztosító Árpád út nyomvonala és az észak-déli vasútvonal – a mai napig keretet adnak Újpest szerkezetének.

Történeti településmag

A kerület legrégebben kialakult olyan – a katonai felméréseken is látható – része az Árpád út mente, ami ma is hordozza a történetileg kialakult szerkezetet és arculatot. Az út nyomvonala biztosította a közlekedést Palota központja felé. Az utcaszerkezet és a tömbök struktúrája ezeken a területeken jelentősen csak a lakótelepek helyén változtak meg.

73. ábra: Szent István tér jelenleg
Forrás: www.google.hu/maps

Újpest történeti központja – a Szent István tér – az Árpád úttól két tömbre északi irányban, az útra merőleges István útról nyílik. A Szent István tér a klasszikus településközponti funkciókat hordozza, a fő téren áll

- a „világi központ”, a városháza,
- a „kereskedelem központja”, a piac és
- a „szakrális központ”, a templom.

A teret déli, nyugati és keleti irányból kisebb ortogonális elrendezésű lakóutcák tárják fel. Az utcaszerkezet eltérő eleme a térre közel 60°-osan befutó Mády Lajos és Kemény Gusztáv utcák, amelyek a téren való találkozásánál a római katolikus plébániatemplom áll. Onnan nyugatra fekszik a piac, míg keletre a városháza.

A templom 1875 és 1881 között épült fel, s az „Egek Királynéja” elnevezést kapta. Később épült meg a torony és a két mellékhajó, még az első világháború előtt. A gyarapodó Újpest adminisztrációjának ellátására az 1890-es években már túl szűknek bizonyultak a korábban használt irodák, így 1895-ben határozatot hoztak egy kétszintes községháza felépítéséről a Szent István téren. Az épület a századforduló eklektikus-szecessziós irányzatát követi, aminek egyik kiemelkedő alkotása lett.

A Szent István tér megújításának első üteme a közelmúltban zajlott le, de megtartotta klasszikus igazgatási, egyházi központ és piactér szerepét. A három főépületet nagy összefüggő térfelületek és a Liszt Ferenc utca meghosszabbításában kiépült gyalogostengely fogja egységbe.

74. ábra: Szent István tér és környezetének megújítása - látványterv
Forrás: <http://www.ujpestifoter.hu/rolunk/>

Régészeti terület, védett régészeti terület

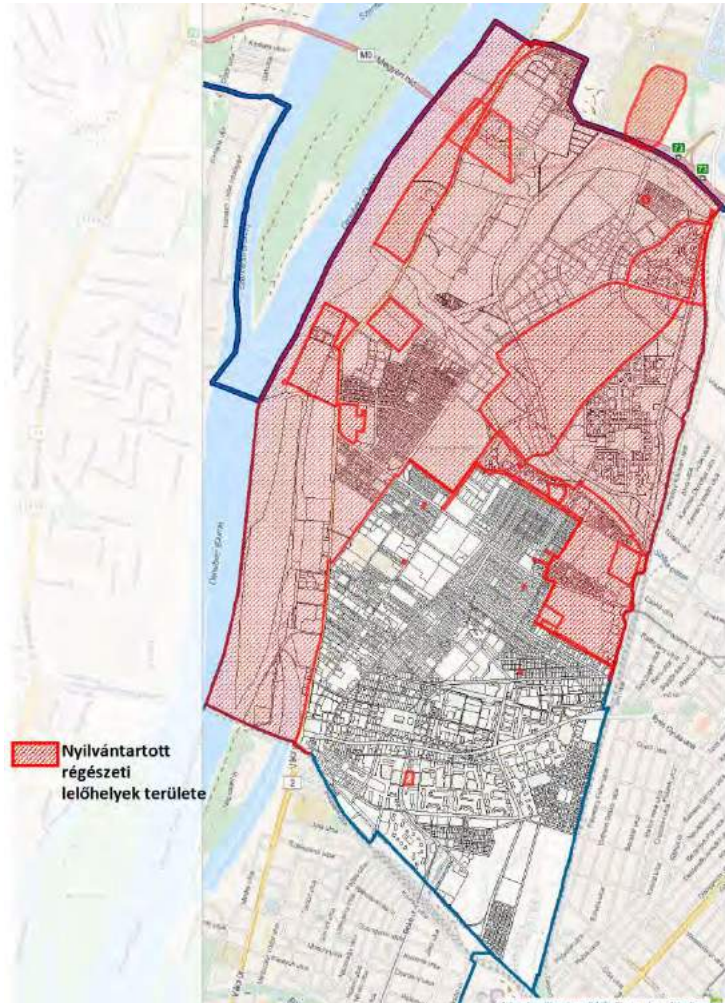
A régészeti örökség leírása a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdése szerinti, a Lechner Lajos Tudásközpont által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban található adatokon, az ide vonatkozó szakirodalmon, a Magyar Nemzeti Múzeum Adattárában található leletmentési dokumentációkon és a helyszíni szemlén alapul.

Régészeti védettségek: területi és egyedi

Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatát az Önkormányzat Képviselő-testülete 20/2014. (VI. 27.) számú rendelettel fogadta el. Az UKVSZ 2. számú függeléke tartalmazza a kerületben fellelhető régészeti lelőhelyek jegyzékét.

Újpesten védett régészeti terület nem található.

A kerületben összefüggő országosan nyilvántartott régészeti lelőhely a Fóti úttól északra valamint a Duna mentén helyezkedik el, míg kisebb, szórványos lelőhelyek megtalálhatóak a kerület belső területein is - a térképen bemutatott pozíciókban. A régészeti örökség történeti leírását és a lelőhelyek részletes listáját lásd a Melléklet 1.9. fejezetében.

75. ábra: Újpest régészeti területei

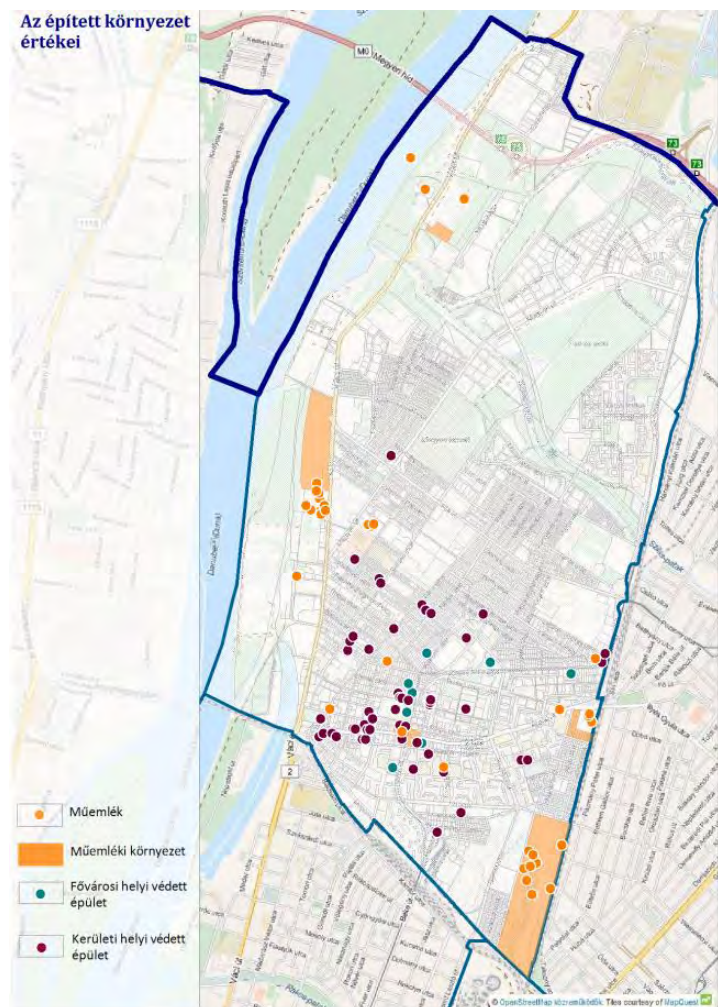
Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ nyilvántartása 2015. március

Műemlék, műemlékegyüttes

Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatát az Önkormányzat Képviselő-testülete 20/2014. (VI. 27.) számú rendelettel fogadta el. Az UKVSZ 2. számú függeléke tartalmazza a kerületben lévő, országos műemléki védelem alatt álló épületek és műemléki környezetek jegyzékét.

Nagyobb összefüggő műemléki védelem alatt álló területek találhatóak a kerület dél-keleti részén, a MÁV Istvántelki Főműhelye, valamint a kerület nyugati részén a Káposztásmegyeri Vízművek telephelyén. A műemléki épületek koncentrációja figyelhető meg továbbá a kerület belvárosához közelebb eső, központi részén is.

A kerületben található helyszínek listáját a Melléklet 1.9. fejezete tartalmazza.

76. ábra: Védett épületek, műemléki környezet

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ nyilvántartása 2015. március, 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendelet, 25/2010. (IX. 16.) ÖK. számú rendelet

Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Történeti táj, műemléki jelentőségű terület

A IV. kerületben történeti táj és műemléki jelentőségű terület nem található.

Műemléki környezet

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény 39.§. (2) bekezdése szerint „a műemlék jogszabályban meghatározott környezete műemléki környezetnek minősül.”

A 393/2012.(XII.20.) számú kormányrendelet 17.§.-a szerint az alábbi telek jelölhető ki műemléki környezetnek:

- amely a műemléki érték telkével közvetlenül határos,
- amelyen az esetleges építési vagy más tevékenységek a műemléki érték állagát közvetlenül befolyásolhatják, vagy
- amelyen a műemléki érték megjelenését, értékeinek érvényesülését közvetlenül befolyásoló építmény áll vagy építhető.

A kerületben található helyszíneket a fenti, épített környezet értékeit bemutató térkép és a Melléklet 1.9. számú fejezete tartalmazza.

Helyi védelem

Fővárosi helyi védelem

Budapest főváros városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti örökség kiemelkedő értékű – műemléki védettség alatt nem álló – elemeinek védelme érdekében Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlése a 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendeletében határozza meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat. A rendelet új mellékletét a 13/2015. (III.16.) önkormányzati rendelettel fogadták el.

A IV. kerületben 9 épület áll fővárosi helyi védettség alatt, helyüket a 76. ábra mutatja, részletes táblázatát pedig a Melléklet 1.9. fejezete tartalmazza.

Kerületi helyi védelem

Újpest épített környezete helyi védelméről szóló előírásait az Önkormányzat Képviselő-testülete 25/2010. (IX. 16.) számú rendeletével hagyta jóvá. A rendeletben szereplő kerületi védettség alá vont épületek listáját a Melléklet 1.9. fejezete tartalmazza.

1.9.2. Területfelhasználás vizsgálata

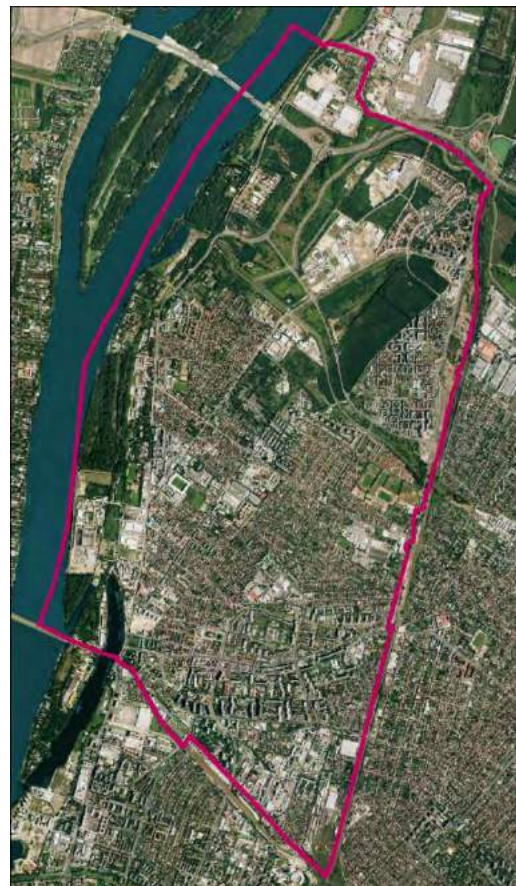
A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A kerület a Duna bal partján fekszik, területe 1882,2 ha. Természettáji szempontból a Pesti-síkság északi részén, a fő Duna-ág mellett, a Szentendrei-sziget déli csúcsával átellenben található. Közigazgatásilag nyugatról a III. kerülettel és Szigetmonostorral, északról Dunakeszivel, keletről a XV. kerülettel, délről pedig a XIII. kerülettel határos.

A fővárosi zónarendszerben Újpest három, a Duna menti, az elővárosi és kis területen az átmeneti zónában helyezkedik el. (Lásd. 1.2.6. fejezet - Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) pontjánál a térképi lehatárolást.)

A Duna menti zóna a főváros egyre értékesebb területsávjává válik, a IV. kerületen belül ez a potenciál sem kellően kiaknázott. A jellemzően az elővárosi zónában fekvő Újpest arculata nem csak kertvárosias, történelmi múltja alapján igen változatos a kerület. A kertvárosias térstruktúra mellett a Szent István tér környéki történelmi településmag városias, illetve a lakótelepek nagyvárosias beépítettsége meghatározó.

Újpestet érinti az M0 autópálya, keresztülhalad rajta észak-déli irányban Váci út, ami kapcsolatot teremt az északi agglomeráció és a főváros között. Jelentős térszerkezeti

77. ábra: Újpest - légifotó

Forrás: <https://www.google.hu/maps>

elem a kerület keleti határán futó Budapest – Szob és a Budapest – Vác vasútvonal, valamint a déli határon futó Budapest – Esztergom vonal. A vasutak megnehezítik, hogy Újpest és Rákospalota, illetve Újpest és Angyalföld között térben szoros kapcsolat alakulhasson ki, az átjárás a kerületek között jelenleg korlátozott. A kerületet ellátó intézményi funkciók többségében a kerület központjában, a Szent István téren és az Árpád út menti zárt sorú beépítéssel rendelkező területeken, valamint a lakótelepek klasszikus intézményi magjában található. Ennek hálózata nem teljes.

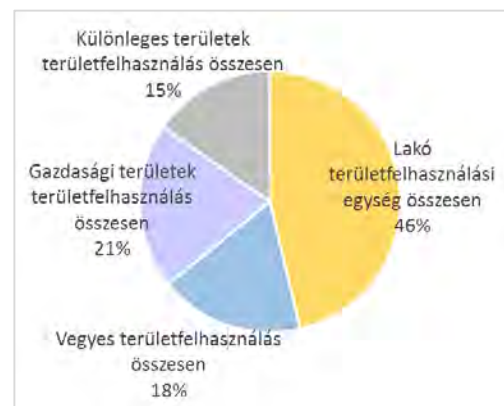
A kerület utcaszerkezete változatos, az ortogonális rendszerek néhol egymásba folynak, néhol íves utcavezetésre váltanak. A szerkezetet meghatározó infrastruktúra elemek – mint a Váci út, az Árpád út és a határoló vasútvonalak –, valamint a természeti értékek – a Duna, a Szilas-patak és az erdő és zöldterületek – befolyásolják a térszerkezetet, sokszor a lineáris elemek két oldalán igen eltérő funkció, beépítés vagy más utca-vonalvezetés található.

A kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználása

Újpest tényleges területfelhasználása változatos. Bár a beépítésre szánt kategóriáknak megfelelő (beépített) területeken belül a lakóterületek dominanciája vitathatatlan, éppúgy megtalálhatóak a gazdasági, a vegyes és a különleges területek is.

A lakóterületeken belül a nagyvárosias telepszerű és a kertvárosias területfelhasználás dominál. Meghatározó a kisvárosias zárt sorú területek aránya is, a lakóterületek több mint negyedét teszi ki.

A beépítésre nem szánt OTÉK kategóriáknak megfelelő (ténylegesen beépítetlen) területeken az erdőterületek, azon belül a közjóléti erdők kiterjedése a legnagyobb. A kerület területhasználatát meghatározza a Duna mentén fekvő 34,43 ha vízbeszerzési terület: jelentősen hozzájárul a zöldfelületi rendszerhez a terület növényállománya, viszont a partszakasz használhatóságát az Újpesti (és távolabbi) lakosság számára gátolja.

78. ábra: Beépítésre szánt kategóriáknak megfelelő (beépített) területek megoszlása

79. ábra: Beépítésre nem szánt kategóriáknak megfelelő (beépítetlen) területek megoszlása

Tényleges területfelhasználás Újpesten

		ha			ha
Lakó területfelhasználás			Különleges területek		
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-3	19,25	Kondicionáló célú, jelentős zöldfelület	Kb-Ez	84,79
Nagyvárosias telepszerű lakóterület	Ln-T	163,76	Különleges területek összesen: 84,79		
Kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű lakóterület	Lk-1	131,96	Közlekedési területek		
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	40,53	Közúti közlekedési terület	KÖu	138,93
Kisvárosias, telepszerű lakóterület	Lk-T	2,95	Kötőpályás közlekedési terület	KÖk	2,51
Kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterület	Lke-1	189,97	Közlekedési területek összesen: 141,44		

Lakó területfelhasználás összesen:	548,39	Vízgyűjtőterület		
Vegyes területfelhasználás		Folyóvizek medre és partja	Vf	140,93
Mellékközpont területe	Vt-M	2,57	Vízbeszerzési terület	Vb
Kiemelt jelentőségű helyi központ területe	Vt-H	21,29	Vízgyűjtőterület összesen:	175,36
Intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület	Vi-1	26,22	Zöldterület	
Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	114,49	Közkert, közpark	Zkp
Intézményi, helyi lakosság alapellátását biztosító terület	Vi-3	46,95	Zöldterületek összesen:	46,51
Vegyes területfelhasználási egység összesen:	211,53	Erdőterület		
Gazdasági területek területfelhasználása		Védelmi erdő	Ev	106,43
Gazdasági, jellemzően kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz-1	20,18	Közjóléti erdő	Ek
Gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület	Gksz-2	215,89	Erdőterületek összesen:	247,23
Energiatermelés területe	Gip-E	7,58		697,33
Gazdasági területek területfelhasználási egység összesen:	243,65	Beépítésre nem szánt kategóriáknak megfelelő (beépítetlen) területek összesen:		
Különleges területek területfelhasználása				
Nagyterjedésű sportolási célú terület	K-Sp	6,98		
Nagyterjedésű rekreációs és szabadidős terület	K-Rek	52,84		
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	K-Hon	22,41		
Szennyvízkezelés területe	K-Sz	20,74		
Közlekedéshez kapcsolódó épületek elhelyezésére szolgáló terület	K-Közl	3,85		
Kikötő területe	K-Kik	5,62		
Temető területe	K-T	28,17		
Vízkezelési területek	K-Vke	40,53		
Különleges területek területfelhasználása összesen:	181,15			
Beépítésre szánt kategóriáknak megfelelő (beépített) területek összesen:	1184,72			

80. ábra: Tényleges területfelhasználás megoszlása kiterjedés alapján

A **beépítésre nem szánt területek** közül kiemelhető a kerület szerkezetét is meghatározó **közlekedési** területek (fő útvonalak, vasút), valamint a Duna mentén és Káposztásmegyer térségében összefüggő egységet alkotó véd- és közjóléti **erdők** területei. Az erdősültség aránya fővárosi viszonylatban nagynak mondható, azonban a mezőgazdasági művelés már nem jellemző a térségben. A Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatalának ingatlan-nyilvántartási adatai alapján 1-3. minőségi osztályba tartozó termőföld nem található a kerületben. (Ugyanakkor a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal adatszolgáltatása szerint az erdőterületek döntő hányada kiváló termőhelyi adottságú.)

Művelési ág:	kivett	erdő	legelő	rét
Terület (ha):	1694	153	4	1
	90,0%	8,1%	0,2%	0,1%

3. táblázat: Művelési ágak megoszlása

Forrás: TAKARNET

Újpesti lakótelepek területén a nagyvárosias telepszerű lakótelepek dominálnak a központi tengelyükben fekvő alapellátási intézmények sorával. A városrészbe benyúlik az Árpád út mentén húzódó intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület. A Budapest-Vác vasútvonal közelében kisvárosias és kertvárosias területek jelennek meg. Dél-Újpest városrészben a gazdasági területek a meghatározók, amelyek közé ékelődött négy tömbnyi kertvárosias lakóterület.

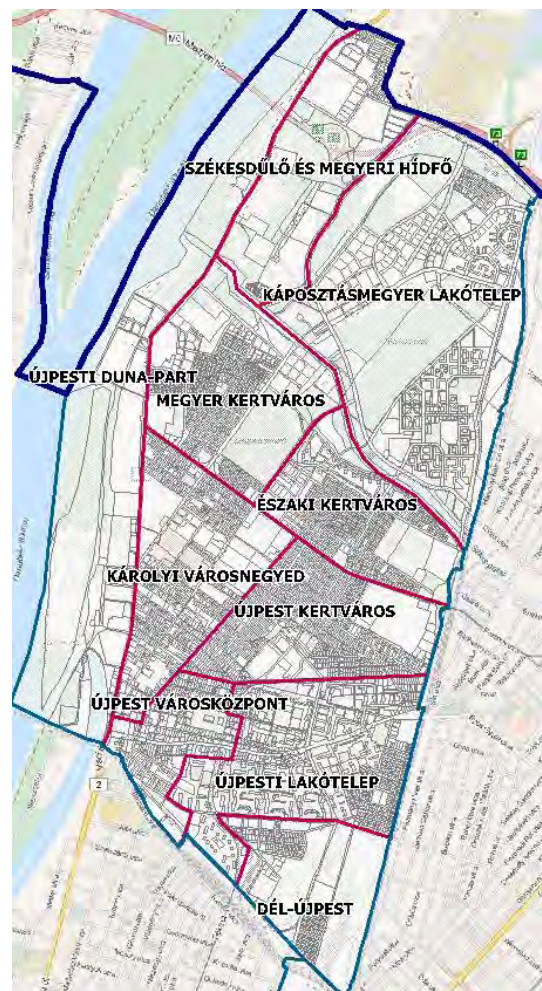
Az Újpest városközpont városrészben fekvő Szent István tér környezetének területhasználata jellemzően kialakult, kiemelt jelentőségű helyi központ. Az átalakulás előtt álló Újpest Városkapu térségének beépített része jelenleg telepszerű lakótelep és kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű lakóterület. A beépítetlen területek zöldfelületként jelennek meg.

Az Újpesti Duna-part déli részének használatát a szennyvíztisztító és a téli hajókikötő, hajójavító területe határozza meg, amelyeket erdőterületek fognak közre. A középső részét a használaton kívüli és az alulhasznosított rekreációs területek (Tungsram Vízisporttelep és Strand) általában elhagyatott területe jellemzik. Az északi szakaszon vízbeszerzési terület húzódik.

A Károlyi városnegyed, Megyer kertváros és az Újpesti Kertváros területén a

- kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű,
- a kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű és a
- kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterületek jellemzik az elszórtan, zárványként beékelődő gazdasági területekkel vegyesen.

Káposztásmegyeren lakótelep területén a telepszerű lakótelepek, valamint az újonnan kialakított ipari park fekszik, ezen területeket erdő és parkterületek választanak ketté. Dunakeszi közigazgatási területéhez közel, a szintén újonnan beépült rekreációs terület, az Aquaworld vonzza a kikapcsolódni vágyókat.

81. ábra: Újpest városrészei

A Megyeri-hídfő környezetét kettévágja az M0-ás körgyűrű, északon a Dunakeszihez közeli kertvárosias lakóterület és gazdasági területek, délen az erdőterületek és a felhagyott vízkezelési terület képezi a tényleges területfelhasználást.

A tényleges és tervi területfelhasználási egységek közti eltérések Újpesten

A tényleges területfelhasználás a jelenlegi használat módját írja le, ezzel szemben a TSZT 2015-ben meghatározott területfelhasználási kategóriák tervi mivoltukból fakadóan eltérést mutathatnak. Az eltérések okai lehetnek egyrészt azok az esetek, amikor a valós területfelhasználás a tervben meghatározottakkal szemben más, „illegális” beépítéssel rendelkezik, vagy használati, funkcionális szempontból a jövő területfelhasználása még nem alakult ki. Másrészt a tervi állapothoz képest több olyan terület van, ami még nem épült be, un. „területi tartalék”.

Területfelhasználás konfliktusa

A Rév utca végén, közvetlenül a Duna-parton a terv különleges rekreációs területfelhasználást jelöl, ezzel szemben jelenleg gazdasági funkciójú autójavító, tároló működik.

A kerület beépített szövetében elsősorban számos gazdasági, jellemzően raktározást, termelést szolgáló terület fekszik lakóterületekkel övezve. Sok esetben a gazdasági funkció „minőségi változását” vagy a vegyes területfelhasználás felé történő módosulását irányozza elő a TSZT 2015.

A „területi tartalékok” felsorolását a Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ) bemutatásán belül a jelentős változással érintett területek és az infrastruktúra függvényében igénybe vehető területek leírása tartalmazza.

1.9.3. Telekstruktúra

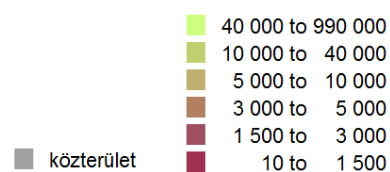
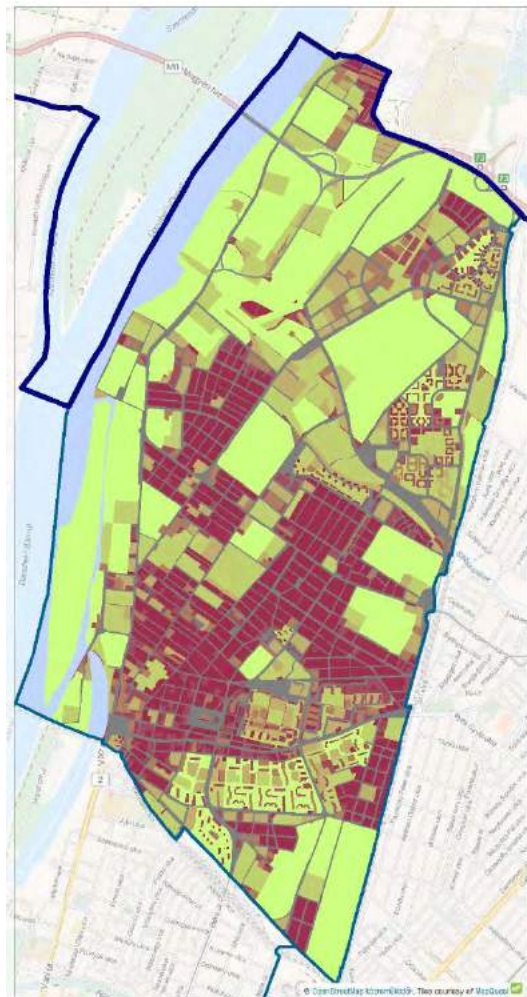
Telekmorfológia

Egy településen belül a telekszerkezet, a telkek morfológiája alapvetően meghatározza annak szerkezetét és egyben a településképet. A történetileg kialakult utcahálózat, a telekosztások a múlt lenyomataként szolgálnak. A telekstruktúra, a területi és szélességi-mélységi jellemzők meghatározzák a beépítés jellegét, vizsgálata ezért kulcsfontosságú.

Újpest telekstruktúrájában több típus különíthető el: a kerület mintegy felét kitevő hagyományos, két teleksorból álló, jellemzően kis- és kertvárosias tömbök, valamint a lakótelepek úszótelkes rendszere. Ezek közé ékelődnek zárványként a gazdasági, intézményi és sportterületek nagyobb telkei.

A Duna mentén a telekmorfológia igen változatosan rajzolódik, közös vonás, hogy általában a telkek a jelenlévő funkcióra jellemző mérettel alakultak ki. A víz felé néző üdülőházak telkei igen aprók, míg a Váci útra nyíló kereskedelmi létesítmények, vagy a honvédelmi terület jóval nagyobb telkekkel rendelkeznek. A kerület északi részének beépítetlen területein a telekstruktúra szintén változatos, bár a gazdasági és a lakó funkciójú új beépítések mind szabályos telekkiosztást hoztak létre.

A jellemzően vegyes funkciójú (lakás, intézmény, iroda), hagyományos teleksoros telekosztású területeken – Újpesti és Északi kertváros, Újpest városközpont, Károlyi városnegyed városrészekben az egyes telkek mérete általánosan 1500 m² alatti, a szélesség 10-20 m, a mélység 18-53 m között változik. A keskeny, de hosszú telkeknél kirajzolódik az a folyamat, hogy a szomszédos telkek összevonásával élhetőbb léptékű, változatosabban beépíthetőbb telkek jöttek létre.

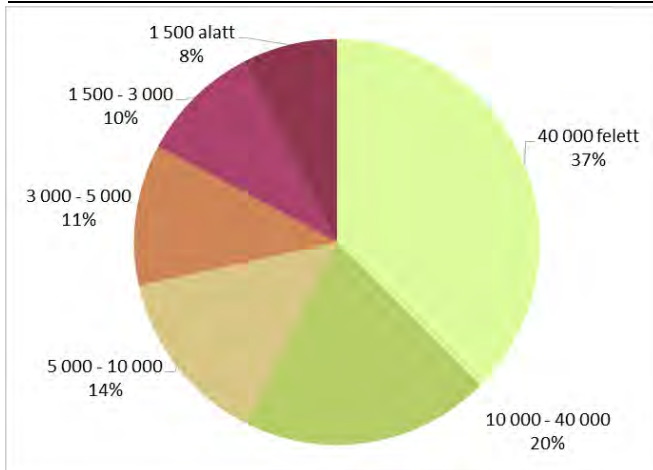

82. ábra: Jellemző telekméret területi megoszlása (m²)

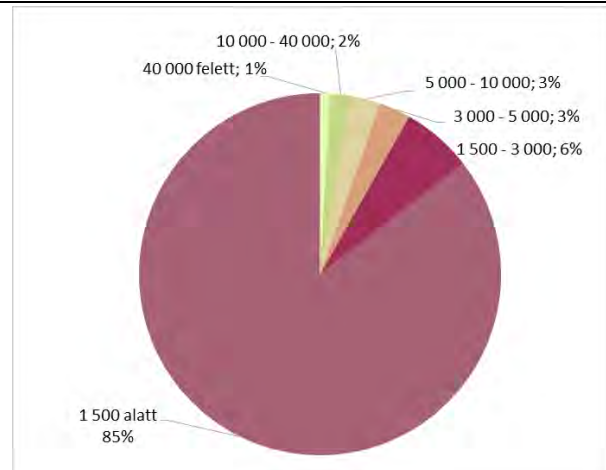
A hagyományos telekosztás közé ékelődő sokszor 40 000 m²-nél is nagyobb kiterjedésű telkek szélessége, mélysége igen változó, sokszor formájuk sem szabályos.

A beékelődő jellemzően gazdasági zárványokon túl a Váci út Duna felé eső oldalán, valamint a Szilas-pataktól északra fekvő területeken is jellemzőek a nagy telkek, viszont megjelennek a „szabdalt”, kisebb méretű telkek is.

Az Újpesti lakótelepek és Káposztásmegyer lakótelep városrészben fekvő lakótelepi úszótelkek méret szerinti jellemzése irreleváns, itt a szerkezeti szempontból különleges tulajdonságuk a jellemző: Közterülettel teljesen körbevettek.

83. ábra: Telekterület megoszlása az összterület alapján – közterületek nélkül

84. ábra: Telekterület megoszlása a telkek db száma alapján – közterületek nélkül

Önkormányzati tulajdonú ingatlanok vizsgálata

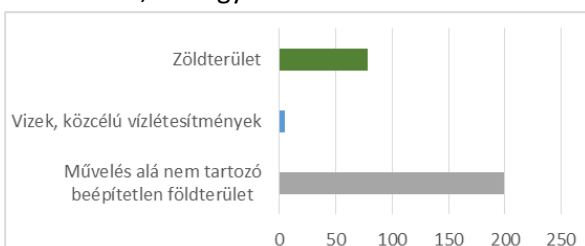
Az önkormányzati tulajdonú ingatlanok a két szintű önkormányzati rendszer miatt lehetnek kerületi és fővárosi tulajdonban egyaránt. Kerületi önkormányzati tulajdonnal érintett ingatlanok azokat tekintjük jelen vizsgálatban, amelyek az önkormányzat, vagy az ÚV Zrt. tulajdonát, résztulajdonát képezik.

Újpesten nagy arányban vannak önkormányzati tulajdonú területek:

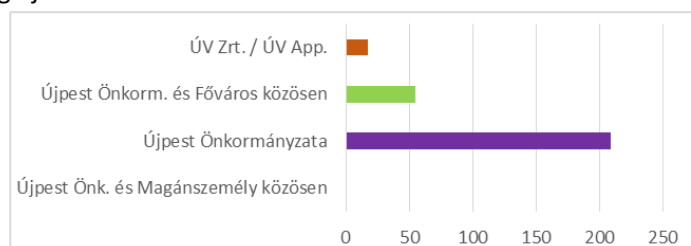
- A fővárosi tulajdonnal érintett telkek a kerület teljes területének 16%-át (307 ha-t) tesznek ki.
- A kerületi önkormányzati tulajdonnal érintett telkek a kerület teljes területének több mint 9%-át (179 ha-t) tesznek ki.

85. ábra: Kerületi önkormányzati tulajdonnal érintett telkek megoszlása (m² alapján)

A kerületi tulajdonú telkek több mint fele közterület, művelési ág szerint művelés alá nem tartozó beépítetlen földterület. A nagy kiterjedésű kerületi tulajdonú ingatlanok jellemzően a lakótelepek úszótelkeit övező közterületek, amíg a fővárosi nagy kiterjedésű ingatlanok jellemzően a Duna mentén találhatóak, és nagyrészt a városüzemeltetést szolgálják.

86. ábra: Kerületi önkormányzati tulajdonú telkek megoszlása az ingatlan jellege alapján (db)

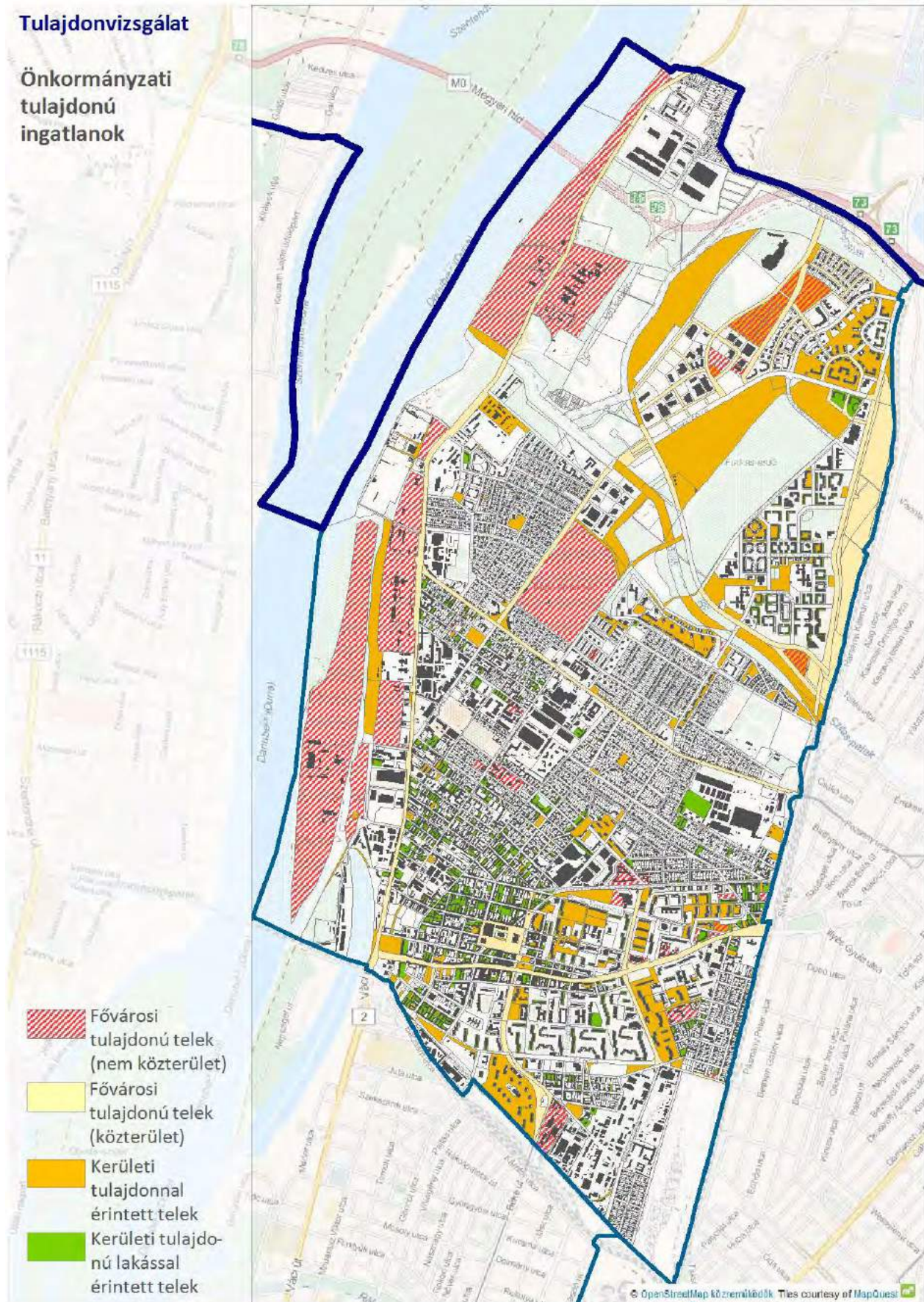

87. ábra: Kerületi önkormányzati tulajdonú telkek megoszlása a tulajdonos alapján (db)

88. ábra: Tulajdonvizsgálat – térkép

Tulajdonvizsgálat

Önkormányzati tulajdonú ingatlanok

1.9.4. Építmények vizsgálata, településkarakter

Az építmények vizsgálata folyamán az egyes funkciók, kapacitások, a meghatározó beépítési jellemzők, jellemző magassági viszonyok kerülnek feltárára. Ezek segítségével és a további helyi sajátosságaik alapján lehet meghatározni a kerületben jellegzetesen elváló karakterű területeket.

Funkciók, kapacitások

Az épületek általános funkcionális jellemzői

Az épületállomány és a területhasználat összefüggései

A területfelhasználás vizsgálata bemutatja azokat a területeket, ahol funkcionálisan hasonló rendeltetésű épületek – pl. lakóépületek, intézmények (egészségügyi, oktatási) találhatóak, vagy az adott helyszín épületei különböző típusú gazdasági célt szolgálnak (kereskedelem, ipar, raktár). A homogénként jelölt lakó- vagy vegyes központi területeken azonban mozaikszerűen egyéb rendeltetések is megjelennek (pl. a lakosság ellátását szolgáló funkciók) befolyásolva a városrész működését. A nagyságrend, a fő rendeltetés, a kerület életében betöltött szerep alapján indokolt az ellátást biztosító, vagy a közcélokot szolgáló létesítmények megkülönböztetése, különösen az intézmények körében, annak ellenére, hogy részletes épületenkénti funkcióvizsgálat nem történik. Az intézmények térbeli elhelyezkedése jelzi az egyes területek ellátottságát, sűrűsödésük kijelöli a központibb helyeket, de mutatja azt is, hogyan erősítik a különböző ellátórendszerek egymást. Az önálló intézményeket az ellátás szolgálatába állított épületföldszinti funkciók egészítik ki.

Az eltérő földszinti funkciók

A városszerkezettel összefüggésben Újpesten meghatározóak azok a fontosabb erővonalak, amelyek mentén az épületek fölszíni kialakítása lehetővé teszi a közvetlen közterületi kapcsolatot, így alkalmassá válnak az épületek a különböző ellátó funkciók, kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás, vagy egyéb közfunkciók befogadására. Ezek általában a forgalmasabb útvonalak, vagy kiemeltebb terek, közösségi találkozások környékén találhatóak. Különösen jellemzőek a fő szerkezetet alkotó útvonalak mellett (az Árpád út mentén, a Váci út kerületbe eső szakaszának déli részén), de kevésbé jellemző pl. a Baross utca a Görgey Artúr út, vagy a Fóti út mentén. Újpesten az eltérő földszinti funkciók elsősorban a zárt sorú beépítési módú, a nagyobb gyalogos forgalmat vonzó területeken találhatóak, így a kerület központját, a Szent István tér és környezetét is meghatározza.

A funkciók különleges típusa a felszín alatti kereskedelmi, vendéglátó egységek csoportosulása. Újpest központ metróaluljáróban a funkciók változatosak, az árusító egységek színvonala – Budapest aluljáróihoz hasonlítva, használói szemmel – megfelelő.

Az intézmények jellemzői

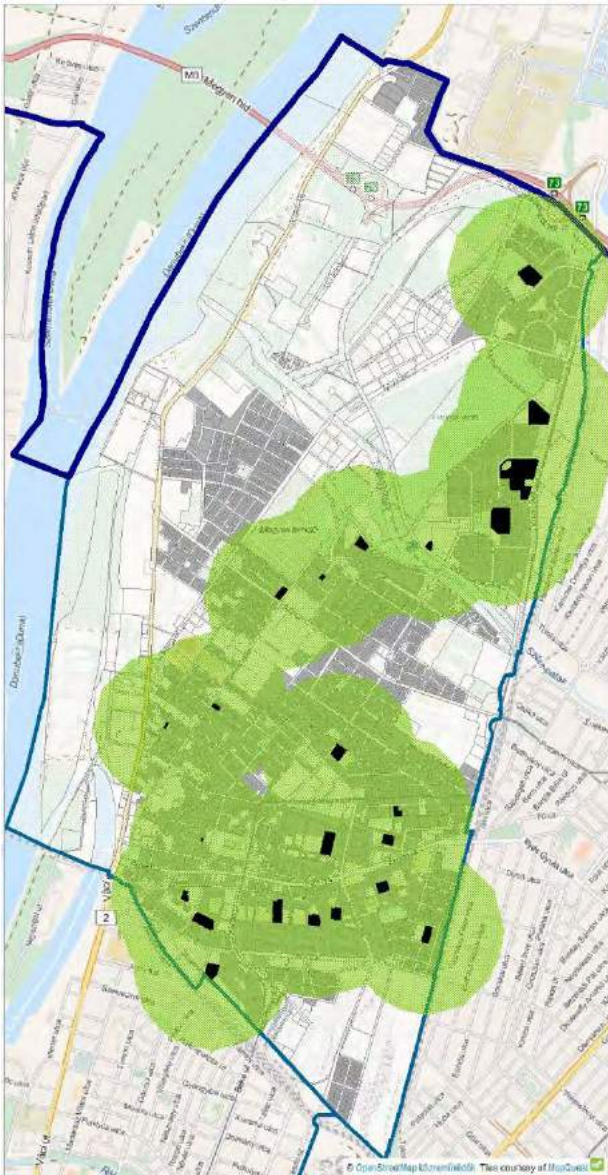
A kerület területén lévő intézmények részben a helyi alapellátását biztosítják, részben fővárosi, de több esetben országos ellátást is szolgálnak. A térképek jól mutatják az egyes ellátó intézmények elhelyezkedését, ami szorosan összefügg azok elérhetőségével, az érintett területek ellátottságával.

Közigazgatás

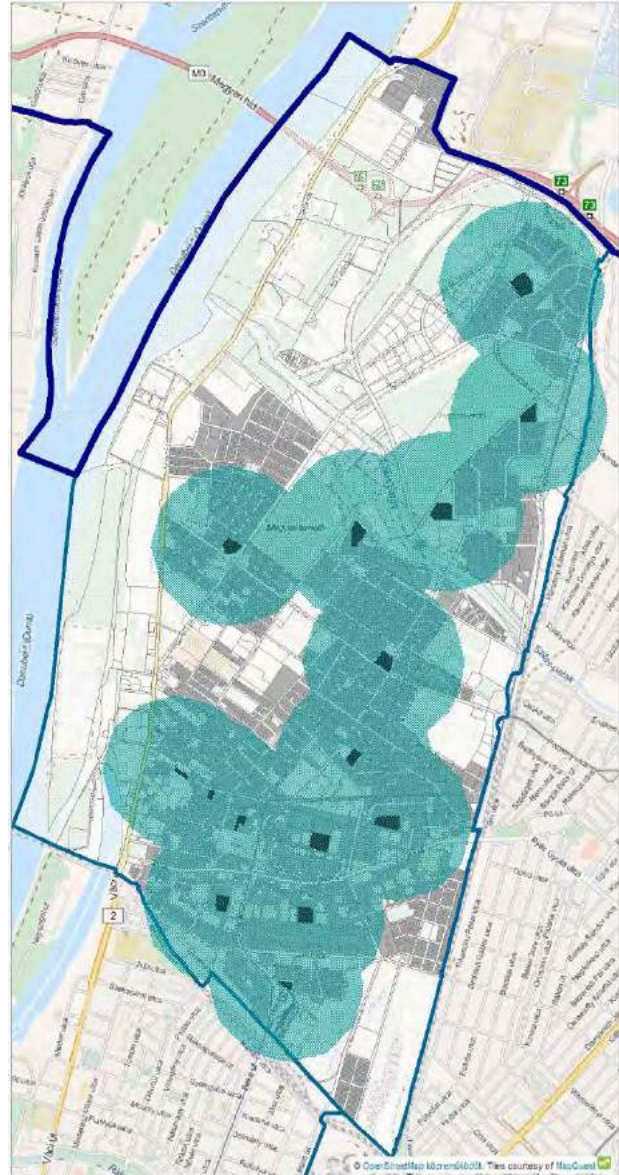
A kerület legfontosabb kerületi közintézményei az önkormányzat és polgármesteri hivatala (a Szent István téren), a rendőrkapitányság (az Árpád úton). Újpesten található a XV. kerülettel közös bíróság, ügyészség (a Tavasz utcában) és tűzoltóság (a Szent László téren).

Nevelési oktatási intézmények

Újpest óvodái és általános iskolái a kerület területén elszórtan találhatóak, így biztosítva a kompakt város szempontjából az ellátandó lakóterületek területi lefedettségét⁸. Újpesti lakótelepek városrészben a Klára utca környékén, Megyer kertváros északi részén és a Székesdűlő és hídfő városrész közigazgatási határ menti és az Északi Kertváros újonnan beépült Szilas-patak menti lakóterületekről nem közelíthető meg 500 méteren belül valamely általános iskola.

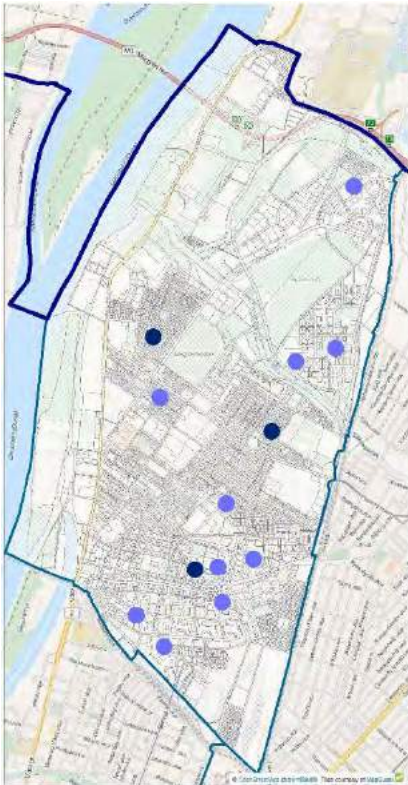
89. ábra: Óvodák – területi lefedettség és a jellemzően lakófunkciójú területek

90. ábra: Általános iskolák – területi lefedettség és a jellemzően lakófunkciójú területek

A középiskolák sok esetben általános iskolával közösen alkotnak egy oktatási intézményt. A középfokú oktatási létesítmények jellemzően a lakótelepek mentén fekszenek. Felsőoktatási intézmény Újpesten csak a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara a Viola utcában, valamint a Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar id. Bókay János Kollégiuma az Erkel utcában.

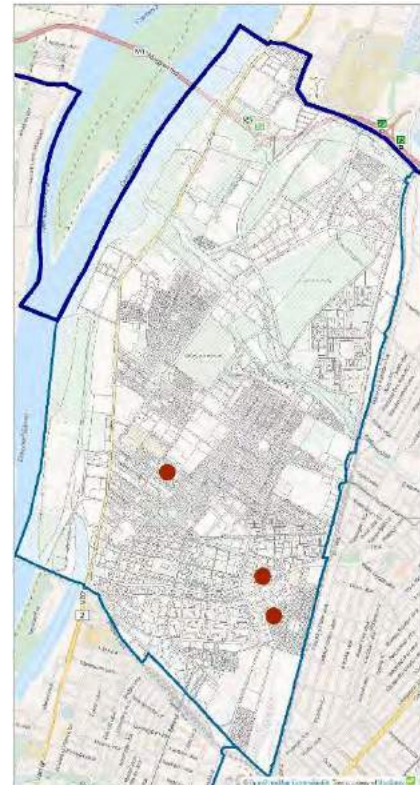
⁸ A területileg lefedettnek számítanak a létesítménytől 500 méteres körzeten belül fekvő területek.

91. ábra: Szociális ellátás helyszínei (időskorúak ellátása - kék, bölcsőde - lila)

92. ábra: Háziorvosi rendelők, szakorvosi ellátás helyszínei

93. ábra: Kórházak helyszínei

Egészségügyi és szociális ellátás intézményei

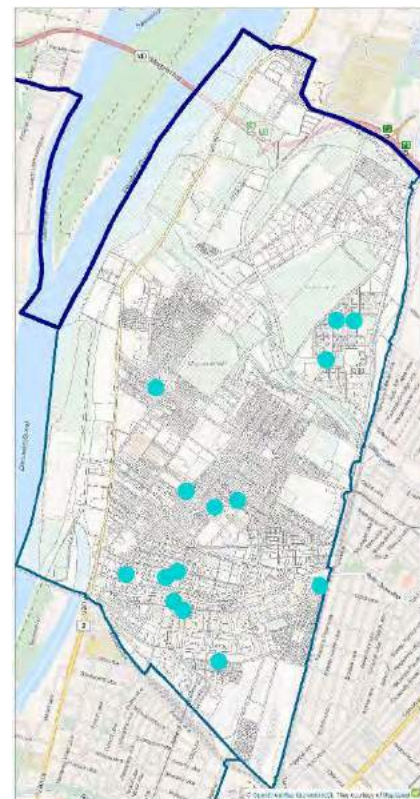
Fővárosi szempontból is kiemelkedő egészségügyi létesítmények találhatóak Újpesten. A kórházak az Újpesti lakótelepek területén, az Árpád út keleti szakaszának közelében fekszenek. A Görgey Artúr út mentén elhelyezkedő gyermek és felnőtt szakorvosi rendelő térben nem kapcsolódik a kórházakhoz. A gyermek és felnőtt háziorvosi rendelők sokszor azonos létesítményben látják el a betegeket.

Újpesten aktív az időskorúak ellátásának rendszere, három helyszínen (Király utca 15., Tungstrom utca 9, és a Nagyszombat utca 17. szám alatt) több idősek klubja, gondozási, házi segítségnyújtási központ is működik.

A bölcsődék sokszor az óvodákkal egy létesítményben helyezkednek el.

Egyházi intézmények

A kerületben jelentős számú szakrális létesítmény, templom, plébánia található, elhelyezkedésük elsősorban a lakóterületeken belül, a kerületközpont és a lakótelepek mentén jellemző.

94. ábra: Szakrális létesítmények Újpesten

Rekreáció, sport

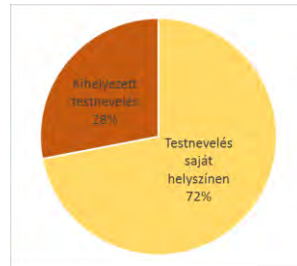
Újpest jelentős sportmúltra tekinthet vissza, hiszen az Újpest FC a második legrégebben alapított magyar sportegyesület labdarúgócsapata, aminek stadionja a Megyeri úton áll.

Az Újpesti Torna Egylet színeiben számos olimpiai bajnok versenyzett. Ma 18 szakosztállyal rendelkezik, amelyeknek sporthelyszínei keresztülszövik a teljes kerületet, és annak határain is túlmutatnak.

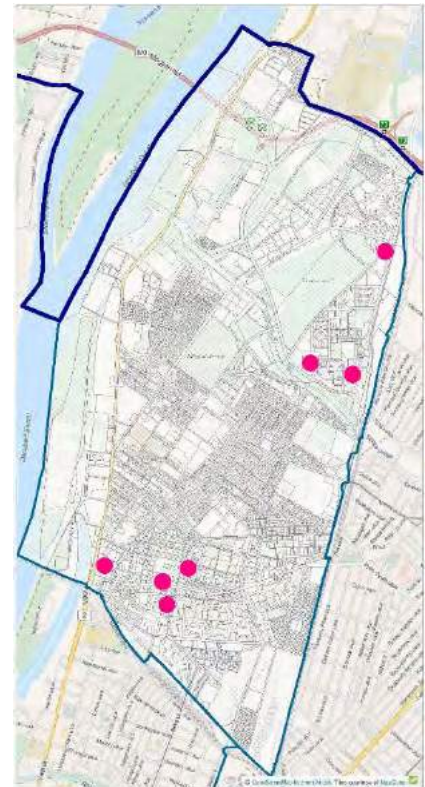
A kerületben a szabadidős és sportlétesítmények használói a lakosság és a versenyzők vegyesen. Két használaton kívüli sportlétesítmény is van: az Árpád úton álló Újpesti Gyógyfürdő és Uszoda, valamint a Duna mentén fekvő Tunggram Vízi sporttelep.

95. ábra: Halassy Olivér Városi Uszoda

96. ábra: Az óvodák testnevelés foglalkozásainak helyszíne - Újpest Sportkonceptiója alapján

97. ábra: Kulturális létesítmények

Kulturális intézmények

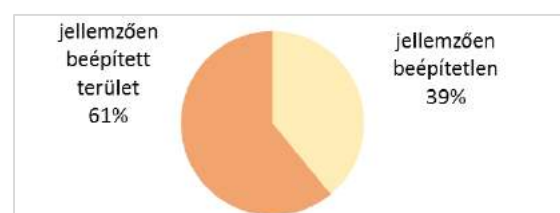
A kerületben több helyen működnek különböző művelődési létesítmények, meghatározó kapacitású – klasszikus értelemben vett – nagy művelődési ház az Ady Endre Művelődési Ház, de több kisebb színpad is lehetőséget nyújt előadások megtartására.

Kereskedelem - szolgáltatás

Az önkormányzatok az általuk működtetett piacok és vásárcsarnokok fenntartásáért tartoznak felelősséggel, a kereskedelem egyéb létesítményeit a gazdasági szereplők működtetik. A Szent István téri piac és vásárcsarnok meghatározó létesítménye a kerület kereskedelmi életének. Bevásárlóközpont a kerületben nem található.

Beépítési jellemzők

Újpest a fővároson belüli külső, és Duna menti fekvéséből adódóan nagy, jellemzően beépítetlen területekkel is rendelkezik a városi szövet üres tartalékterületek és a közterületek mellett. A kerület 1882,2 ha területéből kb. 1147,9 ha-os területen jelenleg beépített telkek vannak.

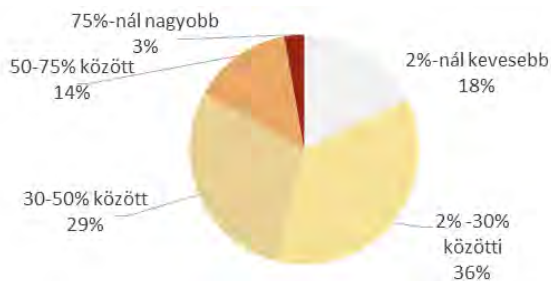
98. ábra: Jellemző beépítési mérték területi megoszlása (%)

Jellemző beépítési mérték

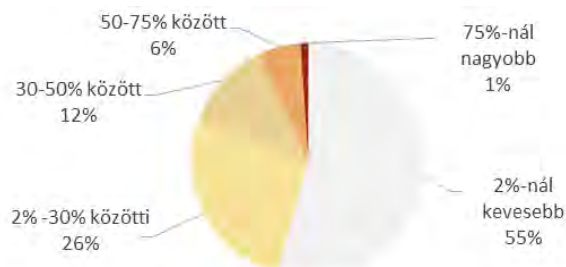
A beépítési mérték a beépítés sűrűségének egyik fontos sajátossága. Az épülettel beépített terület és telek területének hányadosából adódó érték jól jellemzi az egyes területeket.

Területileg a legnagyobb arányt a 30 % alatti beépítettséggel rendelkező telkek foglalják el, viszont a telkek darabszáma alapján a 30-50% közötti beépítettségi kategóriát képviselő telkek az összes telek mintegy felét teszik ki.

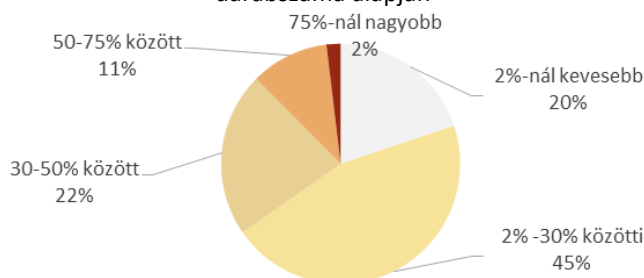
A kisebb telekméret nagyobb beépítettséggel jár általában. Ez alól kivételt képeznek Újpesten a nagy kiterjedésű gazdasági területek telkei, mert akár a 75%-ot is eléri a beépítési mértékük. Újpest északi, jellemzően erdő- és zöldterületei nagy egybefüggő beépítetlen egységet alkotnak.

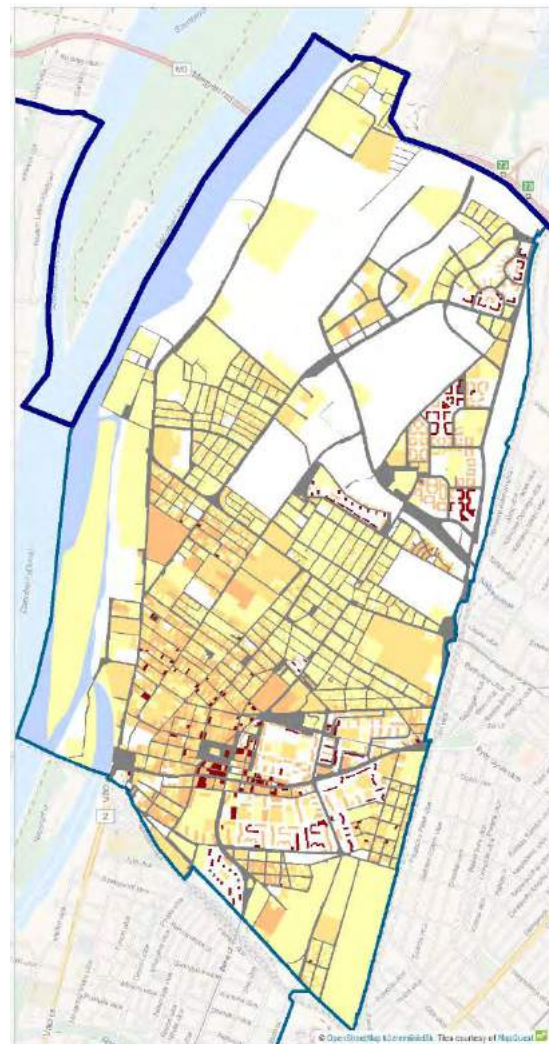
99. ábra: Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása összterület alapján

100. ábra: Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása a telkek darabszáma alapján

102. ábra: Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása összterület alapján a beépítésre szánt területeken, közterületek nélkül

101. ábra: Jellemző beépítési mérték területi megoszlása (%)

A beépítésre szánt területeken fekvő telkeknek több mint a fele (65%-a) 30%-os beépítettségűtelkeknél kevesebbel rendelkezik. Jelentős nagyságban jelennek meg a 2%-nál kisebb beépítettségűtelkek. Ezek egy része jelenleg még beépítetlen terület, melyek jelentős fejlesztési potenciált adnak a kerületnek, de ebbe a kategóriába esik a temető területe is.

A beépítés magassági jellemzői (szintszám, beépítési magasság)

A beépítés magassága meghatározó eleme a városképek, emellett a sűrűség másik meghatározó tényezője. A vizsgálat folyamán a szintszámok alapján hasonló, homogén egybefüggő területi egységek jellemző szintszámai kerülnek bemutatásra.

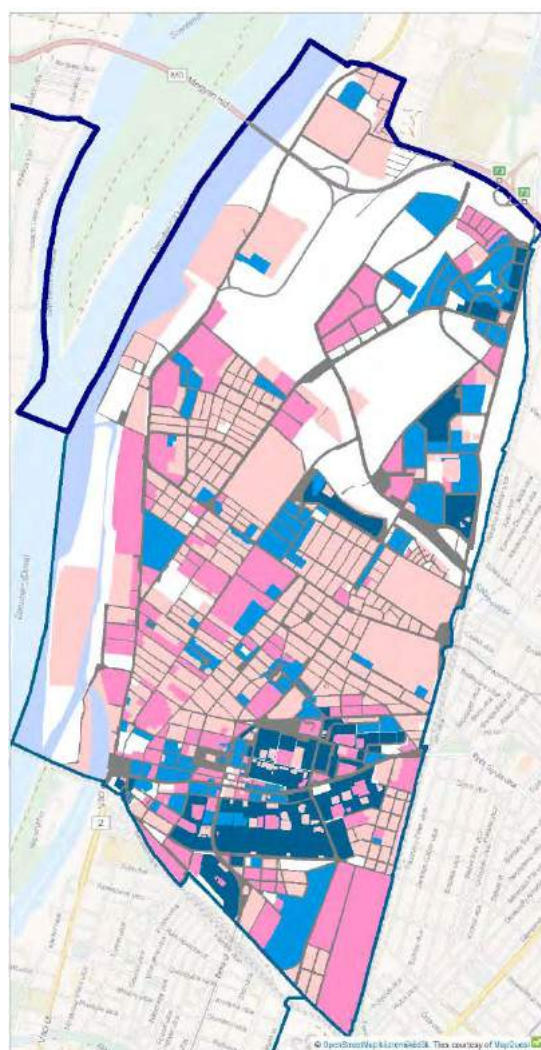
A területi kiterjedést tekintve a kerületben az egy-két szintes, illetve a tetőtér-beépítéssel rendelkező földszintes épületek területei dominálnak, de a kerület képét mégis a lakótelepek magas (akár 11 szintes) épületei és a történeti városmag zárt sorú beépítését képező három, négy, öt szintes karakteres épületei határozzák meg.

A Szent István tér környezetében a zárt sorú beépítést a párkánymagasság értéke jobban jellemzi mint a szintszámot, hiszen azonos párkánymagasságú, egységes térfalat képezhet a történelem különböző szakaszaiban épült, eltérő belmagassággal rendelkező épületek sora is.

A kerületben kiemelkedő tájékozdási pontot nyújtanak a víztornyok, melyek a városkép meghatározói elemei.

103. ábra: Jellemző szintszámok megoszlása kerület egészén (%)

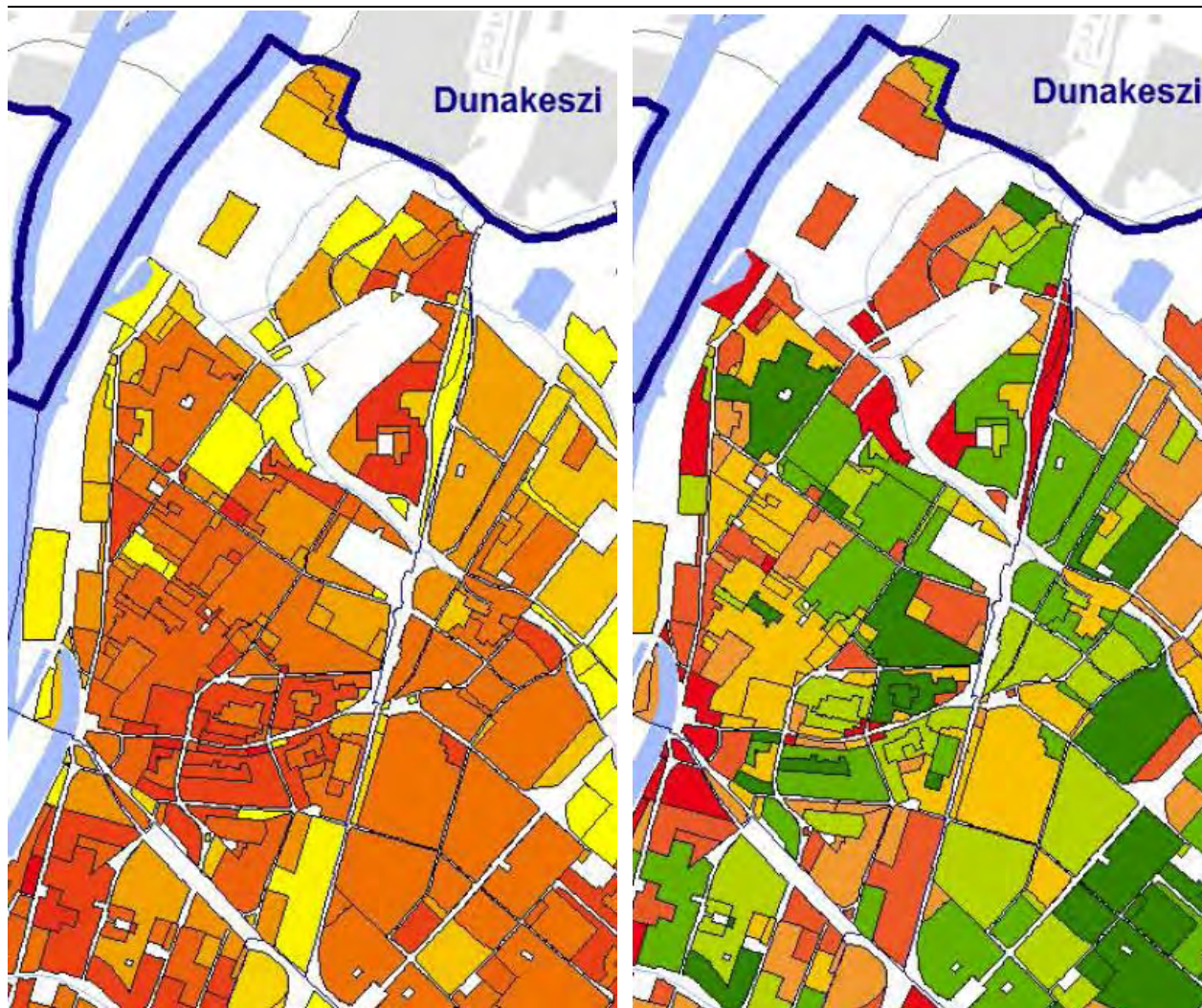
- tömböket határoló közterület
- hat szintnél magasabb épületek
- három, négy, ötszintes épületek
- két szintes épületek
- földszintes, másfél szintes épületek

104. ábra: Jellemző szintszámok területi megoszlása

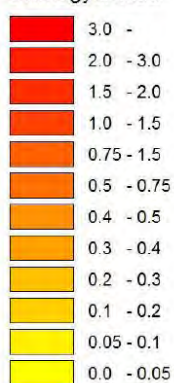
A Károly városrész területén jellemzően magas, kisvárosias karaktert hordozó, akár 60 %-os beépítettséghez viszonylag alacsony beépítési magasság társul.

Jellemző beépítési sűrűség és területi tartalék (fejlesztési potenciál)

A beépítési sűrűség az épületek szintterületének és a lehatárolás közterületekkel együtt vett alapterületének hányadosa. A tömbméret, közterületi struktúra, annak a területi lehatároláshoz mért aránya alapvetően befolyásolja a beépítési sűrűség számítását. A szintterület megállapítása során az építményszintek összegzése a pinceszintet is tartalmazza.

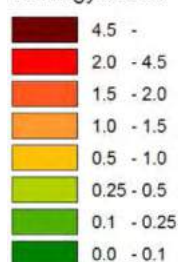

Jelmagyarázat:

105. ábra: A beépítési sűrűség jelenlegi bsá⁹ értékei

Forrás: TSZT 2015 alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet

Jelmagyarázat:

106. ábra: A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja (bsá² érték lehetséges növekménye)

Forrás: TSZT 2015 alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet

A kerület jelenlegi beépítési sűrűsége a lakótelepek területén és a Szent István tér zártosú beépítésű környezetében magasabb (1,5-2,0), mint a tőle északabbra fekvő, Belső Kertváros és a Központi Iparváros lakóterületein (0,5-1,0). A kisvárosias lakóterületek (jellemzően a Központi iparváros és Megyer kertváros területén) jelentős belső fejlesztési potenciállal rendelkeznek, a TSZT 2015 és az FRSZ előírásai alapján a laza beépítésű területek sűrűsödésére, vagy a jelenlegi szintszámok növelésére is ad lehetőséget.

⁹ A területfelhasználási kategória szerint általánosan elhelyezhető funkciók beépítési sűrűségének értéke

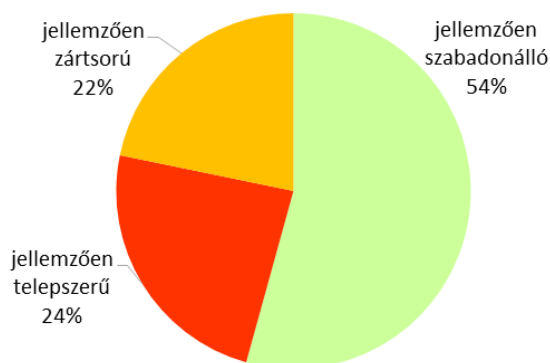
A gazdasági és vegyes területek jelenlegi beépítési sűrűsége változó, számos alulhasznosított (pl. Istvántelek területe) vagy használaton kívüli terület található, ezek a területek a kerület jelentős belső területi tartalmát – fejlesztési potenciálját – adják. Az Árpád út – Rózsa utca keresztezésében a használaton kívüli uszoda és a beépítetlen területen, a Váci út mentén és Újpest-Városcsúcs területén lehetőség van helyi, valamint mellékközpont és irodaterület kialakítására.

Településkarakter, helyi sajátosságok

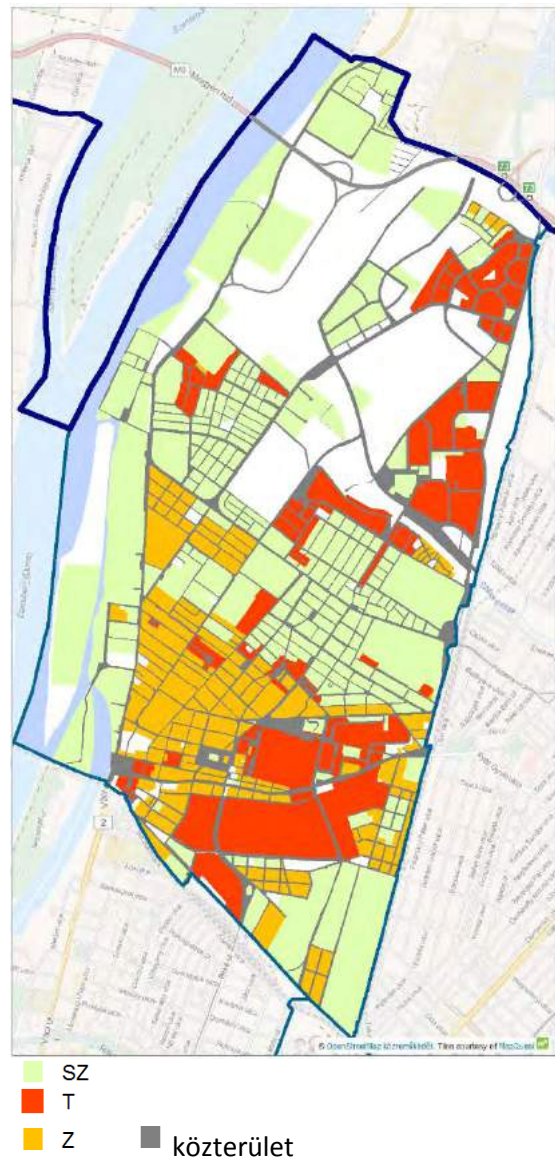
Jellemző beépítési módok

A beépítési módok közül, az alapvetően eltérő karakterük miatt, a szabadonálló, a zárt sorú és a telepszerű (egységesen kialakított) beépítés került megkülönböztetésre. Jelen vizsgálat szempontjából szabadonálló jellegű a klasszikus szabadonálló, az oldalhatáron és az ikres beépítés is, mivel karakterében nem térnek el egymástól. Az építési helyük szerinti eltérés az karaktervizsgálat szempontjából nem meghatározó. A telepszerű beépítési módzat sem csak a telekjogilag meghatározó úszótelkes kialakítást, hanem a beépítés – jelen korunkra is jellemző – egyszerre megvalósultságát és karakterét is hordozza.

A kerület beépített területének több mint a fele (54%-a) szabadonálló, mintegy negyede (24 %-a) – a leginkább az Újpesti lakótelepek és Káposztásmegyér lakótelep városrészeket karakterét meghatározó – telepszerű jelleggel, míg a Károlyi városnegyedre és Újpest városközpontjára jellemző zárt sorú beépítés összesen 22 %-ot tesz ki.

107. ábra: Jellemző beépítési karakterek (módok) megoszlása a beépített területeken (%)

108. ábra: Jellemző beépítési módok területi megoszlása

A szabadonálló jellegű területek két igen eltérő arculati vonalat hordoznak:

- a gazdasági területek jellemzően magas beépítettséggel és nagy arányú burkolt felületekkel rendelkező területei beékelődnek
- a zöldfelülettel körbeölelt lakóépületek sokasága közé.

Településkarakter

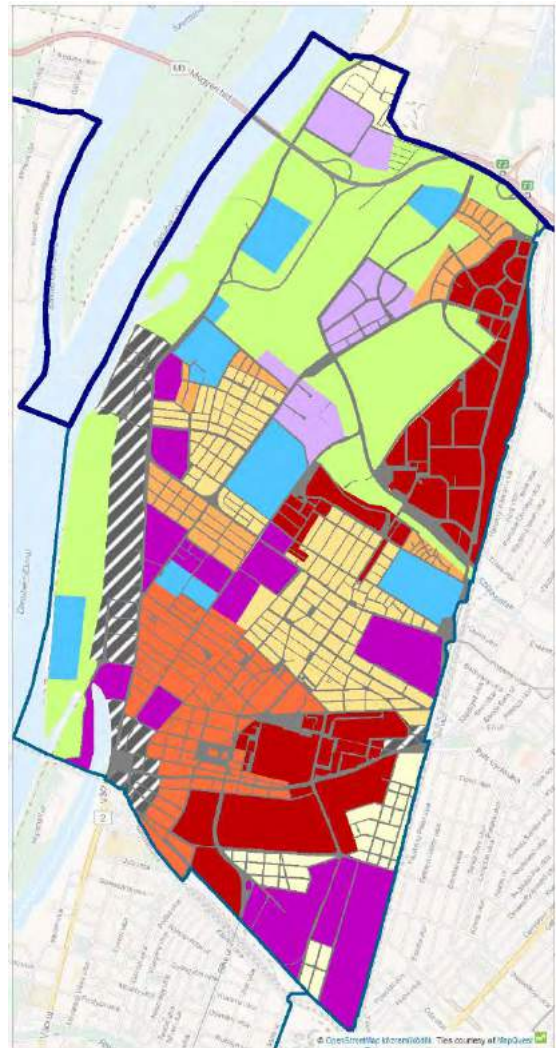
A vizsgálat célja, hogy feltárja a település beépített területeinek azon legjellemzőbb vonásait, amelyek meghatározzák az adott épített környezet arculatát, jellegét, hangulatát. Területi bontásban meghatározhatóak azok a közös jellemzők (karakterjegyek), amelyek egy-egy területen hasonlóak (és esetleg van máshol is belőlük), ezért ezek típusként leírhatóak, térképen körülhatárolhatóak. A vizsgálat során az adott településrészre jellemző, sajátos településkarakterrel bíró, legalább 300x300 m-es területeket határoztunk meg, amelyek a feltárt karakterjegyeket, jellemzőket magukba sűrítik, és amelyekre a területek megkülönböztetése (vagy meghatározása) szempontjából általánosítható megállapítások tehetők.

Újpest városszövege változatos, több karaktertípus vegyül. A kerület domborzati adottságai jellemzően nem befolyásolják az arculatot, sík területen fekszik.

Újpest városközpont képét a jellemzően vegyes funkciójú, kisvárosias tömbök határozzák meg. A karaktertípus sajátossága, hogy a Szent István tértől északra haladva a jellemző zártosurú beépítési mód, nagy arányú beépítettség megmarad, viszont az épületek alacsonyabbak. Az „L”, a zártudvaros „O” és az „U” alakú épületeknél fontos kérdés, hogy kialakításuk a mai igényeknek megfelel-e, élhető környezetet biztosítanak-e.

A városközpont városrész nyugati részén, kis területen, Újpest-Városkapu közelében és az Újpesti Duna-part déli szakaszán a karakter „átalakulás előtti” állapotot hordoz. Ez a karaktertípus inkább a jövőbe mutat ugyan, de tartalmazza azt a jelenlegi jellegzetességet, hogy kiforrott településképet látunk.

- "beszorult" kis/kertvárosias lakóterület
- átalakulás előtt álló, vegyes
- egyedi
- ipari park, telephely jellegű terület
- jellemzően lakó, kertvárosias karakter
- jellemzően lakó, kisvárosias karakter
- jellemzően sűrű, vegyes kisvárosias karakter
- jellemzően zöldfelület
- klasszikus gazdasági jellegű terület
- lakótelep

109. ábra: Újpest eltérő karakterű területei

Újpesti lakótelepek és Káposztásmegyer lakótelep arculatát a lakótelepek határozzák meg. Az akár tízemeletes lakóépületek övezik a lakótelep „szívében” az egy-két szintes intézményépületeket, ezzel idézve 80-as évek a klasszikus lakótelep építések korát.

Újpest településkarakterét befolyásolják a kerület egészén elszórtan fekvő klasszikus gazdasági területek. A kerületben egyedi karakterű, nagy kiterjedésű terület a temető, a Szusza Ferenc Stadion vagy a szennyvíztisztító területe. A településkarakteret meghatározó különleges építmények újpesten a kémények és a víztornyok.

110. ábra: Víztornyok Újpesten
Forrás: <http://viztorony.hu>

111. ábra: Településképet meghatározó kémények
Forrás: www.google.hu/maps

112. ábra: Újpest madártávlatból
Forrás: <https://www.google.hu/maps>

Az eltérő karakterű területekhez tartozó sajátos beépítési típusok

Jellemzően sűrű, vegyes kisvárosias karaktertípus déli része

113. ábra: Jellemzően zárt sorú, magasabb beépítés
Forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+3-4 szint magasság
- részben összenyíló belső kertek
- heterogén építészeti megjelenés
- sík terület

Helyi sajátosságok

- változatos telekbeépítési formák
- átalakuló városszövet

Jellegzetes épülettípusok

- magas-, vagy lapostetős, jellemzően hagyományos építéstechnológiával készült emeletes épületek
- vegyes funkció

Jellemzően sűrű, vegyes kisvárosias karaktertípus északi része és a „beszorult” kert/kisvárosias lakóterületek

114. ábra: Jellemzően zárt sorú, alacsonyabb beépítés

Forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz, fsz+1 szint
- zárt udvarok
- sík terület

Helyi sajátosságok

- „O”, „L”, „U” alakrajzú épületek
- kialakult városszövet, ahol változás lehetséges

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős hagyományos építéstechnológiával készült földszintes épületek
- lakófunkció

Lakótelep karakter

115. ábra : Lakótelepek
Forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően úszótelkes kialakítás, közterületben úszik
- zölddel tagolt térfalak illetve térfalhiányos területek
- homogén építészeti megjelenés
- 4-től 10 szintes panel épületek, köztük alacsony intézményépületekkel
- sík terület
- magas beépítési intenzitás
- *Helyi sajátosságok*
- nagyforgalmú utak közelsége
- összefüggő városi szövet

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően lapostetős, előregyártott technológiával készült lakóépületek
- lakófunkció és intézményi funkció

Jellemzően lakó, kisvárosias karaktertípus*Településkarakter*

- jellemzően szabadon álló beépítés
- jellemzően fsz+3 szint magasság
- zölddel tagolt hosszú térfalak
- homogén építészeti megjelenés
- sík terület
- magas beépítési intenzitás

Helyi sajátosságok

- változatos telekbeépítési formák
- keretes jelleg
- kialakult városszövet

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős, hagyományos építéstechnológiával készült családi házak
- lakó funkció

116. ábra: Társasházak területek

Forrás: www.google.hu/maps*Jellemzően lakó, kertvárosias karaktertípus**Településkarakter*

- jellemzően fsz, fsz+1 szint magasság
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően szabadon álló vagy ikres beépítés
- zölddel tagolt térfalak
- heterogén építészeti megjelenés
- sík terület

Helyi sajátosságok

- változatos telekbeépítési formák
- kialakult városszövet

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős, hagyományos építéstechnológiával készült családi házak
- lakó funkció

117. ábra: Családi házas területek

Forrás: www.google.hu/maps

Ipari park, telephelyek karaktertípus

118. ábra: Ipari park

Forrás: www.google.hu/maps*Településkarakter*

- jellemzően szabadon álló beépítés
- jellemzően fsz, fsz+1 szint magasság
- sík terület
- magas beépítési intenzitás

Helyi sajátosságok

- változatos telekbeépítési formák
- új beépítések folyamatban

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően lapostetős, pillérvázás csarnoképületek
- gazdasági funkció

Klasszikus gazdasági területek karaktertípus

119. ábra: Klasszikus gazdasági terület

Forrás: www.google.hu/maps*Településkarakter*

- jellemzően szabadon álló beépítés
- magas beépítési intenzitás
- nagyon változatos magasság
- technológiai építmények
- kemények jelenléte

Helyi sajátosságok

- változatos telekbeépítési formák
- új beépítések folyamatban

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően lapostetős hagyományos technológiával épült irodaépületek
- lapostetős vagy fűrészfogas pillérvázás csarnoképületek
- gazdasági, irodai funkció

1.9.5. Az épített környezet konfliktusai, problémái

Szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott területek

A lakóhely rossz fizikai körülményei olyanok, melyeken gyakran csak a városrehabilitációs beavatkozások segíthetnek. Az itt élők általában jellemző az alacsony iskolázottság és alacsony foglalkoztatási ráta, a lakhatási költségek megfizetésének mindennapos nehézsége, a rossz egészségi állapot, és az általános elszegényedés. Ilyen területek lehetnek többek között:

- a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett krízisterületek (mély strukturális és komplex szocio-kulturális problémák következtében spontán rehabilitációs folyamat nem lehetséges);
- az erősen leromlott lakókörnyezetek;
- a környezetükhöz képest erőteljesen leértékelődő lakóterületek, ahol az alacsony státuszú lakók nagyarányú beköltözésével, a leértékelődés tovagyűrűző hatásával számolni lehet;

a rozsdaovezetekbe ékelődő és/vagy azok mellett elhelyezkedő lakóterületek.

Újpesterre vonatkozóan a jellemzően leromló, avult épületállományú, szlömösödött, vagy szlömösödéssre hajlamos területek kimutatására a KSH a 2011. évi népszámlálási adatok felhasználásával, a 314/2012 (XI. 8.) Korm. rendelet 10. melléklete szerint elvégezte a kerület szegregáció-szűrését. Az adatok elemzése és értékelése külön fejezetben (II.2. Eltérő jellemzőkkel rendelkező kerületrészek) kerül bemutatásra. A Budapest 2020 dokumentum szintén komplex, de a KSH módszertanától eltérő metodikája szerint a következő szlömösödött területeket mutatta ki Újpest területén: a szlömösödéssel érintett területek a kerület Károlyi városnegyed részében koncentrálnak.

Természetesen ezekben a tömbökben is megtalálhatóak a közepes és egyes esetekben a jó állapotú épületek is, azonban számuk kevés, és ezek a területek nem célterületei az új beépítéseknek.

A KSH új módszertanával elkészült a szegregációk lehatárolása. Ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 20% feletti az veszélyeztetett területet jelent, amennyiben ez az arány 25% feletti, a terület szegregátumnak minősül. Mindkét típusú területen az ott élő népesség száma el kell, hogy érje az 50 főt. Újpesten a KSH egy szegregátumot jelölt ki ezek alapján, a Berda József utca mindkét oldalát, a Temesvári utcától nyugatra, mely a kerület déli határán, vasútvonal mentén fekvő terület. Az Árpád út menti plébánia és gyermekmenhely területe nem minősül szegregált területnek.

■ Krízistömb
■ Veszélyeztetett tömb

120. ábra: Újpest kerület krízis- és veszélyeztetett tömbjei – 2011
Forrás: Budapest 2020: 148. oldal

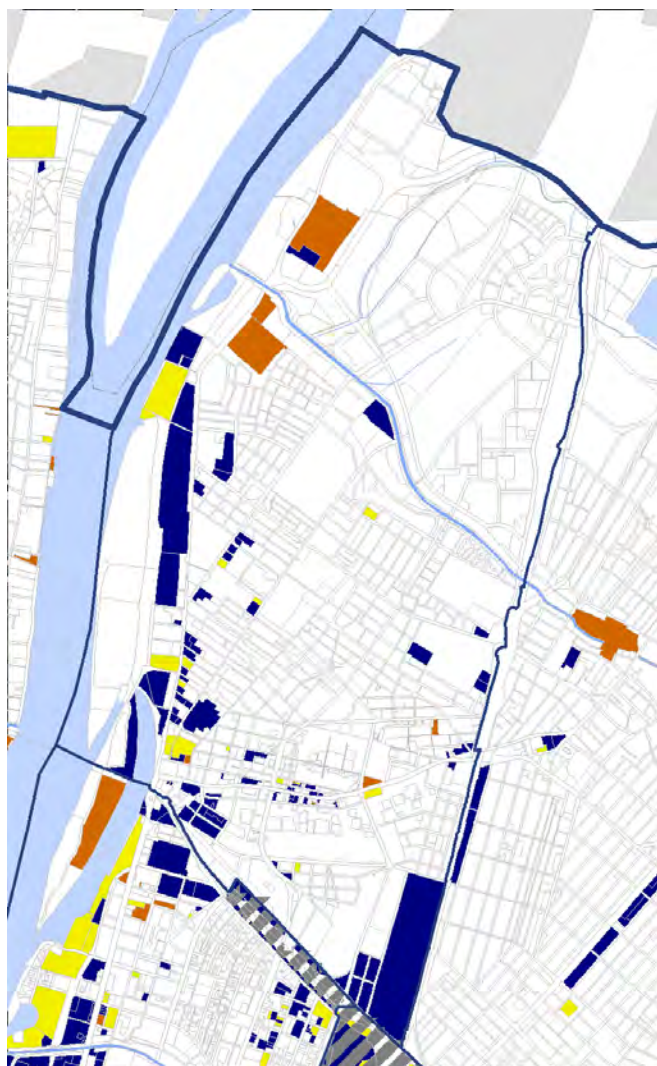

121. ábra: Szegregátum áttekintő
Forrás: KSH, megjegyzés: világoszöld a 20%-os, a sötétzöld a 25%-os arányú terület

Alulhasznosított és barnamezős területek

Barnamezős területeknek nevezzük azon területeket – barnamező-fogalom egységes európai meghatározása CABERNET (Concernet Action on Brownfields and Economic Regeneration Network) szerint –, amelyről elmondható, hogy hatással volt rájuk saját, valamint a közvetlen környezetük korábbi használata; felhagyottak, vagy alulhasznosítottak; vélt vagy valós környezeti szennyezettséggel terheltek; elsősorban fejlett városi térségben találhatóak; újra hasznossá tételük beavatkozást igényel.

Ezek alapján Budapesten a használaton kívüli, illetve alulhasznosított területek jelentős hányada „klasszikus” barnamezős terület (azaz az egykor ipari, közlekedési, vagy katonai funkcióval bíró területek).

- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállománnyal
- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállomány nélkül
- Alulhasznosított területek
- Fejlesztésre alkalmas vasúti területek

122. ábra: Barnamezős területek Újpesten

Jelen vizsgálatban a használat alapján a következő kategóriák kerültek megkülönböztetésre:

- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállománnyal,
- Használaton kívüli területek jellemzően épületállomány nélkül,
- Alulhasznosított területek,
- Fejlesztésre alkalmas vasúti területek.

Az alulhasznosítottság a belső területi tartalék nem megfelelő kihasználását, vagy városszerkezeti nem megfelelő funkciót jelenti. Ezek a területek sok esetben nem értékes az épületállomány. Előfordul, hogy az elmúlt években a területen jelentős bontások történtek, de a terület (minőségi) átalakulása – jellemzően a gazdasági válság következtében – nem történt meg, és a visszamaradt, néha értékes épületek sem hasznosítottak megfelelően.

Az alulhasznosított területek mellett számos olyan használaton kívüli terület van, amelyen a korábbi használat megszűnt, az értéktelen épületek vagy elbontásra kerültek, vagy üresen állnak, de számos értékes épület pusztul megfelelő használat hiányában. A használaton kívüli területeken a város számára jelentős fejlesztési lehetőség kínálkozik beépítésre és szabadterületek fejlesztésére egyaránt. Jelenlegi állapotuk szerint ezen területeken belül megkülönböztetésre kerültek az épületállománnyal rendelkező, illetve üres, épületállománnyal nem rendelkező területek.

Újpesten a számos kisebb léptékű városias, belső tartalékterületek mellett, nagy alapterületű barnamezős területek is találhatóak, amelyek a későbbiekben fejlesztések alapját képezhetik.

	Alulhasznosított funkció	(Egykori) hasznosítás módja	Terület (ha)
Istvánbeli gazdasági terület	járműjavító, gazdasági funkció	-	37,77
Istvánbeli beékelődött kertvárosias lakóterület	jellemzően lakófunkció	-	5,86
Újpest-Városkapu térsége	leromlott állagú lakóterület		7,23
Árpád út menti ingatlanok	vegyes	-	2,61
Árpád út menti egykori uszoda	-	uszoda, gyógyfürdő	0,83
Árpád út – Rózsa utca sarka	-	használaton kívüli üres terület, parkoló	0,83
Árpád úti felüljáró menti terület	leromlott állagú lakóterület	használaton kívüli üres terület	1,2
Külső Szilágyi út menti gazdasági terület „szilánkjai”	gazdasági funkció	-	4,01
Népsziget, Hajójavító	hajójavító, téli kikötő	-	5,19
Újpesti-öböl menti területek	gazdasági funkció	-	5,69
Váci út menti területek	leromlott állagú vegyes	kereskedelem, szolgáltatás	6,0
Tesco melletti terület	-	kereskedelem, szolgáltatás	2,43
Váci út menti Fővárosi Vízművek területe	vízmű területe, gazdasági telephelyek	-	31,39
Egykori Tungsram Vízisporttelep	-	üdülő, sporttelep	5,51
Tungsram strand	strand	-	8,85
Petőfi és Hunyadi laktanya	-	honvédelmi terület	12,48
Károlyi központ	-	gazdasági terület	4,85
Megyeri út menti ingatlanok	vegyes	-	3,12
Egykori Vízyár területe	-	vízmű	17,07
Cérnagyár pálya	sport	-	3,76
Megyeri út 57.	betonüzem	-	3,42

Gazdasági jellegű területek

Újpest nagyszámú és nagy kiterjedésű gazdasági célú (gazdasági, városüzemeltetési és közlekedési) területekkel rendelkezik. A lakóterületek közé zárványként beékelődött gazdasági területek környezeti, szomszédsági konfliktussal járhatnak, vizsgálatuk az esetlegesen szükséges funkcióváltásuk miatt szükséges.

A gazdasági területek potenciális környezeti konfliktusai: egyfelől a jellemzően korábbi évtizedek alatt akkumulálódott talaj- és talajvíz-szennyezettségek, valamint az üzemi tevékenységekből, illetve a gazdasági funkciók többlet (teher)gépjárműforgalmából fakadó emissziók (légszennyezőanyag és zajkibocsátás).

A gazdasági tevékenység sokszor ad lehetőséget az építészetnek a különleges épületformálásra. Újpest épített környezetének erős vonása a gazdasági funkció kétarcúsága: egyrészt értékes épületállományt biztosít a múltból és a kortárs irányzatokból egyaránt, másrészt teljesen értéktelen, a környezetét is rontó „bódékat” is eredményezhet. Sokszor az üzemi funkció meghatározó pozitív arculati elemet hordoz, viszont ellenkező esetben az épületállagot és a lakosság komfortérzetét igen gyorsan lerombolni képes. Az értékes épületállománnyal rendelkező leromló gazdasági területek sürgős projektszemléletű beavatkozást igényelnek az értékek megóvása céljából.

123. ábra: 1047. Budapest. Fülel u.
Forrás: <https://maps.google.hu>

124. ábra: Messer töltőüzem
- Váci út 117. – értékes új
épületállomány
Forrás: <http://ujpestvaros.hu>

125. ábra: A Zsilip utca a Váci út felől - leromló
értékes épületállomány
Forrás: <http://villamosok.hu/balazs/teher/ipvgk>

Nem minden gazdasági jellegű terület konfliktusok forrása, még akkor sem, ha lakóterületbe ékelődik, vagy azzal határos. Leginkább a végzett tevékenység okozta problémák a meghatározóak.

Számos telephely vállalkozás helyszíne egy-egy telek is, azonban léptékük és változékonyságuk miatt csak a jelentős gazdasági típusú területek kerülnek bemutatásra.

Baross utca 3-15, Attila utca 34-42 közötti gazdasági terület

Jelenlegi funkció	vegyes, raktározás, termelés, nyomda
Terület (ha)	4,85
Környező területek	lakó, intézmény, kerületközpont
Változás:	irodai-intézményi irányú funkcióváltás előnybe részesítése

Tó utca – Berliini utca mente

Jelenlegi funkció	Gyógyszeripari vállalat
Terület (ha)	19,03
Környező területek	jellemzően gazdasági, kis területen lakófunkció
Változás:	nem várható

Berni utca mente

	Jelenlegi funkció	kereskedelem, raktározás
	Terület (ha)	4,6
	Környező területek	jellemzően gazdasági, járműjavító
	Változás:	nem várható

Újpesti Erőmű

	Jelenlegi funkció	hő- és villamos energia előállítása
	Terület (ha)	10,6
	Környező területek	jellemzően gazdasági, kis területen lakófunkció
	Változás:	nem várható

Istvántelek

	Jelenlegi funkció	részben használaton kívüli, részben termelés raktározás és sport, vasúti
	Terület (ha)	10,6
	Környező területek	jellemzően gazdasági, kis területen lakófunkció
	Változás:	várható, jelentős fejlesztési potenciál

Berni utca, járműjavító

	Jelenlegi funkció	járműjavító
	Terület (ha)	3,5
	Környező területek	gazdasági funkció, lakótelep
	Változás:	várható

Dugonics utca mente

	Jelenlegi funkció	elektromos állomás, termelés, raktározás
	Terület (ha)	4,06
	Környező területek	gazdasági funkció, lakótelep
	Változás:	nem várható

Téli hajókikötő, hajójavító

	Jelenlegi funkció	hajójavítás, kikötő
	Terület (ha)	5,2
	Környező területek	vízfolyás, zöldfelület
	Változás:	a hajókikötő funkció szükséges, változás nem várható, a hajójavítás változhat, minőségi változás előnybe részesítése

Észak-pesti szennyvíztisztító

	Jelenlegi funkció	szennyvízkezelés
	Terület (ha)	20,2
	Környező területek	vízfolyás, zöldfelület
	Változás:	nem várható

Váci út menti Vízmű terület és gazdasági telephelyek

	Jelenlegi funkció	Fővárosi Vízművek, gazdasági telephelyek
	Terület (ha)	24,8
	Környező területek	Duna-part
	Változás:	várható

Újpesti öböl menti gazdasági terület

	Jelenlegi funkció	gazdasági telephelyek
	Terület (ha)	5,9
	Környező területek	Duna-part
	Változás:	várható

Váci út - Tungstram

	Jelenlegi funkció	világítási berendezések gyártása, termelése
	Terület (ha)	11,17
	Környező területek	lakóterületek, forgalmas Váci út
	Változás:	nem várható

Váci út - GE

	Jelenlegi funkció	energiaipari-, szállítási-, egészségügyi-, vízkezelési- és világítástechnikai termékek gyártása, termelése
	Terület (ha)	4,78
	Környező területek	lakóterületek, forgalmas Váci út
	Változás:	nem várható

Váci út - Messer

	Jelenlegi funkció	ipari gázok termelése
	Terület (ha)	6,14
	Környező területek	lakóterületek, forgalmas Váci út
	Változás:	nem várható

Európa Center üzleti és logisztikai park

	Jelenlegi funkció	ipari park, termelés, raktározás, irodák
	Terület (ha)	23,05
	Környező területek	kertvárosias lakóterület, forgalmas Váci út, M0
	Változás:	nem várható

Megyeri úti, Íves utcai ipari park

	Jelenlegi funkció	ipari park, termelés, raktározás, irodák
	Terület (ha)	24,4
	Környező területek	zöldfelületek, forgalmas Megyeri út, használaton kívüli területek
	Változás:	nem várható

Megyeri úti, Szilas-patak menti ipari park

	Jelenlegi funkció	ipari park, termelés, raktározás, irodák
	Terület (ha)	10,27
	Környező területek	Szilas-patak, temető
	Változás:	nem várható

Káposztásmegyeri alállomás

	Jelenlegi funkció	alállomás
	Terület (ha)	2,28
	Környező területek	Szilas-patak, lakóterületek
	Változás:	nem várható

Fóti út - Schweidel utca menti területek

	Jelenlegi funkció	termelés, irodai funkció, telephelyek
	Terület (ha)	21,72
	Környező területek	lakóterület
	Változás:	minőségi javulás előnybe részesítése

Labdarúgó utca menti területek

	Jelenlegi funkció	termelés, raktározás
	Terület (ha)	5,98
	Környező területek	lakóterület, sportfunkció
	Változás:	minőségi javulás mentén fokozatos irodai-intézményi jellegű átalakulás előnybe részesítése

Gárdi Jenő utca menti területek

	Jelenlegi funkció	termelés, raktározás
	Terület (ha)	1,57
	Környező területek	lakóterület
	Változás:	minőségi javulás mentén fokozatos irodai-intézményi jellegű átalakulás előnybe részesítése

Vörösmarty, Tinódi, Kisfaludy utca menti gazdasági területek

	Jelenlegi funkció	termelés, raktározás, telephelyek
	Terület (ha)	összesen 4,1
	Környező területek	lakóterület
	Változás:	minőségi javulás mentén fokozatos irodai-intézményi jellegű átalakulás előnybe részesítése

Vörösmarty, Tinódi, Kisfaludy utca menti gazdasági területek

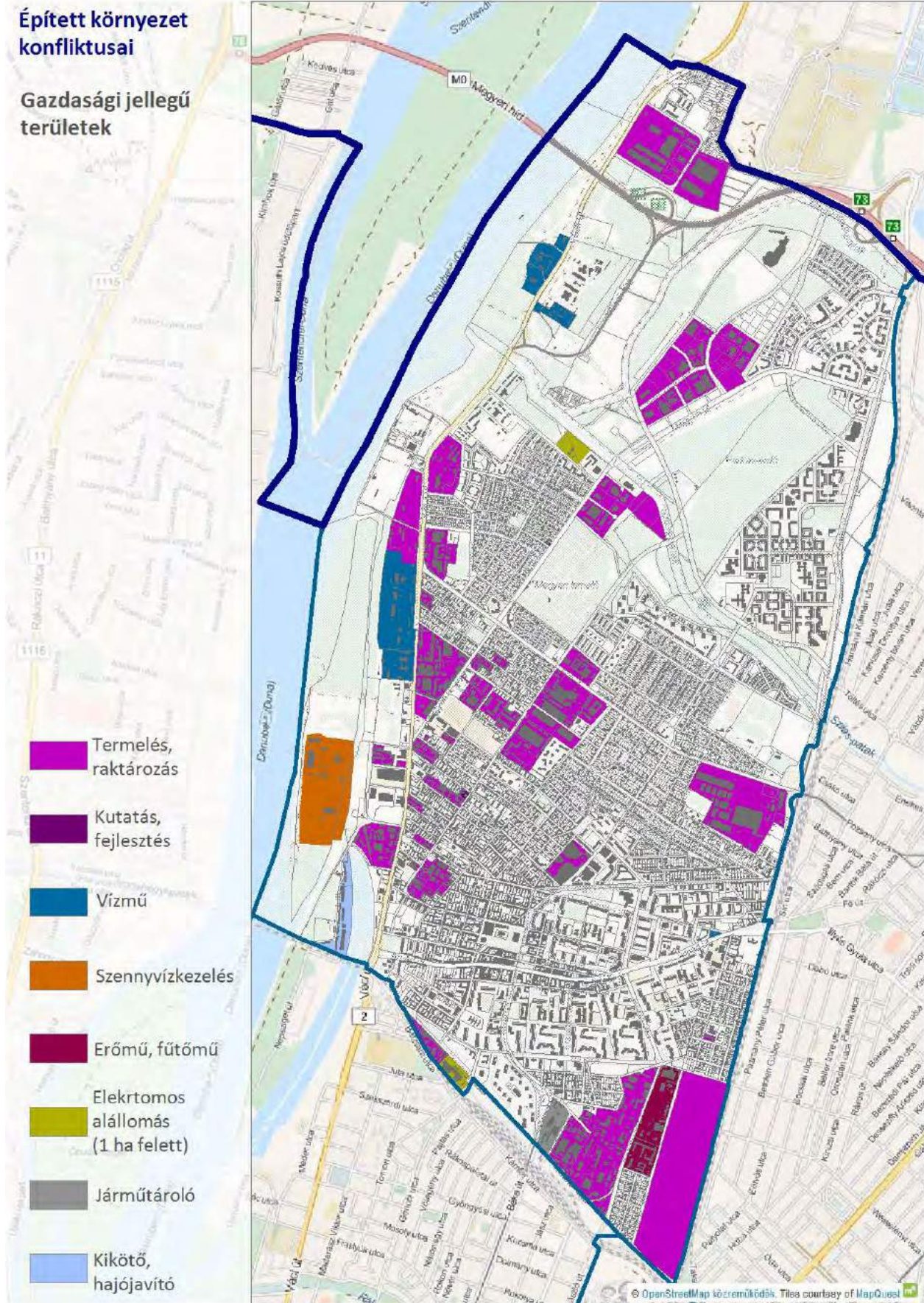
	Jelenlegi funkció	termelés, raktározás
	Terület (ha)	összesen 4,02
	Környező területek	lakóterület, intézményterület
	Változás:	minőségi javulás előnybe részesítése, de a funkció megszűnése nem várható

Szilágyi utca menti gazdasági terület

	Jelenlegi funkció	termelés, raktározás
	Terület (ha)	összesen 20,08
	Környező területek	lakóterület, intézményterület
	Változás:	minőségi javulás előnybe részesítése, de a funkció megszűnése nem várható

126. ábra: Gazdasági jellegű területek
madártávlatból

Forrás: www.googlemaps.hu

127. ábra: Gazdasági jellegű területek térkép

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Újpest kedvező földrajzi fekvése, domborzati képe.</p> <p>Különleges vegyes városképi megjelenés, az épített és táji környezet harmóniája.</p> <p>Jelentős számú műemléki és kerületi helyi védett és védelemre javasolt építészeti értékek.</p> <p>Jelentős a barnamezős területekben és az épületállományban rejlő fejlesztési potenciál.</p> <p>A Szent István tér megújulása, további ütemek előkészítettsége.</p> <p>Megfelelő intézményi ellátottság.</p> <p>Nagy sportmúlt, sokrétű sportolási lehetőségek a lakosságnak és versenyzőknek egyaránt.</p> <p>Gazdasági területek által nyújtott különleges építészeti megoldások, arculat.</p>	<p>Leromlott állapotú értékes épületállomány.</p> <p>Számos közterület nem megfelelő minősége.</p> <p>Közösségi terek, alközpontok hiánya a Fóti úttól északra fekvő területeken.</p> <p>A Duna adottságainak nem megfelelő kihasználása – Duna és város kapcsolata hiányos, a vízpart megközelítése nehézkes.</p> <p>A Károlyi városnegyedben a kisvárosias lakóterületek jelenlegi beépítése nem felel meg a mai kor elvárásainak.</p> <p>Gazdasági területfelhasználás nagymértékben a lakóterületek közé ékelődik.</p> <p>Romló állagú gazdasági területek.</p> <p>Újpest testétől távoli, leszakadó lakóterületek.</p> <p>Szlömösödéssel, degradálódással veszélyeztetett területek</p> <p>Vegyes tulajdoni helyzet sokszor gátat szab a fejlesztéseknek.</p> <p>Kevés gyalogos elsőbbségű terület és közösségi tér.</p>
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>EU-s, fővárosi pályázati lehetőségek a Duna-partra és a barnamezős területekre.</p> <p>TSZT 2015 szerint tervezett területfelhasználás tartalékai.</p> <p>Átstrukturálódó gazdasági szektor.</p>	<p>EU-s, országos, fővárosi támogatottság hiányában tovább romló, fejleszhető területek és pusztuló építészeti értékek.</p> <p>Az értékes épületállomány műszaki állapotának romlása értékvesztéshez vezet, csökkenhet a kerület népességmegtartó ereje.</p> <p>A támogatások tudatos ösztönző rendszerének, a magánberuházók bevonásának elmaradása esetén a fejlesztések nem lehetnek hosszútávon fenntarthatóak.</p> <p>Az agglomerációs települések lakosainak használata által az intézmények túlterhelté válhatnak.</p> <p>Barnamezős területek átalakítása, rehabilitációja a finanszírozás hiánya és a csatlakozó kerületekben, agglomerációban rendelkezésre álló zöldmezős területkínálat miatt elmarad.</p> <p>A vízbeszerzési területek miatt a Duna északi partszakasz nem nyitható meg a lakosság használata felé.</p>

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Az épített és természeti értékek szélesebb körének bemutatása, kihasználása.
- A Duna közelségében és a dunai hajózásban rejlő lehetőségek kiaknázása, a Duna menti területek fejlesztése, átstrukturálása.
- Az épített értékek erőforrásként, a turizmusban rejlő lehetőségként történő jobb kihasználása.
- Veszélyeztetett, szlömösödött, degradálódott területek csökkentése.
- Önkormányzat szerepvállalása a fejlesztésekben.
- Az egyes, lakóterületek közé ékelődő gazdasági jellegű területek minőségi funkcióváltása.
- Székesdűlő integrálása,
- az Dél-Újpest városrész kertvárosias lakóterületének funkcióváltása.
- TSZT 2015 szerint tervezett területfelhasználás tartalékainak megfelelő ütemezése a kerületi terveszközben.
- A Szent István tér környezetének gyalogos elsőbbségű területek kijelölése, a kiskereskedelem lehetőségeinek biztosítása.

- Az Árpád út, Váci út élhetőbbé tétele.

1.10. KÖZLEKEDÉS

Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Budapest országos szintű közúti kapcsolatrendszerének két sugárirányú eleme közvetlenül is érinti Újpestet, ezen elemek a Dunakanyar és az országos gyorsforgalmi úthálózat sugárirányú elemeinek elérését biztosítják.

Országos szintű kapcsolatrendszer közúti elemei

Váci út – Külső Váci út – 2. sz. főút/M2 autópálya által alkotott útvonal,

M0 gyűrű.

A vasúthálózat elemei közül a Nyugati pályaudvarra befutó vonalak biztosítanak közvetlenül országos hálózati jelentőségű kapcsolatokat.

Országos szintű kapcsolatrendszer vasúti elemei

Budapest – Esztergom (2. sz.),

Budapest – Szob (70. sz.),

Budapest – Veresegyház – Vác (71. sz.).

A csak fővárosi szintű hálózati kapcsolatot nyújtó közúti elemek közül az Árpád út–Szentmihályi út által alkotott útvonal, a közösségi közlekedési elemek közül az M3 metróvonal érinti Újpestet.

Közúti közlekedés

A városhatár mentén helyezkedik el Újpest, amely esetében az egyes városrészek közlekedési helyzete a nagy terület és az eltérő területfelhasználás miatt jelentősen különbözik egymástól.

A közlekedést biztosító úthálózat nem tekinthető teljes mértékben kialakultnak, a körirányú főúthálózati kapcsolatok hiányosak. A főúthálózat új elemmel történő bővítése, vagy meglévő eleme szélességének növelése a beépítésre való tekintettel csak a fejlesztést hátráltató bontás árán lehetséges.

A funkcióváltó területek esetében új közterületek kialakítása válhat szükségessé a megfelelő tagoltság biztosítására.

Újpest közigazgatási területén jelentős mértékű a közúti átmenő forgalom. A Váci út és az Árpád út túlterhelt, csúcsidőszakokban ezeken az útvonalakon rendszeresen a torlódások.

Az átmenő forgalom meghatározó okai

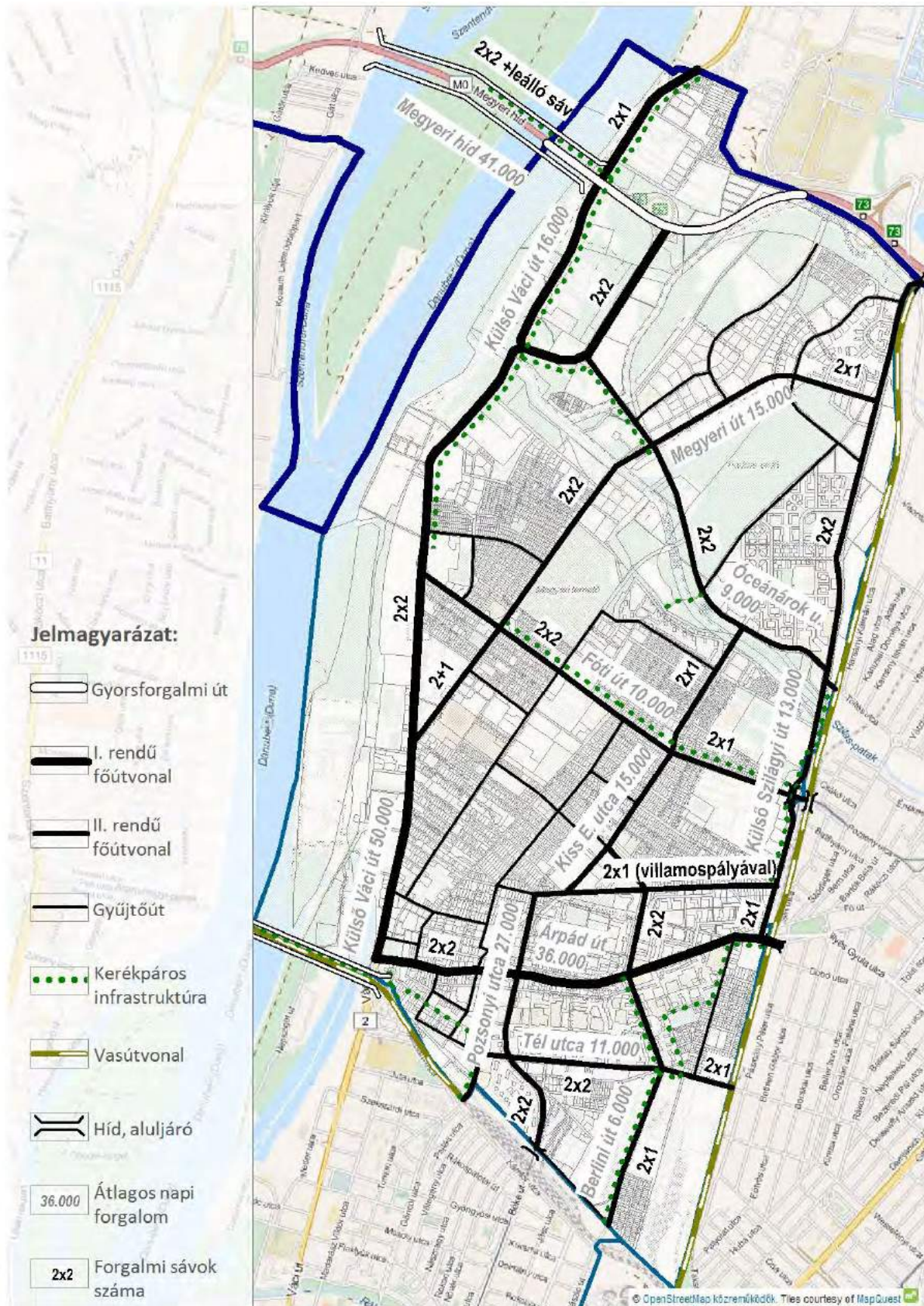
az agglomeráció felől érkező, és a belső kerületek felé továbbhaladó forgalom a sugárirányú közúthálózati elemeken,

a Hungária-gyűrű a főváros szerkezetében a legkülső, Duna-híddal is rendelkező, legjelentősebb haránt irányú közlekedési elem,

a belső kerületekben lévő jelentős számú munkahely.

Újpest, a XIII. és XV. kerületek, valamint Dunakeszi között – az előző pontban szereplő hálózati jelentőségű közúti és vasúti elemeken túlmenően – további, a II. rendű főúthálózatba és a gyűjtőúthálózatba tartozó közúti elemek biztosítják az összeköttetést.

A meglévő közúthálózati elemek forgalomterhelését (E/nap) és keresztmetszeti kialakítását az alábbi ábra mutatja be.

128. ábra: Közúthálózat - térkép

Újpest területén, illetve annak határán a balesetveszély szempontjából meghatározó szintbeni közúti-vasúti átjárók a Nyugati pályaudvarra befutó vasútvonalakon találhatóak, melyek sok esetben a szomszédos kerületek elérését is gátolják.

A szintbeni közúti-vasúti átjárók

Töltés utca	Bp.–Szob vasútvonal,
Elem utca	Bp.–Szob vasútvonal,
Berlini utca	Bp.–Esztergom vasútvonal,
Mártírok útja	Bp.–Esztergom vasútvonal.

A vasútvonalak balesetveszély szempontjából kedvező, különbszintű keresztezése csak a Külső Szilágyi, Fóti és az Árpád utakon, továbbá a Pozsonyi utcán és a Váci útnál biztosított.

A helyi tulajdonban lévő közutak hossza 150 km, melynek jelentős része felújításra szorul. Székesdűlő és Megyeri hídfő városrészben pedig a szilárd burkolat is hiányzik.

Kijelölt lakó-pihenő övezet jellemzően Káposztásmegyer lakótelep területén, tempó 30-as zónák (vagy 30 km/órás sebességkorlátozás hatálya alá eső közterületek) a kertvárosi beépítéssel rendelkező városrészekben találhatóak.

Újpest egész területén 12 t össztömeg korlátozás van érvényben, kivételt a beépített területeken kívül lévő néhány útvonal képez. A korlátozást Budapest egészét egységes elvrendszer szerint differenciáltan szabályozó 92/2011 (XII.30.) Főv. Kgy. rendelet határozza meg. A korlátozás biztosítja az átmenő teherforgalom szabályozását.

Újpesten a jelentős kereskedelmi létesítmények csak a főúthálózathoz kapcsolódnak közvetlenül, a kötöttpályás közlekedés vonalaihoz nem.

Meghatározó kereskedelmi létesítmények

Váci úti Baumax (jelenleg nem üzemel) és Tesco áruházak együttesen 16.000 m² kereskedelmi bruttó szintterület és több mint 500 parkolóhely,

Árpád úti Stop Shop áruház mintegy 8.000 m² kereskedelmi bruttó szintterület és több mint 200 parkolóhely.

Közösségi közlekedés

Újpest közösségi közlekedéssel való ellátottsága (lefedettsége) megfelel a budapesti átlagnak, kisebb beépített területek ellátatlannak minősülnek a megállóhelyek 300 m-es környezetét figyelembe véve.

Jelentős mértékű, a közforgalmú közlekedéshez kapcsolódó átszálló forgalommal rendelkezik kettő, Újpesten vagy annak a határán elhelyezkedő csomópont is.

Jelentős átszálló forgalommal rendelkező csomópontok

Árpád út – István út csomópontja (metró, villamos, autóbusz),

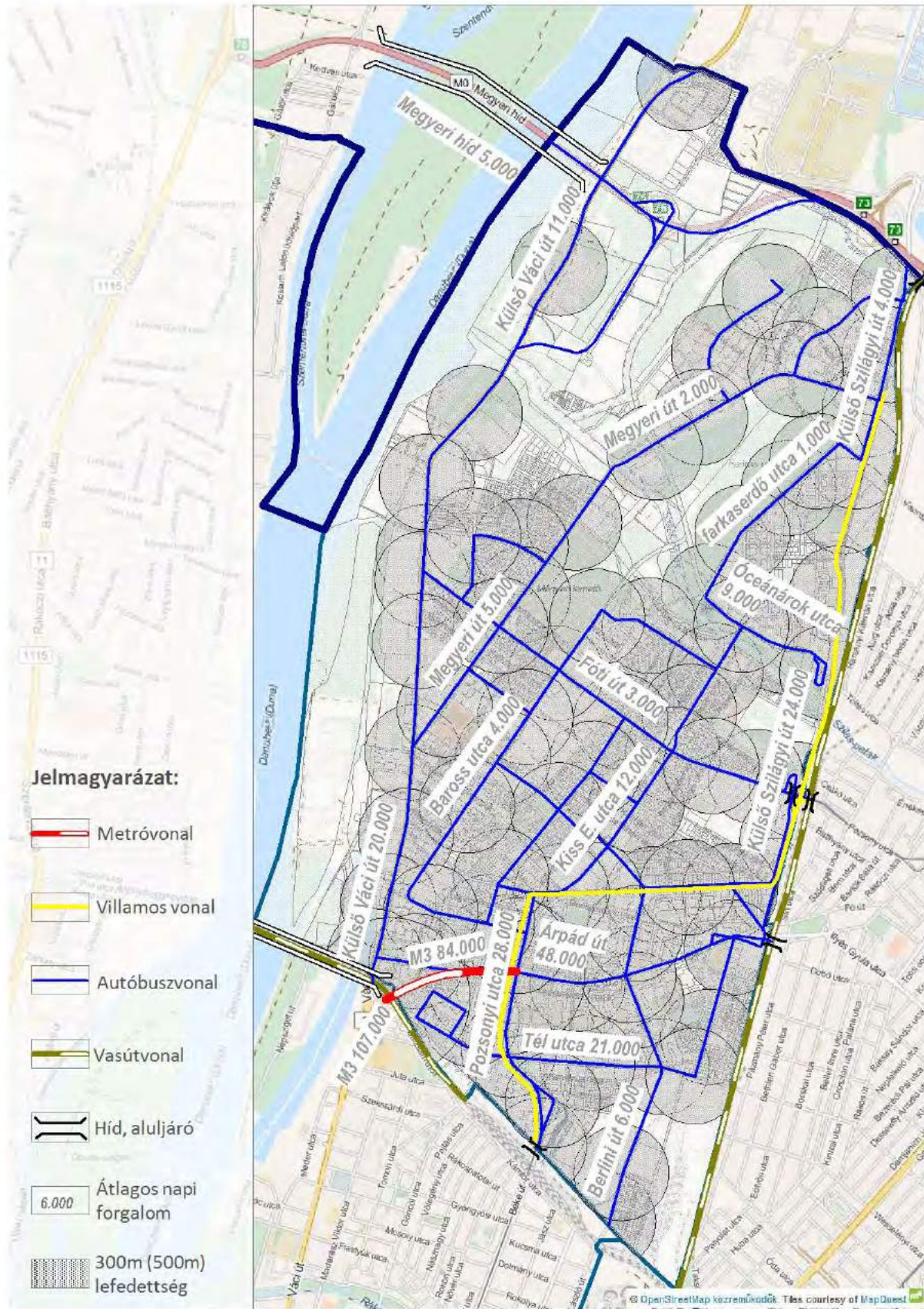
Újpest városkapu (metró, utóbusz, Volánbusz, vasút).

A közösségi közlekedési hálózatok forgalomterhelését (Utás/nap), és azok megállóí 300 m-es környezetének lefedettségét a következő ábra mutatja be.

Közúti közösségi közlekedés

Újpest közösségi közlekedéssel történő kiszolgálásában jelentős szerepet betöltő autóbusz-hálózatot jelentős részben a Szent István téri végállomással a metróhoz kapcsolódó ún. ráhordó vonalak, és a különbszintű vasúti keresztezéseken át a szomszédos kerületet elérő vonalak alkotják. Az autóbusz-közlekedéssel érintett útvonalak hossza 47 km, amely a fővárosi érték 5,6%-a.

Autóbusz-hálózat üzemét biztosító garázs Újpest területén nem található, a legközelebbi létesítmény a III. kerületi Pomázi útnál helyezkedik el.

129. ábra: Közösségi közlekedési hálózat - térkép

Kötőpályás közösségi közlekedés

Újpest déli részét eléri az M3 metróvonal, melynek régóta tervezett meghosszabbítása mind az Újpesti, mind a térségi közlekedési érdekeket szolgálná. Jelenleg a gyorsvasúti hálózat üzemelő 41 metróállomásból 2 érintett.

Újpest egyetlen villamos vonala – keresztezve a központot – kapcsolatot biztosít Káposztásmegyér és a XV. kerületi Rákospalota valamint a XIII. kerületi Angyalföld között. A 14 és 12 viszonylatok jelentette villamos közlekedéssel érintett útvonal hossza 6,6 km, amely a fővárosi érték 4,4%-a. Villamoshálózat üzemét biztosító járműtelep található a Pozsonyi utcánál.

Hajózás

A vízi közlekedésben a Duna az egyetlen magyarországi nemzetközi víziút, ami egyben ún. Helsinki folyosónak is minősül.

A dunai vízi közlekedésből Újpestet a városi személyhajó forgalom érinti. A BKK menetrendszerű közforgalmú hajójáratok 2012 óta márciustól októberig a Haller utca és Újpest, illetve Óbuda között közlekednek

BKK hajójáratok

D11 Haller utca – Újpest, Árpád út között, munkanap, óránként,

D12 Kopaszi gát* (Rákóczi híd) – Rómaifürdő, csúcsidőben óránként,

D13 Kopaszi gát* (Rákóczi híd) – Rómaifürdő hétvégén, óránként.

*2014-ben a Kopaszi gát kikötőt felhagyták

Újpesten az Árpád út vonalában lévő új kikötő biztosítja a menetrendszerű hivatásforgalmi hajózást. Részben Újpesten található a Népsziget öblében lévő Téli kikötő, melyhez hajógyár is kapcsolódik. Újpesten helyezkedik el a Magyar Honvédség kikötője is.

Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Kerékpáros közlekedés

Újpesten az önálló (vagy szerviz úton vezetett) kerékpáros infrastruktúra teljes hossza 14,4 km, amely területarányosan meghaladja a fővárosi átlagot.

Önálló kerékpáros infrastruktúrával rendelkező útvonalak

Megyeri híd – Külső Váci út – Óceánárok út (Megyeri útig),

Berlini út – Külső Szilágyi út,

Újpesti vasúti összekötő híd – Berda József utca.

Ugró Gyula sor – Óceánárok utca

A kertvárosias beépítéssel rendelkező területek lakóúthálózata alkalmas a biztonságos kerékpározásra önálló infrastruktúra nélkül is.

A kerékpáros hálózat nem alkot összefüggő rendszert, és további jelentős fejlesztésre szorul.

Gyalogos közlekedés

Újpesten a gyalogos közlekedés elsősorban a lakóhely és az alapellátást biztosító intézmények, illetve a tömegközlekedési megállóhelyek között jelentkezik. Jelentős forgalommal a Községi közlekedés fejezetben nevesített átszálló csomópontok rendelkeznek.

Önálló gyalogos zóna csak Szent István tér területén, és a lakótelepeken található.

A szomszédos kerületek felé irányuló érdemi gyalogos közlekedés az Árpád út vonalában és Újpest-városkapu térségében jelentkezik.

Parkolás

Újpest közigazgatási területén kijelölt P+R rendszerű parkoló nincsen. A metróvonal megállóinak környezetében azonban a közterületi parkolók egy jelentős részét P+R rendszerszerűen használják, a lakossági parkoló hiányt növelve.

Újpest 99.784 fős lakónépessége 47.076 lakásban él, és statisztikailag 27.340 személygépjárművel rendelkezik. 1000 lakosra 274 személygépjármű jut, amely elmarad Budapest 326-os, és Magyarország 301-es átlagértékétől is.

Újpest területén belül korlátozott várakozási övezet nem került kijelölésre (fizető parkolási rendszer nem került bevezetésre), önálló közforgalmú mélygarázs vagy parkolóház nem található.

Újpesten parkolás szempontjából jelentős problémát az úszótelkes telekstruktúrájú lakótelepek jelentenek, itt található a lakásállomány 57,8%-a.

Lakótelepek és megépített lakások száma

Újpest városközpont lakótelep	16.750
Káposztásmegyeri lakótelep	6.000
Szérüskert-Vetés utcai lakótelep	2.290
Újpest-városkapu lakótelep	627
Baross utcai lakótelep	610
Szent László tér (volt Papp József téri) lakótelep	576
Sporttelep	232
Perényi Zsigmond (volt Paksi József utcai) lakótelep	84

A lakótelepek esetében az épített parkolók száma jelentősen elmaradt az 1 lakás/1 parkoló ellátottsági szinttől. Továbbá lakossági parkoló hiány jelentkezik az SZTK környezetében is

A kertvárosias beépítéssel rendelkező városrészek és területek esetében a telken belüli parkolás általában biztosított.

SWOT

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Fejlődő kerékpáros hálózat. • Elfogadott helyi közlekedésfejlesztési terv. 	<ul style="list-style-type: none"> • A Duna és a vasútvonalak miatti elválasztó hatás. • Lakosság parkolási igényeinek megoldatlansága a lakótelepeken. • P+R rendszerű parkolási igény a metróállomások környezetében. • Információs és tájékoztató táblák hiánya.
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Tervezett Budapesti gyorsvasúthálózat-fejlesztés (M3 káposztásmegyeri meghosszabbítása a végállomásnál intermodális csomópont kialakításának lehetőségével). • Tervezett budapesti közúthálózat-fejlesztések kapcsolatnövelő hatása (Körvasút menti körút az Aquincumi Duna-híddal). • Területileg differenciált fővárosi személyforgalmi behajtási díjrendszer bevezetése. • Kerékpáros infrastruktúra fővárosi szintű fejlesztése (EuroVelo 6). • Hajózás fejlesztése. • Intelligens közlekedési rendszerek alkalmazása. • FUTÁR bővítése az utas tájékoztatás javítására. • Vegyes üzemű autóbuszok üzemeltetése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Személygépjármű ellátottság további növekedése.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A Duna és a vasútvonalak által határolt Újpest közlekedési kapcsolatrendszere korlátozott, ezért annak fejlesztése sok esetben csak több kerület közlekedésének, illetve a fővárosi közlekedési rendszer egészének figyelembe vételével lehetséges.
- A lakossági parkolás végleges rendezésére a lakótelepek esetében többlet férőhelyek létesítése.
- A lakóterületek úthálózatának forgalomcsillapított kialakítása (tempó 30-as zóna, lakó-pihenő övezet).
- Újpest területén a helyi közlekedési igényeknek megfelelő kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése

1.11. KÖZMŰVESÍTÉS

1.11.1. Vízi közművek

Vízgazdálkodás és vízellátás

A kerület vízellátása teljesen kiépített. A vízszolgáltatást több, 300 mm-nél nagyobb átmérőjű Sentab, eternit, öntöttvas, gömbszövetes öntöttvas (göv) és acél anyagú vezeték biztosítja (11.1 ábra), melyekről kisebb (80-300 mm), a fogyasztók ellátását szolgáló vezetékek csatlakoznak le.

Újpest jelentős szerepet tölt be a főváros és a környező területek vízi-közmű szolgáltatásában, ugyanis itt található a Káposztásmegyeri Vízmű és az északi vízbázis kútjainak egy része (Balparti vízbázis és 24 db parti szűrésű tartalékkúttal a Palotai szigeten). A Vízmű területének egy része lakóterületként működik. A kerület északi része azonban hidrogeológiai védőterület, így ott a területfelhasználás korlátozott. A Váci út és a 2/A főút között, Újpest északi részén található a ma már nem üzemelő Nagyfelszíni Vízmű, aminek területe más célú hasznosításra vár.

A vízellátást a pesti alap- és az újpesti nyomászóna biztosítja. Az újpesti nyomászóna kihasználtsága 91%-os, ami már nyomáscsökkenést és kisebb vízvételi

130. ábra: Ivóvíz főnyomó vezetékek

131. ábra: Csatorna főgyűjtő hálózat

lehetőséget okozhat.

A kerületben termálvíz kút nem található.

Önkormányzati beruházásként 2013 novemberében nyílt meg a Halassy Olivér Városi Uszoda, aminek hőellátását hőszivattyúk biztosítják.

Az oltóvíz biztosítása is az ivóvízhálózatról történik.

Szennyvízelvezetés

A kerület szennyvize a kerületben lévő Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepre érkezik. A telep 1980-ban kezdett működni, azóta több bővítésen, felújításon és fejlesztésen esett át. 2010-ben pedig a tápanyag-eltávolítási fokozat is megépült.

A hálózat túlnyomóan egyesített rendszerű, kivéve a Káposztásmegyeri lakótelepet, a Bagaria utcai átemelő vízgyűjtő területét és Fóti út – Szérús kert – Szilas-patak – Szilágyi utca által határolt területet. Újpest csatornahálózata fogadja a XV. kerület szennyvizét is, illetve a hálózat tervezésekor

figyelembe vették az esetleges agglomerációs területek (Dunakeszi, Göd, Mogyoród, Fót) rácsatlakozását is. Újpesten a csatornával ellátott területek aránya 90%-os volt 2008-ban. A Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése (BKISZ) projekt keretében 1,4 km csatorna épült meg a 2014-es év folyamán, amivel a kerület csatornázottsága 95% feletti lett.

A kerületben 7 db automata szennyvízátemelő üzemel.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A csapadékvíz elvezetése majdnem mindenhol megoldott. Székesdűlőn nincs kiépített csapadék csatorna. Az úthálózat felújításával egy időben a csatornahálózat kiépítése is szükséges, mivel a terület víztermelő kutak hidrogeológiai „A” védőzónájában helyezkedik el. Káposztásmegyér lakótelep városrészben, főként az ipari park területről származó csapadékvíz befogadására és szikkasztására egy záportározót alakítottak ki a Székelyszenttamás utcában.

A kerületben három patak – a Szilas-patak, a Csömöri-patak és a Mogyoródi-patak – található. A Csömöri-patak a Mogyoródi-patakba folyik, a Mogyoródi-patak pedig a Szilas-patakba, ami végül a Dunába torkollik. A Szilas-patak és Mogyoródi-patak (nem az eredeti medrében, hanem a korábbi ipari elvezető, Óceán-árokban folyik) erősen módosított. A patakok a környék csapadékvizének befogadjaként szolgálnak.

1.11.2. Energiaellátás, energiagazdálkodás

Villamosenergia-ellátás és közvilágítás

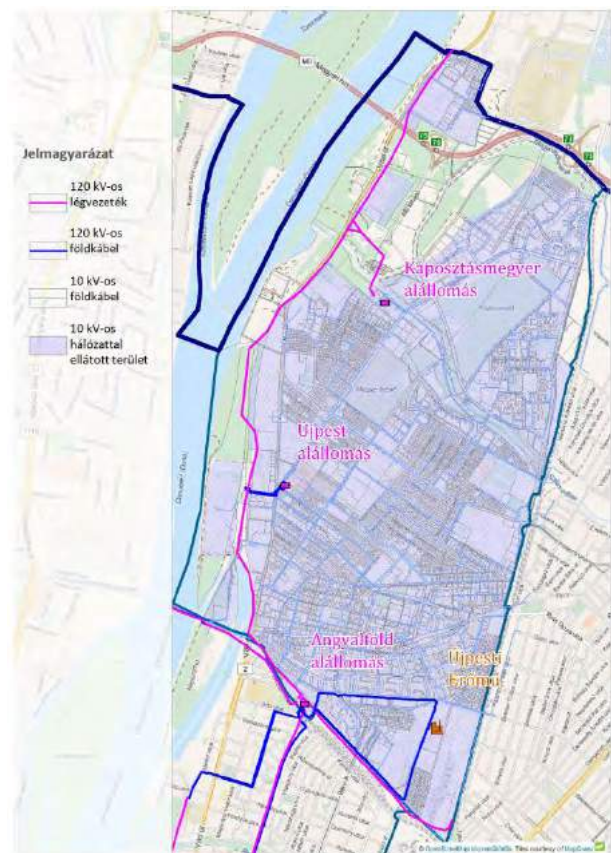
Újpest villamosenergia-ellátására 10 kV-os középvezetékű földkábelhálózat létesült, amelynek táppontjai a Káposztásmegyer alállomás, az Újpest alállomás, valamint az Angyalföld alállomás. Újpest területén a légvezetéként létesült nagyfeszültségű hálózat beépítést korlátozó tényezőként van jelen. Az alállomások táplálják meg a közcélú KÖF/0,4 kV-os transzformátorokat, amelyek a fogyasztói igényeket elégítik ki.

A kerület energiaellátását biztosító alállomások 2012. évi átlagos kiterheltsége, valamint a kiépült hálózatok alapján Újpest villamosenergia-hálózata jelentős tartalékkapacitásokkal bír, a területi lefedettség a jelenlegi igényeknek megfelelő.

A kiefeszültségű hálózat vegyes képet mutat, megtalálhatóak a légvezetékes kialakítású és földkábeles hálózatok egyaránt. A KSH adatai alapján 2013. évben az újpesti villamosenergia-fogyasztási helyek száma 52 756 db, a szolgáltatott éves villamosenergia-mennyiség 409,1 GWh nagyságrendű volt. A szolgáltatott mennyiség 24,9%-át háztartási fogyasztók vételezték. A kiefeszültségű elosztóhálózat hossza a kerületben 389,3 km.

A háztartások részére szolgáltatott villamos energia egy lakosra jutó mennyisége a főváros többi kerületéhez képest alacsonyabbnak mondható, a szolgáltatott mennyiség éves változása a fővárosi átlagot követi.

A BDK Kft. tájékoztatása szerint, közvilágítás terén a kerületben várhatóan a 2020-ig amortizált lámpatestek cseréjére kerülhet sor, egyéb beruházást a Társaság nem tervez. Ugyanakkor Újpest, önként vállalt feladatként saját forrásból kívánja megvalósítani a közvilágítási hálózat fejlesztését.

132. ábra: Villamosenergia-ellátás

Gázellátás

A kerületben üzemel az Újpesti Erőmű, amelynek gázellátásáról a FŐGÁZ nagynyomású gázvezetéke gondoskodik. A többi újpesti gázfogyasztó ellátása a FŐGÁZ nagyközépnomású gázvezetékhalózatáról történik. A kerület északi részén a fogyasztók gázellátása növelt kisnyomáson történik. A KSH 2013. évre vonatkozó adatai alapján a gázfogyasztási helyek száma 36 631 db volt. Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 2013. évben 156 489 300 m³ volt, amely érték tartalmazza az erőművi energiatermelésre fordított gázmennyiséget is.

A kerületben a FŐGÁZ gázcsőhálózatának hossza 203,4 km. A 100 lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma a főváros többi kerületéhez képest alacsonyabbnak mondható, éves változása a fővárosi tendenciát követi.

Távhőellátás

Újpesten a FŐTÁV Zrt. távhőhálózata üzemel, a hálózat hőközpontja az Újpesti Erőmű és a rákospalotai Hulladékhasznosító Mű. A távfűtésbe bekapcsolt lakások száma 2013. évben 25 240 db volt, amely az elmúlt éveket tekintve állandósulnak látszik. A lakossági távhőellátásra felhasznált hőmennyiség 952 487 GJ volt. A KSH adatai alapján a kerületi lakosság számára szolgáltatott melegvíz mennyisége csökkenő tendenciát mutat, 2013. évben 1 017 000 m³ volt.

A Fővárosi Önkormányzat és a FŐTÁV Zrt. távlati tervei között szerepel egy fővárosi független távhőközvetek összekapcsolására hivatott kooperációs gerinchálózat kiépítése, amely a kerületet egyrészt abból a szempontból érinti, hogy megvalósulásával a távhőhálózaton lévő megújuló energiaforrás-részarány tovább növekedhet, másrészt a távhő versenyképessége javul.

Az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések a távhőhálózat lefedettségének további bővítését teszik indokolttá. A gázhálózatok kiterjedtsége a távhőszolgáltatásra való igényt csökkentik, ugyanakkor a párhuzamos infrastruktúrák üzemeltetése költséges. A környezetbarát és megújuló energiaforrások energiaellátásba történő integrálásnak alapját adó távhő szolgáltatás versenyképességének javítása a hatályos jogi környezetben piacbővítéssel, valamint a független távhőközvetek összekapcsolásával mozdítható elő.

A lehetséges kiemelt távhőfejlesztési területek a következők:

- Káposztásmegyér ipari területe,
- Népsziget–Palotai sziget környezete.

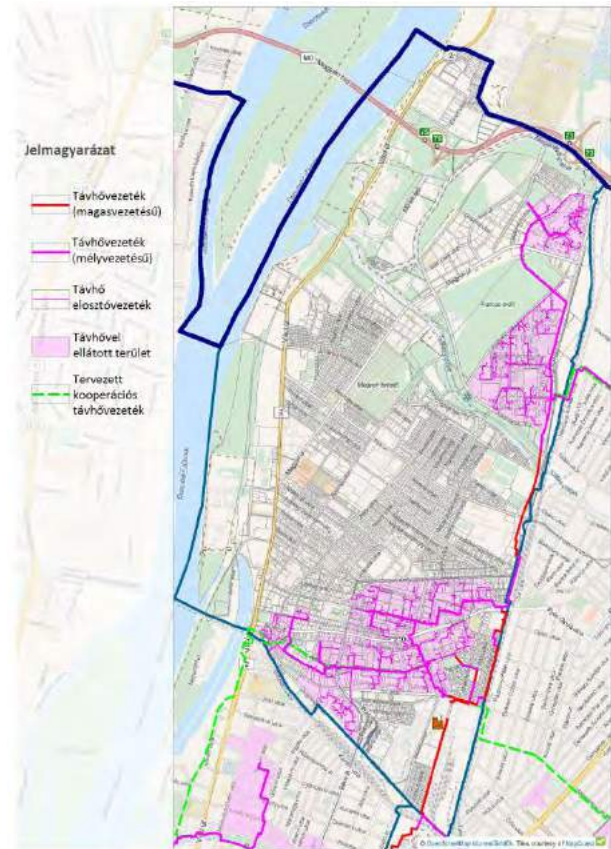
A távhővel történő hőellátás előnye, hogy a helyi szennyezőanyag-kibocsátás megszűnik, a terület légszennyezése csökken.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

133. ábra: Gázellátás

Újpesten a megújuló energiaforrások hasznosítása napelemes rendszerekben, hőszivattyús geotermikus rendszerekben, valamint az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepen biogáz termeléssel valósul meg. A Tungsram utca 9. alatti gondozási központban hőszivattyús kazán létesült. Emellett Újpesten a fővárosi távhőhálózat is jelen van, amely a rákospalotai Hulladékhasznosító Műben termelt hőenergiát a kerületbe szállítja. A teljes fővárosi távhőhálózatot tekintve az értékesített hőmennyiség 5%-a gyakorlatilag kommunális hulladékból származik. A hálózat hidraulikailag független hőközreteinek összekapcsolásával újabb megújuló energiaforrásokat hasznosító hőbázisok kerülhetnek a rendszerbe. A kerületben napelemek, napkollektorok elhelyezése és a geotermikus energia további lehetőséget kínál a megújuló részarány növelésére.

134. ábra: Távhőellátás

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiafelhasználásában számottevő megújuló energiaforrás fedezet jelenleg nem található. Az épületek energiafelhasználása döntően a hőfelhasználáshoz (fűtés, használati melegvíz) kapcsolódik, így az intézmény energetikai korszerűsítések fontos elemei az energiahatékonysági törekvések megvalósulásának.

Nyertes pályázatok (Környezetvédelmi Program 2011–2016)

Pályázati kiírás	Projekt címe
Épületenergetikai fejlesztések	Szakorvosi Rendelőintézet energetikai korszerűsítése
Megújuló energiahordozó-felhasználás növelése	Napelemes rendszer telepítése az Újpesti Szakorvosi Rendelőintézet épületére

2014. évben valósult meg az EU-s finanszírozású beruházás, amely során az Újpesti Szakorvosi Rendelőintézetben az energiaigények egy részének fedezésére napelemes rendszer létesült.

Az önkormányzati beruházásban Káposztásmegyeren megvalósult Halassy Olivér Városi Uszoda 2013. novemberében került átadásra, melynek fűtését és melegvíz-ellátását geotermikus energiával biztosítják, üzemeltetése a hagyományos fűtés mintegy felébe kerül. A gazdaságos hőellátást vízkutas hőszivattyús rendszer biztosítja.

2014. évi önkormányzati finanszírozással készült el egy alternatív energiaellátásra vonatkozó előzetes javaslat, valamint egy alternatív energiaellátás szennyvízhő hasznosítás-megvalósítására irányuló hatástanulmány. Ennek megfelelően folyamatban lévő projekt jelenleg a Szent István tér egységeinek alternatív energiaellátása szennyvízhő-hasznosítással.

Újpest 2011–2016 időtávra vonatkozó környezetvédelmi programja tartalmazza a kerületi energiamérleg javítását, az alternatív energiaforrások hasznosítási lehetőségeinek felkutatását. Rögzíti, hogy el kell készülnön a kerület energiagazdálkodásának komplex értékelése.

A kerületi energiagazdálkodás feladat- és célkitűzései (Környezetvédelmi Program 2011–2016)

Cél	Feladat
Közintézmények, közterületek energiamérlegének javítása	Épületek és berendezések korszerűsítése pályázati források felhasználásával (pl. szakrendelő)
Alternatív energiaforrások felhasználásának elősegítése	Alternatív, megújuló energiaforrások preferálása (napenergia – rásegítő energiaként, geotermikus energia – hőszivattyús megoldások alkalmazása)

1.11.3. Elektronikus hírközlés

Vezetékes elektronikus hírközlés

A térség a Magyar Telekom Nyrt. (volt MATÁV Rt.) ellátási területéhez tartozik. A kerületi felhasználókat két központ szolgálja. Az északi rész ellátását a Káposztásmegyer RSS, míg a déli részt az Újpest EWSD Host biztosítja ún. kültéri nagyelosztós rendszerű, rézkábelrel kiépített hálózaton keresztül. A kiépült hálózat jellemzően földalatti kivitelű, alépítményben, helyenként közvetlenül földbefektetett kábeles rendszerű és valamennyi ingatlan önálló csatlakozással rendelkezik.

Vezeték nélküli elektronikus hírközlés

A kerületben mindhárom mobil szolgáltató hálózata a jelenlegi igényeknek megfelelően kiépült.

Hálózataik fejlesztését a szolgáltatók mind vezetékes, mind vezetékek nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatások tekintetében az új igények megjelenésével és új szolgáltatások nyújtásának céljából, saját beruházásban végzik.

SWOT

ERŐSSÉGEK

Energiaközművek kellőképpen kiépültek.
Kiterjedt távhőhálózat.
Elektronikus hírközlési hálózatok széleskörű szolgáltatást nyújtanak.
Az ivóvíz- és szennyvízhálózat kiépítése 100%-os.
A csapadékvíz elvezetése nagy százalékban megoldott.
A Vízművek épületeinek és műtárgyainak egy része jelentős ipartörténeti értéket képvisel

LEHETŐSÉGEK

Alternatív energiák térnyerése.
Lakossági érdeklődés az energia- és vízfelhasználás csökkentésére.
Elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése.
Távhőrendszeren tervezett fejlesztések javítják a távhő versenyképességét.

GYENGESÉGEK

Önkormányzati energiagazdálkodási rendszer nincs kialakítva.
Alacsony megújuló energiaforrás részarány.
A kerületben található vízbázis miatt a kerület valós Duna-kapcsolata korlátozott.
Bűzhatások a szennyvíztisztító telep és a csatornahálózat miatt.
A csatornahálózatra történő rákötések nem mindenhol történtek meg, ahol erre lehetőség lenne.

VESZÉLYEK

Jogszabályi környezet ellehetetleníti a megújuló energiaforrások terjedését.
Megfelelő országos támogatási rendszer nélkül az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések által generált projektek beruházás gazdaságosság miatt nem indulnak el.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Energiahatékonysági korszerűsítések és megújuló energiaforrások alkalmazása önkormányzati intézmények energiafelhasználásának fedezésére.
- Lakossági energiahatékonysági és megújuló beruházásokhoz kapcsolódó tanácsadás.
- Közvilágítási hálózatok korszerűsítése, LED fényforrások alkalmazása, valamint intelligens vezérlések alkalmazása.
- Takarékos vízhasználatra való ösztönzése a lakosságnak és az ipari területeknek. A csapadékok visszatartása és öntözésre történő felhasználása.
- Szilas-patak és Mogyoródi-patak revitalizációja, a meder renaturalizációja.
- Azon ingatlantulajdonosok ösztönzése a szennyvízcsatornára való rákötésre, akiknek a lehetősége megvan erre, de ezt nem tették még meg.
- Csapadékelvezető árkok, csatornák ellenőrzése, felújítása. Szükségdőlőn csapadékvízcsatorna kiépítése.

1.12. KÖRNYEZETVÉDELEM

1.12.1 Talaj

A térség talajainak általános helyzete és kondíciója mára tipikus városi jellegeket mutat, eredetinek mondható, bolygatatlan talajfelszín alig található a kerületben. Újpest talajvédelmi szempontból legproblematikusabb térsége a Váci út menti és az Dél-újpesti ipari zóna.

Újpest talajainak állapotára vonatkozó átfogó, aktuális felmérés nem áll rendelkezésre. A kerület ipari, honvédelmi és vasúti területein a múltban folytatott tevékenységek azonban számos helyszínen vezethettek a felszín alatti víz, illetve a földtani közeg szennyezettségéhez, illetve jellemző a talajfelszín roncsolása, pusztulása. Potenciális talajszennyezettséggel veszélyeztetett területek: a MÁV Istvántelki Főműhelye, a Chinoin, a volt Gyapjúszővő, a BKV remíz területe, a Tungsram telephelyei, a Váci út menti ipari-gazdasági zóna (Vízművek, volt Újpesti Bőrgyár, stb.), meglévő és volt honvédelmi területek (Flottilla kikötő, volt Hunyadi és Petőfi Sándor Laktanyák), Téli kikötő, MAHART hajójavító üzem. A FAVI-KÁRINFO adatbázisa alapján az elmúlt évtizedekben összesen hat helyszínen vált szükségessé kármentesítési beavatkozás, amelynek a felét elvégezték – egy kivételével eredményesen. További három helyszínen a részletes tényfeltárás befejeződött, a műszaki beavatkozás folyamatban van. A részletes kármentesítési adatokat a Melléklet 23. oldala tartalmazza.

1.12.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

A kerületet nyugatról a Duna folyam határolja, amelynek két öblözete – a Flottilla- és Újpesti-öböl – érinti Újpest területét. A Duna vízminősége a környezetvédelmi felügyelőség rendszeres mérései alapján néhány paramétertől eltekintve megfelel a jogszabályban előírt határértékeknek. A minőségi elemek (fizikai-kémiai, biológiai, hidromorfológiai jellemzők) tekintetében a jó vagy a mérsékelt állapot/potenciál jellemző. A folyó a főváros közigazgatási határához már szennyezetten érkezik a nitrogén- és foszforháztartás tekintetében. Szerves- és tápanyag-szennyezettség szempontjából jónak mondható a vízminőség, köszönhetően a közelmúltban elvégzett fejlesztéseknek (Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep korszerűsítése).

A Dunába torkolló Szilas-patak és a belefolyó Mogyoródi-patak a drasztikus emberi beavatkozások hatására elvesztette természetes állapotát (a Mogyoródi-patak eleve eredeti medréből elterelve, egy korábbi ipari elvezető árok medrében folyik). A patakok vízminőségi paraméterei kevés kivételtől eltekintve nem felelnek meg a vonatkozó határértékeknek. Jellemzően szennyezetten érkeznek a városba, vízminőségük a fővárosi szakaszon – feltehetőleg az illegális szennyvízbevezetések következtében – tovább romlik, és több paraméter alapján is az „erősen szennyezett” osztálynak megfelelő minőségben érik el a Dunát.

A kerület felszínközeli földtani rétegződése viszonylag homogénnek tekinthető, a talajvíz átlagosan 5 m mélységben fekszik. A Mogyoródi-patak eredeti medre mentén vizenyős, magas talajvízállású terület húzódik. A talajvíz a korábbi szennyeződések (fekália, kemikáliák, ipari üzemek) következtében szennyezett, ivóvíznek nem alkalmas. A térség csatornázottsága közel teljes mértékben kiépítettnek tekinthető, így egyedi szennyvízszikkasztók okozta talajvízszennyezéssel egyre kevésbé kell számolni.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Újpest fokozottan érzékeny terület, illetve kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi besorolású. Székesdűlő és Megyeri hídfő városrész mellett, a Duna mentén található Budapest jelentős parti szűrésű ivóvízbázisa, amelynek védelmére hidrogeológiai védőterületek kerültek kijelölésre.

1.12.3. Levegőtisztaság és védelme

Újpest a 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet alapján a "Budapest és környéke" légszennyezettségi agglomerációba sorolódik.

A vizsgált terület levegőminőségének jellemzése csak tágabb keretek között lehetséges, ugyanis a levegőminőség alakulását öszvárosi és regionális – esetenként határokon átnyúló – tényezők határozzák meg. A levegő tisztasága a különböző emissziók (szennyezőanyag kibocsátások) mellett nagyban függ a mindenkori meteorológiai viszonyoktól is. Általánosságban elmondható, hogy a kerületben (ahogyan az egész fővárosban) a mérési eredmények alapján az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid (NO₂) és a szálló por (PM₁₀) koncentráció jelent levegőminőségi problémát.

Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat egy automata mérőállomása található a kerületben, Káposztásmegyeren. A 2013. évi mérési eredmények alapján a nitrogén-dioxid, szálló por (PM₁₀) és ózon tekintetében jónak minősítette a térség levegőminőségét. A többi – vizsgált és a miniszter által értékelt – légszennyezőanyag esetében nincs, vagy kisebb jelentőségű a probléma, többnyire teljesülnek a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértékek, illetve a nagyobb egészségügyi kockázatot hordozó kisméretű szálló por (PM_{2,5}) koncentrációt a térségben nem mérik.

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep bűzterhelése a telep átfogó korszerűsítésének köszönhetően jelentősen csökkent, továbbá kedvező, hogy a telep a lakott területektől kellő távolságban helyezkedik el.

A nitrogén-oxidok (NO_x) kibocsátásának gyakorlatilag egyik felét a közlekedés, míg másik felét a helyhez kötött források eredményezik: az ipari kibocsátás részaránya mintegy 25 %, ugyanakkor a lakossági földgázfelhasználás is gyakorlatilag ezzel azonos mértékű nitrogén-oxidokat termel.

A fővárosi szálló por (PM₁₀) szint az őszi-téli időszakban mintegy egy harmada származhat a háztartási eredetű szilárd, leginkább fatüzelésből, míg a közlekedés hozzájárulása mintegy 40 %-ot eredményez.

Az elmúlt évtizedekben – az országos és az európai trenddel összhangban – nagymértékben csökkent a korábban jelentős mennyiségben Budapesten kibocsátott ipari eredetű légszennyező anyagok (kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok és szilárdanyag részecskék) mennyisége. A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) 2013-as adatai alapján a IV. kerületben jelentősebb helyhez kötött légszennyező források: Euro-Metall Öntödei Kft. - vasöntöde, Újpesti Erőmű, Ge Hungary Kft. - fényforrásgyár, Chinoin Gyógyszergyár, Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep, POLIGEN B Kft. - hőközpont, Messer Hungarogáz Kft.- hidrogéngáz előállító üzem.

Mozgó forrásokat tekintve a gépjárművek szén-monoxid, nitrogén-oxid és szálló por emisszióját kell megemlíteni. A kerület legforgalmasabb útjai a Váci út, Megyeri út, István út, Pozsonyi utca, Külső Szilágyi út, Fóti út, Görgey Artúr út és az Árpád út.

1.12.4. Zajterhelés

A főváros egészének zajterhelésére vonatkozó legfrissebb adatokat a 2007 őszén elkészült Budapest és vonzaskörzete stratégiai zajtérkép szolgáltatja.

Újpest területén zajvédelmi szempontból a legnagyobb problémát a **KÖZLEKEDÉSI EREDETŰ ZAJTERHELÉS** jelenti. A zajtérkép alapján a kerületet érintő, jelentősnek mondható – egyértelműen küszöbérték feletti sávba eső – egész napi **KÖZÚTI ZAJTERHELÉSSSEL** érintett a Váci út, az Árpád út, a Megyeri útnak a Szilas-pataktól délre eső szakasza, a Fóti útnak a Megyeri út és a Vác-szobi vasút közötti szakasza, a Leiningen Károly utca, az István út, Pozsonyi utca, a Tél utca és a Görgey Artúr utcának az István út és a Vác-szobi vasút közötti szakasza, valamint a villamosközlekedéssel is érintett Külső Szilágyi út. A nappali terhelés itt eléri a 75-80 dB-t, a csatlakozó lakóterületeken a 65-70 dB-t, és az éjszakai időszakban is jelentős a zajkonfliktus. A terhelés különösen a nyílt, lakótelepi területeken hatol mélyen a tömbök belsejébe. A stratégiai zajtérkép még nem tartalmazza az időközben megépült M0 autópályát zajterhelését, amely – a lakossági panaszok alapján elvégzett mérések szerint – Székesdűlő lakóterületeit érinti határértéket meghaladó zajszinttel. A Dobó laktanya egy részének lakóterületi hasznosításával összefüggésben 500 méternyi zajárnyékoló fal került kialakításra. A nagy forgalmú városi utak mentén a lakófunkció fokozatos megszűnése, kisebb terhelésnél az épületek

földszintjén lakótól eltérő, kevésbé érzékeny funkció kialakítása fogja enyhíteni a közlekedési zajterhelés negatív hatásait.

A *VASÚTI ZAJTERHELÉS* a Vác-Szobi vasútvonal mentén a kerület keleti határán, az Árpád úttól délre fekvő családi házas negyed keleti peremét és a Berda utca – Temesvári utca által határolt lakónegyed délnyugati sarkán lévő épületeket érinti (60-65 dB). Kisebb mértékű zajterelés (50-55 dB) Káposztásmegyér keleti peremén lévő épületeknél is mérhető. Jelentősebb zajkonfliktus származik a MÁV Istvántelki Főműhely környezetében. Az újpesti vasúti megállóhely környezetében kb. 1500 m hosszúságban került telepítésre zajárnyékoló fal.

A *REPÜLÉSI KÖZLEKEDÉSBŐL* eredő zajterhelés nem számottevő a térségben, a Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtérre vonatkozó 2012-es stratégiai zajtérkép alapján a zajszint jóval a határérték alatt marad.

A stratégiai zajtérkép jelentős *ÜZEMI ZAJFORRÁSKÉNT* jelöli a Messer Hungarogáz Kft., az EURO-METALL Kft., a Chinoín Zrt. az Újpesti Erőmű területét és a GE Hungary Zrt. törzstelephelyét. További lokális problémák adódnak kisebb telephelyek zajkibocsátásából adódóan. Ezek a telepek sokszor a lakóterületekbe ágyazottan okoznak konfliktust.

A kerület lakosságát érintő *EGYÉB ZAJFORRÁSOK* tekintetében meg kell említeni az eseti építkezési tevékenységek okozta zajterhelést, valamint a nyári időszakban jellemző szabadtéri, kulturális és sportesemények, illetve a szórakozóhelyek környezetében jelentkező eseti zajproblémákat.

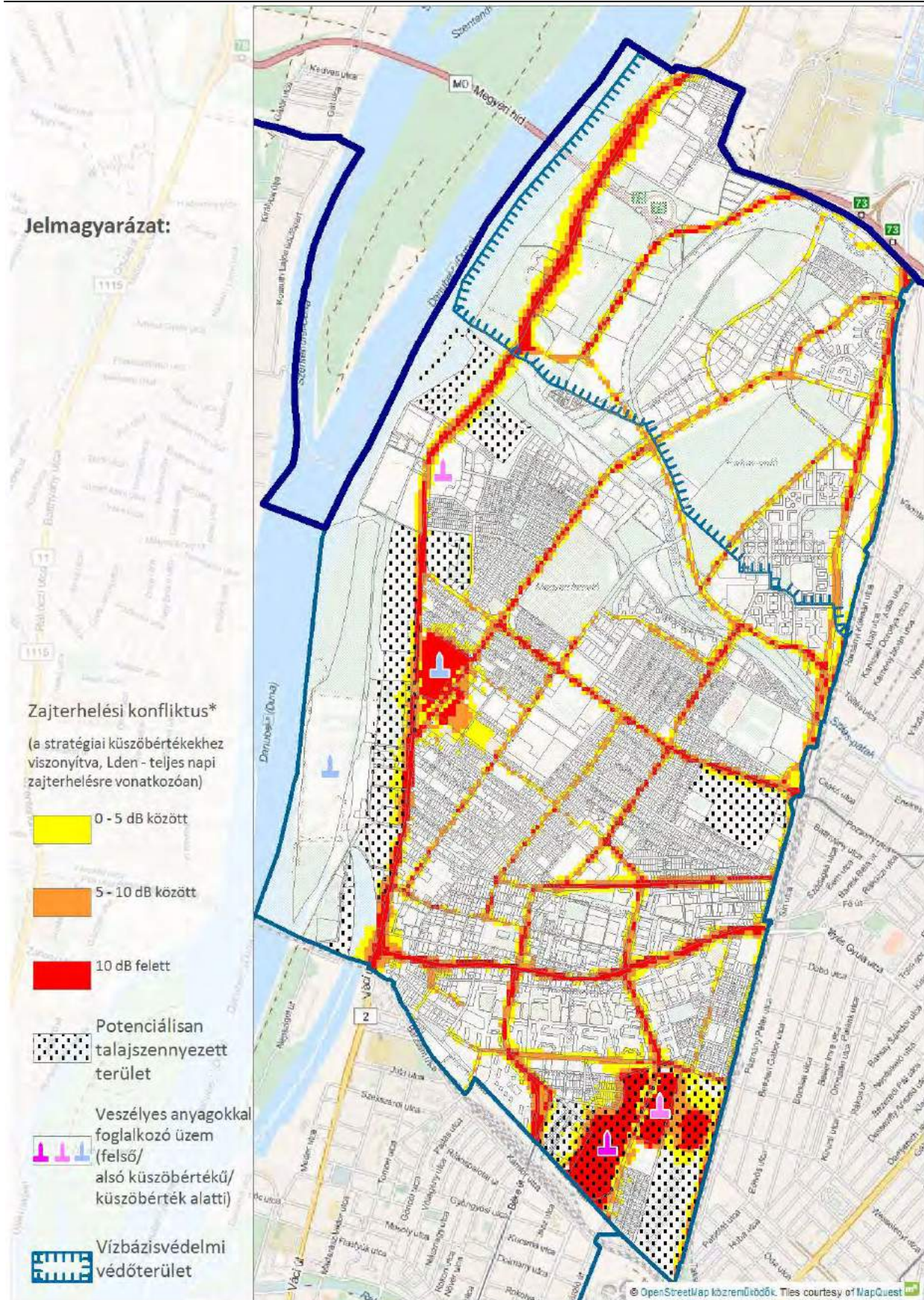
1.12.5. Hulladékkezelés

Budapesten a *HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI KÖZSZOLGÁLTATÁS* megszervezése, működtetése alapvetően fővárosi önkormányzati és nem kerületi feladat, így a IV. kerületben is a Fővárosi Önkormányzat a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt-vel (a továbbiakban FKF) kötött közszolgáltatási szerződés útján biztosítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást, vagyis a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését.

A hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítására a szelektív hulladékgyűjtés különböző módozatai teremtenek lehetőséget a kerületben:

- a házhoz menő elkülönített hulladékgyűjtő rendszer (papír, műanyag és fémhulladékok rendszeres gyűjtése) gyakorlatilag az egész főváros területén kiépült;
- a lakossági zöldhulladékok háznál történő begyűjtését a kertvárosias lakóterületeken végzi az FKF;
- a szelektív hulladékgyűjtő szigeteken a papír, műanyag, fém és üveg frakciók elkülönített gyűjtésére van lehetőség, jelenleg 20 db sziget található a kerületben, illetve további 10 szigeten csak az üveg frakció gyűjtése zajlik (FKF, 2015. január);
- két hulladékgyűjtő udvar áll rendelkezésre a kerületben, az Ugró Gyula sorban, és a Zichy Mihály utcában;
- a közszolgáltatás körébe tartozik évente egy alkalommal az ingyenes lomtalanítás is;
- a lakoságnál keletkező veszélyes hulladékok leadása a közszolgáltató részére a hulladékudvarokon, valamint a lomtalanítás keretében biztosított.

A kerületben a legjelentősebb hulladékkezelési/köztisztasági probléma a környezeti kultúra hiányosságaiából fakad: a szelektív gyűjtőszigetek környezetében gyakori az *ILLEGÁLIS HULLADÉKELHELYEZÉS*, amely rendszeres többlet kiadást jelent a közszolgáltató számára. A külső területeken, a közutak, de főleg a vasúti pályatestek mellett felhalmozódó egyre jelentősebb mennyiségű illegális hulladék szintén jelentős konfliktustényező. A köztisztasággal kapcsolatos lakossági panaszok jelentős része a kutyatartáshoz kötődik: a közterületeken elszaporodó kutyapiszok és a kutyafuttatókat jellemző állapotok (bűz, talaj szennyeződése és kiporzása) miatt.

135. ábra: Környezeti állapot és veszélyeztető tényezők - térkép

SWOT

ERŐSSÉGEK

A légszennyező anyagok kibocsátása és a mért immissziók zömében csökkenő tendenciát mutatnak. A jelentős ipari szennyezők száma csökkent az elmúlt évtizedekben.

A kerületben a szelektív hulladékgyűjtés megoldott, a szelektíven gyűjtött hulladékok aránya növekvő tendenciájú.

GYENGESÉGEK

A kerület fő útvonalai mentén jelentős a zajterhelés.

A kerület kisvízfolyásainak szennyezettsége.

Barnamezős területek (mint potenciális szennyezőforrások) az egykori ipari zónában.

Köztisztasági problémák: illegális hulladéklerakás és kutya piszok.

LEHETŐSÉGEK

Az EU következő támogatási ciklusában előnyben részesíti a városi környezet minőségének javítását célzó beruházásokat.

A hulladék újrahasznosítási arányának növelését az EU kiemelten támogatja.

A környezettudatosság erősödése.

VESZÉLYEK

A kooperáció hiánya a várostérségben: vízfolyásrevitalizációk elmaradása, fejletlen közlekedési rendszerek.

Forráshiány miatt a barnamezős területek kármentesítése késik (szennyező anyagok terjedése).

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

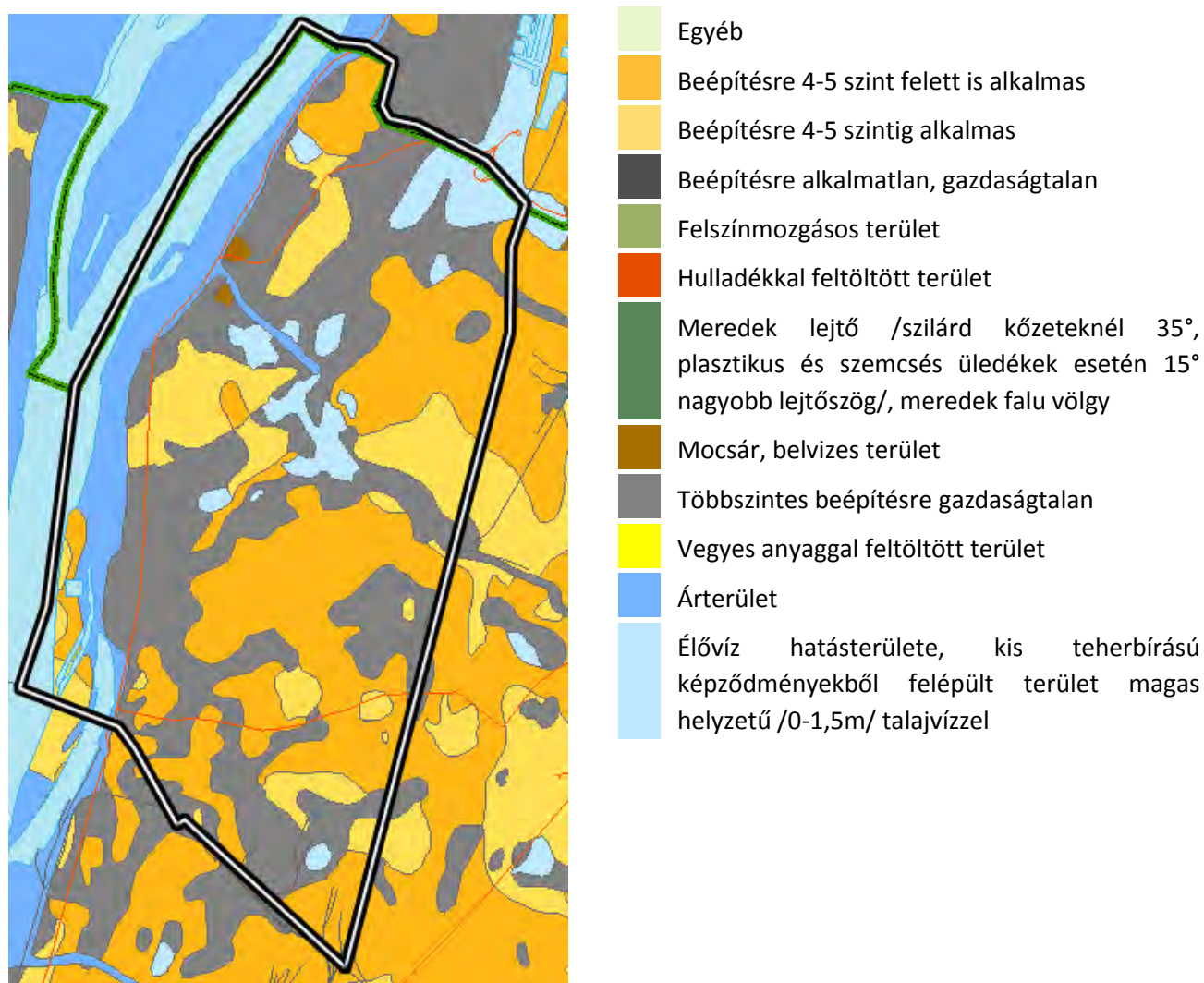
- A zaj- és légszennyezés csökkentése komplex, összvárosi szintű stratégiák keretében.
- A környezeti konfliktusok mérséklése a területhasználat optimalizálásával.
- A kisvízfolyások vízminőségének javítása az érintett kerületek és települések összefogásával.
- A barnamezős területek hasznosítását, rendezését és az esetleges szennyezettségek felszámolását ösztönző intézkedések.

1.13. KATASZTRÓFAVÉDELEM, TERÜLETFELHASZNÁLÁST KORLÁTOZÓ, BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

1.13.1. Építésföldtani korlátok

Újpestet alábányászott, illetve jelentősebb alápincézett területek, illetve kedvezőtlen morfológiai adottságú, csúszásveszélyes terület nem érinti.

A Magyar Állami Földtani Intézet Építésalkalmassági térképe alapján a kerület jelentős része (a mélyfekvésű, vagy élővizeknek kitett területek) többszintes beépítésre gazdaságtalan. A központi városrészek és Káposztásmegyer lakótelep városrész dél-keleti területei beépítésre 4-5 szint felett is alkalmas. A Hunyadi laktanya és a Szilas patak közötti területen egykori kommunális hulladéklerakót korábban felszámolták és földtakarással látták el, ugyanakkor környezetvédelmi felügyelőség szerint a rekultiváció szakszerűsége nem tisztázott.

136. ábra: Építésalkalmassági térkép

(Forrás: MÁFI)

1.13.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

Duna menti elhelyezkedéséből adódóan árvíz szempontjából erősen veszélyeztetett terület. A 2014. október 3-ai árvízvédelmi bejárás, illetve a Fővárosi Csatornázási Művek 2011 novemberi jelentése alapján a következő helyeken van árvízvédelmi probléma Újpest területén:

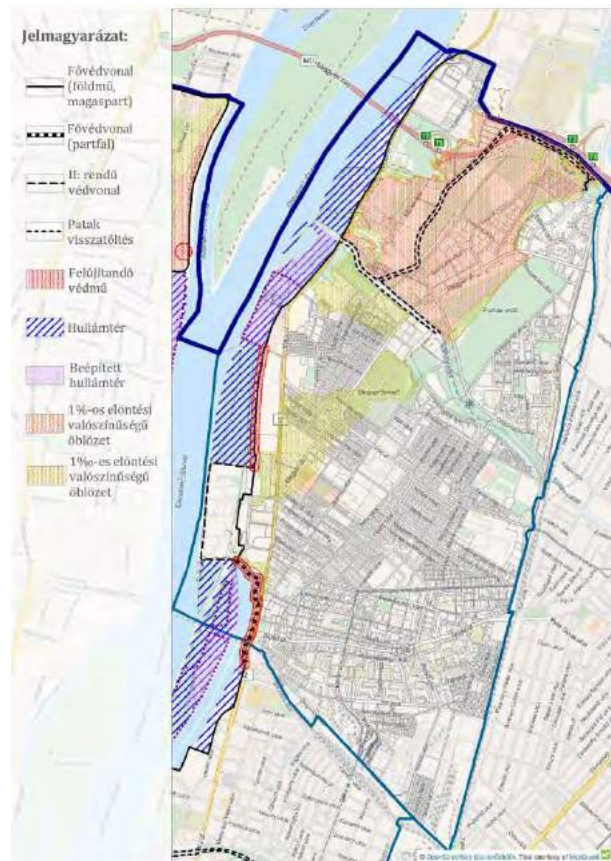
- A 2-es számú főút töltése az északi városhatár előtti szakaszon magasságihiányos.
- A Rév utcai gát már a korábbi szabályozás szerint is magasságihiányos volt. Továbbá a töltés szerkezete árvíz idején átázik, szivacsossá válik, és a Váci út felőli oldalán buzárok, szivárgások jelennek meg.
- A Komp utcai 2 db kulisszanyílás széles (7-8 m), biztonságos lezárásuk nehezen megoldható. Továbbá a jelenlegi magassága 1-1,5 m-rel elmarad a hatályos kiépítési szinttől (mértékadó árvízszint + 1,3 m).
- A Komp utca felől induló, dunai öblöt védő árvízvédelmi fal, már a módosítást megelőző mértékadó árvízszinthez képest is magasságihiányos volt. Továbbá a betonfal több helyen átereszt, megrepedt.
- A Komp utcától délre, ahol a fővédvonalat a helyi üzemek Váci úti kerítésfala és egy parapetfal jelenti, szintén magasságihiányos. Ezen a területen a védvonal és a Duna között jelentős mértékű építési övezetbe sorolt terület található.
- További magasságihiányos töltések: Csömöri-patak, Mogyoródi-patak, Szilas-patak, Észak-pesti Szennyvíztisztító körtöltése
- Életkora miatt felújításra szorul a téli kikötő partburkolata.

A Népsziget a mértékadó árvízszint alatt, hullámtérben helyezkedik el. Bevédése indokolt lenne, amit a szigeten egységesen érdemes kezelni.

Ezek közül a problémák közül sürgős beavatkozást igényelne a Vízmű gátja, ami magasságihiányos és gyengén vízzáró, a Komp utcai árvízvédelmi fal, a Komp utcától délre a Váci út és Téli-kikötő közötti félmagas partfal és a Mogyoródi-patak ellopott zsilipének pótlása.

Összességében elmondható, hogy Újpesten a töltések 1-1,5 m-rel történő megemelése, és ezzel egyidőben a keresztmetszetének növelése szükséges. A Zsilip utca és Komp utca közötti árvízvédelmi fővédvonal üzemeltethetőségének javítását célzó kiviteli tervek készítése megkezdődött. Az árvíz- és belvízvédelmi feladatokat Budapest területén a Fővárosi Csatornázási Művek látja el a Fővárosi Önkormányzat megbízásából. Az árvízi védművek és műtárgyak korszerűsítése, megerősítése, pótlása a Fővárosi Önkormányzat feladata.

Újpesten 9 db zsilip illetve árvízi átemelő található.

137. ábra: Árvízvédelem

1.13.3. Egyéb

Közművek és elektronikus hírközlés korlátozásai

Újpest területén lévő üzemelő és tartalék ivóvíztermelő kutak vízminőség-védelmi területei korlátozzák a területen végezhető tevékenységeket. A vízbázisok védőterületeinek meghatározását és a tevékenységek korlátozását a 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet szabályozza.

Újpest villamosenergia-ellátását is biztosító nagyfeszültségű távvezetékek a kerületben építési korlátozásként vannak jelen. A villamosművek, valamint a termelői, magán- és közvetlen vezetékek biztonsági övezetéről szóló rendelkezéseket, köztük a biztonsági övezet terjedelmét és a biztonsági övezetben végezhető tevékenységeket a 2/2013. (I.22.) NGM rendelet szabályozza.

A földgáz elosztóvezetékek, az egyéb gáz és gáztermék vezetékek, valamint a bányászati létesítmények, célvezetékek és mindezek környezetének védelme, zavartalan üzemeltetése, ellenőrzése, karbantartása, javítása és üzemzavar-elhárítás biztosítására biztonsági szabályzat szerinti méretű biztonsági övezet kerül megállapításra, melynek terjedelmét a bányafelügyelet határozza meg. A biztonsági övezeten belül építési tilalom van.

Magassági korlátozásként van jelen a Magyar Telekom Nyrt. Jánoshegy–Gödöllő mikrohullámú pont-pont összeköttetésének újpesti szakasza, amely a hatályos településszerkezeti terv szerint 30 méter feletti magassági korlátozásként veendő figyelembe 50 méter széles sávban.

Tevékenységből adódó korlátozások

Az Országos Katasztrófa-védelmi Főigazgatóság adatai alapján Újpest területén több **VESZÉLYES ANYAGOKKAL FOGLALKOZÓ ÜZEM** működik.

Felső küszöbértékű veszélyes üzemek:

- SANOFI-AVENTIS Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Zrt. (gyógyszeripar)
- Alsó küszöbértékű veszélyes üzemek:
- Budapesti Erőmű Zrt. – Újpesti Erőmű
- Messer Hungarogáz Ipari Gázgyártó és Forgalmazó Kft. – Váci út 117. (gázipar)

Küszöbérték alatti üzemek:

- Messer Hungarogáz Ipari Gázgyártó és Forgalmazó Kft. – Váci út 77. (gázipar)
- GE Hungary Kft. - fényforrásgyár
- Csatornázási Művek Zrt. – Északi-pesti szennyvíztisztító Telep

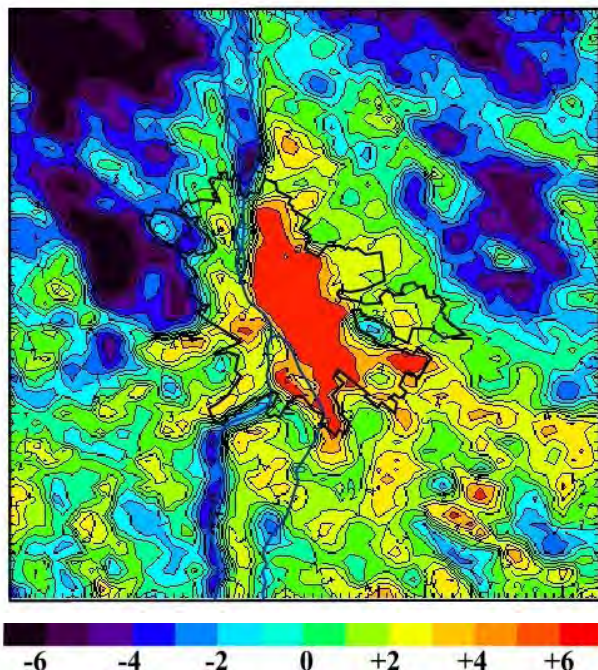
SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
A kerületet alábányászott, illetve felszínmozgásveszélyes területek nem érintik.	Veszélyes üzemek a kerületben.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Vízművek tulajdonában lévő területek megújítása	Árvízi veszélyeztetettség.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Az árvízveszélyes területek védelmének biztosítása az árvízi védművek és mőtárgyak korszerűsítése, megerősítése révén

1.14. VÁROSI KLÍMA

138. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján)

Forrás: Bartholy-Pongrácz-Baranka (Ökomet Kft.)

A IV. kerület a főváros mezoklimatikus körzetrendszerében a mesterséges alapú, vegyes beépítésű átmeneti városi, illetve városi hatás által kissé módosított közepesen/térségileg enyhén szennyezett klímátípusba tartozik.

Éghajlati viszonyainak alakulásában egyértelműen megjelenik a globális klímaváltozás. 1901 és 2013 között, mintegy 112 év alatt, 1 °C-os emelkedés mutatható ki az évi középhőmérsékletének alakulásában (budapesti adatok). Az általános felmelegedés mellett legalább annyira fontos a szélsőséges időjárási események gyakoriságának alakulása (pl. hőség hullámok sűrűbb előfordulása).

A mezoklimatikus jelenségek közül kiemelendő a jelentős mértékű hősziget-hatás, a kerület sűrűn beépített területeinek hőmérséklete több fokkal melegebb a jelentősebb zöldfelületekkel rendelkező külső területeken mérhető értéknél. A városi hősziget magja (a városkörnyéki átlaghőmérsékletet tavasszal 3-4 °C-kal, míg nyáron 4-6 °C-kal meghaladó terület) a főváros pesti oldalán íves alakban helyezkedik el jelentős mértékben lefedve a IV. kerületet is. A Duna menti területeken a kedvezőbb átszellőzési viszonyok és a felszíni víz hűtő hatása révén a hősziget hatása mérsékeltebb.

SWOT

ERŐSSÉGEK

A Duna mentén és a külső szabadterületek térségében mérsékeltebb a hősziget-hatás a víz-és zöldfelületek kondicionáló hatása révén.

LEHETŐSÉGEK

Növekvő környezettudatosság.

Az EU következő támogatási ciklusában előnyben részesíti az alacsonyabb szén-dioxid kibocsátást célzó beruházásokat.

GYENGESÉGEK

Jellemzően alacsony zöldfelületi intenzitás a belső városrészekben.

A beépítések intenzifikálódásával romlik az átszellőzés, fokozódik a városi hősziget-hatás.

VESZÉLYEK

A globális felmelegedés erősödése.

A szélsőséges időjárási események növekvő gyakorisága.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A környezettudatos szemlélet erősítése és a klímavédelem, a klímaadaptáció gyakorlati szempontjainak hatékonyabb érvényesítése a gazdasági visszaesés ellenére, az EU-s tematikus célok figyelembevételével.

2. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

2.1. A FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE

Fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés

Az országos és a fővárosi fejlesztési dokumentumok a közelmúltban készültek, megfelelő keretet adva az új kerületi fejlesztési dokumentumok készítéséhez. Tág, a mai kor szellemét hordozó palettát biztosítanak a kerület által megfogalmazandó, elérendő céloknak, azaz Újpest fejlesztési elképzeléseinek.

A kerület hatályos fejlesztési koncepciója és az IVS-e 2008-ban készült, az új tervi környezet, az eltelt idő és a megváltozott gazdasági-társadalmi körülmények miatt a bennük megfogalmazottak felülvizsgálatra szorulnak. Az előirányzott projektek közül csak egy része valósult meg (pl. Szent István tér megújítása, Tarzan Park, Halassy uszoda), de az látványos, sikeres eredményt hozott. A hatályos koncepció igen szabályozás-centrikus, a szabályozási tervek – a kijelölt területek többségén – elkészültek, viszont a fejlesztések jellemzően még nem indultak el.

A főváros településrendezési eszközei, a TSZT 2015 és az FRSZ 2015. március 17-én lépett hatályba, megfelelő fejlesztési lehetőséget adva a kerületi önkormányzat kezébe. Újpest területén a kerületi településrendezési tervek (UKVSZ és SZT-ek) a korábbi jogszabályi háttér alapján készültek ugyan, így csak 2018 decemberéig alkalmazhatóak, de részben megfelelő háttérrel biztosíthatnak a jövőbeni fejlesztéseknek.

Társadalom

Újpest lakónépessége a 2011-es népszámlálás idején 98 284 fő volt, míg 2014 év végén már 100 282 fő – tehát lassan, de növekszik. A lakónépesség és az állandó népesség adatainak összevetéséből látható, hogy amíg az állandó népesség száma csökken, a lakónépesség száma növekedést mutat, azaz az ideiglenes lakosok száma nő, míg az állandóké csökkenő tendenciát mutatott 2012-ig. A folyamat részben a kerületi bérleményekben élők növekvő számával magyarázható. 2008-ig Újpest inkább vesztese volt az intern migrációnak, tehát kiindulópontja volt a belföldi vándorlásnak, míg az azt követő pozitív értékek szerint mindez megfordult, és utána már a vándorlók célterületévé vált.

Újpesten is megfigyelhető az idősek arányának növekedése, míg a fiatalok arányán belül a kerületi gyermekek aránya – ha csekély mértékben is, de – növekedésnek indult. Újpest állandó lakosságának túlnyomó többségét a munkavállalási korú népesség, azaz a 15–59 éves korosztály adja. 2000 és 2011 között arányuk mindvégig 65% feletti volt, és stagnált, vagy enyhén csökkent. 2011-ben a kerület össznépességének 65,2%-át jelentették, mely magasabb a fővárosi és az országos átlagnál is.

Újpest iskolázottsági mutatói mindkét népszámláláskor valamennyi mutató tekintetében az országos átlagnál jobbak, ám a fővárosi átlagnál rosszabbak voltak. A két népszámlálás között eltelt évtizedben az összesített képzettségi mutatók, azaz a valamilyen végzettséggel rendelkezők aránya mindenütt javultak.

Újpest lakásállománya 2001 és 2011 között lassú ütemben gyarapodott, a fővárosi átlagnál lassabb mértékben. A lakások komfortfokozat szerinti megoszlása a lakótelepi lakásállomány magas aránya miatt kedvezőnek mondható, az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a lakásállományon belül fővárosi viszonylatban alacsonynak számít.

Humán infrastruktúra

Közoktatás

2015. szeptember 1-jétől kezdődően valamennyi 3. életévét 2015. augusztus 31-ig betöltött gyermeknek óvodai nevelésben kell részt vennie. A megnövekedett férőhelyi igény és az épület korszerűsítésének szükségessége hívta életre a Bőrfestő Óvoda fejlesztését. Az óvodai kapacitások jelenleg ki tudják elégíteni az igényeket.

2013. január 1-jétől állami fenntartásba kerültek a közoktatási intézmények – az önkormányzatok által fenntartott általános iskolák és középiskolák. Fenntartójuk (és részben működtetőjük) a területileg illetékes Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK). Az általános iskolai férőhelyek száma és a demográfiai mutatók alapján nincs szükség kapacitásbővítésre.

A helyi gazdaságfejlesztés egyik legfontosabb eszköze a képzés, mely elsősorban az iskolai rendszerű középfokú szakképzést, felsőoktatást és a felnőttképzést jelenti. A képzési rendszer fejlesztésére az önkormányzatnak közvetett eszközei vannak, feladata elsősorban a KLIK-kel, felsőoktatási intézményekkel és gazdasági szereplőkkel való együttműködés.

Szociális és egészségügy ellátás

A társadalmi-gazdasági folyamatok, demográfiai tendenciák, munkanélküliség, a létbizonytalanság, illetve az ebből eredő devianciák következtében egyre többen igénylik a gondoskodás, a támogatás valamilyen formáját. A 35–39 közötti aktív korosztály mellett az 55–59 éves korosztályba tartozók száma emelkedik ki a kerület korfájából, ami azt jelenti, hogy a következő években, évtizedben az e korosztályokba tartozók idősödésével egyre nő azok száma, akik az idősek részére nyújtott ellátások iránti igénnyel jelentkezhetnek.

A jövőben tehát a demográfiai tendenciának megfelelően alakuló ellátórendszert kell működtetni. Az intézmények, szolgáltatások kapacitását és szakmai programját is a szükségletekhez igazítva kell alakítani. Indokolt a szolgáltatási kapacitások bővítése az ápolást, gondozást nyújtó ellátások terén.

Az önkormányzat közvetett eszközökkel az egészségügyi alapellátások és szolgáltatások hatékony működtetése révén, az egészségfejlesztésben közreműködők tevékenységének koordinálásával, a nevelési-oktatási intézmények prevenciók tevékenységének támogatásával tud befolyást gyakorolni a kedvezőtlen egészségügyi tényezőkre, a szociális helyzetre. Az egészségügyi, ifjúságpolitikai koncepció, valamint a városi drogstratégia célkitűzései és feladatai is hozzájárulnak a problémák megoldásához.

Kulturális élet és sport

A kerület kulturális intézmény hálózata kiépült, azonban elhelyezkedés szempontjából szétaprózódott, műszakilag gyakran elavult. Számos közösségi rendezvény kerül rendszeresen megrendezésre a kerületben, melyek azonban csak helyi jelentőségűek. Újpest Önkormányzat kiemelkedő mértékben támogatja a helyi sportéletet. A további eredményes és széles rétegeket megmozgató sportélet érdekében nem maradhat el a sportági infrastruktúra folyamatos javítása. A sportlétesítmények felújítása, illetve újak építése szintén kiemelt jelentőséggel bír (pl. uszoda).

Gazdaság

Újpest a főváros egyik gazdasági motorja. A kerület elsősorban az ipar, a kereskedelem és a közösségi szolgáltatások terén mutat jelentős szerepet. Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték tekintetében a kerület a legmagasabb értékkel rendelkező fővárosi kerületek között található. A vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása a fővárosi átlaghoz közeli, eltérést Újpesten az erősebb ipari,

kereskedelmi, vendéglátó, szállítási, raktározási szektorok, illetve az alacsonyabb arányú IKT, ingatlanügyi és szakmai tudományos tevékenységet folytató vállalkozások aránya mutat.

Újpest jelentős ipari hagyományokkal rendelkezik, és fejlődőképes ipari és infrastrukturális potenciáljának köszönhetően szerepét fenn tudta tartani. A helyi feldolgozóipar elsősorban az elektrotechnikai-, a gyógyszer- és a gépipart foglalja magába. A kerület egyaránt rendelkezik hagyományos, de ma is prosperáló ipari vállalatokkal és telephelyekkel, egykori nagyvállalatok telephelyén létrejött kisvállalkozási központokkal, illetve új, zöldmezős modern iparterületekkel. Területileg az ipari zónák nagyrészt a Váci út, Fóti út tengelyére fűződnek fel, illetve Dél-Újpesten és a kerület északi részén vannak jelen. Jelentősebb méretű szabad befektetési terület a kerületben azonban nincs.

A vásárlóerőt vizsgálva, az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem Újpesten a vizsgált 2012-es évben 4,5%-kal magasabb értéket mutatott a fővárosi átlagnál, és a főváros pesti oldalán ezzel a harmadik legmagasabb helyen szerepel. A kereskedelmi hálózat a kerületben elsősorban hagyományos utcai egységekből áll, modern nagyméretű létesítmények elsősorban a kerület periferiáján helyezkednek el. A hagyományos kereskedelmi hálózatot fogja erősíteni a tervezett új piac, azonban az utcai kereskedelem fejlesztése további beruházásokat igényel, hogy versenyképes kínálatot tudjon felmutatni a szomszédos területeken lévő nagyméretű kereskedelmi parkokkal szemben. Kerület turisztikai potenciálját elsősorban a vízi szabadidőpark és a hozzá kapcsolódó szálloda megnyitása határozta meg, mely fejlesztési potenciált is jelent egyben.

Újpest versenyképességéhez jelentősen hozzájárul a helyi üzleti infrastruktúra, melynek fontos részei a gyógyszeripari és elektrotechnikai kutató-fejlesztő központok, a helyi ipari park, illetve a meglévő vállalkozásfejlesztési szervezeti hálózat. Az üzleti szolgáltató szektor nagyobb volumenben való megjelenéséhez Újpesternek jó lehetőségei vannak, azonban jelentősebb befektetések az üzleti környezet alapos előkészítését kívánják meg.

Az önkormányzat gazdálkodása

A gazdaságfejlesztés egyik alapfeltétele a kiszámítható, stabil pénzügyi háttér. Az önkormányzatok gazdálkodása elválaszthatatlan az államháztartástól, annak egyik alrendszerét jelenti. Az államigazgatás korszerűsítése során az ágazati jogszabályok változása, az adórendszer esetleges átalakítása az önkormányzat pénzügyi szabályozását is befolyásolhatják. Az elmúlt évtizedek azt mutatták, hogy az önkormányzatok költségvetési rendszerét gyakran érték jogszabályi változásból adódóan olyan külső hatások, mely kihívásokra a jövőben is felkészültnek kell lennie.

A következő időszakban már a lezajlott szervezeti változások, az állami és önkormányzati feladatmegosztás új rendje, a feladatfinanszírozás 2013. évben bevezetett szabályai határozzák meg az önkormányzat működését, a lezárult adósságkonszolidáció pedig tartósan érezteti hatását. Az önkormányzat felülvizsgálta kötelező és önként vállalt feladatait, a meghozott intézkedések révén biztosított a felhalmozási hiány kezelése. Újpesten az elmúlt időszakban a helyi adóbevételek növekedését lehetett tapasztalni, illetve az önkormányzati kiadásokból viszonylag magas arány jut felhalmozási, felújítási célokra. Összességében a változások Újpest számára biztonságos, tartósan fenntartható gazdálkodást tesznek lehetővé. Ehhez azonban szükséges a fegyelmezett, szigorú költségvetési gazdálkodás fenntartása, a működési szuficit megőrzése.

Újpest önkormányzata közép- és hosszú távú vagyongazdálkodási terve megfogalmazza a hatékony vagyongazdálkodás legfontosabb célkitűzéseit és feladatait. A kerület vagyonának értéke az elmúlt időszakban emelkedett. Az önkormányzati vagyonon belül kiemelt jelentőségű a lakásállomány, mely a vizsgált időszakban enyhén csökkent, de továbbra is jelentős számú, 2.565 egységből álló állományt képvisel. Az állomány 44%-a összkomfortos lakásokból áll, míg 26%-a komfort nélküli vagy szükséglakás, melynek kiváltása, korszerűsítése, illetve felszámolása jelentős feladatot jelent az önkormányzat számára.

Újpest Önkormányzata feladatait költségvetési intézmények, gazdálkodó szervezetek, oktatási és egészségügyi intézmények, sportlétesítmények, bölcsődék, szociális intézmények és természetesen a polgármesteri hivatal segítségével látja el. Az elmúlt időszakban jelentős intézményi átszervezések történtek, melynek során számos intézmény fenntartása kikerült az önkormányzat kompetenciájából, azonban az így is igen jelentős intézményhálózat hatékony fenntartása komoly feladatot jelent az önkormányzat számára.

Újpesten a településfejlesztési feladatokat az önkormányzat hivatalán belül az illetékes bizottságok, irodák és főosztályok szakmai stábján keresztül végzik. Az Újpesti Vagyonkezelő Zrt. feladata az önkormányzati és a Zrt. tulajdonú lakás- és egyéb bérlemények kezelése, üzemeltetési feladatainak ellátása, az épületek karbantartása és felújítása. Az Észak-pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Zrt. az Észak-pesti Ingatlan- és Térségfejlesztési Program feladatainak és céljainak koordinálására és összehangolására – Budapest Főváros Önkormányzata és Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata által – létrehozott céltársaság.

Táji-természeti adottságok, zöldfelületi rendszer

Újpesten – a nagyfokú beépítettség, a város terjeszkedése ellenére – a többi pesti kerülethez viszonyítva jelentős szabadterületei maradtak fenn, ami a szabadtéri-rekreációs fejleszthetőség szempontjából előnyös. Összefüggő erdőterületei a Duna mentén (Palotai-sziget, Népsziget, vízbázis területek) és Káposztásmegyer területén koncentrálnak az elmúlt évtizedek beépítései (szennyvíztisztító telep, ipari park, lakópark) miatt mozaikos elrendezésben. E területek fennmaradása részben már természeti védettségek által is biztosított: helyi jelentőségű védett természeti területei a Palotai-sziget és az Újpesti Homoktövis TT, amelyek egyúttal az Országos ökológiai hálózat részét képezik. A hálózat ökológiai folyosó övezetébe tartozik továbbá a Duna medre és parti sávja (a vízbázis terület ligeterdeivel együtt), az Óceánárok utcai láp és környezete, valamint a Mogyoródi-patak és a Szilas-patak menti természetközeli területek. Az ökológiai hálózat kijelölésével biztosítottá vált e szabadterületek fennmaradása (beépíthetőségük nagyban korlátozott).

Újpest zöldfelületi rendszere területileg heterogén képet mutat: a Károlyi városnegyed és Újpest városközpont térsége zöldfelületekben szegény, ugyanakkor a lakóterületek többségétől megfelelő távolságra található zöldterületek, közösségi terek, a lakótelepek zöldbeágyazottsága megfelelő. Újpesten a közterületek, közparkok aránya a budapesti átlag alatt van. Az erdővel, zöldterületekkel és egyéb közcélú zöldfelületekkel való együttes ellátottság tekintetében azonban a kerület a 20-60 m²/fő kategóriába sorolt, ami fővárosi szinten jó aránynak mondható. Megemlítendő ugyanakkor, hogy a Duna menti és káposztásmegyeri zöldfelületek rekreációs hasznosíthatósága a különböző védelmi előírások és a városperemi elhelyezkedésükből adódóan, továbbá a forgalmas Váci út elválasztó hatása miatt jelenleg csekély mértékű. Az elmúlt években folyamatos a közparkok, közterületek megújítása a kerületben, a több mint 100 játszótér döntő hányadát felújították, szabványosították. Azonban a szükséges zöldterületi fejlesztések több évtizedes elmaradásának ledolgozása szisztematikus munkát, jelentős anyagi ráfordítást igényel, és csak állandó karbantartás mellett valósítható meg. Szintén állandó feladatot jelent a kerület közterületi faállományának folyamatos kezelése és megújítása. Az állapotfelmérés és a megújítás tervezhetősége érdekében digitális fakataszter készül.

Épített környezet

A kerület városszerkezete jórészt kialakult, leginkább a belső (, de jelentős) tartalékaival gazdálkodhat Újpest. A jelenleg beépítetlen, de arra kijelölt területek utcahálózata már kialakult (pl. Íves út menti ipari park). Jelentős formálódásra a Duna-part menti területek adnak lehetőséget, a területsáv átstrukturálásra vár.

Az elmúlt másfél évtizedben az épített környezet területén a fejlesztést leginkább az M0 megépülésével párhuzamosan az új északi lakóterületek beépülése (pl. Káposztásmegyertől nyugatra), valamint a nagyobb sport és rekreációs funkciójú nagy létesítmények, mint az Aquaworld és a Jégcsarnok megépítése jelentette. Jelentős változást hozott az Íves utca és Székesdűlő és hídfő városrészben fekvő Váci út menti ipari park folyamatos beépülése. A számos új épület létrejötte mellett félbeszakadt fejlesztések is mutatják csonka arcukat Újpesten, melyre a legjobb példa a Károlyi központ: a fejlesztés az első ütem megvalósítása után teljesen megállt.

A jelenlegi területfelhasználásban (területhasználatban) területi kiterjedés alapján a lakófunkció dominál. A nagy kiterjedésű kert- és kisvárosias területek családiházias beépítését a lakótelepek magas sávházai váltják fel, a városkép változatos. A lakóterületek zöme kialakult és beépült, minimális az újonnan kijelölt, de még be nem épített lakóterület. Bár a beépítésre szánt (beépített) területek aránya – a korábban említett fejlesztések miatt – nőtt, a beépített területek területfelhasználásának megoszlása jelentősen nem változott, lakóterületek, vegyes és gazdasági területek egyaránt kijelölésre, fejlesztésre kerültek. A beépített területek növekedésével a beépítésre nem szánt (beépítetlen) területek csökkenésével járt. A lakóterületek jelentős tartaléka a magas beépítettséggel rendelkező, de alacsony, „U” és „O” alaprajzi elrendezésű épülettel rendelkező telkekben rejlik. A mai kor számára ez a beépítési forma kevésbé élehető, ezek a területek átalakulás előtt állnak. Az aprózott telekosztás miatt a változás fokozatosan várható, amit az önkormányzat a szabályozás-technika eszközeivel elősegíthet.

A panelprogram keretein belül zajló felújítások jellemzik a lakótelepek épületállományának fejlesztését.

Újpest arculata a fővároson belül egyedi a nagyarányú lakóterületek közé ékelődött gazdasági területeivel. A gazdasági területek jelenléte a történetiséget is hordozza, jelenlétük meghatározó, viszont egyes területeken a funkcióváltás (a tevékenység finomodása) az élethezesség szempontját figyelembe véve elkerülhetetlen.

A gyalogos elsőbbségű közterületek száma kevés, az Árpád út humanizálása egyelőre várat magára. A Váci út menti területek mai állapotukban kedvezőtlenek, viszont jelentős fejlesztési potenciált hordoznak.

A szociális adatok szerint Újpesten egy szegregált terület található, a kerület dél-nyugati részén. Ennek felszámolása a kapcsolódó közlekedési fejlesztésekkel párhuzamosan megkezdődött. Ugyanakkor külön figyelmet kell szentelni a veszélyeztetett lakóövezetben élő, szociálisan hátrányos helyzetű lakónépesség életkörülményeinek fejlesztésére, lakáskörülményeinek javítására is.

Közlekedés

Újpest fejlődését a XIX. században a gazdasági területek, a XX. században a lakótelepek építése befolyásolta meghatározó módon, ezek sikeres megújulása a jövőt is determinálja. A múltban történt városfejlesztések a közlekedési infrastruktúra jelentős fejlesztésével párosultak (metró, vasút), ahogy a jövőbeli céloknak megfelelő megújulás is ezt igényli (Aquincumi híd építése, metró meghosszabbítása).

Az életszínvonal emelkedése folytán állandóan növekvő gépjármű utazási igények miatt a közúthálózat túlterhelt, forgalmi torlódásokat a főúthálózati hiányosságok okozzák. A szomszédos kerületek elérhetősége korlátozott a vasútvonalak és a Duna elválasztó hatása folytán.

Újpest közösségi közlekedési ellátottsága hosszú ideje megfelelő a hálózat sűrűsége (lefedettsége) tekintetében, azonban a megfelelő szolgáltatási színvonal eléréséhez a metróvonal meghosszabbítása elengedhetetlen.

A kerékpáros közlekedés fejlesztése kedvező módon már megkezdődött, összefüggő hálózatot azonban még nem alakot, ennek folytatása szükséges.

A gépjármű ellátottság folyamatos, és a jövőben is várható növekedése miatt a lakótelepek rehabilitációja szempontjából a parkolás megoldása, mennyiségi fejlesztése közép vagy hosszú távon megkerülhetetlen.

Közművesítés

Az ivóvízhálózat teljesen kiépített, azonban több vezetéke koros, elavult anyagú, így a lerakódások és meghibásodások esélye nagyobb.

A kerületben a csatornahálózat kiépítettsége teljes körűnek mondható, miután a Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetési projekt keretében megközelítőleg 1,4 km csatorna épült 2014 során. Azonban továbbra is vannak olyan ingatlanok, amik nem csatlakoztak rá a csatornahálózatra annak ellenére, hogy ez számukra elérhető.

A csapadékvíz elvezetése megoldott, mivel Újpest nagy részén egyesített csatornahálózat üzemel. Az elválasztott rendszerű csapadékvíz csatornák befogadói többnyire a kerületben folyó patakok. A patakok az emberi beavatkozások hatására elvesztették természetes állapotukat, így ezek – a lehetőségekhez mért – revitalizációja szükséges.

Újpesten az energiahálózatok a jelenlegi energiaigényeket teljes mértékben kielégítik, és rendelkeznek szabad kapacitásokkal. Az energiahálózatok rekonstrukciója ütemezetten történik. Távhő esetében a kerületben jelenleg is hasznosul hulladékból termelt hőenergia, valamint további lehetőségek állnak rendelkezésre a megújuló energiaforrások végfelhasználásban megjelenő részarányának növelésére. A fővárosi távhőhálózat független távhőkörzeteinek összekapcsolásával, az ellátásba vont területek növekedésével hosszabb távon a távhő versenyképessége is javul.

Újpesten mára több formában jelen van a megújuló energiaforrásokra épülő energiatermelés és hasznosítás, részaránya viszont alacsony. Fűtőkorszerűsítéssel, illetve az épület nyílászáróinak cseréjével az épület üzemeltetési költsége csökkenthető, egyúttal az épületek környezetterhelése is csökken.

Környezetvédelem, településüzemeltetés

A térség legjelentősebb környezeti problémájaként a jelentős ZAJTERHELTSÉG értékelhető. Újpest zajviszonyait a környező utak gépjárműforgalmából adódó terhelés határozza meg, legnagyobb zajkonfliktus a Váci út és az Árpád út mentén jelentkezik. A vasúti zajterhelés kisebb mértékű, és a közútinál sokkal kevesebb lakóterületet érint. A zajterhelés enyhítésére történtek kisebb előrelépések, így pl. zajárnyékoló fal került kialakításra a Dobó laktanya egy részének lakóterületi hasznosításával összefüggésben és az újpesti pályaudvar mentén. A nagy forgalmú városi utak mentén a lakófunkció fokozatos megszűnése, vagy az épületek földszintjén kevésbé érzékeny funkciók kialakítása hozhat megoldást a konfliktus kezelésére.

A vizsgált terület LEVEGŐMINŐSÉGÉNEK jellemzése csak tágabb keretek között lehetséges. Általánosságban elmondható, hogy a kerületben a mérési eredmények alapján az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid (NO₂) és a szálló por (PM₁₀) koncentráció jelent levegőminőségi problémát. A többi – vizsgált és a miniszter által értékelt – légszennyezőanyag esetében nincs, vagy kisebb jelentőségű a probléma, többnyire teljesülnek a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértékek. Az elmúlt évtizedekben a gazdasági szerkezetváltás és a korszerűbb technológiák előtérbe kerülésével nagymértékben csökkent a korábban jelentős mértékben Budapesten kibocsátott ipari eredetű légszennyező anyagok mennyisége. Ezzel párhuzamosan megnövekedett a lakossági fűtés és a közlekedés okozta légszennyezés részaránya.

A térség ÉGHAJLATI VISZONYAINAK alakulásában egyértelműen megjelenik a globális klímaváltozás. Az utóbbi bő száz éve alatt mintegy 1 °C-os emelkedés mutatható ki az évi középhőmérsékletének alakulásában. Az általános felmelegedés mellett legalább annyira fontos a szélsőséges időjárási események gyakoriságának alakulása (pl. hőség hullámok sűrűbb előfordulása). A mezoklimatikus jelenségek közül kiemelendő a jelentős mértékű hősziget-hatás, a kerület sűrűn beépített területeinek hőmérséklete több fokkal melegebb a jelentősebb zöldfelületekkel rendelkező külső területeken mérhető értéknél. A Duna

menti területeken a kedvezőbb átszellőzési viszonyok és a felszíni víz hűtő hatása révén a hősziget hatása mérsékeltebb.

A térségben eredetinek mondható, bolygatatlan talajfelszín alig található a kerületben. Újpest talajainak állapotára vonatkozó átfogó, aktuális felmérés nem áll rendelkezésre. A kerület ipari, honvédelmi és vasúti területein a múltban folytatott korszerűtlen tevékenységek azonban számos helyszínen vezethettek a felszín alatti víz, illetve a FÖLDTANI KÖZEG szennyezettségéhez, illetve jellemző a talajfelszín roncsolása, pusztulása. Újpest talajvédelmi szempontból legproblematisabb térsége a Váci út menti és a Dél-újpesti ipari zóna. A szennyezett területek részletes tényfeltárása és/vagy kármentesítése eddig csak eseti jelleggel, néhány helyszínen valósult meg.

A kerületet nyugatról határoló Duna folyam VÍZMINŐSÉGE néhány paramétertől eltekintve megfelel a jogszabályban előírt határértékeknek. A Dunába torkolló Szilas-patak és a belefolyó Mogyoródi-patak a drasztikus emberi beavatkozások hatására elvesztette természetes állapotát. A patakok jellemzően szennyezetten érkeznek a városba, vízminőségük a fővárosi szakaszon – feltehetőleg az illegális szennyvízbevezetések következtében – tovább romlik, és több paraméter alapján is az „erősen szennyezett” osztálynak megfelelő minőségben érik el a Dunát. Újpest fokozottan érzékeny terület, illetve kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi besorolású. A Megyeri hídfő környezetében található Budapest jelentős parti szűrősű ivóvízbázisa, amelynek védelmére hidrogeológiai védőterületek kerültek kijelölésre.

A kerületben a rendszeres HULLADÉKGYŰJTÉS a fővárosi közszolgáltató által megoldott, a szelektív hulladékgyűjtés fejlesztésére jelentős előrelépések történtek, a házhoz menő rendszer gyakorlatilag 100%-ban kiépült. Az egyik legjelentősebb környezeti probléma a környezeti kultúra hiányosságából fakad, a köztisztasággal szorosan összefüggő probléma a jelentős mértékű illegális hulladék-elhelyezés, különösen a szelektív gyűjtőszigetek környezetében és a külső területeken.

Katasztrófavédelem

Újpest a Duna menti elhelyezkedéséből adódóan erősen árvízveszélyes terület. Az árvízvédelmi védvonal több helyen magasságihiányos vagy keresztmetszet hiányos. A 2-es számú főút északi városhatár előtti szakasza, a Vízmű magasságihiányos gátja, a Komp utcai árvízvédelmi fal, a Komp utcától délre az Északi összekötő vasúti hídig a félmagas partfal és a Mogyoródi-patak ellopott zsilipének pótlása sürgős beavatkozást igényelnek. Az Észak-pesti Szennyvíztisztító körtöltése az elsőrendű védvonal előtt, hullámtéren került kialakításra, azonban 2013-ban még nem nyilvánították hivatalosan védvonallá. A Váci út öböl menti szakaszán a védvonal és a Duna között beépített területek, építési telkek találhatóak.

Újpest összefoglaló SWOT analízise

A SWOT elemzéseknek számos módszertana létezik, jelen esetben az Európai Unió által alkalmazott módszertant vettük figyelembe, amely a SWOT elemeit belső és külső tényezőkre osztja fel:

A helyzetelemzés összefoglalásnak módszertana

Erősségek – Belső tényezők	Pozitív dolgok egy helyzetről, vagy tevékenységről, ami jól működik, és lehet rá befolyása Újpestnek.
Gyengeségek – Belső tényezők	Olyan dolgok, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyásunk, hogy Újpest megváltoztassa.
Lehetőségek – Külső tényezők	Olyan adottságok, amelyeket a kerület nem tud egyértelműen befolyásolni, de rájuk építve kihasználhatja az erősségeit.
Veszélyek – Külső tényezők	Olyan korlátok, amelyeket nem Újpest befolyásol és kockázatot jelentenek.

A helyzetelemzés egyes fejezetek végén található SWOT analízis az adott (szakági) témakört érintő erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket foglalja össze a megfelelő szakági

részletességgel. Az összefoglaló SWOT táblázat a léptékében releváns, a kerület szempontjából igen meghatározó adottságokat foglalja össze.

ÚJPEST ÖSSZEFOGLALÓ SWOT ANALÍZISE

ERŐSSÉGEK

Beköltözés miatt növekvő népesség.
Jelentős gazdasági pozíció – gazdasági húzóerő.
Megújuló tervezési környezet (országos, térségi és helyi szinten egyaránt).
Erős helyi kötődés, lokálpatriotizmus.
Jól kiépült helyi közösségi intézményrendszer.
Jelentős ipari hagyományok és kapacitások.
Kutatás-fejlesztési tevékenység jelenléte.
Hagyományos kiskereskedelmi hálózat.
Helyi adóból származó bevétel növekvő tendenciát mutat
Kiépült városfejlesztési szervezeti rendszer
Védett és egyéb értékes természetközeli területek nagy száma.
A Duna mentén és Káposztásmegyeren jelentős az erdő- és egyéb zöldfelületek aránya.
Jelentős a barnamezős területekben és az épületállományban rejlő fejlesztési potenciál.
Védett és védelemre érdemes épületállomány.
A Szent István tér megújulása, további ütemek előkészítettsége.
Nagy sportmúlt, sokrétű sportolási lehetőségek a lakosságnak és versenyzőknek egyaránt.
Fejlődő kerékpáros hálózat.

LEHETŐSÉGEK

Újpest szorosabb együttműködése az északi agglomeráció településével.
Budapesten és kerületen belüli és várostérségi érdekek hatékonyabb egyeztetése, elmélyülő partnerség.
Szabadtéri rekreációs, sportterületek iránti társadalmi igény növekedése.
EU-s, fővárosi pályázati lehetőségek a Duna-part kiépítésére, városrehabilitáció folytatására és a barnamezős területek megújulására.
TSZT 2015 szerint tervezett területfelhasználás tartalékai.
Vízművek tulajdonában lévő területek megújítása.
Üzleti szolgáltató szektor erősödése keresletet támaszt irodai fejlesztések iránt.
Lakásépítési konjunktúra elősegíti a belvárosi lakóterület megújulást.
Kiskereskedelmi piac átrendeződése erősíti a hagyományos utcai kereskedelmet.
Tervezett budapesti gyorsvasúthálózat-fejlesztés (M3 káposztásmegyeri meghosszabbítása) és közúthálózat-fejlesztések kapcsolatnövelő hatása (Körvasút menti körút Duna-híddal).
Kerékpáros infrastruktúra fővárosi szintű fejlesztése.
Alternatív energiák térnyerése.
Civil szervezetek aktívabb bevonása a kerület életébe.

GYENGESÉGEK

A Duna és a vasúthálózat elvágó hatása
Önkormányzati bérlakás állomány 26%-a komfort nélküli vagy szükséglakás
A közcélú zöldfelületek részben megújításra szorulnak, területi eloszlásuk egyenetlen.
Az erdők és a vízparti területek rekreációs szempontból kihasználatlanok.
A Duna adottságainak nem megfelelő kihasználása – Duna és város kapcsolata hiányos, a vízpart megközelítése nehézkes.
Lakosság parkolási igényeinek megoldatlansága a lakótelepeken. Kielégítetlen P+R rendszerű parkolási igény a metróállomások környezetében.
Önkormányzati energiagazdálkodási rendszer nincs kialakítva.
A kerület fő útvonalai mentén jelentős a zajterhelés.
Barnamezős területek (mint potenciális szennyezőforrások) az egykori ipari zónában.
Jellemzően alacsony zöldfelületi intenzitás a belső városrészekben, különösképp a gazdasági területeken.
Kevés gyalogos elsőbbségű terület és közösségi tér.
Leromlott állapotú értékes épületállomány.

VESZÉLYEK

Budapest és a régió pályázati támogatási rendszere beszűkül, a vidék támogatása versenyhátrányt okoz.
A szociális ellátórendszer kapacitásának igazodnia kell az előregedő társadalomhoz.
Gazdasági fellendülés elmaradása miatt a szegregációval veszélyeztetett területek növekednek.
Egészségügyi rendszer átszervezése miatt a helyi kórházi infrastruktúra lecsökken, megszűnik.
A támogatások tudatos ösztönző rendszerének, a magánberuházók bevonásának elmaradása esetén a fejlesztések nem lehetnek hosszútávon fenntarthatóak.
Az agglomerációs települések lakosainak használata által az intézmények túlterhelté válhatnak.
Barnamezős területek átalakítása, rehabilitációja a finanszírozás hiánya és a csatlakozó kerületekben, agglomerációban rendelkezésre álló zöldmezős területkínálat miatt elmarad.
A vízbeszerzési területek miatt a Duna északi partszakasz nem nyitható meg a lakosság használata felé.
Személygépjármű ellátottság további növekedése.
A forráshiányos természetvédelem miatt az értékek pusztulása.

Helyzetértékelés az Európai Unió tematikus céljaihoz kapcsolódóan

Az EU 2014-2020 közötti kohéziós politikáját összegző dokumentum az EU 2020 stratégia, melynek célkitűzéseit az unió 11 tematikus cél mentén kíván elérni. A tematikus célokhoz úgynevezett beruházási prioritások kapcsolódnak, melyek alkalmazása az egyes operatív programok kidolgozása során meghatározó. Mindez azt jelenti, hogy a tematikus célokhoz illeszkedve lesznek az uniós források elérhetőek. Ezért a stratégiai célok kialakításához a 11 tématerület szerinti fő megállapítások, folyamatok, fejlesztési igények megállapítása szükséges:

139. ábra: EU
Forrás: BTFK

EU tematikus cél	Kapcsolódó folyamat Újpesten
1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ jelentős kutató-fejlesztő létesítmények a kerületben, ▪ helyi innovatív nagyvállalatok és KKV-k közötti kapcsolat gyenge,
2. Az IKT-hoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ digitális kompetenciák és eszközellátottság hiánya az idősödő lakosság körében, ▪ önkormányzati informatikai rendszer fejlesztésre szorul,
3. A KKV-k versenyképességének fokozása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kis- és középvállalatok magas aránya a helyi vállalkozások között, ▪ kedvezőtlen telephely adottságokkal küzdő KKV szektor,
4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés támogatása minden ágazatban.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ megújuló és energiahatékonysági beruházások alacsony szintje lakásállományban és intézményi állományban is. Néhány megújuló beruházás Újpesten már megvalósult, illetve megvalósítás alatt áll (geotermikus energia, napenergia, szennyvízhő hasznosítása), ▪ a kerékpár utak építése elkezdődött, intenzív fejlesztése szükséges ▪ a gyalogos közlekedés keretében a közterületek kiemelt fejlesztése megkezdődött, ▪ a közúthálózat csomópontjai sok esetben nem felelnek meg az igényeknek, teljesítőképességük növelése, balesetveszélyt csökkentő átépítésük sokszor indokolt
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lakossági szintű vízgazdálkodás (csapadékvíz öntözési célú használata) alacsony szintű, ▪ a szélsőséges árvízszintek gyakoribb előfordulása miatt az árvízvédelmi védművek állapotának részletes, komplex felülvizsgálata után a szükséges beavatkozások elvégzése,
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szennyvízkezelés a kerületben megoldott, ▪ a főbb útvonalak mentén jelentős a zajterhelés – zajcsökkentés, zajvédelmi beavatkozások szükségesek,
7. A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a jelentős számú újpesti lakosság nagyszámú utazást generál, szükséges az egyéni gépjármű közlekedéssel versenyképes kötőtpályás közlekedés bővítése, ▪ a közösségi közlekedés intermodalitásában rejlő adottságok kihasználatlanok, ▪ jelentős az Újpest belső részeit terhelő átmenő jellegű gépjármű forgalom, szükséges ezen útvonalak tehermentesítése,
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ fővárosi átlagtól jobb foglalkoztatási mutatók a kerületben, ugyanakkor a középfokú iskolai végzettséggel rendelkezők magasabb aránnyal rendelkeznek a munkanélküliek körében, ▪ közfoglalkoztatás és szociális foglalkoztatás, mint lehetőség a kerület szempontjából pozitívan értékelhető, ▪ képzési lehetőségek növelése, jelenlegiek minőségi fejlesztése szükséges,

9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szegregációval veszélyeztetett területek a kerületben, ▪ családgondozó szolgálat kapacitásproblémákkal küzd, ▪ példaértékű hajléktalan gondozási rendszer,
10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó, tanulásba.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ lakosság képzettségi mutatói kedvezőtlenebbek a fővárosi átlagnál, ▪ intézményi szegregáció megjelenése, ▪ szakképzés minőségi fejlesztésre szorul, ▪ országosan is jó minőségű középfokú oktatási intézmények, ▪ helyi felsőoktatási intézmény bővítést tervez,
11. Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása	<ul style="list-style-type: none"> ▪ szétaprózódott kulturális intézményrendszer megújításra szorul, ▪ egészségügyi rendszer állami átszervezése miatt kórházi kapacitás többlet alakult ki, ▪ a helyi közigazgatás informatikai hátterének fejlesztése szükséges.

2.2. PROBLÉMA- ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP¹⁰

Társadalom és humán infrastruktúra - problémák

A szociális feszültséget okozó, szegregáció által veszélyeztetett területek problémáinak összetett kezelésére van szükség, mely az esélyegyenlőségi, lakhatási, humán infrastruktúra és szolgáltatásfejlesztési beavatkozásokon túl a közösségépítés az egészségmegőrzés, a közbiztonságot növelő projektelemekig széles spektrumot ölel fel.

Az alacsonyabb státuszú lakosság és a rossz minőségű lakásállomány a kerületen belül elsősorban Újpest városközpont és Károlyi városnegyed városrészek területére koncentrálódik. A lakásállomány fokozatos fejlesztésére az önkormányzatnak (ahol nem tulajdonosként van jelen) csak közvetett eszközei vannak, míg a lakosság szociális problémáinak kezelését a kerület közintézmény hálózatán keresztül tudja elvégezni.

A kerület oktatási, egészségügyi és szociális ellátórendszeri kapacitásának igazodnia kell az előregedő társadalomhoz. Az elkövetkező időszakban számos oktatási intézmény kihasználtsága csökkenni fog, így fenntartásuk gazdaságtalan lesz. Ugyanakkor az időskori szociális ellátás kapacitása bővítésre szorulhatnak. A kerületi intézménykínálat társadalmi folyamatokhoz való igazítása fontos feladat az önkormányzat számára, ahol figyelembe kell venni az intézmény ellátottság területi igényeit is.

Gazdaság - problémák

A fejlesztési potenciállal rendelkező, jelenleg alulhasznosított barnamezős területek és ingatlanok egy része a korábbi hasznosítás szerkezeti kívánalmai miatt és területi kiterjedésük folytán elvágó elemként vannak jelen a várostestben. Egyes területek esetén a rossz közlekedési infrastruktúrállal ellátottság, a potenciális talajszennyezettség, a tulajdonosi háttér rendezetlensége gátolja a fejlesztést.

Az önkormányzat gazdálkodása - problémák

Újpest Önkormányzata tulajdonában álló bérlakások 44%-a összkomfortos lakásokból áll, míg 26%-a komfort nélküli vagy szükséglakás. A 2013-as évben 680 egységet számláló komfort nélküli vagy szükséglakás kiváltása, komfortfokozat emelése, illetve megszüntetése jelentős feladatot ad az önkormányzatnak a következő időszakra.

Táji-természeti adottságok, zöldfelületi rendszer - problémák

Alacsony zöldfelületi intenzitású terület: A térképen feltüntetetésre kerültek a 20%-nál alacsonyabb zöldfelületi intenzitású területek. Jól látható, hogy Újpest belső városrészei zöldfelületekben igen hiányosak, legrosszabb zöldfelületi intenzitás az ipari-gazdasági területeken mutatkozik.

Épített környezet - problémák

A lakóterületek közé zárványként beékelődött üzemi tevékenységet végző, nagy gazdasági funkciójú területek környezeti, szomszédsági konfliktussal járhatnak. Amellett, hogy sokszor a jelentős gazdasági területek különleges épületállománynak adnak helyet, az apróbb telephelyekből álló területek épített környezetének állaga, utcaképe legtöbbször nem megfelelő.

¹⁰ A probléma- és értéktérkép a területileg beazonosítható, a tervi műfaj léptékének, a kerület életét jelentősen befolyásoló elemeket tárja fel.

A Szent István tértől északra a jellemző a zártos beépítési mód. Nagyarányú beépítettség mellett, az épületek alacsonyabbak, az „L”, a zártudvaros „O” és az „U” alakú a mai lakófunkciótól elvárt kritériumoknak nem felelnek meg, a beépítés nehezen élhető.

Újpest-Városkapu térségében az épületállomány leromló. A nagy gyalogos forgalmat bonyolító, városszerkezeti kiemelkedő helyszín többre hivatott.

Újpest területileg együtt élő várostestétől két családi házas, kertvárosias terület (Székesdűlő és Megyeri hídfő északi része és Dél-Újpest lakóterülete) nehezen integrálható, fejleszhető a kerület egészével, mert Dél-Újpesten a gazdasági területek, Székesdűlő és Megyeri hídfőn az M0-ás autót elválasztó hatása miatt.

Az Újpesti Duna-part a lakosság számára kevésbé használható, a Váci út menti nagy, összefüggő területek jellemzően átjárhatatlanok, átstrukturálást igényelnek. A partra való lejutás és a partvonal menti gyalogos használat jelenleg esetleges és megoldatlan. Az északi partszakasz – a honvédelem által használt és a vízbázis lelőhely területe – a közhasználat elől teljesen elzárt terület.

A jelentős építészeti értékek közül több használaton kívüli, állaguk folyamatosan romlik.

Az élhető, funkciógazdag kerületközpont mellett hiányoznak a kisebb területet ellátó, „lokális” alközpontok, közösségi helyek. A forgalmas utak mentén a lineáris átalakulás, mint lineáris központok átalakulása is várat még magára.

Az Árpád út jelen állapotban csak sok konfliktussal tudja betölteni a városi főutca komplex szerepét, a gyalogos forgalom számára kevésbé vonzó. A jelentős gépjárműforgalom fokozott zajterheléssel és légszennyezettséggel jár. A széles útpálya és a kétoldali parkolás miatt a gyalogos közlekedés tere szűkös, és hely hiányában fasor helyett csak dézsás növények kerültek kihelyezésre.

Közlekedés - problémák

A probléma térképen megjelenő vasútvonalak és a Duna elválasztják Újpestet a szomszédos kerületektől, meggátolva a beépített területek összenövését. Ennek következtében hálózati jelentőségű (több kerületet is összekötő), és a szomszédos kerületekkel összeköttetést biztosító közlekedési kapcsolatok is hiányoznak. Újpest déli határánál csak vasúti híd kapcsolat biztosított Budával. Újpest egyes területein a beépített területek 300 m-es sugarú körzetében nem érhető el a közösségi közlekedés, tehát az ellátás itt elmarad a budapesti átlagtól. Az M3 metróvonal csak Újpest déli területeit éri el jelenleg.

A telepszerűen beépített lakóterületeken és a metrómegállóknál a megfelelő működéshez a szükséges számú parkolóhely nem áll rendelkezésre.

Közművesítés - problémák

Az ivóvízzel ellátott csatornázatlan területek: Azokon a területrészekon, amelyeket az ivóvízhálózat érinti, sokkal nagyobb mennyiségben keletkeznek szennyvizek is, mint azokon, ahol esetleg csak fűtő kútról biztosítják a vízigényeket, mivel utóbbiak vízminősége fogyasztásra kevésbé alkalmas. A csatornahálózat hiányában a keletkező vizek megtisztítása nem ellenőrzött, így a gyűjtés és elszállítás mennyisége jellemzően kevesebb, mint a ténylegesen keletkező szennyvízmennyiség. A különbség legtöbbször a rosszul kialakított tároló rendszerek következtében a talajba szívárog el, ahol jelentős terhelést okoz.

Jogilag rendezetlen árvízvédelmi védvonalszakasz: Az elmúlt évtizedben a Duna menti sáv területén (hullámtéren) történt beépítések, illetve beépítésre szánt területek bevédésére megépültek a védművek, azonban a védvonal nyomvonalának módosítása jogilag nem történt meg, így az árvízi védekezés továbbra is a jogilag nyilvántartott I. rendű védvonal nyomvonalán zajlik. A kerületben ilyen védvonal az Észak-pesti Szennyvíztisztító körtöltése.

Jogilag rendezetlen patakszakasz: A teleknyilvántartás és a tényleges állapot között sokszor igen jelentős mértékű eltérések mutatkoznak, így az egyes övezetek nem a szükséges helyre kerülnek, mely később esetleg a telek használatát is veszélyeztethetik. Újpesten több patakszakasz is érintett.

A kerületben található vízbázis miatt a kerület valós Duna-kapcsolata korlátozott.

Városképet negatívan befolyásoló közműlétesítmények: Nagyfeszültségű távvezetékek és magasvezetésben létesített távhővezetékek Újpesten több helyen jelen vannak. Az energiaellátást biztosító távvezetékek egyrészt számottevő biztonsági övezettel rendelkeznek, amelyek beépítési korlátozásoként veendő figyelembe, másrészt városképi megjelenésükkel több helyen nincsenek összhangba környezetükkel. Mélyvezetésre történő kiváltásuk műszakilag lehetséges, ugyanakkor a jelentős beruházási igény miatt átépítésük csak hosszú távon, szakaszonként valósulhat meg.

Környezetvédelem, településüzemeltetés - problémák

Zajkonfliktussal érintett útszakasz: A problématerképen feltüntetésre kerültek a stratégiai zajtérkép alapján jelentősnek mondható, 10 dB-lel a küszöbérték feletti zajszinttel érintett út és vasútszakaszok: Váci út, Árpád út, Görgey Artúr út, István út, Pozsonyi utca, a Megyeri és Főti útnak egyes szakaszai, valamint a Vác-szobi vasút vonala.

A gazdasági típusú és az alulhasznosított, vagy használaton kívüli barnamezős területeken a múltban folytatott korszerűtlen tevékenységek számos helyszínen vezethettek a felszín alatti víz, illetve a földtani közeg szennyezettségéhez, illetve jellemző a talajfelszín roncsolása, pusztulása. Potenciális talajszennyezettséggel veszélyeztetett területek: a MÁV Istvántelki Főműhelye, a

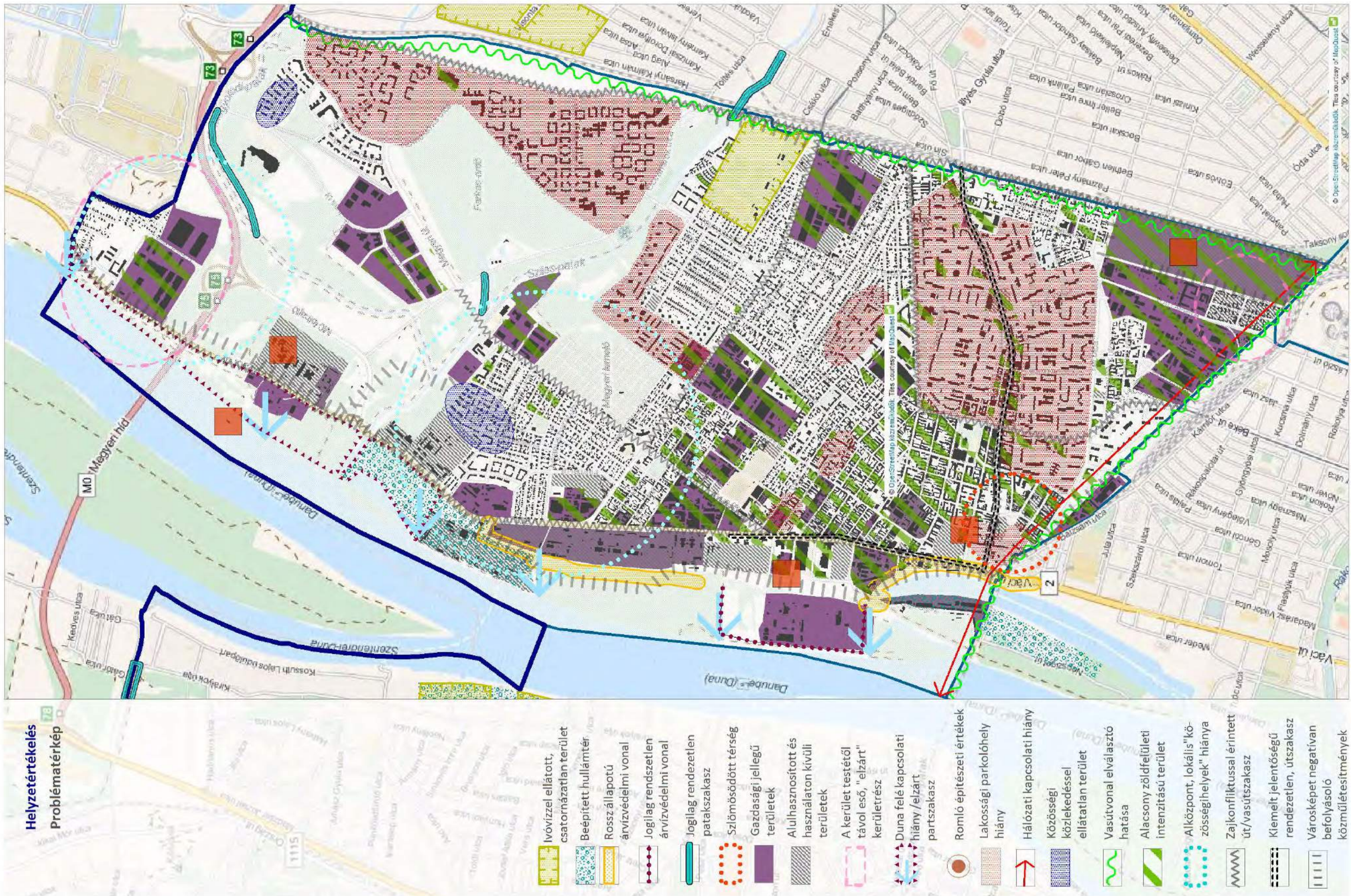
Chinoin, a volt Gyapjúszövő, a BKV remíz területe, a Tungsram telephelyei, a Váci út menti ipari-gazdasági zóna, meglévő és volt honvédelmi területek (Flottilla kikötő, volt Hunyadi és Petőfi Sándor Laktanyák), Téli kikötő, MAHART hajójavító üzem.

Katasztrófavédelem - problémák

A beépített hullámterek olyan árvízveszélynek közvetlenül kitett partszakaszok, melyek az I. rendű védvonal előtt helyezkednek el. A védekezési előírások alapján ezeken területek az árvíz elleni védekezéséről a terület tulajdonosának kell gondoskodnia, melyet legtöbbször önerőből képtelen megvalósítani.

A rossz állapotú árvízvédelmi védvonal olyan nyomvonalas problémát jelöl, ami árvíz idején különösen nagy figyelmet, illetve rövid vagy középtávon beavatkozást igényel. A kerületben Vízművek gátja és a Komp utcai árvízvédelmi fal és a Váci út – Téli kikötő félmagaspartja is magassághiányos.

140. ábra: Problématérkép

Társadalom és humán infrastruktúra értékei

Jelentős sportmúlttal és jelennel rendelkezik Újpest és az újpesti egyesületek. Több sport és rekreációs funkciójú nagylétesítmény található a kerületben, melyek igen tág kört vonzanak, érdeklődőt és sportolókat egyaránt.

A helyi közösségi és alapellátási intézményrendszer jól kiépült, nagyrészt Újpest várossá válásának illetve később a lakótelepek kiépülésének folyamatával párhuzamosan alakult ki. Kapacitásai nagyrészt megfelelnek a középtávú igényeknek, ugyanakkor műszaki, minőségi megújulásuk középtávon feladatot jelent.

Gazdaság értékei

A helyi ipar nagy hagyományokkal bír és jelentős szerepet játszik a kerület életében. Fontos szempont, hogy további befektetéseiket és fejlesztéseiket is a kerületben realizálják. Az önkormányzat feladata, hogy lehetőségeihez képest elősegítse ezen potenciális fejlesztések kerületben tartását, telephelykínálattal, szabályozási és ösztönző eszközökkel.

A helyi hagyományos kiskereskedelmi hálózat érték. Újpest érdeke, hogy ez a gazdasági szektor fel tudja venni a versenyt a szomszédos területeken jelentős vonzerővel bíró bevásárlóparkokkal. A helyi kiskereskedelem erősítésének egyik fontos tényezője az attraktív, gyalogosbarát, biztonságos, parkolási lehetőséggel is rendelkező közterület, melynek kialakítása és fenntartása önkormányzati feladat. Ugyanakkor hasonlóan fontos a kerület város imázsának erősítése is, hogy még szélesebb vásárló és látogató réteget tudjon a kerületbe vonzani.

A megújuló energiaforrások egyre nagyobb szerepet fognak kapni a jövő energiagazdaságában. A kerület érdeke, hogy elősegítse a helyi erőforrásokra épülő energetikai fejlesztéseket az erre alkalmas területeken, ezzel az energiabiztonság erősítését, a megfizethető közüzem szolgáltatások által nyújtott gazdasági előnyök kiaknázását.

Az önkormányzat gazdálkodásának értékei

Újpest intézményi vagyona a közelmúlt tulajdonjogi átrendeződései miatt módosult, ugyanakkor a kerület tulajdonában és kezelésében lévő ingatlanvagyon pozícionálása és a helyi gazdaság fejlesztésébe való bekapcsolása a kerület fejlődése szempontjából nagy jelentőségű lehet. Az üresen álló ingatlanok hasznosítása, a gazdaságfejlesztésbe való bevonás lehetőségének vizsgálata fontos feladat.

A környezettudatos energiagazdálkodás nagymértékben hozzájárul a klímaváltozás káros hatásainak enyhítéséhez. Az épületállomány energiafogyasztása az összes kibocsátott CO₂ jelentős részét teszi ki, ami a felhasználói oldal felől is energiahatékonysági intézkedéseket, szemléletváltást követel, és az energia-hatékony és alacsony károsanyag-kibocsátású épített környezet megvalósítását igényli.

Táji-természeti adottságok, zöldfelületi rendszer értékei

Újpest két védett természeti területe a Palotai-sziget és az Újpesti Homoktövis TT. A Palotai-sziget TT a gyakran elöntött területén egyedülálló vizes élőhely jött létre. Értékét az őshonos ártéri vegetáció és a hozzá kapcsolódó őshonos állatvilág adja. Az Újpesti Homoktövis TT Budapest egyik legjelentősebb természeti értéke. A természetközeli élőhely az úgynevezett „Rákosok” pusztáinak egyik utolsó maradványa. A terület legnagyobb botanikai értékét a közel kétszáz tövet számláló homoktövis állomány adja.

A település zöldfelületi rendszerének gerincét a többnyire az ökológiai hálózat részét képező természetközeli területek: a Duna medre és parti sávja (a vízbázis terület ligeterdeivel együtt), a Népsziget, a Farkas-erdő, valamint a Mogoródi-patak és a Szilas-patak menti természetközeli területek. A belső területeken a nagyfokú beépítettség miatt kiemelt jelentőségük van a fennmaradt zöldterületeknek és a nagy zöldfelületű intézményterületeknek.

Épített környezet értékei

Az alulhasznosított, használaton kívüli területeken jelentős fejlesztési lehetőség kínálkozik beépítésre és szabadterületek fejlesztésére egyaránt.

A Szent István tértől északra fekvő kisvárosias lakóterület átalakulása, a mai kor elvárásainak megfelelő lakóterületté válása jelentős fejlesztési potenciált hordoz.

Újpest jelentős építészeti értékekkel rendelkezik, melyek hozzájárulnak az értékes településképhez.

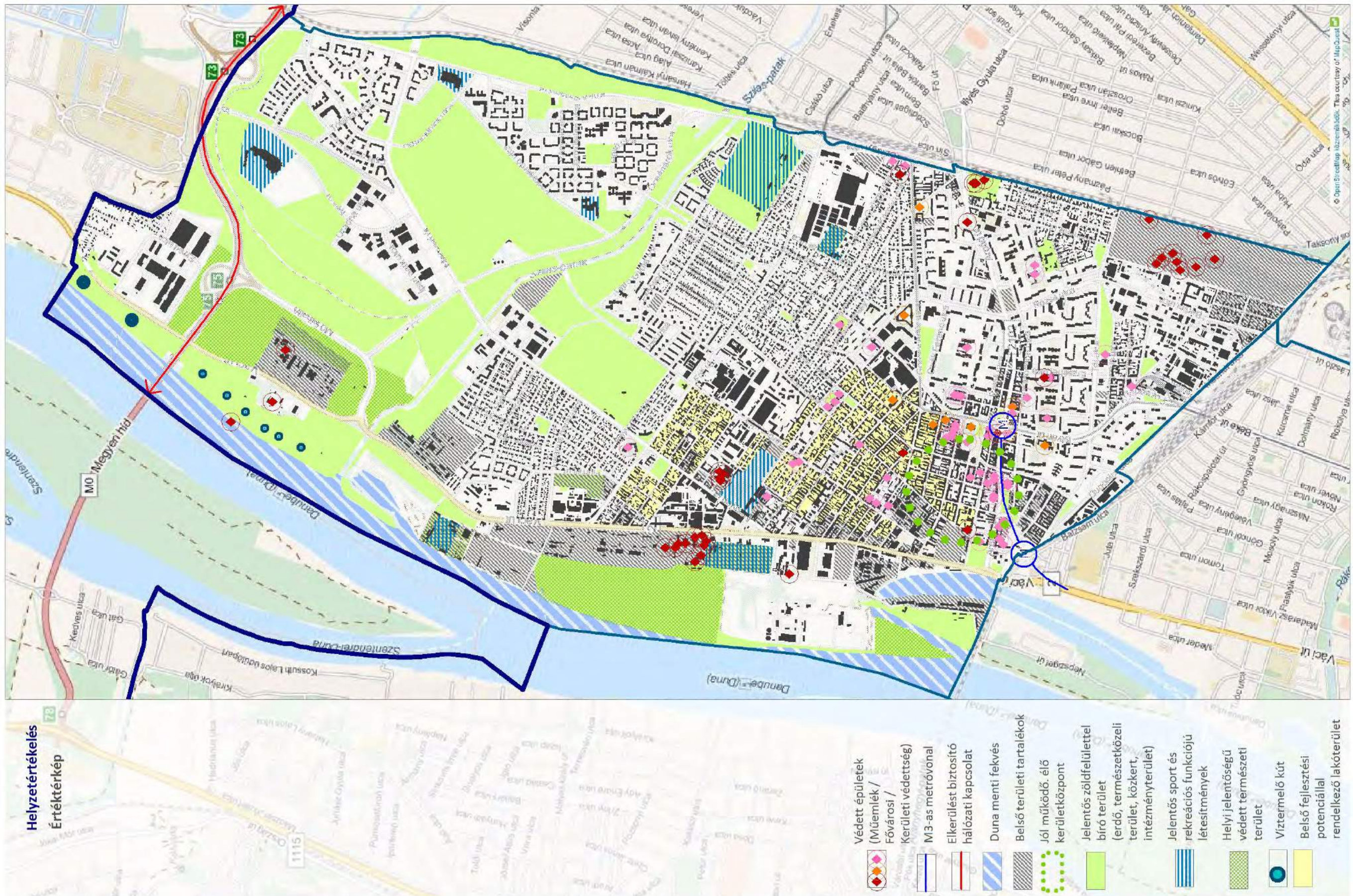
Újpest kerületközpontja, a Szent István térmeghatározó, funkciógazdag központ a kerület és a főváros életében. Az utóbbi időben lezajlott és folyamatban lévő megújulása példaértékű.

Közlekedés és közművesítés értékei

Az érték térképen megjelenő M0 gyűrű lehetővé teszi, hogy az átmenő jellegű közúti forgalom jelentős része elkerülje Újpestet. A meglévő metró kapcsolat a közösségi közlekedés tekintetében kiemelkedő jelentőségű a városhatár menti Újpest esetében.

Az északi Duna-parti részén több víztermelő kút is található, amik létesítése 1893-ban kezdődött meg, a mai napig üzemelnek.

141. ábra: Értéktérkép

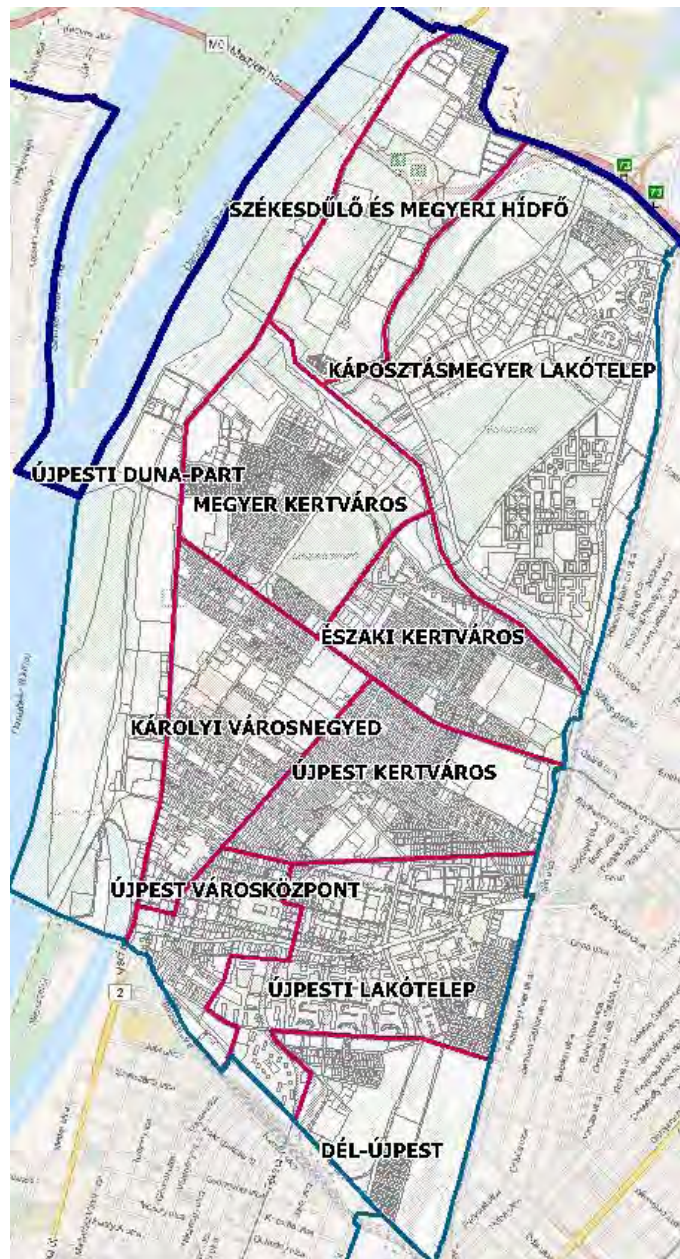

2.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ VÁROSRESZEK

2.3.1. Városszerkezeti egységek

Újpest Önkormányzata – elsősorban a funkcionális adottságokat alapul véve – a korábbi IVS-ben 10 városrészeire osztotta a települést. Az elmúlt időszakban nem történtek olyan mérvű szerkezeti vagy funkcionális változások a kerületben, amelyek indokolták volna ennek módosítását. A statisztikai összehasonlíthatóság szintén a változtatás ellen szólt, ezért a felosztás megmaradt. Ugyanakkor a városrészek nevei módosításra kerültek, figyelembe véve Újpest történeti városrész neveit.

1. Dél-Újpest
2. Újpesti lakótelep
3. Újpest városközpont
4. Károlyi városnegyed
5. Újpest kertváros
6. Északi kertváros
7. Megyer kertváros
8. Újpesti Duna-part
9. Káposztásmegyer lakótelep
10. Székesdűlő és Megyeri hídfő

142. ábra: Újpest városrészei

1. számú városszerkezeti egység – Dél-Újpest¹¹

Dél-Újpest városszerkezeti egység Újpest délkeleti részén fekszik. A szomszédos kerületektől vasútvonalak választják el, északon és nyugaton pedig – a Tél és István utcák mentén – lakótelepekhez csatlakozik. Nagy kiterjedésű gazdasági funkciójú területek és a közejük ékelődő, illetve hozzájuk csatlakozó kis- és kertvárosias lakóterületek jellemzik. Fejlesztési potenciált jelentenek egyrészt a részben használaton kívüli,

¹¹ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

részen alulhasznosított MÁV terület, ahol pusztuló építészeti értékek is találhatóak, másrészt a Tél utca menti üres területek.

A vasútvonalak elválasztó hatását délen csak a Berni utca, keleten pedig az Elem utca szintbeni közúti vasúti átjárója oldja.

A városrész zöldfelületekben szegény, a meglévő közkertek megújításra szorulnak. A területen jellemző üzemi tevékenység fokozottabb zaj- és levegőterhelést produkál. Veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek: Újpesti Erőmű, Sanofi Aventis. Az ipari-gazdasági területek feltárt talajszennyezettséggel érintettek.

Dél-Újpest, a kerület déli csücske a XIII. és a XV. kerület közé ékelődik. Népszámszáma a többi városrészhez képest alacsony, de a két népszámlálás közt eltelt időszakban majdnem duplájára nőtt (mintegy 800 fővel). A lakásállomány szintén közel megkétszereződött, főleg a Tél utca környéki újépítésű társasházaknak köszönhetően. Ugyanakkor az alacsony komfortfokozatú lakások aránya továbbra is itt a legmagasabb a kerületben: 10,5 %.

A korábbi IVS szegregációs szempontból potenciálisan veszélyeztetett területként jelölte az Anonymus utca - Lebstüek Mária utca - Katona József utca - Athéni út által közrezárt részt, ahol a 2001. évi népszámlálás a szociálisan hátrányos helyzetű csoportok nagyobb koncentrációjával számolt, bár szegregátumként nem jelölte.

Lévén a városrész döntően iparterület, az intézményi ellátása hiányos, azonban a városközpont közelsége miatt a kerületben működő középfokú intézmények, kerületi hivatalok könnyen elérhetők.

A városrészben igen jelentős ipari telephelyek találhatóak. Az egykori Chinoi utódjaként a Sanofi Aventis gyógyszergyár egyik központi telephelye működik itt, illetve itt található a Berlini Park, mely egyedülálló gyógyszerkutatási inkubátor telephely Budapesten. A MÁV Istvánteleki egykori műhelyei mára nagyrészt megszűntek, a telephely egy igen jelentős kiterjedésű alulhasznosított barnamezős területet jelent a városrész és a kerület dél-keleti sarkában, mely megújulásra vár.

Lokális fejlesztési kihívások

- A zárvány lakóterület intézményi irányú funkcióváltása, integrálása a kerület életébe,
- Az építészeti értékek megóvása,
- A használaton kívüli értékek funkcióval való megtöltése,
- A használaton kívüli és alulhasznosított területek felélesztése,
- Innovációs kapacitások fejlesztése, helyi gazdaságba történő hatékonyabb bevonása,
- Szegregációval veszélyeztetett területeken történő beavatkozás,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,
- Zöldfelületi arány növelése,
- Közösségi zöldterületek fejlesztése,
- Talajszennyezett területek kármentesítése.

2. számú városszerkezeti egység - Újpesti lakótelep¹²

Újpesti lakótelep városszerkezeti egység az Árpád út keleti szakasza által felfűzött lakótelepek és a keleti kerülethatár mentén fekvő kis- és kertvárosias lakóterületeket fedi le. Az egységet a nagyvárosias lakótelepi arculat) és hangulat jellemzi. Jelentős értékek, hogy az intézmények általi területi lefedettsége teljes mértékben biztosított.

¹² A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

A városszerkezeti egység közlekedési ellátásában jelentős szerepet tölt be az M3 metró közeli végállomása, és az István út – Görgey Artúr út villamos vonala. A lakótelep területén a közúthálózat nagyvonalúan került kialakításra. A lakótelepeken a parkolás nehézséget okoz.

A lakótelepet tagoló zöldfelületek aránya alulméretezett, ugyanakkor a zöldterületek eloszlása, funkcionális kínálata (játszó és sportterek nagy száma) megfelelő, de fejlesztésük folyamatos munkát igényel. Jelentős környezeti terhelés a főbb útvonalak (Árpád út, Pozsonyi út, István út) mentén jelentkező zajterhelés.

A városrész népessége több mint hatezer fővel csökkent a két népszámlálás közt eltelt időszakban, de még így is az Újpesti lakótelepen koncentrálódik a kerület lakóinak közel harmada. Előregedőben lévő városrész, ahonnan jellemzően elköltöznek a fiatalok. Az idős korosztály aránya 17-ről közel 24%-ra nőtt. A lakásállomány jelentős mértékben nem csökkent, hiszen jellemzően sokemeletes panelépületekből áll a terület; így a lakások is összkomfortosak.

A beépítési módnak és a nagy sűrűségnek köszönhetően a városrész intézményi ellátottsága kiemelkedően jó; sok a központi funkció és az alapellátást biztosító nevelési, oktatási, szociális és egyéb intézmények hálózata is. Itt található a kerület egyetlen felsőoktatási intézménye, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara a Viola utcában. A kerület kórházi telephelyei közül kettő szintén ebben a városrészben található, az Árpád út mentén (jelenleg üresen), illetve az egyetem szomszédságában a Károlyi Sándor Kórház.

A városrész jellemzően lakóhely, ahol az intézményeken és a kereskedelmen kívül nem jellemző más típusú munkahely.

Lokális fejlesztési kihívások

- Parkolási nehézségek,
- A lakóterület forgalomcsillapítása,
- Használaton kívüli jelentős ingatlanállomány (uszoda, kórház) hasznosítása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,
- Az M3 metró vonal meghosszabbításának támogatása a fővárosi közlekedési rendszer részeként,
- Épített környezet, lakásállomány megújítása, lakótelep korszerűsítése,
- Rózsa utcai csomópont rendezése, hasznosítása,
- Víztorony hasznosítása,
- Árpád út élhetőbbé tétele,
- Zöldfelületek megújítása az újfajta rekreációs igényeket szem előtt tartva.

3. számú városszerkezeti egység – Újpest városközpont¹³

A városszerkezeti egység a kerület két metrómegállójának környezetét fedi le, a Szent István teret és a Városkapu térségét. A Szent István tér környezetében – a kerületközpontban – a városi szövet jellemzően kialakult, és vegyes funkció jellemzi. Továbbá jelentős számú építészeti értékkel rendelkezik a térség. A kerület főtere a közelmúltban újult meg.

A Városkapu térsége közlekedési szempontból már intermodális csomópont és egyben átalakulás előtt álló mellékközponti terület, Budapest egyik kijelölt intermodális központja.

Alacsony zöldfelületi intenzitás, és a zöldterületek egyenetlen eloszlása jellemzi a városrészt. Fő környezeti probléma az Árpád út és Váci út jelentős gépjárműforgalmából fakad (zaj- és légszennyezés).

¹³ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

A városrész népessége jelentősen nőtt 2001 és 2011 között, ezzel együtt javult a korszerkezete és a képzettségi mutatói. Ez nagyrészt az új lakás építéseknek és a beköltöző magasabb képzettségű népességnek volt köszönhető.

A városrész déli csücskében, a vasút mellett, az Újpest Városkapu metróállomás szomszédságában szegregátumot jelölt ki a KSH a 2011-es mutatók és az új metodika alapján. Mivel a terület egy jövőbeli közlekedési fejlesztési helyszín, a Berda József utca épületek egy részét már elbontották; a korábban itt élő lakók elköltöztek. A még megmaradt épületek folyamatos elbontása illetve az itt lakók társadalmi felzárkóztatása tervezett.

A városrész jelentős intézményi központ, számos közigazgatási, oktatási és kulturális létesítménnyel.

A Városközpont gazdaságát nagyrészt a hagyományos kiskereskedelmi és szolgáltató szektor alkotja. A városrehabilitációval párhuzamosan, az új piac megépülésével ez a funkció erősödhet. A városrész délnyugati része, a Városkapu előnyös elhelyezkedésével potenciális fejlesztési területet jelent.

Lokális fejlesztési kihívások

- Duna-part elérhetőségének biztosítása,
- Városkapu megújulásának elősegítése, mellékközponti szerepkör kialakítása,
- Árpád út élhetőbbé tétele,
- Zöldfelületi borítottság növelése,
- Közösségi terek fejlesztése,
- M3 metróvonal meghosszabbításának támogatása, meglévő szakaszának felújítása és megálló környezetének térrendezése,
- Újpest-Aquincumi híd és a kapcsolódó Kőrvasút menti körút megvalósításának támogatása a fővárosi közlekedési rendszer részeként,
- A lakóterület forgalomcsillapítása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,
- Szegregált és veszélyeztetett területek kezelése.

4. számú városszerkezeti egység – Károlyi városnegyed¹⁴

A Károlyi városnegyed a kerületközponttól északnyugati irányban, a Váci út mentén fekszik. A kisvárosias lakóterületek és a gazdasági területek vegyessége jellemzi. Fejlesztési potenciált jelent a Károlyi központ félbe maradt fejlesztése, valamint a kisebb, gazdasági funkciójú területek minőségi javulása, iroda, intézményi funkció felé való átalakulása. A Váci út jelenleg kiemelt jelentőségű építésetileg rendezetlen útvonal. Jellemzőek a szűk közterületek. A városrész országos jelentőségű sportlétesítménye a Szusza Ferenc Stadion.

A városrész zöldfelületekben igen szegény, egyetlen közkertje az Aschner Lipót tér. Környezeti terhelés a Váci út gépjárműforgalmából és üzemi tevékenységekből (GE Hungary, Messer Hungarogáz telephelye) ered.

A városnegyed lakónépessége mintegy félezer fővel növekedett, így 2011-re már ez a 3. legnépesebb városrésze a kerületnek. A képzettségi mutatók rosszak és igen nagyarányú az alacsony presztízsű munkát végzők aránya (30%). Magas a munkanélküliség és itt a legnagyobb a tartósan munkanélküliek aránya.

¹⁴ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

Már a 2001. évi népszámlálás adatai alapján is ez a terület volt szociális összetétele és lakásállomány mutatói szerint Újpest egyik legrosszabb adottságú városrésze. Bár 2001-hez képest közel a felére csökkent, mégis 2011-ben magas a szegregációs mutató (8,5).

A lakásállomány komfortfokozata jelentősen javult az elmúlt időszakban, ugyanakkor az egyszobás lakások aránya itt a legmagasabb a kerületben.

A városrészben a GE jelentős ipari telephelye található, ugyanakkor jelentős a megújulásra váró barnamezős területek aránya is. A Váci út menti sáv középtávon potenciális gazdaságfejlesztési területként jelentkezhet.

Lokális fejlesztési kihívások

- Félbe maradt fejlesztések befejezése,
- Gazdasági területek funkcióváltása,
- Lakóterületek élhetőbbé tétele, a lakásállomány minőségi javítása,
- Váci út térségének gazdasági fejlesztése való fejlesztése,
- Zöldfelületi arány növelése,
- Közösségi terek (játsszóterek) létesítése,
- A lakóterület forgalomcsillapítása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,
- Szegregációval veszélyeztetett területek kezelése.

5. számú városszerkezeti egység – Újpest kertváros¹⁵

Újpest kertváros a Görgy Artúr utcától északra fekvő, a Fóti útig húzódó városszerkezeti egység. Jellemzően szabadonálló, családi házas beépítésű terület. Az egységben a lakófunkció dominál, körbeveszi az elszórt, nagy kiterjedésű gazdasági területeket, valamint egy-egy intézményt is. A kertvárosias lakóterület jellemzően a tulajdonosok egyéni lehetőségeitől függően, telkenként újul meg, a városszövet kialakult.

A lakóterületek zöldfelületi intenzitása kedvezőbb a gazdasági területekénél, de a közkertek, közparkok aránya alacsony, és területi eloszlásuk egyenetlen. A volt Vákuumtechnikai Gépgyár terület potenciális talajszennyezettséggel érintett. A Görgy Artúr út zajterhelése mellett a lakóterületbe ékelődő gazdasági funkciók okoznak környezeti konfliktust.

A városrész nagyobb része Újpest egyik legmagasabb presztízsű kertvárosi jellegű lakóterülete. A kertváros egy csökkenő népességű városrésze Újpestnek. A gazdaságilag aktív népesség aránya itt a legmagasabb, ami arra utal, hogy a korábbinál több képzett, gyermekes család választotta otthonául Újpest kertvárost. Központként a Szent László tér – Rákóczi tér funkcionál, intézményi ellátottsága közepes.

A Kiss Ernő utca menti egykori ipartelepek átalakulása, funkcióváltása megkezdődött, azonban teljes megújulása még középtávú feladat. A Fóti úti GE telephely viszont jelenleg is jól működik, a környező lakóterületet kevésbé zavarja.

Lokális fejlesztési kihívások

- A barnamezős területek hasznosítását, rendezését és az esetleges szennyezettségek felszámolását ösztönző intézkedések végrehajtása,

¹⁵ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

- A lakóterület forgalomcsillapítása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése.

6. számú városszerkezeti egység – Északi kertváros¹⁶

Északi kertváros a Fóti út és a Szilas-patak között húzódó városszerkezeti egység. Jellemzően szabadonálló, családi házas beépítésű terület, nyugati oldalán lakótelep fekszik. Az egységben a lakófunkció dominál, körbeveszi a Szilágyi út mentén fekvő sportterületet. A kertvárosias lakóterület jellemzően tulajdonosok egyéni lehetőségeitől függően, telkenként újul meg, a városszövet kialakult.

A városrész zöldfelületi intenzitása kedvező, a Szilas-patak mentén jelentős szabadterületek találhatók, rekreációs szempontból kihasználatlanul. Jelentősebb környezeti terhelés nem érinti.

Északi kertváros lakossága jelentősen csökkent 2001 és 2011 között, Újpest kertvárossal ellentétben ez egy előregedő városrész: 2011-ben itt volt a legmagasabb a 60 év feletti aránya. A társadalmi folyamatokhoz a helyi intézményrendszernek is folyamatosan alkalmazkodnia kell.

A városrészben a Fóti út mentén elektronikai vállalkozások által használt jó minőségű telephely található.

Lokális fejlesztési kihívások

- Szilas-patak vízminőségének javítása az érintett kerületek és települések összefogásával,
- Természetvédelem és a gazdasági, rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése a Szilas-patak menti területek fejlesztése során,
- A lakóterület forgalomcsillapítása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése.

7. számú városszerkezeti egység – Megyer kertváros¹⁷

Megyer kertváros a Fóti út, a Váci út, a Baross út és a Szilas-patak között fekszik. Jellemzően szabadonálló, családi vagy társasházas beépítésű terület. Az egységben a lakófunkció dominál, körbeveszi a Váci út mentén fekvő gazdasági területeket. A kis- és kertvárosias lakóterület jellemzően tulajdonosok egyéni lehetőségeitől függően, telkenként újul meg, a városszövet kialakult. Az egység területi tartaléka a Fiumei út mentén fekvő volt gazdasági területek és a Petőfi, Hunyadi laktanya használaton kívüli területe.

A városrész zöldfelületi borítottsága a Szilas-patak menti zöldfolyosó, a temető és a felhagyott Petőfi laktanyának köszönhetően magas. Községi zöldterületekben szegény, a Béke tér mellett néhány kisebb játszótér található a területen. A Váci út és a Megyeri út gépjárműforgalmán kívül a gazdasági területek okoznak környezeti terhelést. A volt laktanya és a Cérnagyár területe potenciálisan talajszennyezett. A Messer Oxigényár veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem.

A városrész szociális mutatói kerületi viszonylatban kedvezőek. Képzettségi mutatói a legjobbak a kerületben, a városrészben a legmagasabb a felsőfokú végzettségűek és a legalacsonyabb az alacsony presztízsű munkában dolgozók aránya. Hátrányos társadalmi helyzetű lakosság jelenléte nem kimutatható.

Központi, alközponti funkciók nem jellemzők a területen. Oktatási és egészségügyi intézmények ugyan nincsenek a városrészben, de közvetlen közelében (Fóti út) vannak.

A városrész gazdasági területei hagyományosan a Váci út mentén találhatóak, a jelentős telephellyel rendelkező vállalkozások (Coats, Messer) jelenleg is jól működnek. Megyer kertváros újonnan létesült

¹⁶ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

¹⁷ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

modern gazdasági zónája a Szilas-patak mentén alakult ki, nagyrészt beépült. Potenciális gazdasági fejlesztési terület pedig az egykori laktanyaterület a Váci út külső részén.

Lokális fejlesztési kihívások

- Petőfi és Hunyadi laktanyák területének átalakulása,
- Szilas-patak vízminőségének javítása az érintett kerületek és települések összefogásával,
- Tábor utcai sporttelep fejlesztése,
- Természetvédelem és a gazdasági, rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése a Szilas-patak menti területek fejlesztése során,
- A barnamezős területek hasznosítását, rendezését és az esetleges szennyezettségek felszámolását ösztönző intézkedések,
- A lakóterület forgalomcsillapítása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése.

8. számú városszerkezeti egység – Újpesti Duna-part¹⁸

A városszerkezeti egység a Váci úttól nyugatra húzódik a teljes kerületen át. A Duna-part használata a lakosság számára jelenleg nem megfelelően megoldott. A Népszigeten gazdasági funkciójú téli hajókikötő és hajójavító, tőle északra szennyvíztisztító működik. A tisztítótól északra védett erdőterület és használaton kívüli volt sportterület, valamint a Tungsram strand fekszik. A Szilas-patak torkolatától délre zárt katonai terület, a Flottilla-öböl, északra zárt vízkezelési terület fekszik. Közvetlenül a Váci út mentén alulhasznosított gazdasági telephelyek és a Vízművek területe található. A Duna-partra a lejutás nem biztosított.

A Duna mentén összefüggő ökológiai folyosó (ártéri ligeterdők) húzódik. Rekreációs szempontból kihasználatlan térség, részben a korlátozó tényezők (természeti védettség, vízbázis-védelem, honvédelmi használat) miatt. Az É-Pesti SZVT telepe beékelődik a Palotai-sziget erdőterületei közé (küszöbérték alatti veszélyes üzem). A gazdasági, honvédelmi területek potenciális talajszennyezettséggel érintettek.

Újpest területén lévő árvízvédelmi védmű ebben a városrészben található. A védmű magassághiányos, keresztmetszete megerősítésre, felújításra szorul.

A városrész népessége alacsony, stagnáló; összetételét illetően erősen előregedő. Az itt élők társadalmi mutatói kedvezőtlenek: a kerületben itt a legalacsonyabb a felsőfokú végzettségűek aránya, magas a munkanélküliek aránya és itt a legmagasabb az alacsony presztízsű munkában dolgozók aránya. A társadalmi helyzet kezelését érdemes a szomszédos Károlyi városrésszel közösen kezelni.

A Váci út mentén megtalálható a hagyományos ipari tevékenység (hajójavítás) éppúgy, mint a hagyományos és modern kiskereskedelem. Fővárosi és térségi jelentőségű a városrész vízi közmű infrastruktúrája. A városrész gazdasági potenciálját azonban elsősorban a Duna menti rekreáció, sport és az erre épülő szolgáltatások, illetve a Váci úti alulhasznosított területek megújulása adhatják.

Lokális fejlesztési kihívások

- A Duna-part használhatóságának biztosítása,
- A Vízmű terület átstrukturálása, Fővárosi Vízművek Nagyfelszíni Vízműtelep hasznosításának előkészítése

¹⁸ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

- A használaton kívüli és alulhasznosított területek fejlesztési potenciáljának kihasználása,
- Beépítésre nem szánt területek megőrzése, természetvédelmi érdekek érvényre juttatása,
- Természetvédelem és erdőgazdálkodás, valamint a gazdasági, rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése a természetközeli területeken,
- Az újfajta rekreációs igényeknek való megfelelés,
- A barnamezős területek hasznosítását, rendezését és az esetleges szennyezettségek felszámolását ösztönző intézkedések,
- Tungsram strand és környékének hasznosításának támogatása
- Az EuroVelo 6 kerékpárút és az dunai menetrendszerinti hajózás kiterjesztésének támogatása a fővárosi közlekedési rendszer részeként,
- A Duna sor megvalósításának támogatása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,
- Árvízvédelmi védmű magasztása, keresztmetszetének növelése.

9. számú városszerkezeti egység – Káposztásmegyer lakótelep¹⁹

Káposztásmegyer lakótelep Újpest északkeleti részén két nagy lakóteleppel, az északi lakótelephez csatlakozó új beépítésű, jellemzően társasházas beépítéssel, valamint a szabadonálló beépítési módú új ipari parkkal rendelkezik. Az egység intézményekben jól ellátott.

A városszerkezeti egység közlekedési ellátásában jelentős szerepet tölt be a Külső Szilágyi út villamos vonala. A lakótelep területén a közúthálózat nagyvonalúan került kialakításra. A lakótelepekre jellemző parkolási nehézségek itt is jelentkeznek.

Zöldfelületekkel jól tagolt, közösségi terekben gazdag lakóterületek jellemzik. A külső szabadterületeket az elmúlt évtizedek beépítései folyamatosan csökkentették. A Farkas-erdő és a Szilas-patak menti zöldfolyosó rekreációs szempontból alulhasznosított. A városrészben jelentős ipari tevékenységet folytató üzem nem található, az M0 autópálya és az ipari park gépjárműforgalma értékelhető számottevő zaj- és légszennyezőforrásként.

A városrész lakásállománya nőtt az elmúlt időszakban, ugyanakkor népessége inkább stagnált. A népesség összetétele öregedő, a munkanélküliség aránya átlagos, a képzettségi mutatók kedvezőek, hátrányos helyzetű lakosság jelenléte nem jellemző. A városközponttól való nagy távolság miatt saját intézményi ellátása kiépült.

A városrészben számos modern gazdasági terület található: az Észak-Pest Ipari Park nagyrészt beépült területe illetve az Aquapark és hozzá kapcsolódó minőségi szálláshely kapacitás, melyek Újpest turisztikai szektorának motorját jelentik. A még szabad fejlesztési területek potenciálisan további ipari illetve szabadidős beruházások megjelenését teszik lehetővé.

Lokális fejlesztési kihívások

- Parkolási nehézségek,
- Az M3 metró vonal meghosszabbításának a végállomásánál intermodális csomóponttal támogatása a fővárosi közlekedési rendszer részeként,
- A lakóterület forgalomcsillapítása,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,

¹⁹ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

- Szabadidős, turisztikai kapacitások továbbfejlesztése,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,
- Épített környezet, lakásállomány megújítása,
- Halassy Uszoda továbbfejlesztése, külső medenceépítése,
- Beépítésre nem szánt területek megőrzése, természetvédelmi érdekek érvényre juttatása,
- A kisvízfolyások vízminőségének javítása az érintett kerületek és települések összefogásával,
- Természetvédelem és erdőgazdálkodás, valamint a gazdasági, rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése a természetközeli területeken (pl. Farkas-erdő) és a kisvízfolyás-revitalizációk során.

10. számú városszerkezeti egység – Székesdűlő és Megyeri hídfő²⁰

Székesdűlő és Megyeri hídfő a kerület északnyugati részén a Váci út keleti oldalán fekszik, közvetlenül érintkezik Dunakeszivel. A városszerkezeti egységet két részre osztja az M0-ás körgyűrű. Az M0-tól északra kertvárosias lakóterület és logisztikai központ fekszik a kerület testétől elszakadva. Az M0-ástól délre a beépített terület csupán a használaton kívüli volt Nagyfelszíni Vízmű és a tőle délre fekvő Vízműterület.

Szabadterületekben gazdag, magas zöldfelületi borítottságú, leszámítva az Európa Center területét. Jelentős értéke a Homoktövis Természetvédelmi Terület. A lakóterület Dunakeszi és Újpest gazdasági területei közé ékelődött, az M0 autópályát elvágott területen, jelentősebb közlekedési zajterhelés sújtja. A Duna-parti ivóvízbázis hidrogeológiai védőterületén fekszik.

A városrész népessége és lakásállománya megduplázódott 2001- és 2011 közötti időszakban, mely elsősorban az egykori laktanya terület funkcióváltásának keretében épült új lakásoknak köszönhető. Társadalmi összetételét tekintve elmondható, hogy átlagosnál magasabb a fiatalok és aktív korúak aránya, illetve javultak a képzettségi és munkanélküliségi mutatók, minek köszönhetően itt a legalacsonyabb a szegregációs mutató értéke (2,2).

A terület intézményi ellátottsága nem biztosított, a relatív közeli Káposztásmegyer szolgáltatásai csak autóval érhetőek el.

Gazdasági szerepét elsősorban az egykori laktanya területén kiépült logisztikai és ipari park erősíti. További potenciált jelenthet az egykori vízműtelep használaton kívüli területének újrahasznosítása, illetve a Duna part rekreációs hasznosítása.

Lokális fejlesztési kihívások

- Közterületek kiépítése,
- Helyi kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése,
- Székesdűlő integrálása a kerület életébe,
- A Nagyfelszíni vízmű hasznosítása,
- Székesdűlő csapadékvíz-elvezetésének megépítése,
- Beépítésre nem szánt területek megőrzése, természetvédelmi érdekek érvényre juttatása,
- Természetvédelem és erdőgazdálkodás, valamint a gazdasági, rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése a természetközeli területeken és a kisvízfolyás-revitalizációk során, a vízbázis-védelmi követelmények figyelembevétele mellett,

²⁰ A városrész népességének számszerű adatait bemutató táblázatot a melléklet tartalmazza.

- Közlekedési zajkonfliktus csökkentése.

2.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek

Újpest Integrált Településfejlesztési Stratégiájának részeként készülő antiszegregációs terv célja egyrészt a korábbi terv felülvizsgálta, másrészt a jövőbeli tervezés megalapozása. Ezen első rész a helyzetfeltárást tartalmazza és a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján kijelölt területekre készült. Az elemzés az önkormányzat és a városi intézmények adatszolgáltatása alapján, továbbá a helyi esélyegyenlőségi terv, szociális szolgáltatástervezési koncepció és a telepre készült komplex beavatkozási terv felhasználásával készült.

Az Antiszegregációs Terv elsősorban területi dimenzióban, a szegregációs folyamatok szempontjából vizsgálja az esélyegyenlőségi problémák meglétét egy adott településen. A terv célja, hogy az önkormányzat felmérje azon területeit, ahol a szegregáció már megindult, illetve ahol előrehaladott állapotban van, és kidolgozzon a szegregáció oldására, illetve az ott élő népesség életkörülményeinek javítására irányuló programokat. Az Antiszegregációs Terv készítésének elsődleges célja, hogy a településnek legyen a szegregátumokban, illetve a veszélyeztetettnek minősülő területeken élők helyzetének javítását célzó alapidokumentuma.

A szegregáció fogalmát a szakirodalom leggyakrabban a területi elhelyezkedéssel, lakhatással és az ebből következő intézményi elkülönüléssel/elkülönítéssel kapcsolatban használja. Szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, amikor egy-egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra lényeges egyenlőtlenségeivel.

A korábbi tervezési metodikában szegregátumnak a települések azon területei minősülnek, ahol az aktív korú népességen belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül mindkét mutató tekintetében magasabb, mint 50% (= szegregációs mutató). A 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet 2015. évi módosítása alapján Újpest a fővárosi kerületek II. csoportjába tartozik, ahol a szegregációs mutató határértékét 25%-ban határozza meg a szegregált területté nyilvánítás esetében és 20-25% közöttinek a veszélyeztetett terület esetében. A KSH azon összefüggő területeket nyilvánítja a Népszámlálás adatai alapján szegregátummá, amelyekben a fenti adatokkal jellemezhető területegység 50 főnél népesebb (lakónépesség száma).

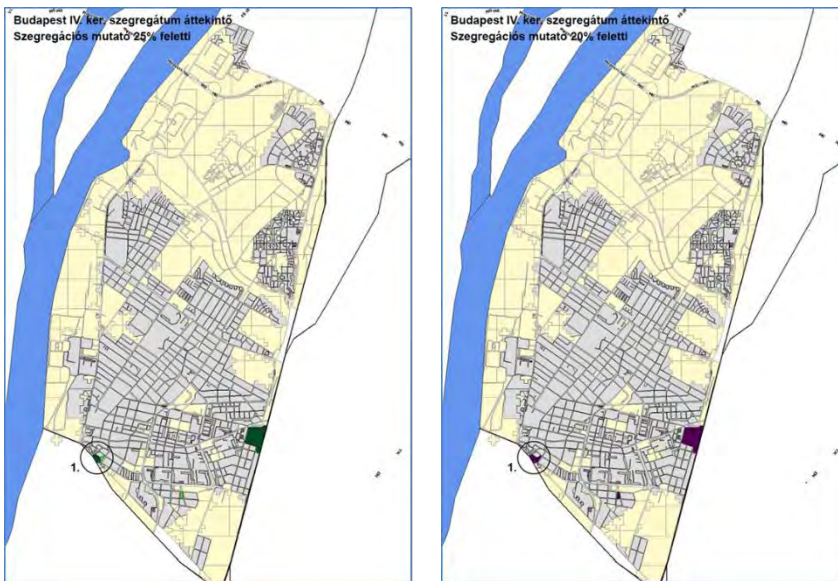
A népszámlálási adatokon alapuló szegregációs mutatón kívül vizsgálandó a segélyezési adatokon alapuló szegregációs mutató: ez alapján szegregátumnak tekinthető az a területet, ahol a rendszeres szociális támogatásoknak a lakossághoz/ lakások számához viszonyított aránya eléri a városi (kerületi) átlag kétszeresét; veszélyeztetett területnek pedig hol az 1,7-szeresét. A rendszeres szociális támogatásokba beszámítható támogatások:

- rendszeres szociális segély (egészségkárosodottaknak és munkanélkülieknek)
- lakásfenntartási támogatás: normatív, helyi és adósságkezelési támogatáshoz járó
- rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény

A mutató kiszámításának módja: az összes fentiekben meghatározott szociális támogatás darabszáma osztva a terület népességszámával/ lakások számával.

A kerület határozott szándéka a szegregátumban élők helyzetének segítése, számukra a lehető legnagyobb támogatások és kedvezmények nyújtása, és a terület növekedésének visszaszorítása; továbbá a veszélyeztetett területek fokozott figyelemmel kísérése, azok szegregátummá válásának megakadályozása.

A szegregált területek bemutatása

143. ábra: Újpest szegregátumai a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján

Forrás: KSH kartogram

A KSH kartogramja bemutatja, hogy mely területek tesznek eleget a szegregátum kritériumainak, vagyis ahol a szegregációs mutató 25%, illetve a fölötti értéket vesz fel, továbbá, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 20% feletti, de 25% alatti, azaz szegregáció szempontjából veszélyeztetett területek számítanak.

A fentiek alapján a KSH a 2011-es Népszámlálás adatai alapján több, kisebb lélekszámú, illetve nem releváns területet is megjelölt, valamint egy szegregátumot: a Temesvári utca északnyugati részét a Bocskai utcáig - Berda József utca mindkét oldala a Temesvári utcától nyugatra.

A KSH kartogramján szerepel egy másik, nagyobb kiterjedésű terület is az Árpád út – vasút – Istvántelki út – Zichy Mihály út között. A beazonosított terület azonban ez egy intézményi terület: a Budapest-Újpest-Clarisseum (Szent István Király) Plébánia működik itt. (Cím: Árpád út 199.) Az automatikus adatlekérdezés útján generált kartogramok gyakran tartalmaznak ehhez hasonló hibás megjelölést. A terület tehát szegregációs szempontból nem releváns.

A KSH a kerületben tehát egyetlen szegregátumot azonosított, a Berda József utca – Temesvári u., Bocskai u. és a vasút közötti részt, amely egy felszámolásra ítélt terület: az épületek lebontása folyamatosan zajlik, így lakosszáma is évről évre csökken. Míg 2011-ben 121 fő lakónépességet regisztráltak, addig jelenleg már csak 65 fő lakik a területen (az önkormányzat 2015. évi adatszolgáltatása szerint).

144. ábra: 1. szegregátum:

Temesvári utca északnyugati része a Bocskai utcáig - Berda József utca mindkét oldala a Temesvári utcától nyugatra

Forrás: KSH, maps.google.com

Az előírt metodikának megfelelően e terület helyzetelemzését a rendelkezésre álló legfrissebb, 2011-es részletes népszámlálási adatok alapján tesszük meg. Az alábbi táblázat tartalmazza az azonosított szegregátum területére vonatkozó, a 2011-es Népszámlálás során felvett részletes adatokat.

Mutató megnevezése	IV. kerület összesen	1. szegregátum
Lakónépesség száma (fő)	98284	121 fő
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya (%)	13,4	15,7
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya (%)	65,8	66,1
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya (%)	20,9	18,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	8,7	47,5
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában (%)	27,2	3,7
Lakásállomány (db)	46970	55
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya (%)	2,7	45,5
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül (%)	30,8	46,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (%)	5,0	26,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%)	64,9	50,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (%)	30,3	41,8
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében (%)	8,7	47,5
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év felettek körében 2011-ben (%)	27,2	3,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya 2011-ben (%)	22,6	54,5
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül 2011-ben (%)	46,5	55,4
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta) (%)	10,5	18,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya) (%)	6,2	11,1
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2011-ben (%)	2,3	45,5
Maximum egy szobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, 2011-ben (%)	14,2	87,3

Forrás: KSH, 2011. évi népszámlálás

A szegregátumként megjelölt területen az önkormányzat 2015. év eleji adatszolgáltatása alapján jelenleg 35 lakás és 2 nem lakás célú helyiség van. (A fenti táblázatban még szerepelt a Berda József utca 8., ami időközben bontásra került, ezért van 20 lakással kevesebb). A lakások közül 15-ben laknak (ebből egy bérlő kiköltözése folyamatban van egy másik lakásba). A lakások mérete és komfortfokozata igen alacsony: közel fele komfort nélküli vagy félkomfortos és legnagyobb részük egyszobás.

cím	Önkormányzati tulajdonú lakások száma	Önkormányzati tulajdonú lakások aránya	Üres önkormányzati bérlakások száma	Jogcímnélküli bérlők száma	Bontott lakások száma (bontási engedélyek alapján) 2008-2015 között	Épített lakások száma 2008-2015 között
Berda J. u. 2.	14	100% UV Zrt	5	0		0
Berda J. u. 4.	12	100% UV Zrt	5	2	Befalazva 3	0

Berda J. u 6.	9	100% UV Zrt	6	0	Bef.2 bont.4	0
---------------	---	-------------	---	---	--------------	---

A terület infrastrukturális ellátása:

Berda József utca (72314 hrsz.) 2-6. házsám

Vezetékes víz	részben
Áram	részben
Közvilágítás	részben
Szennyvíz-csatorna	részben
Gáz	nem

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2015.

A terület közvetlenül a vasútvonal mellett fekszik, az Újpest Vasútállomás közvetlen szomszédságában. Az M3 metró Újpest-Városkapu megállója igen közel esik a terület északnyugati részéhez. A terület Bocskai út és a Temesvár utcán a Városkapu tér felől közelíthető meg. Kelet felé a Berda József utcán keresztül a Pozsonyi út érhető el.

A gazdasági aktivitás nem marad el túlságosan a kerületi átlagtól; az itt lakó aktív korúak fele foglalkoztatott. A munkanélküliségi ráta 18%, a tartósan munkanélküliek aránya 11%. A lakók jellemzően alulképzettek, így a foglalkoztatottak nagyrészt alacsony presztízű munkát végeznek.

A Berda József utca 2., 4. és 6. alatt a segélyezési mutatók a következők:

Adatok a lakások számához (35 db) viszonyítva

LFT2-ben részesülők aránya	1:35
Rendszeres szociális segélyben részesülők aránya	2:35
Foglalkoztatást Helyettesítő támogatásban részesülők aránya	4:35
Közfoglalkoztatottak aránya	3:35
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők	6:35

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás, 2015.

A Berda József utca az Aradi Óvoda Csányi Tagóvodájának a körzetébe tartozik. A Csányi óvoda összlétszáma 78 fő, ebből 21 hátrányos helyzetű gyermek, HHH-s nincs, és 3 fő sajátos nevelési igényű. (Az adatok 2012-re vonatkoznak). A terület a Német Tagozatos Általános Iskola körzetébe tartozik. A közelben van még a Szent János Apostol katolikus Általános Iskola, illetve az Újpesti Bene Ferenc Általános Iskola.

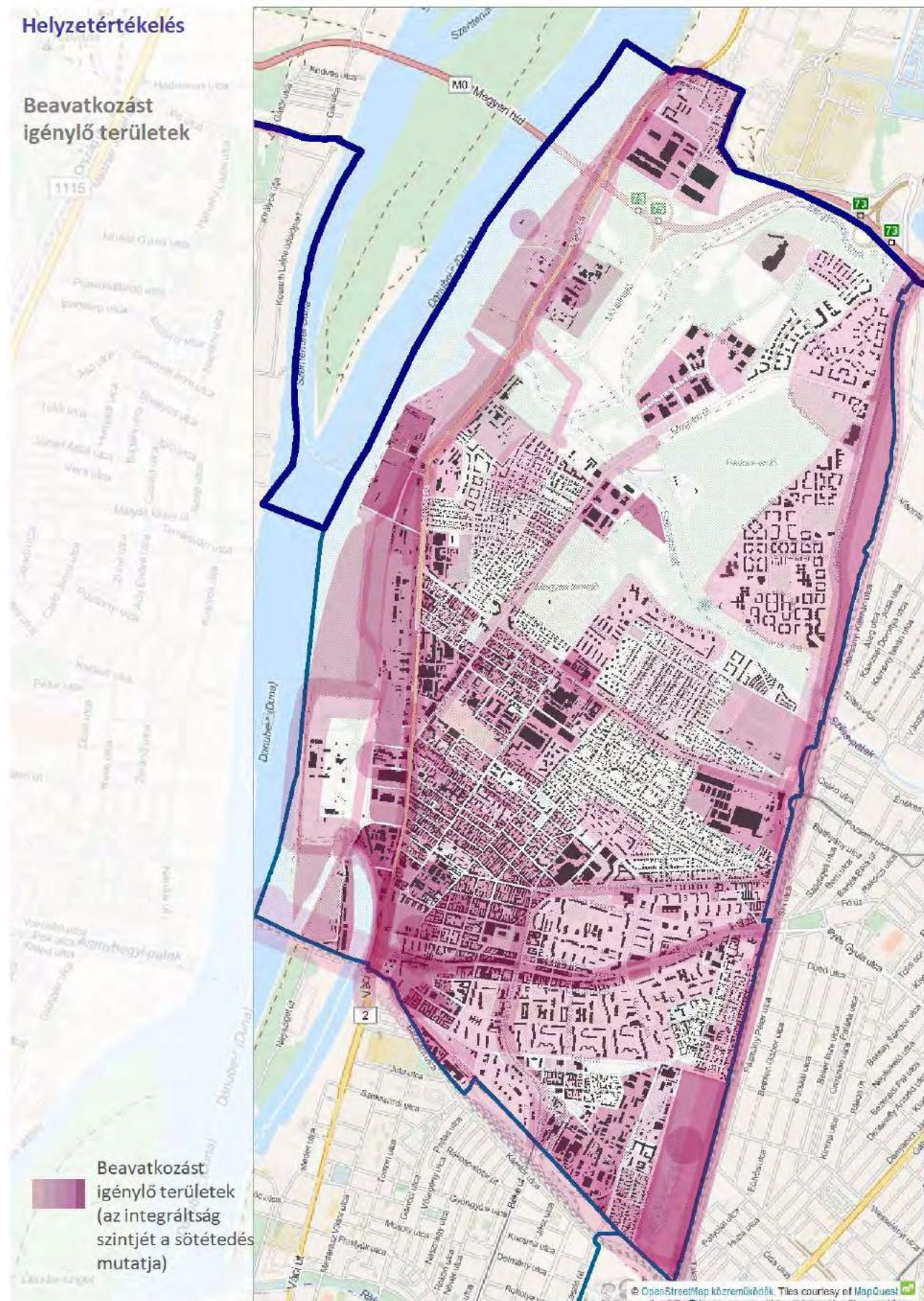
2.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

A helyzetfeltárás során azonosított, területileg is szignifikáns, településszerkezetben meghatározó és sajátos problémával rendelkező területek a beavatkozást igénylő területek.

A területi kiterjedéssel rendelkező, alább részletezett problémák miatt beavatkozást igénylő területek egymásra vetítéséből kirajzolódnak az integrált problémákkal rendelkező területek. A különböző problémák összetettsége, egymást erősítő negatív hatása a beavatkozások komplex, integrált szemlélettel történő tervezését is megkívánja.

Beavatkozást igénylő területek:

- csatornázatlan területek,
- beépített hullámterek,
- rossz állapotú árvízvédelmi vonalak térsége,
- jogilag rendezetlen árvízvédelmi vonalak és patakszakaszok területe,
- szlömösödött térség,
- gazdasági jellegű – feltételezhetően talajszennyezett, vagy szomszédsági konfliktust hordozó – területek,
- műszakilag igénybe vett alulhasznosított és használaton kívüli területek,
- a kerület testétől távol eső, „elzárt” kerületrészek,
- romló építészeti értékek területe,
- kiemelt helyen lévő, rossz környezeti állapotú területek,
- lakossági parkolóhely-hiány területe,
- hálózati kapcsolati hiányok területe,
- közösségi közlekedéssel ellátatlan terület,
- alacsony zöldfelületi intenzitású területek,
- alközpont nélküli területek,
- zajkonfliktussal érintett út/vasútszakaszok,
- kiemelt jelentőségű, rendezetlen útszakaszok,
- városképet negatívan befolyásoló közműlétesítmények,
- a Duna-menti kihasználatlan területek,
- belső fejlesztési potenciállal rendelkező, átalakuló kisvárosias lakóterületek.

145. ábra: Beavatkozást igénylő területek – térkép

Felhasznált irodalom

50/2015. (I. 28.) Főv. Kgy. határozat Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015)

Újpest Városfejlesztési Koncepciója (2008) – Elfogadva: 86/2008. (III.25.) Önk.hat.

Újpest Integrált Városfejlesztési Stratégia (2008) – elfogadva: 133/2008. (V. 13.) Önk.hat

Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Környezetvédelmi Programja 2011 – 2016 – Elfogadva: 41/2012. (II.23.) Önk.hat.

Önkormányzati adatszolgáltatás – Nyertes pályázatok 2007–2014

Önkormányzati adatszolgáltatás – 2014. évi önkormányzati beruházások

2013. évi energiafelhasználási beszámoló (1335A)

20/2014. (VI. 27.) sz. rendelet Újpest Városrendezési és Építési Szabályzata

25/2010. (IX. 16.) önkormányzati rendelet Újpest épített környezete helyi védelméről

Szociális Városrehabilitáció Tematikus Fejlesztési Program

Duna menti területek összehangolt fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program

Barnamezős területek fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program

Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció

ITS Budapest stratégia 2020

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata, Vagyongazdálkodási Terv (2013, tervezet)

Budapest IV. kerület Újpest Önkormányzatának szociális szolgáltatástervezési koncepciója és cselekvési programja 2012 – Elfogadva: 319/2012. (XI.29.) Önk.hat.

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Kulturális Koncepciója - Elfogadva: 28/2009. (II.24.) Önk.hat.

Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Terv - Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzat

Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése - Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzat

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának Ifjúsági Koncepciója – Elfogadva: 12/2011. (I.27.) Önk.hat

Budapest, IV. kerület, Újpest Önkormányzat 2011-2014 évre vonatkozó gazdasági programja „Hajrá Újpest Városfejlesztési Program” – Elfogadva: 112/2011. (V.05.) Önk.hat.

Vagyongazdálkodási koncepció – Elfogadva: 64/2013.(IV.25.) Önk.hat

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának Esélyegyenlőségi Terve a 2014. január 1. – 2019. január 1. közötti időszakra

Értékvédelmi rendelet 20/2012. (I. 31.)

Újpest önkormányzat testnevelési és sportfeladatairól szóló rendelete – Elfogadva: 18/2011.(III.31.) Önk. rendelettel

Közlekedési Rendszer Fejlesztési Terve – Elfogadva: 87/2008. (III.25.) Önk.hat.

Hatályos településrendezési eszközök

Budapest IV. kerület Újpest Önkormányzatának szociális szolgáltatástervezési koncepciója és cselekvési programja (2014)

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata - Drogellenes stratégia 2014 – 2020

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat- Sportlétesítmény felújítási programja

2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

37/2013. (V. 10.) Főv. Kgy. rendelet Budapest főváros építészeti örökségének fővárosi helyi védelméről

A főváros árvízvédelmi rendszerének fejlesztési javaslatai

Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. Környezetgazdálkodási Igazgatóság által üzemeltetett zsilipek, átemelők

Budapest környezeti állapotértékelése 2012./2013.

Budapest Főváros stratégiai zajtérkép és Intézkedési Terv, 2007.

Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér Stratégiai Zajtérkép és Zajvédelmi Intézkedési Terve, 2013-2022

Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (<http://web.okir.hu/hu/lair/>)

Országos Meteorológiai Szolgálat: 2013. évi összesítő értékelés hazánk levegőminőségéről az automata mérőhálózat adatai alapján

Ökomet Környezetvédelmi és Kutató Nonprofit Kft.: Hősziget – monitoring értékelés Budapestre vonatkozóan, 2014.

Dr. Pécsi Márton: Budapest természeti földrajza, 1959

Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. honlapja (www.fkf.hu)

Budapesti Zöldkalauz (www.zoldkalauz.hu)

Studio Metropolitana - Gábor Péter, Jombach Sándor, Ongjerth Richárd: A zöldfelületi rendszer állapota és változása Budapest és a budapesti agglomeráció területén 1990-2005, 2006

Magyar Földtani és Geofizikai Intézet adatbázisa (<http://www.mfgi.hu/>)
